

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ เป็นวารสารฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป โดยมีกำหนดออกราย 4 เดือน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธรรมรักษ์ ละอองนวล	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สงครามชัย ลีทองดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยกนิษฐ โชติวณิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.เรณู สาระพงษ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ	ข้าราชการเกษียณ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญวรรณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร ดวนใหญ่	ข้าราชการเกษียณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทิพรราช	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เสียงจินดาถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุตาพร ดังควนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตานาจ โสภาพล
ฝ่ายจัดการ	นางสาวปณิดา ธรรมวงศ์
สำนักงาน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
กำหนดเผยแพร่	ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม
พิมพ์ที่	หจก.วิทยาการพิมพ์ 1973 ถนนผาแดง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทรศัพท์ 045-240691-2 โทรสาร 045-265756

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อย 2 คน ความคิดเห็นในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนมิใช่ความคิดเห็นของผู้จัดทำ จึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และบทความในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สงวนสิทธิ์ตามกฎหมายไทย การจะนำไปเผยแพร่ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากกองบรรณาธิการ

Journal of Graduate School, Pitchayatad, Ubon Ratchathani Rajabhat University

The Journal of Graduate School, Pitchayatad, Ubon Ratchathani Rajabhat University (Humanities and Social Sciences) publishes research articles, academic articles and review articles. Its objectives are to publish articles in the fields of education, business administration, economics, political science, public administration, law, communication, agricultural extension, art, culture and related fields for promoting the concept, techniques, theories, and innovation development and to provide a platform for the presentation of academic outputs among the universities' personnel and people in general. It is issued every 4 months.

Consultants

Assoc. Prof. Thamarak La-ongnual	Ubon Ratchathani Rajabhat University President
Assoc. Prof. Dr. Mali Chaisena	Vice President for Academic Affairs

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Mali Chaisena	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Songkramchai Leethongdee	Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Treeneat Sarapong	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr. Saman Asawapoom	Retired civil servant
Assoc. Prof. Dr. Boonthawan Wingwon	Lampang Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	Maha Sarakham Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Udom Tipparach	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr. Somporn Duanyai	Retired civil servant
Asst. Prof. Dr. Orathai Liengjindathaworn	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sudaporn Tangkawanit	Ubon Ratchathani Rajabhat University

Editor	Assoc. Prof. Chanchai Suksai
Associate Editor	Asst. Prof. Dr. Nisanart Sopapol
Operating Team	Ms. Panida Thammawong
Editorial Office	Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Publication Frequency	3 issues per year Issue 1, January-April, Issue 2, May-August and Issue 3, September-December
Place of Publication	Wittaya Printing 1973 Limited Partnership, 336-338 Phadaeng Road, Mueang District, Ubon Ratchathani Province 34000; Tel: 0-4524-0692, Fax: 0-4526-5756

Every article is peer-reviewed for academic correctness by at least two external qualified experts. The opinions in the Journal of Graduate School, Pitchayatad, Ubon Ratchathani Rajabhat University (Humanities and Social Sciences) belong to the authors; not belong to the Publisher. Thus, Graduate School of Ubon Ratchathani Rajabhat University cannot to be held responsible for them. The articles in this journal are protected by the copyright of Thailand. No part of each issue may be reproduced for dissemination without written permission from the publisher.

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 1

Development of a Learning Management Model Based on the Integration Concept on the Topic of the Computer Project to Enhance Creative Thinking for the 9th Grade Students

กนกวรรณ นนทศักดิ์ วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล และสมพร เรืองอ่อน

การศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 11

A Study of the Effects of the Teachers' Teaching and Learning Management by Integrating the CCR Concept to Change the Teaching Behavior of the Teachers in the Schools under the Office of the Basic Education Commission

กานต์ อัมพานนท์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน 23

Factors Affecting the Loyalty of the Farmers Growing Oil Palms towards Crude Palm Oil Extraction Plants in the Upper Southern Thailand

คณิตพงศ์ จิตดีโสภณ และสุเมธ ฐวดาราทระกุล

การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 39

จิตรภรณ์ ทาเคลือบ และสาวตรี เถาว์โท

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์
เพื่อการทำโปรตีนนวัตกรรมทดแทนสัตว์อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ 53

A Comparison of the Costs and the Returns in Raising Seaweed, Crickets, and
Superworms for Making Innovative Replacement Protein to the Animal
Feed Industry

จิรนนท์ เข็มจันทร์ และนรัช ประชุม

กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู 61
โรงเรียนสองภาษาในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

Strategies for Enhancing Learning Management Competency of the Teachers in
the Bilingual Schools in the Southern Andaman Provincial Cluster

ชลธิชา แก้วรักษ์ อรุณ จุติผล และสมาน อัครภูมิ

การพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา 73
ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 13

Development of a Learning Organization Model in the 21st Century for
the Small-Sized Schools under Regional Education Office No.13

ณัฐ ไฉจินดา โกวิท วชิรินทร์กร และนวมินทร์ ประชานันท์

รูปแบบและแนวความคิดในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดซีเทลส์ ผ่านกระบวนการ 87
สร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

Forms and Concepts Used in the Creation of a Dance: She Tells through
the Creative Process Based on the Post-Modern Dance Concept

ธนกร สรรยวราภิภู

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ 99
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนดงธรรม จังหวัดชลบุรี

Development of the Cartoon E-Book on the Eight Learners Desired Characteristics
for the 4th Grade Students at Watdondamrongtham School in Chonburi Province

นงนุช สลับศรี

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัย
แม่ปาน-สันเกียง อำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่ 109

Factors Affecting the Success of the Safe Natural Agriculture Community
Enterprise Group at Maepan - San Kiang, Mae Chaem District,
Chiang Mai Province

นารินจง วงศ์อุต และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์

ประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยเพื่อยกระดับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพรตพิทยพยัต 119

Effectiveness of the Packages of the Learning Documents on the Main Duties of
the Thai Citizens to Enhance Learning Achievement for the 10th Grade Students
in Social Studies, Religions, and Cultures at Protpittayapayat School

ประสันตา โสมอินทร์

การพัฒนาแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย
สำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 129

Development of a Competency Promotion Model of Thai Language Learning
Management for the Teachers in the Border Patrol Police Schools

ปริญญ์ ปันสุวรรณ์ มธุรส คุ่มประสิทธิ์ และรัชชัย กรกุม

รูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง 143
An Appropriate Model for Managing the Religious Cultural Tourism
in the Temples in the Lower Isan Region

พระมหามงคล ฐานิสฺสโร (ห้วงนอก) และชิลิกกา วรณจันทร

การศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต 151

A Study of the Educational Concepts of Phrabrahmabundit

พระมหาสงกรานต์ เทวนนโท พระมหาอุดร อุตฺตโร และวรกฤต เกื้อนช้าง

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎี
คอนสตรัคติวิสต์ ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและ
บริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

161

Development of the Learning Environment on the Internet Network Based
on the Constructivist Theory Promoting the Problem-Solving Process
on the Topic of “the Design and the Management of the Computer
Network Systems in the Organizations” for the Undergraduate
Students in the Faculty of Science and Technology, Surindra
Rajabhat University

วาทธี นวลนาง

การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
Development of a Learning Organization Model for the Opportunity
Expansion Schools under the Nakhon Si Thammarat Primary
Education Service Area Office 2

175

วิไลวรรณ ภัยวี วีระยุทธ ขาตะกาญจน์ และจำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
A Model for Developing the Competency of the Proactive Public
Health Promotion for Village Health Volunteers (VHV)

187

วิณาพร ลำอางศรี ปรีชา สามัคคี และไกรเดช ไกรสกุล

กระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง
Buddhism Way Paradigms Related to Electric Energy Consumption
in the Greater Mekong Subregion

199

สมนึก รัตนเรืองประทีป ทองอินทร์ ไหวติ อัจฉรา ภาณุรัตน์ และสมพงษ์ ธงไชย

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี
Factors Affecting the Teachers' Teamwork in the Child
Development Centers in Chanthaburi Province

209

สายฝน แสงเดือน ประยูร อิมสวัสดิ์ และชัยพจน์ รังงาม

แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล
Guidelines for Developing the Administration of the School Bank
Project Effectively

219

สุนทร ต้นสกุล อรุณ จุติผล และสมาน อัสวภูมิ

เครือข่ายชาตินิยมข้ามชาติ: ชาวเวียดนามในประเทศไทย
Multinational Patriotism Network: Vietnamese in Thailand

233

หนึ่งฤทัย จันทระคามิ และสมชัย ภัทรธนานันท์

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ

244

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

245

ขั้นตอนการรับบทความตีพิมพ์ในวารสาร

251

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์

252

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์
เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Development of a Learning Management Model Based on the Integration
Concept on the Topic of the Computer Project to Enhance
Creative Thinking for the 9th Grade Students

กนกวรรณ นนทศักดิ์¹ วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล² และสมพร เรืองอ่อน²

ร.ร.สระแก้วรัตนวิทย์ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช²

E-mail: Kanokwan.star4431@gmail.com

Received: August 6, 2019; Revised: September 14, 2019; Accepted: October 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์ จำนวน 200 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทุกองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย .84

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่าผลการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์ โครงงานคอมพิวเตอร์ ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study components of a learning management model based on the integration concept on the topic of the computer project to enhance creative thinking for the 9th grade students, 2) to develop the learning management model based on the integration concept on the topic of the computer project to enhance creative thinking for the 9th grade students, and 3) to study the findings of the use of the learning management model based on the integration concept on the topic of the computer project to enhance creative thinking for the 9th grade students. The samples, randomized by simple random sampling, were 200 teachers who had knowledge and experience on learning management based on the integration concept and 30 students studying in the 9th grade at Sakaewrattanawit School. The statistics were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were found as follows.

1. The findings showed that the learning management model based on the integration concept on the topic of the computer project to enhance creative thinking for the 9th grade students consisted of 5 components: 1) principles, 2) objectives, 3) contents, 4) learning processes, and 5) measurement and evaluation.

2. The findings of the development of the learning management model based on the integration concept on the topic of the computer project to enhance creative thinking for the 9th grade students showed that all of the components of the learning management model were appropriate with the mean score of 0.84.

3. The findings of the use of the learning management model showed that the mean score of the test on the creative thinking of the students after learning was higher than that before learning with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: Learning Management Based on the Integration Concept, the Computer Project, Creative Thinking

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคแห่งสังคมข้อมูลข่าวสารและมีความต้องการแรงงานที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญที่ทำให้เกิดการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ วิถีแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์ ทำให้นักขมีสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นพลังความคิดที่สำคัญ หากได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาอย่างเหมาะสม การพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งของประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยได้กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าให้สถานศึกษาควรฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญกับสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0

ที่มีเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม มุ่งพัฒนานวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์โดยการสร้างเยาวชนให้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกที่มาบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ (คมชัดลึก 2560) อีกทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติก็ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข

การจัดการเรียนการสอนในอดีตเป็นลักษณะการเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียนเป็นหลัก การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเน้นการฟังบรรยายจากครู (Passive Learning) หรือบางคนอาจเรียกว่าการเรียนรู้แบบผู้รับ หรือแบบซึมซับจากสิ่งที่ครูสอนอธิบาย (สถาพร พุทธิพิฏฐ 2555) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มุ่งเน้นทักษะการทำงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ขาดกระบวนการคิด การเรียนการสอนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถตอบสนองความแตกต่างรายบุคคลได้ ผลจากการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะได้ ไม่แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่มีความคิดในการพัฒนาและความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนไม่สามารถประยุกต์ความรู้ที่เรียนมาเพื่อใช้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองได้ (วิทยากร เชียงกุล 2559)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์ (Integrate Curriculum) หรือการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการรวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์มาผสมผสานกัน โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์จะเน้นการบูรณาการที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากกว่า โดยจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ทั้งยังกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่ใฝ่เรียนรู้และสามารถนำเนื้อหา ทักษะที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งยังช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา จำนวนเวลาเรียน รวมทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับสิริพัทธ์ เกษภูวโรจน์ (2549) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในหลักสูตรกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นทั้งวิธีการสอนและทักษะ สามารถเชื่อมโยงให้เป็นสิ่งเดียวกันได้ ประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของหัวข้อกิจกรรมหรือหัวข้อเรื่อง (Theme) โดยหลักสูตรบูรณาการจะนำความคิดรวบยอด หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของผู้เรียนมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและผู้เรียนยังสามารถเลือกหรือพัฒนาโครงการและวิธีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการเรียนได้อย่างอิสระด้วยตนเอง

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงการคอมพิวเตอร์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มุ่งแก้ไขปัญหาที่พบเห็นในชีวิตจริง สร้างเสริมประสบการณ์ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมด้วยตนเอง ฝึกคิด ฝึกทำ เป็นการเรียนรู้ที่แบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกปฏิบัติพร้อมเรียนทฤษฎี ผู้เรียนจะมีความพร้อมที่จะไปปฏิบัติงานที่ต้องใช้องค์ความรู้และมีการเชื่อมโยงความรู้ที่เคยเรียนไปแล้วมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา แล้วสร้างสรรค์ออกมาเป็นชิ้นงานตามกระบวนการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์ จำนวน 200 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ คือ แบบฟอร์มการสังเคราะห์เอกสาร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์
3. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ คือ แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคู่มือการใช้งานรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบฟอร์มการสังเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์โดยนำผลการสังเคราะห์เอกสารมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ โดยนำผลการสังเคราะห์เอกสาร และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์จากแบบสอบถาม

มาร่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นพร้อมแบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ และนำไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก (Simple Random Sampling) จำนวน 5 คน และนำผลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงก่อนการนำรูปแบบไปใช้จริง

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนำรูปแบบไปใช้จริงกับตัวอย่างมีขั้นตอน คือ

- 1) ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ หน่วยการเรียนรู้ โครงงานคอมพิวเตอร์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- 3) ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ รูปแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลักการและทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและจัดเรียงตามลำดับข้อมูลจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด

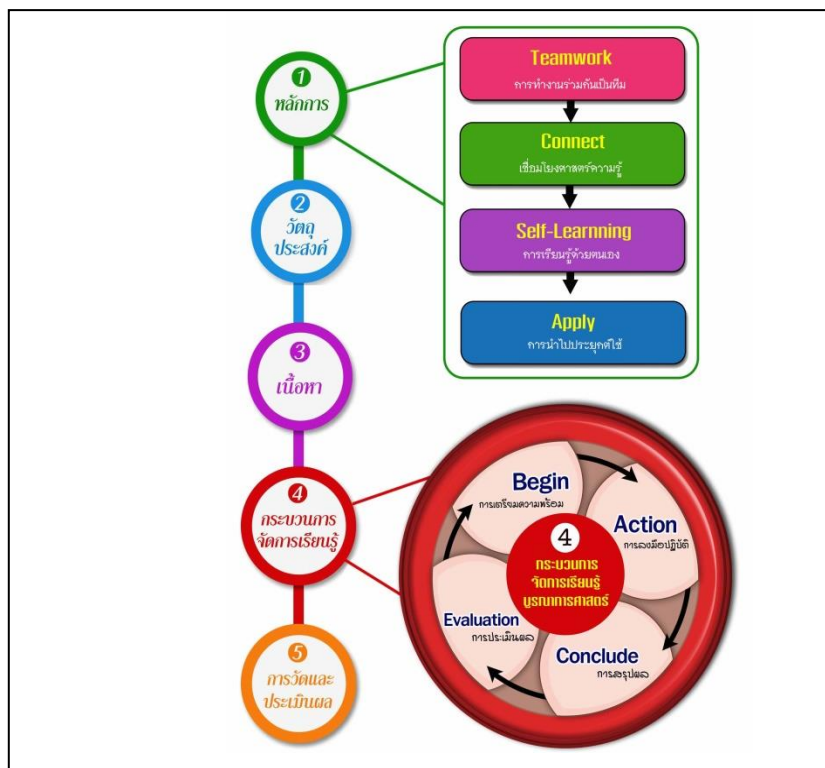
ระยะที่ 2 นำผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 มาร่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ระยะที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างและทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยรวบรวมคะแนนหาค่าเฉลี่ยและการทดสอบที

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสังเคราะห์เอกสารและจากการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็น พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการของการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) การเชื่อมโยงศาสตร์ความรู้

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) การทำงานร่วมกันเป็นทีมและ (4) การนำไปประยุกต์ใช้ 2) วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์ จะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการเตรียมความพร้อม (2) ขั้นการลงมือปฏิบัติ (3) ขั้นการสรุปผล (4) ขั้นการประเมินผล และ 5) การวัดและประเมินผล



ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

2.1 ผลการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ ดังภาพที่ 1

2.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผลการประเมินพบว่า ทุกองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมีความเหมาะสมเฉลี่ย 0.84 ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ กับตัวอย่างจำนวน 30 คน ดังนี้

3.1 ผลการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

ด้าน	การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	t-test
ความคิดริเริ่ม	ก่อนเรียน	30	16.60	2.18	15.02**
	หลังเรียน	30	21.53	2.46	
ความคิดคล่องแคล่ว	ก่อนเรียน	30	14.53	2.53	14.48**
	หลังเรียน	30	20.03	2.97	
ความคิดยืดหยุ่น	ก่อนเรียน	30	12.17	2.21	20.65**
	หลังเรียน	30	19.20	2.98	
ความคิดละเอียดลออ	ก่อนเรียน	30	11.97	2.27	18.08**
	หลังเรียน	30	18.20	2.76	

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนผลการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในทุกด้านมีผลทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านความคิดริเริ่มผู้เรียนมีผลสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 21.53 ด้านความคิดคล่องแคล่ว มีผลสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 20.03 ด้านความคิดยืดหยุ่น มีผลสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 19.20 และด้านความคิดละเอียดลออ มีผลสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 18.20 จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.38	0.12	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.47	0.23	มาก
3. ด้านผู้เรียน	4.51	0.13	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.44	0.12	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด บูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวม

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับได้ ดังนี้ ด้านผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) และด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอน จำนวน 200 คน พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์ และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภักษร พองจางวาง (2559) ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดผลประเมินผล และสอดคล้องกับจุติพร อัสวโสรธร และคณะ (2556) พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการลงมือปฏิบัติ 3) ขั้นการสรุปผล และ 4) ขั้นการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2557) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวิจัยแบบ Deming Cycle มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือทำ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปฏิบัติ (Action) และสอดคล้องกับสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นวางแผน 3) ขั้นสร้างผลงาน และ 4) ขั้นประเมินผล

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของหิรัณย์ ศุภวานนิมิต (2557) พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุติพร อัสวโสรธร และคณะ (2556) พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ เรื่องโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เพราะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองสนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิษณุสินี ชมพุดำ (2554) พบว่า การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนด้านการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกรายการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ไปใช้ให้ได้ผลอย่างเต็มที่ ควรมีการศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อน
2. การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของผู้สอนในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้โครงงาน โดยใช้แนวคิดบูรณาการศาสตร์ไปใช้กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ
2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โครงงาน โดยใช้แนวคิดบูรณาการศาสตร์ไปพัฒนาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ และปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสม เน้นการจัดทำโครงงานที่นักเรียนถนัด และสามารถนำไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
3. ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีความเชื่อมโยงกันในด้านเนื้อหา
4. ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการศาสตร์ โดยนำบทเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์เข้ามาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
5. ควรมีการบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความกรุณาและเมตตาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ พร้อมให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยให้ถูกต้องสมบูรณ์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร เรืองอ่อน อาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง นางสาวปรีดา จานังจิต นางกาญจนา จิตรสำรวย นางดนิตา ศรีวรานนท์ นายกริชาพล เทพแก้ว นางพรรณทิพา ชังอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญที่ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยมีความซาบซึ้ง และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2542.
- จุติพร อัสวโสวรรณ และคณะ. “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3,” วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 5, 3 (กันยายน 2556): 81-93.
- ชูลีพร อร่ามเนตร. “ไขคำตอบ โรงเรียน-ครู อยู่อย่างไรในยุค 4.0,” คมชัดลึก. 14 (กุมภาพันธ์ 2560): 10.
- พิชญ์สินี ชมภูคำ. การสอนโครงงานด้วยการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับวิถีไทยโดยใช้สถิติเป็นฐาน สำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2554.

- มณฑา ชุ่มสุนทร. “การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ,” **วารสารวิชาการ**. 7, 1 (มกราคม 2557): 1-2.
- วิทยากร เชียงกุล. รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2559.
- ศุภักษร พองจางวาง. “การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานด้วยภาษาจาวาสคริปต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 9, 3 (กันยายน 2559):1.
- สถาพร พงษ์พิบูล. “คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้,” **วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา**. 6, 2 (เมษายน 2555) :3.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. “การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสิ่งที่ครูทำได้ไม่ยากจริง ๆ,” **วารสารวิชาการ**. 9, 1 (มิถุนายน 2549): 63-71.
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. “รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้,” **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**. 2, 3 (มกราคม 2560): 154-157.
- หิรัณย์ สุภานนิมิต. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาไฟฟ้า. แผนกวิชาไฟฟ้ากำลังภาควิชาอุตสาหกรรม: วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์, 2557.

การศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR
ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Study of the Effects of the Teachers' Teaching and Learning Management by
Integrating the CCR Concept to Change the Teaching Behavior of the Teachers
in the Schools under the Office of the Basic Education Commission

กานต์ อัมพานนท์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

E-mail: arjan_kant@hotmail.com

Received: February 20, 2020; Revised: March 16, 2020; Accepted March 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวอย่าง คือ ครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 127 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบบันทึก การสังเกตการอบรมพัฒนาครู การนิเทศครู แบบรายงานการนิเทศโครงการพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR แบบบันทึกผลการสอนของครู และแบบประเมินความพึงพอใจของครู สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ทำให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน โดยเริ่มต้นจาก การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ในสถานศึกษาได้ จากผลการนิเทศติดตามการสอนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยของผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพิ่มสูงขึ้นทั้งโดยภาพรวมและรายข้อ และครูที่เข้ารับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพยังพบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน โดยครูนำความรู้ความเข้าใจจากการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อยู่ในระดับดี จากการติดตามนิเทศในชั้นเรียน พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เช่น การร้องเพลง เล่นเกม การสืบค้นหาข้อมูล การใช้คำถาม กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมกลุ่ม และการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ได้ฝึกปฏิบัติ ได้แสดงความคิดเห็น และยังสังเกตพบว่า ครูมีการใช้สื่อที่หลากหลายขึ้น เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน การบูรณาการแนวคิด CCR

Abstract

The objective of this research was to investigate the effects of the teachers' teaching and learning management by integrating the CCR concept to change the teaching behavior of the teachers in the schools under the Office of the Basic Education Commission. The samples were 127 teachers teaching mathematics in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 40 in Phetchabun Province. They were selected by purposive sampling. The research instruments were the observation records from the workshop for the teachers to develop the teachers and the teachers' supervision, the reports from the teachers' supervision in the development project for the teachers by integrating the CCR concept, the records of the findings of the teachers' teaching, and a questionnaire asking for the teachers' satisfaction. The statistics were mean, standard deviation, and content analysis for analyzing the qualitative data.

The researching findings were found as follows.

The development of the mathematics teachers according to the workshop project was the development for the teachers by integrating the CCR concept to change the teachers' behavior in teaching by beginning from having the teachers creating lesson plans to manage their teaching on mathematics by integrating the CCR concept in the lesson plans. According to the monitoring on the teaching of the mathematics teachers participating in the project, the findings showed that the mean scores of the findings of the learning management development in the overall and in each item were higher, and the teachers participating in the workshop were satisfied by participating in the workshop—the development for the teachers by integrating the CCR concept to change the teachers' behavior in teaching—in the overall at the highest level. Besides, the findings of the qualitative data showed that the teachers changed their teaching behavior by using the knowledge and understanding from the workshop about the processes of the learning management activities integrating the CCR concept to use in managing teaching and learning in their classrooms at a good level. According to the supervision to monitor the teachers' teaching in the classrooms, the findings indicated that the teachers changed their teaching behavior by using various activities based on comparative education, the coaching & mentoring system, research-based learning such as singing songs, playing games, searching form information, asking single questions, group activities, and presenting in front of the classrooms. The changes of the teacher teaching behavior helped the students gain knowledge, understand the contents, practice what they learned, and show their ideas. In addition, according to the observation, the findings indicated that the teachers used more various media to stimulate and enhance the students' learning in the classrooms.

Keyword: Teaching and Learning Management, the Integration of the CCR Concept

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) คือ การให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอันดับแรก ที่กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สำหรับผู้เรียน จำนวน 3 สาระการเรียนรู้ โดยสาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องสถิติและความน่าจะเป็น ในมาตรฐาน ค 3.1 จะเป็นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ 2562) ดังนั้นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คือ การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างหลาย (Wilson 1993) โดยที่ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะหนึ่งใน 5 ทักษะที่นักเรียนควรจะได้เรียนรู้และฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะเหล่านี้ขึ้นในตัวนักเรียนจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีแนวทางการคิดที่หลากหลาย มีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ และมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน ตลอดจนเป็นทักษะขั้นสูงที่ผู้เรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ตลอดชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2560)

แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนจะมีความสำคัญ แต่พบว่า การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ จากรายงานผลการสอบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ระดับประเทศ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 37.48 วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 39.93 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 39.24 และวิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 55.90 จะเห็นได้ว่า วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 37.48 เมื่อแยกเป็นระดับพื้นที่ พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์ วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2560 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยลง 26.30 และปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยลง 30.04 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา เมื่อพิจารณาสาระการเรียนรู้ พบว่า สาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สถิติและความน่าจะเป็น ในมาตรฐาน ค 3.1 ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ห่างจากเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพอสมควร (กระทรวงศึกษาธิการ 2562)

การแก้ปัญหาที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นนั้นมีหลายวิธี เช่น การพัฒนาหนุนเสริมวิธีการสอนของครูผู้สอนก็เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา การที่ครูปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา และวัยของผู้เรียน โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ย่อมทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ เกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้สึกที่ดี ไม่เบื่อหน่ายกับวิชาคณิตศาสตร์ ตลอดจนมีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้การสอนที่ดีควรจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งครูต้องระลึกไว้เสมอว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ครูจึงต้องเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถที่แตกต่างกัน (สมรัตน์ บุญมัน 2560)

นวัตกรรมวิชาชีพครูอย่างหนึ่งที่นำมาใช้เพื่อลดความแตกต่างของผู้เรียนได้ คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ซึ่งเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งประกอบด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) คือ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นคุณภาพภายในของนักเรียน เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ ทำให้เกิดความรัก ความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และเป็นการร่วมสร้างสังคมพื้นฐานทางปัญญา สามารถอธิบายความเป็นหนึ่งเดียวของทุกสรรพสิ่ง รวมทั้งการฝึกฝนในเรื่องของจิตใจ การฝึกสมาธิ สุขภาพการและใจให้ดีขึ้น ส่งผลให้ผลการเรียนดีขึ้นเรียนอย่างมีความสุข (วิจักขณ์ พานิช 2559) แนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching) คือ การชี้แนะ ชี้ให้เห็นแนวทาง และเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีจุดหมายเพื่อให้บุคคลได้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาของตนเองเน้นกระบวนการที่ยั่งยืน (Vincent, 2004) และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อค้นหาคำตอบหรือค้นหาคำถามใหม่ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการสืบค้น เพื่อหา

คำตอบภายใต้ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย เพื่อสืบค้น พิสูจน์ ทดสอบ เก็บข้อมูลนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะเจาะจงและอยู่บนพื้นฐานของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (กิตติพันธ์ ผาชัยภูมิ 2558)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารและผู้สอนสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายหลักในการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จึงได้จัดโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการหนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และยั่งยืน ลดความแตกต่าง ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จนเกิดการพัฒนาทักษะด้านความคิด ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการแก้ปัญหาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดี (O-NET) อีกแนวทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างในการพัฒนา คือ ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 127 คน ซึ่งได้มาแบบเจาะจง ตามรายชื่อสถานศึกษาที่มีผลการสอบคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ เฉลี่ยน้อยกว่า 37.48 ซึ่งได้รับความร่วมมือการพัฒนาครูกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 และสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการจัดส่งรายชื่อครูเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการนิเทศ แบบรายงานการนิเทศ แบบบันทึกผลการสอนและแบบประเมินความพึงพอใจ

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยการนำแบบบันทึกการสังเกตการอบรมพัฒนาครู แบบบันทึกการนิเทศครู แบบรายงานการนิเทศโครงการพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR และแบบบันทึกผลการสอนของครู ทั้งหมด เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอน จำนวน 2 ท่าน และด้านวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง (Content validity) ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วนำแบบบันทึกการสังเกตการอบรมพัฒนาครู แบบบันทึกการนิเทศครู แบบรายงานการนิเทศโครงการพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR และแบบบันทึกผลการสอนของครู ไปทดลอง (Try out) กับครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า แบบบันทึกการสังเกตการอบรมพัฒนาครู มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 แบบบันทึกการนิเทศครู มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 แบบรายงานการนิเทศโครงการพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 แบบบันทึกผลการสอนของครู มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 และแบบประเมินความพึงพอใจของครู มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ด้านความรู้การใช้กิจกรรมการ บูรณาการแนวคิด CCR ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การอบรมเชิงปฏิบัติการใช้เก็บข้อมูลในช่วงการฝึกอบรมพัฒนาครู แบ่งเป็น 3 รุ่น ได้แก่ รุ่นที่ 1 (28 กุมภาพันธ์ – 11 มีนาคม 2562) จำนวน 62 คน รุ่นที่ 2 (18 มีนาคม – 1 เมษายน 2562) จำนวน 27 คน และรุ่นที่ 3 (25 เมษายน – 15 พฤษภาคม 2562) จำนวน 38 คน

ระยะที่ 2 ด้านการพัฒนาความสามารถและความก้าวหน้าของครูในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ใช้แบบบันทึก ผลการสอนของครู และแบบบันทึกการนิเทศ โดยครูส่งผลงานทางออนไลน์ หรือการส่งทาง E- Mail ในรูปแบบของการถ่ายภาพชิ้นงาน เช่น แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR นวัตกรรมที่นำไปใช้กับนักเรียน โดยตั้งกลุ่มไลน์เฉพาะกลุ่ม ชื่อ CCR และปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายและสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 24 แห่ง อย่างน้อย 2 ครั้ง

ระยะที่ 3 ด้านความพึงพอใจของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม การอบรม เก็บข้อมูลหลังจากการอบรมทั้ง 3 รุ่น

สถิติในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านการใช้กิจกรรมการบูรณาการแนวคิด CCR ใช้แบบสังเกต พฤติกรรมการมีส่วนร่วม การอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้เก็บข้อมูลในช่วงการฝึกอบรมพัฒนาครู แบ่งเป็น 3 รุ่น ได้แก่ รุ่นที่ 1 (28 กุมภาพันธ์ – 11 มีนาคม 2562) รุ่นที่ 2 (18 มีนาคม – 1 เมษายน 2562) รุ่นที่ 3 (25 เมษายน – 15 พฤษภาคม 2562) ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ รับทราบความเป็นมาและความสำคัญของโครงการรวมทั้งความร่วมมือกันระหว่างคณะครุศาสตร์ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่ส่งครูเข้าร่วมโครงการ 2) เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา ศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือ CCR ประกอบ ด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นแสวงหาความรู้ 3) ขั้นการเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ 4) ขั้นการสะท้อนและ ประเมินผล และ 5) ขั้นสรุปการเรียนรู้ โดยมีครูเข้าร่วม 127 คน โดยมีวิทยากรให้ความรู้ที่หลากหลาย และศึกษานิเทศก์เข้าร่วม จากผลการสังเกต พบว่า ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของโครงการพัฒนาครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร การออกแบบการจัดการ เรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR เป็นการช่วยเหลือกันในการพัฒนาการเรียน การสอนวิชาคณิตศาสตร์ และเป็นการเตรียมการนิเทศการสอนจากวิทยากร

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถและความก้าวหน้าของครูในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ระยะที่ 2 จากการนิเทศแสดงผลการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบจากการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์

ข้อ	การจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การบูรณาการ แนวคิด CCR	ครั้งที่ 1		ระดับ ผลการ ปฏิบัติ	ครั้งที่ 2		ระดับ ผลการ ปฏิบัติ	ผล ต่าง	ผลการ พัฒนา
		$\bar{X}$	S		$\bar{X}$	S			
1.	แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ การ บูรณาการแนวคิด CCR	3.88	.91	มาก	4.76	.05	มาก ที่สุด	+0.88	เพิ่มขึ้น
2.	แผนกำหนดความรู้กระบวนการ การสอน และผลการ จัดการเรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้อง กับการบูรณาการแนวคิด CCR	4.03	0.81	มาก	4.69	.57	มาก ที่สุด	+0.66	เพิ่มขึ้น
3.	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการมีส่วนร่วมโดยการ บูรณาการแนวคิด CCR	3.94	.81	มาก	4.80	.51	มาก ที่สุด	+0.86	เพิ่มขึ้น
4.	จัดกิจกรรมโดยการบูรณาการ แนวคิด CCR ทั้ง 5 ขั้นตอน เพื่อ พัฒนาผู้เรียนด้านสมรรถนะ การตีความ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์	3.83	.84	มาก	4.65	.68	มาก ที่สุด	+0.82	เพิ่มขึ้น
5.	การใช้สื่อประกอบการจัดการ เรียนรู้ที่เหมาะสม และ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยการบูรณาการแนวคิด CCR	4.05	.84	มาก	4.68	.64	มาก ที่สุด	+0.63	เพิ่มขึ้น
6.	การกำหนดเวลาในการทำ กิจกรรมการเรียนรู้โดยรวม และในแต่ละขั้นตอนอย่าง เหมาะสม	4.00	.82	มาก	4.83	.54	มาก ที่สุด	+0.83	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบจากการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การบูรณาการ แนวคิด CCR	ครั้งที่ 1		ระดับ ผลการ ปฏิบัติ	ครั้งที่ 2		ระดับ ผลการ ปฏิบัติ	ผล ต่าง	ผลการ พัฒนา
		$\bar{X}$	S		$\bar{X}$	S			
7.	การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR และความสามารถของผู้เรียน	3.89	.85	มาก	4.66	.68	มากที่สุด	+0.77	เพิ่มขึ้น
8.	กำกับติดตามนักเรียน ดำเนินการชี้แนะ ช่วยเหลือแก้ไขตามระบบพี่เลี้ยง ลงบันทึกหลังการสอน และนำผลมาแก้ไขพัฒนา	3.78	.78	มาก	4.74	.56	มากที่สุด	+0.96	เพิ่มขึ้น
9.	ผลการพัฒนาตามเอกสารต่าง ๆ ที่ควรใช้ในโครงการ และนำเสนอต่ออาจารย์นิเทศก์	4.06	.83	มาก	4.75	.62	มากที่สุด	+0.69	เพิ่มขึ้น
รวมเฉลี่ย		3.94	.49	มาก	4.73	.36	มากที่สุด	+0.79	เพิ่มขึ้น

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการนิเทศครั้งที่ 1 ครูมีผลการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, $S = .49$) และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการเรียนการสอนสูงสุด คือ ผลการพัฒนาตามเอกสารต่าง ๆ ที่ควรใช้ในโครงการ และนำเสนอต่ออาจารย์นิเทศก์ ($\bar{X} = 4.06$, $S = .83$) รองลงมา คือ การใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR ($\bar{X} = 4.05$, $S = .84$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการจัดการเรียนสอนน้อยที่สุด คือ กำกับติดตามนักเรียน ดำเนินการชี้แนะ ช่วยเหลือแก้ไขตามระบบพี่เลี้ยง ลงบันทึกหลังการสอน และนำผลมาแก้ไขพัฒนา ($\bar{X} = 3.78$, $S = .78$) จากการนิเทศครั้งที่ 2 ครูมีผลการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, $S = .36$) และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ การกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมและในแต่ละขั้นตอนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.83$, $S = .54$) รองลงมา คือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการแนวคิด CCR ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการจัดการเรียนสอนน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมโดยการบูรณาการแนวคิด CCR ทั้ง 5 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะการตีความ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 4.65$, $S = .68$) ดังนั้น เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบผลต่างจากการนิเทศครั้งที่ 1 กับการนิเทศครั้งที่ 2 พบว่า ครูมีการพัฒนาความสามารถ และความ

ก้าวหน้าในการสอนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น มีค่าเท่ากับ +0.79

3. ผลการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งได้วิเคราะห์จากแบบบันทึกผลการสอนของครู โดยให้ครูสะท้อนผลการเรียนรู้ของครูระยะที่ 3 มีดังนี้

3.1 ความรู้ที่ได้รับการพัฒนา ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน พบว่า ครูได้นำแนวคิดทั้ง 3 แนวคิด ไปเขียนลงแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิด CCR นำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และขยายผลกับเพื่อนครูในสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื้อหาความรู้ได้รับการอบรมจากวิทยากรที่หลากหลายจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ

3.2 การนำความรู้จากการพัฒนาไปหนุนเสริมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR วิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย กิจกรรม 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นแสวงหาความรู้ 3) ขั้นการเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ 4) ขั้นการสะท้อนและประเมินผล และ 5) ขั้นสรุปการเรียนรู้ พบว่า ครูได้นำกิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอน ไปหนุนเสริมและปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลทำให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีความสุขกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

3.3 สะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อตนเองและโครงการที่เข้ารับการพัฒนา สรุปในภาพรวมได้ว่า การนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน หรือ CCR สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ได้และครูควรทำอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นแนวคิดที่ดี จะช่วยให้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ และทำให้ผู้เรียนชอบ และเห็นความสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น และจากการสังเกตผู้เรียน ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น

4. ผลด้านความพึงพอใจของครูต่อโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ซึ่งผลจากการสอบถามด้วยแบบประเมินความพึงพอใจของครูต่อโครงการดังกล่าว แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลความพึงพอใจของครูต่อโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR

ข้อ	คำถามเกี่ยวกับการพัฒนา	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ
1.	ด้านหัวข้อของโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR	4.37	.54	มาก
2.	ด้านสถานที่ / ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	4.82	.40	มากที่สุด
3.	ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ	4.76	.43	มากที่สุด
4.	ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม	4.59	.49	มากที่สุด
5.	ด้านการนิเทศ ติดตามผู้เข้ารับการอบรม	4.44	.56	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน		4.60	.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่เข้ารับการพัฒนาในโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S = .48$) และเมื่อพิจารณา

เป็นรายได้ ครูมีความพึงพอใจต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, S = .48$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานที่/ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.82, S = .40$) รองลงมา ได้แก่ ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.76, S.D. = .43$) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.59, S = .49$) ด้านการนิเทศ ติดตามผู้เข้ารับการอบรม ($\bar{X} = 4.44, S.D. = .56$) และด้านด้านหัวข้อของโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ($\bar{X} = 4.37, S = .54$)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญที่สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการอบรมครูระยะที่ 1 ด้านความรู้การใช้กิจกรรมการบูรณาการแนวคิด CCR โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรมมีส่วนร่วม พบว่า ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และเข้าใจกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ทั้ง 5 ขั้นตอน และให้ความสำคัญของกระบวนการมากขึ้น เห็นความสำคัญของการบูรณาการแนวคิด CCR เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ใช้ในการสอนตามบริบทพื้นที่

2. ผลการสอนของครูวิชาคณิตศาสตร์พิจารณาเปรียบเทียบการประเมินครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ จากการนิเทศระยะที่ 2 ด้านการพัฒนาความสามารถ และความก้าวหน้าในการสอนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบผลต่างจากการนิเทศครั้งที่ 1 กับการนิเทศครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า ครูมีการพัฒนาความสามารถและความก้าวหน้าในการสอนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น มีค่าเท่ากับ +0.79

3. ผลการเรียนรู้ของครูวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งได้ วิเคราะห์จากข้อมูลการสะท้อนผลของครูวิชาคณิตศาสตร์จากแบบบันทึกผลการสอนของครู พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน โดยนำความรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดระบบพี่เลี้ยง และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ไปใช้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR นำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนชอบ และเห็นความสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น และจากการสังเกตผู้เรียนผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการคณิตศาสตร์มากขึ้น

4. ผลด้านความพึงพอใจของครูวิชาคณิตศาสตร์ต่อโครงการดังกล่าว พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, S = .48$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานที่/ด้านการบริการการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.82, S = .40$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่สำคัญที่จะอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการอบรมครูระยะที่ 1 ด้านความรู้การใช้กิจกรรมการบูรณาการแนวคิด CCR พบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวมีพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการสอนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการสอนใหม่ ๆ คือ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์โดยการบูรณาการแนวคิด CCR และเข้าใจขั้นตอนกิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอน ที่มีพื้นฐานมาจาก 3 แนวคิด ครูให้ความสำคัญของกระบวนการมากขึ้น และให้ความสำคัญของการบูรณาการแนวคิด CCR เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และเห็นแนวทางการแก้ปัญหา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์โดยการบูรณาการแนวคิด CCR มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ นำไปสู่นวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ ที่ใช้ในการสอนตามบริบทพื้นที่ ปัญหา ความต้องการและการสอนในระดับเดียวกัน เพื่อสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโครงการดังกล่าวมีความเป็นมาที่ชัดเจน และเป็นนโยบายให้นำไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาครูคุณภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียน มีกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน เริ่มตั้งแต่การสร้างความตระหนักร่วมกัน โดยวิทยากรให้ความรู้ที่หลากหลายเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดระบบพี่เลี้ยง และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน รวมทั้งการนิเทศติดตามช่วยเหลือครูทั้งสองครั้ง ตลอดจนครูมีการรวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการสอนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการ PLC ระดับสถานศึกษา และกิจกรรมการทำ Log Book สำหรับผู้เรียนวิชาคณิตศาสตร์ ส่งผลให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร พึ่งเพชร (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาครูโครงการคูปองพัฒนาครู หลักสูตรการพัฒนาครูเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาได้ สังเกตได้จากการเข้าร่วมการอบรม และจากการนิเทศติดตามการสอนของครูที่เข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ยของการจัดการเรียนการสอนเพิ่มสูงขึ้นโดยภาพรวมและรายข้อ และครูที่ได้รับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อโครงการคูปองครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพยังพบว่า ครูมีความรู้ความสามารถนำการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้อย่างดี

2. ผลการเปรียบเทียบการประเมินครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ในระยะที่ 2 ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลการนิเทศครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2 โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้อเพิ่มขึ้นมากกว่าครั้งที่ 1 ทุกข้อ ทั้งนี้เพราะว่าครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ได้ผ่านการอบรมความรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดระบบพี่เลี้ยง และ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มาแล้ว รวมถึงการได้รับการชี้แนะจากผู้นิเทศถึง 2 ครั้ง โดยเฉพาะครั้งที่ 1 ผู้นิเทศได้นำเสนอแนะครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์จากการนำเสนอผลงานและการรายงานเป็นรายบุคคล รวมทั้งได้เรียนรู้แบบอย่างและแนวทางปฏิบัติจากเพื่อนครูด้วยกัน รวมกลุ่มช่วยเหลือกันจึงทำให้ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีผล การพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ศึกษา เรืองคำ (2561) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสอนและการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย พบว่า มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย ได้แก่ การเตรียมการสอน การกำหนดจุดประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล เมื่อพิจารณาผลการประเมินจากการนิเทศติดตามผลครั้งที่ 1 มีคุณภาพระดับปานกลาง และครั้งที่ 2 มีคุณภาพระดับดีมาก

3. ผลการเรียนรู้ของครูวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งได้ วิเคราะห์จากข้อมูลการสะท้อนผลการสอนของครูวิชาคณิตศาสตร์จากแบบบันทึกผลการสอนของครู พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยนำความรู้ไปบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดระบบพี่เลี้ยง และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือ CCR ทั้งนี้เพราะว่า ครูได้รับการอบรมจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่หลากหลาย จึงทำให้ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีความสามารถบูรณาการนำแนวคิด CCR มาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ได้ มีความสามารถออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการ แนวคิด CCR ได้ แล้วนำความรู้ไปขยายผลกับบุคคลอื่นในสถานศึกษาได้ โดยเฉพาะนำความรู้จากกิจกรรมการบูรณาการแนวคิด CCR ทั้ง 5 ขั้นตอน ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างดี สอดคล้องกับข้อสรุปในเรื่องบทบาทและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญของ ชูชัย สมิทธิไกร (2558) ว่า การฝึกอบรมบุคลากรเป็นเครื่องมือของการพัฒนาบุคลากรชนิดหนึ่งที่จะช่วยพัฒนา เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการความรู้ ทักษะความสามารถและ เจตคติของบุคลากร และพัฒนาความสามารถในการทำงานได้ดีขึ้นกว่าเดิม

4. ผลด้านความพึงพอใจของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ต่อโครงการวิจัยและอบรมเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนาครูโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ทั้งนี้ก็เพราะว่าโครงการนี้ได้ตระหนักถึงปัญหาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์จึงได้รับทุนภายนอกในการพัฒนาครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และเนื่องจากผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์เป็นปัญหาระดับชาติจึงได้รับความร่วมมือจากคณะครุศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่ส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อหวังพัฒนาครูคุณภาพ และระดมกำลังหาวิธีการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทางคณะครุศาสตร์จึงสามารถจัดโครงการและอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ เจ้าหน้าที่ การบริหารจัดการ ให้ ผู้เข้ารับการอบรมได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภาส ไชยหงษา (2559) ความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาการสอนของครูคุณภาพตามมาตรฐานความรู้ฐานสมรรถนะ ในประเด็นด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาครู ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ กระบวนการบริหารสถานที่ เจ้าหน้าที่ และกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ CCR เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาทางด้านทักษะการคิด จิตใจ และทักษะความรู้ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ หากผู้สนใจนำไปใช้ควรเน้นให้นักศึกษาสะท้อนคิด และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบเชิงบวก

2. การวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ CCR จำเป็นต้องคำนึงถึงเวลาในแต่ละคาบ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำกิจกรรมที่มีทั้งกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญา การให้ผู้เรียนตั้งคำถามและหาคำตอบ การให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงานจากการค้นคว้าโดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ใช้เวลาค่อนข้างมากในแต่ละบทเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยและผลกระทบอื่น ๆ ที่ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

2. ควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ หรือวิชาอื่น ๆ

3. ควรนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิด CCR ไปใช้กับการศึกษาปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจากเครือข่ายผู้บริหาร คณาจารย์ คณะครุศาสตร์ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ และครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เข้าอบรม ตลอดจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 และศึกษานิเทศก์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อคิดต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพันธุ์ ผ่าชัยภูมิ. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารและโภชนาการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ,” *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 9, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2558): 108-122.
- ชูชัย สมितिไกร. *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้น, 2558.
- ประภาส ไชยหงษา. *ความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาการสอนของครูคุณภาพตามมาตรฐานความรู้ฐานสมรรถนะ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.
- วิจักขณ์ พานิช. *การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, 2559.
- ศิริพร พึ่งเพชร. “รายงานวิจัยโครงการคู่มือพัฒนาพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาครู เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษา จังหวัดชัยภูมิ,” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 12, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 97-110.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2562.
- ศึกษา เรื่องคำ. “ผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐานที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย,” *วารสารนาคนุตรปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 10, 2 (มิถุนายน-ธันวาคม 2561): 15-25.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์, 2560.
- สมรัตน์ บุญมัน. “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CCR เรื่อง พหุนามที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการแก้ปัญหา และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนชากง้าววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสาร อุบลรัตน์),” *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*. 2, 3 (มิถุนายน-ธันวาคม 2560): 1-12.
- Vincent, S.M. *Mentor Educators*. London: Macmillan, 2004.
- Wilson, T. *Integrating Intellectual Capital and Knowledge Management*. New York: Pearson Prentice Hall, 1993.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน

ต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน

Factors Affecting the Loyalty of the Farmers Growing Oil Palms towards

Crude Palm Oil Extraction Plants in the Upper Southern Thailand

คณิตพงศ์ จิตต์โสภณ¹ และสุเมธ ฐวดารัตระกุล²

บริษัททองมงคลอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จ.ประจวบคีรีขันธ์¹

คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด²

E-mail: kanitpong023@hotmail.com

Received: August 18, 2019; Revised: September 19 2019; Accepted September 23, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเขตภาคใต้ตอนบน 2) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน 3) ศึกษาแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน และ 4) ศึกษาความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 40-49 ปี มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันระหว่าง 10-20 ไร่ มีจำนวนผลปาล์มทะเลที่ขายต่อเดือนระหว่าง 2.5-5 ตัน และและมีประสบการณ์ในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันระหว่าง 3-5 ปี

2. ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรกคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านกายภาพ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

3. แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรกคือ ด้านเหตุผล รองลงมา ด้านปัจจัยภายนอก ด้านระบบอุปถัมภ์ ด้านอารมณ์ และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

4. ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรก การลดทางเลือกและนิสัย รองลงมาประวัติของบริษัท ความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ ความเชื่อและความไว้วางใจ และความพึงพอใจของเกษตรกร ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปาล์มน้ำมัน ความจงรักภักดี โรงงานสกัดปาล์มน้ำมันดิบ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the general information of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand, 2) to study the marketing mix in the perspectives of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand, 3) to study the motivation in choosing to use the services of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand, and 4) the loyalty of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand. The samples were 400 farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand. The research instrument was a questionnaire. The statistics were percentage, mean, standard deviation, and multiple regression.

The research findings were found as follows.

1. The farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand were mostly male, aged from 40 to 49 years old, owned the lands to grow the oil palms from 10 to 20 rai, had the palm fruit to sell monthly from 2.5 to 5 tones, and had the experience in growing the oil palms from 3 to 5 years.

2. The marketing mix in the perspectives of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the first priority was the distribution channel, followed by the products, prices, product images, personnel, processes, and marketing promotion, respectively.

3. The motivation in choosing to use the services of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the reasons was at the first priority, followed by the external factors, the patronage systems, emotion, and the products, respectively.

4. The loyalty of the farmers growing oil palms in the upper Southern Thailand in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the first priority was the reduction of the alternatives and habits, followed by the history of the company, the connection of the emotional attachment, the reliability and the trust, and the famers' satisfaction, respectively.

Keywords: Oil Palms, Loyalty, Crude Palm Oil Extraction Plants

บทนำ

จากรายงานการผลิตและการบริโภคน้ำมันพืชของโลกโดย “กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (USDA) คาดการณ์ว่าผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกในปี 2560 มีปริมาณ 64.50 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 58.84 ล้านตันในปี 2559 โดยคิดเป็นร้อยละ 9.62 ซึ่งประเทศอินโดนีเซียสามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้ประมาณ 35 ล้านตัน และประเทศมาเลเซียสามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้ประมาณ 20 ล้านตัน สองประเทศนี้รวมกันคิดเป็นร้อยละ 85.27 ของผลผลิตรวมของโลก ส่วนประเทศไทยสามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้ประมาณ 2.3 ล้านตันคิดเป็นร้อยละ 3 ของโลก ซึ่งในปี 2560 คาดว่าโลกมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์ม 63.00 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 59.94 ล้านตัน ในปี 2559 ร้อยละ 5.11 เนื่องจากน้ำมันปาล์มสามารถใช้เพื่อการบริโภคและเพื่อพลังงานทดแทน และตลาดยังคงความต้องการเพิ่มขึ้น (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร 2561)

สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยผลผลิตปาล์มน้ำมันของไทยอยู่ที่ประมาณ 11-13 ล้านตัน/ปี ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศทั้งสิ้น 2,336,332.89 ไร่และมีเกษตรกรทั้งสิ้น 172,238 ครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกที่ให้ผลผลิตอยู่ที่ 2,016,099.02 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 86 ของประเทศ และมีเกษตรกรทั้งสิ้น 149,136 ครอบครัว และกระจายอยู่ในแต่ละส่วนในภาคใต้ ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ 9 จังหวัด ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สตูล กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง และระนอง มีพื้นที่เพาะปลูกให้ผลผลิตอยู่ที่ 1,626,007.46 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 70 ของประเทศ และมีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มทั้งสิ้น 109,452 ครอบครัว “ทั้งนี้ความต้องการบริโภคน้ำมันปาล์มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยรัฐบาลมีแผนยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มระหว่างปี 2558-2569 ที่จะขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์ม เพิ่มการใช้ น้ำมันปาล์มเป็นพลังงานทดแทน” (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร 2561)

จากการศึกษาค้นคว้าปริมาณการผลิต การใช้ และการสต็อกน้ำมันปาล์มคงเหลือ ณ สิ้นเดือน สิงหาคม 2561 ของประเทศไทยสามารถผลิตปริมาณน้ำมันปาล์มดิบได้ 371,409 ตัน ส่วนภาคใต้สามารถผลิตปริมาณน้ำมันปาล์มดิบได้ 32,757.64 ตัน คิดเป็นร้อยละ 11.85 ของน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ ซึ่งในส่วนของภาคใต้ตอนบนสามารถผลิตปริมาณน้ำมันปาล์มดิบได้ 17,730 ตัน คิดเป็นร้อยละ 6.42 ของน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ จากจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ 60 โรงงานจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ 108 โรงงานที่เปิดดำเนินงานอยู่ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร 2561)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทราบว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบไม่สามารถดำเนินงานอยู่ได้นั้นประกอบไปด้วยหลายอย่าง โดยแบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ได้แก่ ราคา คุณภาพสายพันธุ์ จำนวนผลผลิตต่อไร่ และปริมาณที่ไม่แน่นอนสม่ำเสมอ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ราคาสลัดโลกของน้ำมันปาล์ม ภาวะเศรษฐกิจโลกและภายในประเทศ ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้บริโภค และการเมือง อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาด้านขบวนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่เครื่องจักร และเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากร เพื่อเพิ่มเปอร์เซ็นต์การผลิตน้ำมันดิบ ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับรายได้ให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ เนื่องจากอัตราการสกัดน้ำมันปาล์มทุก ๆ 1% ที่เพิ่มขึ้น โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบจะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ด้วยเหตุนี้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบจึงจำเป็นต้องหากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อใช้ในการต่อสู้ รวมถึงการปรับราคาและการบริการให้สอดคล้องรับกับสภาวะเศรษฐกิจมากขึ้นให้แก่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบเพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน

โดยที่ปัจจัยที่ส่งผลสู่ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นองค์รวมเพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี อันจะส่งผลสู่การนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเชื่อมโยงของการดำเนินงาน ดังนั้นการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ต้องตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลสู่ความจงรักภักดีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบรวมถึงในชุมชนให้ได้อย่างยั่งยืน

ปัจจุบันโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบมีจำนวนที่กระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละภาค ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งกระบวนการผลิต จำนวนพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน และราคาซื้อขายผลปาล์มน้ำมัน จึงทำให้การตัดสินใจจำหน่ายผลปาล์มน้ำมันมีปัจจัยที่หลากหลายด้านต่อเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มน้ำมันดิบจึงจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและให้ได้มาซึ่งแหล่งวัตถุดิบที่จะนำมาเข้าสู่กระบวนการผลิตของธุรกิจปาล์มน้ำมัน ดังนั้นแล้วการดำเนินงานวิจัยนี้จะนำข้อมูลดังกล่าวหลาย ๆ ส่วนมาวิเคราะห์และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างแรงจูงใจ การรักษาคุณภาพของสินค้า และใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจ เพื่อความประสบความสำเร็จของธุรกิจในอนาคต

จากข้อมูลดังกล่าวและความสนใจของผู้วิจัยที่ต้องการจะทำโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในอนาคตให้ประสบความสำเร็จและเติบโตอย่างยั่งยืนจึงทำการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ซึ่งปัจจุบันธุรกิจมีการ

แข่งขันกันสูง และคาดว่าแนวโน้มจะมีการแข่งขันกันรุนแรงมากขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน รวมถึงกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ และปรับปรุงพัฒนาศักยภาพให้ตรงต่อความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุด ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจซึ่งสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเขตภาคใต้ตอนบน
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน
4. เพื่อศึกษาความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน 113,039 ครัวเรือน ในพื้นที่ 9 จังหวัด ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สตูล กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง และระนอง (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร 2561) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ ตอนบน เนื่องจากทราบจำนวนประชากร จึงได้นำสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวอย่าง ไม่เกิน 5% จากการคำนวณ ผู้วิจัยได้ขนาดของจำนวนตัวอย่างที่ 399 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มจำนวนตัวอย่างอีก 1 ครัวเรือน รวมจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้เท่ากับ 400 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่เป็นลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเชื่อมโยงจากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เข้ากับเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน โดยแจกให้กับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันผู้ตอบจำนวน 1 ฉบับ โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ผู้วิจัยได้กำหนดการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิด (Close- Ended Form) โดยแบบสอบถามในตอนที่ 1 จะเป็นแบบให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ และ ในตอนที่ 2 จะเป็นแบบประมาณค่า และเนื่องจากตัวอย่างเป็นเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มโดยแบบสอบถามจะมีสาระสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการของเกษตรกรในปัจจุบันของในเขตภาคใต้ตอนบนโดยจะวัดค่ามาตราส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเป็นแบบสอบถาม ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง ในการนำมา สร้างแบบสัมภาษณ์ และข้อคำถามในแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ ของงานวิจัย

4. ดำเนินการในการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

5. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์ ทางด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับของผู้วิจัยเพื่อดำเนินการในการพิจารณาแบบสอบถาม

ในการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรง ความครอบคลุม เนื้อหา และความ ถูกต้องในด้านการใช้ภาษา

เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่ได้มาวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

2. การวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบนโดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบนโดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมัน ปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบนโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ปัจจัยข้อมูลทั่วไป ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ประกอบไปด้วย เพศ อายุ พื้นที่เพาะปลูกปาล์ม จำนวน ผลปาล์มทะเลที่ขายต่อเดือน และประสบการณ์ในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง ดังนี้

1. เพศ ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 และเพศหญิง 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80

อายุ ตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20 รองลงมา มีอายุ ระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 อายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 อายุมากกว่า 59 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 อายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.80 และต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80

พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน 10-20 ไร่ จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมา มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน 21-30 ไร่ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 พื้นที่ เพาะปลูกปาล์มน้ำมันน้อยกว่า 10 ไร่ จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน มากกว่า 30 ไร่ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30

จำนวนผลปาล์มทะเลที่ขายต่อเดือน ตัวอย่างส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลปาล์มทะเล 2.5-5 ตัน จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 รองลงมา มีการจำหน่ายผลปาล์มทะเล 8 ตันขึ้นไปจำนวน 107 คน คิดเป็น

ร้อยละ 26.70 มีการจำหน่ายผลปาล์มทะลาย 6-8 ตัน จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 และมีการจำหน่ายผลปาล์มทะลายน้อยกว่า 2.5 ตัน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30

ประสบการณ์ในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเพาะปลูก 3-5 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา มีประสบการณ์ในการเพาะปลูก 6-10 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 มีประสบการณ์ในการเพาะปลูก 10 ปีขึ้นไป จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.40 และมีประสบการณ์ในการเพาะปลูก น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30

2. ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด

ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด	ค่าสถิติ		ระดับ	
	$\bar{X}$	S	ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.67	.61	มาก	2
2. ด้านราคา	3.66	.64	มาก	3
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.78	.69	มาก	1
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.40	.80	ปานกลาง	7
5. ด้านบุคคล	3.60	.59	มาก	5
6. ด้านกายภาพ	3.65	.62	มาก	4
7. ด้านกระบวนการ	3.60	.61	มาก	6
เฉลี่ยรวม	3.62	.65	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.62 (S=.65) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรกคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ค่าเฉลี่ย 3.78 (S=.69) รองลงมา ด้านผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.67 (S=.61) ด้านราคา ค่าเฉลี่ย 3.66 (S=.64) ด้านกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.65 (S=.62) ด้านบุคคล ค่าเฉลี่ย 3.60 (S=.59) ด้านกระบวนการ ค่าเฉลี่ย 3.60 (S=.61) และด้านการส่งเสริมการตลาด ค่าเฉลี่ย 3.40 (S=.80) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ

ข้อมูลแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ	ค่าสถิติ		ระดับ	
	$\bar{X}$	S	ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.65	.58	มาก	5
2. ด้านเหตุผล	3.74	.62	มาก	1
3. ด้านอารมณ์	3.66	.54	มาก	4
4. ด้านปัจจัยภายนอก	3.69	.69	มาก	2
5. ด้านระบบอุปถัมภ์	3.67	.60	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.68	.61	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่าข้อมูลแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.68 ($S=.61$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรก คือ ด้านเหตุผล ค่าเฉลี่ย 3.74 ($S=.62$) รองลงมา ด้านปัจจัยภายนอก ค่าเฉลี่ย 3.69 ($S=.69$) ด้านระบบอุปถัมภ์ ค่าเฉลี่ย 3.67 ($S=.60$) ด้านอารมณ์ ค่าเฉลี่ย 3.66 ($S=.54$) และด้านผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.65 ($S=.58$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบนวิเคราะห์โดยการ ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ข้อมูลความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน	ค่าสถิติ		ระดับ	
	$\bar{X}$	S	ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ความพึงพอใจของเกษตรกร	3.62	.56	มาก	5
2. ความเชื่อถือและความไว้วางใจ	3.63	.58	มาก	4
3. ความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์	3.64	.58	มาก	3
4. การลดทางเลือกและนิสัย	3.66	.58	มาก	1
5. ประวัติของบริษัท	3.66	.60	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.64	.58	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าข้อมูลความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.64 ($S=.58$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรกคือ การลดทางเลือกและนิสัย ค่าเฉลี่ย 3.66 ($S=.58$) รองลงมาประวัติของบริษัท ค่าเฉลี่ย 3.66 ($S=.60$) ความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ ค่าเฉลี่ย 3.64 ($S=.58$) ความเชื่อถือและความไว้วางใจ ค่าเฉลี่ย 3.63 ($S=.58$) และความพึงพอใจของเกษตรกร

ค่าเฉลี่ย 3.62 (S=.56) ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลสู่ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (multicollinearity) ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิธีการทดสอบหาความสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation และ Spearman Correlation เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ มีทั้งข้อมูลที่เป็นกลุ่ม อันดับ และสเกลจากตารางที่ 4 เป็นการทดสอบหาความสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแบบ Enter

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta		Tolerance	VIF
1	พื้นที่เพาะปลูกปาล์มระหว่าง 10-20 ไร่	-.115	.049	-.136	-2.336*	.170	5.879
	(พื้นที่เพาะปลูกปาล์มมากกว่า 30 ไร่ เป็นกลุ่มอ้างอิง)						
	จำนวนผลปาล์มทะเลที่ขายต่อเดือนระหว่าง 2.5-5 ตัน	.124	.040	.138	3.080*	.287	3.490
	(จำนวนผลปาล์มทะเลที่ขายมากกว่า 8 ตัน เป็นกลุ่มอ้างอิง)						
	ด้านผลิตภัณฑ์	.077	.032	.093	2.395*	.380	2.628
	ด้านบุคคล	.113	.040	.138	2.812*	.239	4.186
	ด้านผลิตภัณฑ์	.085	.042	.097	1.999*	.242	4.137
	ด้านเหตุผล	.151	.032	.183	4.665*	.372	2.685
	ด้านอารมณ์	.124	.041	.128	2.987*	.314	3.187
	ด้านระบบอุปถัมภ์	.211	.037	.239	5.752*	.333	3.001
	ค่าคงที่	.384	.115		3.345*		
R ² = .787, SEE = .20043, F = 50.798, Sig. of F = 0.000, *P < 0.05							

a. Dependent Variable: ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R Square) เท่ากับ 0.787 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 0.20043 ซึ่งให้เห็นว่า กลุ่มตัวแปรอิสระดังกล่าวสามารถอธิบายความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบนได้สูงถึง 78.70%

(R Square เท่ากับ .787)

ค่า F เท่ากับ 50.789 และมีความนัยสำคัญเท่ากับ 0.000 ซึ่งให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรอิสระที่ได้เลือกมาศึกษาอย่างน้อยหนึ่งตัว มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.=0.000)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบนประกอบด้วย จำนวนพื้นที่เพาะปลูกปาล์มโดยเฉพาะพื้นที่เพาะปลูกปาล์มระหว่าง 10-20 ไร่ จำนวนผลปาล์มทะลายที่ขายต่อเดือนโดยเฉพาะจำนวนผลปาล์มทะลายที่ขายต่อเดือนระหว่าง 2.5-5 ตัน

จากการทดสอบในตารางที่ 5 การตรวจสอบ Multicollinearity หาก Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 0 มากเท่าไร แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีปัญหา Multicollinearity มาก แต่เนื่องจากตารางที่ 5 ไม่พบว่ามีค่าใดมีตัวแปรที่มีค่าเข้าใกล้ 0 ดังนั้น จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และจากตารางดังกล่าว พบว่า การวิเคราะห์ค่า Multicollinearity แบบ VIF ไม่มีค่าใดมีค่าตั้งแต่ 10 ขึ้นไป จึงตรวจสอบได้ว่าสมการเหล่านี้ไม่มีปัญหาเรื่อง Multicollinearity

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 40-49 ปี มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันระหว่าง 10-20 ไร่ มีจำนวนผลปาล์มทะลายที่ขายต่อเดือนระหว่าง 2.5-5 ตัน และและมีประสบการณ์ในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันระหว่าง 3-5 ปี
2. ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า อันดับแรกคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านกายภาพ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ
3. แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า อันดับแรกคือ ด้านเหตุผล รองลงมา ด้านปัจจัยภายนอก ด้านระบบอุปถัมภ์ ด้านอารมณ์ และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ
4. ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า อันดับแรก การลดทางเลือกและนิสัย รองลงมาประวัติของบริษัท ความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ ความเชื่อถือและความไว้วางใจ และความพึงพอใจของเกษตรกร ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ส่วนประสมทางการตลาดจากมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบนภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธานุช เชนโซติสุวรรณ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อ.เมือง จ.นครปฐม พบว่าภาพรวมของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อ.เมือง จ.นครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน เลือกใช้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีหลากหลายของสินค้าและบริการ รวมทั้งมีการให้บริการเสริม เช่น การจัดจำหน่ายกากปาล์ม, ทะลายปาล์ม, น้ำเสีย ที่มีคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุมพฏ สุขเกื้อ และพัชรินทร์ ศรีวารินทร์ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตลาดกลางอาหารของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่าด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก

ด้านราคาในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบให้ราคาในการรับซื้อผลปาล์มน้ำมันที่สูงกว่าโรงงานสกัดก้น้ำมันปาล์มในบริเวณใกล้เคียง และยังมีการแบ่งระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มในการจัดจำหน่ายของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มได้อย่างเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา งามใจ (2555) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีศึกษาบริษัทอิชูซูพระนคร จำกัด สาขาลองหลง ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านราคาอยู่ในระดับมาก

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ท่าเลที่ตั้ง เวลาในการเปิด-ปิด ของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่เลือกใช้สะดวกต่อการมาใช้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธารินทร์ สุโนภักดิ์ (2557) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยด้านการตลาดบริการและพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านำเข้าภายในซูเปอร์มาร์เก็ต ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่าปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก

ด้านการส่งเสริมการตลาดในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบมีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน และยังมีช่องทางการโฆษณาผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก และเว็บไซต์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญญทิพย์ หนูเผือก และ สุตาพร กุณทลบุตร (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการแข่งขันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทยในตลาดโลก ผลวิจัยพบว่าด้านส่งเสริมทางการตลาด จัดอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบุคคลในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่าพนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสุภาพอ่อนน้อม มีความรู้ความชำนาญในการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอาริตา จินดา (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการตลาดบริการที่ส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อโรงแรมระดับ 4 ดาว ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านบุคลากรอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ด้านกายภาพในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับจากเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่รับรองที่อำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส ก้อนพิลา และกรวีร์ ชัยอมรไพศาล (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการเช่าห้องพักในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการในมุมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน เลือกใช้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีการให้บริการที่ถูกต้อง รวดเร็วและทันสมัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา งามใจ (2555) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการ: กรณีศึกษาบริษัทอิชูซูพระนคร จำกัด สาขาลองหลง ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก

แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ข้อมูลแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ นิลกำแหง และนงเยาว์ เมืองดี (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจ

ในการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ของผู้ใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าภาพรวมของส่วนประสมทางการตลาดแรงจูงใจในการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ของผู้ใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ให้ความสำคัญกับการให้บริการที่มีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทัย เตชะบุญเทพภรณ์ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจและปัจจัยทางการตลาดบนเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก

ด้านเหตุผล ในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ให้ความสำคัญกับระยะทางในการจัดส่งผลปาล์มน้ำมัน และราคาที่เหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอรณพ เรืองกัปวงศ์ และสรวรรณ เรืองกัปวงศ์ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลต่อการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก

ด้านอารมณ์ ในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่าโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่ดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความถูกต้องตรงไปตรงมา จะได้รับความไว้วางใจ และมั่นใจอย่างมากจากเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มินา อ่องบางน้อย (2553) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจ และความพึงพอใจ ที่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า CAT CDMA (แคท ซีดีเอ็มเอ) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยภายนอก ในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่าทำเลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่รองรับการให้บริการ ความสวยงาม และความทันสมัยของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชชาภา กิตตินันท์วัฒนา (2555) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดและแรงจูงใจของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้รถยนต์นิสสัน มาร์ชในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านปัจจัยภายนอกอยู่ในระดับมาก

ด้านระบบอุปถัมภ์ ในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ในการราคาที่สมเหตุสมผล และการให้บริการที่ดีเป็นที่พอใจแก่เกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญญทิพย์ หนูเผือก และ สุตาพร กุณฑบุตร (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการแข่งขันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทยในตลาดโลก ผลวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านระบบอุปถัมภ์อยู่ในระดับมาก

ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ อดิษฐ์รัตนกุล และสุพิศ ฤทธิ์แก้ว (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความภักดีของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการอินเทอร์เน็ต ประเภท FTTx ของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่ศูนย์บริการลูกค้าทีโอที สาขาสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่าการตั้งราคาซื้อขายผลปาล์มน้ำมันและจุดรับซื้อผลปาล์มน้ำมัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพมณี ปิ่นเพชร ชมพูนุช จิตถาวร และจิราณัฐ โสภ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานโรงแรม 5 ดาว ในเครือโรงแรมไทยกับเครือโรงแรมต่างประเทศ ผลวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก

ด้านความเชื่อถือและความไว้วางใจของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน การให้บริการด้วยความรอบคอบถูกต้องและซื่อสัตย์ ในภาพรวม

อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนตรี โกวิทสิทธิพันธ์ (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ของผู้ที่อาศัยในอาคารชุดและอาคารอยู่อาศัยรวมในเขตกรุงเทพมหานครปี 2557 ผลวิจัยพบว่า ความเชื่อถือและความไว้วางใจอยู่ในระดับมาก

ด้านความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารัตน์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความภักดีในตราสินค้า และคุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลี ผลวิจัยพบว่า ความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ อยู่ในระดับมาก

ด้านการลดทางเลือกและนิสัย ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน การให้บริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเป็นที่พึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญณัฐ สอนอุดม และกัลยจิตต์ กิริธังกูร (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับความจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์ลดเลือนรื้อรอยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า การลดทางเลือกและนิสัยอยู่ในระดับมาก

ด้านประวัติของบริษัท ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน ภาพลักษณ์ ชื่อเสียง และนโยบายของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมกร เข็มน้อย (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อ ความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร ผลวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ขององค์กรของธนาคารออมสินในสังกัด เขตสมุทรสาครอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน

จำนวนพื้นที่เพาะปลูกปาล์ม จำนวนผลปาล์มทะลายที่ขายต่อเดือน ส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านบุคคล และแรงจูงใจ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านเหตุผล ด้านอารมณ์ และด้านระบบอุปถัมภ์ ส่งผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบในเขตภาคใต้ตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชนรงค์ชัย พรหมลี (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ การสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในตราสินค้าผลิตภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ลูกผสมของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่เพาะปลูกและด้านรายได้ ส่งผลต่อความจงรักภักดีในตราสินค้าผลิตภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ลูกผสมของเกษตรกร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทชา วิทยาพงศ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของสายการบินต้นทุนต่ำของผู้ใช้บริการชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และด้านพนักงานมีผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของสายการบินต้นทุนต่ำ ของผู้ใช้บริการชาวไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของปภาวิ บุญกลาง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกรมศึกษาสาขาในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจด้านผลิตภัณฑ์ และการให้บริการ และด้านระบบอุปถัมภ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรมศึกษาสาขาในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และยังสอดคล้องของไชยพศ รื่นมณ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธุรกิจคาร์แคร์ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจ ด้านเหตุผล และด้านอารมณ์ ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการกิจการคาร์แคร์ใน กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

พื้นที่เพาะปลูกปาล์มมีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ยระหว่าง 10-20 ไร่ จำนวนผลปาล์มทะเลายที่ขายต่อเดือนมีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่จำหน่ายผลปาล์มทะเลายที่ขายต่อเดือนเฉลี่ยระหว่าง 2.5-5 ตัน ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญกับสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ และการให้บริการเสริม เช่น กากปาล์ม, ทะลายปาล์ม, น้ำเสีย

ด้านบุคคล มีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรคัดเลือกพนักงานที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สุภาพอ่อน และมีความรู้ความชำนาญในการให้บริการ

แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตภาคใต้ตอนบน

ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญกับการบริการที่มีความเชื่อถือได้ มีมาตรฐาน และอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน

ด้านเหตุผล มีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญกับระยะทางในการจัดส่งวัตถุดิบ ความน่าเชื่อถือของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และใช้เวลาในการเดินทางน้อย

ด้านอารมณ์ มีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ มีความมั่นใจต่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และการดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ด้านระบบอุปถัมภ์ มีผลต่อความจงรักภักดีของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้นโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบควรให้ความสำคัญกับการตั้งราคาที่เหมาะสม ผล การบริการที่ดีเป็นที่พึงพอใจ และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.สุเมธ ฐวาราตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กัญญณัฐ สนวนอุดม และกัลยกิตต์ กิระติอังกูร. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับความจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์ลดเลือนรื้อรอยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร; ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2561.

เขมกร เข็มน้อย. ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรสมุทรสาคร, 2554.

- จุมพฏ สุขเกื้อ และพัชรินทร์ ศรีวารินทร์. ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตลาดกลางยางพาราของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจ สถาบันวิจัย: กรมวิชาการเกษตร, 2554.
- ชนันทร โกวิทสิทธิพันธ์. ความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ของผู้ที่อาศัยในอาคารชุดและอาคารอยู่อาศัยรวมในเขตกรุงเทพมหานครปี 2557. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกู, 2556.
- ไชยพศ รื่นมล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธุรกิจคาร์แคร์ ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558.
- เดชมรงค์ชัย พรหมลี. การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในตราสินค้าผลิตภัณฑ์เมล็ดพันธุ์แตงกวาพันธุ์ลูกผสมของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทิร์น, 2557.
- ณัฐกานต์ อติชัยรัตนกุล และสุพิศ ฤทธิ์แก้ว. ความภักดีของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการอินเทอร์เน็ต ประเภท FTTx ของบริษัท ทีโอที จำกัด(มหาชน) ในเขตพื้นที่ศูนย์บริการลูกค้า ทีโอที สาขาสุราษฎร์ธานี. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2561.
- ธารนันธ์ สุโนภักดิ์. ปัจจัยด้านการตลาดบริการและพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านำเข้าภายในซูเปอร์มาร์เก็ต ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.
- เบญญทิพย์ หนูเผือก และ สุตาพร กุณทลบุตร. ศึกษาภาพในการแข่งขันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทยในตลาดโลก. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2561.
- ปภาวี บุญกลาง. ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรมศึกษาสาขาในเขตอำเภอตำบลขนุนทด จังหวัดนครราชสีมา. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, 2560.
- พิชชาภา กิตตินันท์วัฒนา. ทศนคติและแรงจูงใจของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อรถยนต์นิสสันมาร์ช ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.
- พิมพ์มณี ปิ่นเพชร ชมพูนุช จิตติถาวร และจิราณัฐ โสภาก. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานโรงแรม 5 ดาว ในเครือโรงแรมไทยกับเครือโรงแรมต่างประเทศ. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, 2561.
- มีนา อ่องบางน้อย. คุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจ และความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า CAT CDMA (แคท ซีดีเอ็มเอ). ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.
- วุฒิกมร ตุลาพันธุ์. ความภักดีในตราสินค้า และคุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลี. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2559.
- ศุภมาส ก้อนพิลา และกรวิทย์ ชัยอมรไพศาล. ส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการเช่าห้องพักในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561.
- เศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงาน. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2560 (ออนไลน์) 2561 (อ้างอิงเมื่อ 15 มีนาคม 2561). จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/ebookcategory/24_-2562-Final-Dowload/#page=5
- สิทธิศักดิ์ นิลกำแหง และนางเยาว์ เมืองดี. แรงจูงใจในการใช้น้ำมันแก๊สโซลล์ของผู้ใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2561.
- สุทธานุช เจนโชติสุวรรณ. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อ.เมือง จ.นครปฐม. ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

- สุภัชชา วิทยาคง. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของสายการบินต้นทุนต่ำของผู้ใช้บริการชาวไทย. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- สุจิตรา งามใจ. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีศึกษา บริษัทอิชูพระนคร จำกัด สาขาลองหลวง. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2555.
- อรรณพ เรืองกล้วยศ์ และสรารวรรณ เรืองกล้วยศ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2561.
- อาริตา จินดา. ปัจจัยการตลาดบริการที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อโรงแรมระดับ 4 ดาวในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองพัทยา. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2553.
- ฤทัย เตชะบุญเทพาภรณ์. แรงจูงใจและปัจจัยทางการตลาดบนเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554.

การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้
แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
Development of Teamwork Skills and Learning Achievement by Using Jigsaw
Learning Activities on the Development of the Ayutthaya Kingdom
for the 8th Grade Students

จิตรารณณ์ ทาเคลือบ¹ และสาวิตรี เถาว์โพ²

สาขาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี²

E-mail: pimja.pongja@gmail.com

Received: May 29, 2020; Revised: July 2, 2020; Accepted: July 3, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านโนนค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 31 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย มีหน่วยสุ่มเป็นห้อง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ จำนวน 6 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 86.83/84.84
2. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะการทำงานเป็นทีม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop learning activities on the development of the Ayutthaya kingdom by using jigsaw learning activities for the 8th grade students, 2) to compare the teamwork skills of the students learning by using jigsaw learning activities on the development of the Ayutthaya kingdom for the 8th grade students before and after learning, 3) to compare the learning achievement of the students learning by using jigsaw learning activities on the development of the Ayutthaya kingdom for the 8th grade students before and after learning, and 4) to study the satisfaction of the students towards learning by using jigsaw learning activities for the 8th grade students. The samples were 31 students studying in the 8th grade in the second semester of the academic year 2019 at Ban Nonkhor School under the Ubon Ratchatani Primary Educational Service Area Office 5. They were randomized by simple random sampling with the unit of the classroom random. The research instruments were 1) 6 lesson plans by using jigsaw learning activities, 2) a learning achievement test, 3) an evaluation form used to evaluate the teamwork skills, and 4) a questionnaire asking for the students' satisfaction. The statistics were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were found as follows.

1. The findings of the development of the learning activities on the development of the Ayutthaya kingdom by using jigsaw learning activities for the 8th grade students showed that the efficiency of the learning activities was at 86.83/84.84.

2. The findings of the students learning by using the jigsaw learning activities on the development of the Ayutthaya kingdom for the 8th grade students showed that the mean score of the teamwork skills after learning was higher than that before learning with the statistical significance at the level of .05.

3. The findings of the students learning by using the jigsaw learning activities on the development of the Ayutthaya kingdom for the 8th grade students showed that the mean score of the learning achievement after learning was higher than that before learning with the statistical significance at the level of .05.

4. The students were satisfied from learning by using the jigsaw learning activities in the overall at the highest level.

Keyword: Teamwork Skills, Learning Achievement, Jigsaw Learning Activities

บทนำ

ประวัติศาสตร์เกิดจากความร่วมมือสามัญสำนึกของมนุษย์อันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น มนุษย์ผูกพันกับประวัติศาสตร์อย่างใกล้ชิด จนไม่อาจจะแยกจากกันได้ ประวัติศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อมนุษยชาติ ในหลายประการ เช่น ทำให้รู้บางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับขอบเขตของตน ขณะเดียวกันก็รู้เกี่ยวกับขอบเขตของคนอื่นด้วย ช่วยเสริมสร้างให้เกิดความระมัดระวัง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สอนให้คนรู้จักคิดเป็น ไม่หลงเชื่อ

สิ่งใดง่าย ๆ โดยไม่ได้ใคร่ตรองพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ มีความรู้ ความคิดกว้างขวาง ทันเหตุการณ์ ทันสมัย ทันคน และสามารถเข้าใจคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ในสมัยของตนเองได้ ดังนั้น นักประวัติศาสตร์จึงจำเป็นต้องติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลกอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะไม่เป็นผู้ที่ ล้าหลัง การหยุดไปเพียงหนึ่งวันก็อาจทำให้เรากลายเป็นคนแปลกหน้าในสังคมได้ ประวัติศาสตร์จึงเป็นตัวกระตุ้น ให้คนต้องขยันติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของ บุคคลต่างๆ ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องกระตุ้นและเป็นแบบอย่างที่คนรุ่นหลังจะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ ประวัติศาสตร์เป็นรากฐานในศาสตร์สาขาอื่นๆ เพราะประวัติศาสตร์จะบอกถึงข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งเราจะต้อง นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ 2553) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งว่าด้วย การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความ รู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก ทั้งนี้โครงสร้างของหลักสูตรได้กำหนด ให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมี 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551) จากการสำรวจสภาพปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2558) โดยได้ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร หนังสือเรียน การสัมภาษณ์ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิทางประวัติศาสตร์ พบว่า ปัญหาการเรียน การสอนประวัติศาสตร์มีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) เนื่องจากสาระประวัติศาสตร์รวมอยู่ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีข้อมูลและเนื้อหาที่ต้องเรียนจำนวนมาก เป็นผลให้การเรียนการสอนส่วนใหญ่มีลักษณะการท่องจำ ข้อมูล ยังขาดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่น ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด การสืบค้นความรู้ การตั้งคำถาม 2) เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ มีครูวิชาเอกประวัติศาสตร์จำนวนน้อยมาก และเกือบทั้งหมดสอนในระดับมัธยมศึกษา ส่วนครูประถมศึกษาแทบจะไม่มีเลย มีครูวิชาเอกสังคมศึกษาบ้าง แต่หลายคนต้องไปสอนรายวิชาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษ ประกอบกับการพัฒนาครูผู้สอนประวัติศาสตร์ยังน้อยมาก เมื่อเทียบกับการพัฒนาครูวิชาอื่น ๆ 3) ปัญหาจากสื่อการเรียนรู้อย่างน้อยครูส่วนใหญ่ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน คือ หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเนื้อหา เป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นที่ข้อมูลเนื้อหา เป็นหลัก แต่สื่อการเรียนรู้ด้านอื่นๆ เช่น สื่อบุคคล (นักวิชาการในท้องถิ่น ปราชญ์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้เฒ่า พระสงฆ์ นักบวช) แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น (ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์) ไม่ได้ถูก นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ทั้งสื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ยังไม่น่าสนใจ ขาดสีสันและ ไม่น่าเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่รับ ผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในการเรียนรู้ มีการรับฟังและแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิก ในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกันในการทำกิจกรรม ผู้สอนจะต้องพยายามใช้กลวิธีให้ผู้เรียนได้ใช้ กระบวนการประมวลผลสิ่งที่มาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้จัดระบบความรู้แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2560) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้ เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของ กลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดการต่อภาพ โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน ผู้สอนจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่จะให้ผู้เรียนรู้ออกเป็นหัวข้อย่อย

เท่ากับจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับมอบหมายให้ศึกษาจากกลุ่ม สมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกันก็จะทำการศึกษาค้นคว้าร่วมกัน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ 2553) ซึ่งเป็นรูปแบบของการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบหนึ่ง ที่อาศัยแนวคิดการต่อภาพ ผู้เสนอวิธีนี้เป็นคนแรกคือ Elliot Aronson และคณะ ต่อมามีการปรับและเพิ่มเติมขั้นตอน แต่วิธีหลักยังคงเดิม การสอนแบบนี้นักเรียนแต่ละคนจะได้ศึกษาเพียงส่วนหนึ่งหรือหัวข้อย่อยของเนื้อหาทั้งหมด โดยการศึกษาเรื่องนั้น ๆ จากเอกสารหรือกิจกรรมที่ครูจัดให้ในตอนที่ศึกษาหัวข้อนั้น นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาในหัวข้อย่อยเดียวกัน และเตรียมพร้อมที่จะกลับไปอธิบายหรือสอนเพื่อนสมาชิกในกลุ่มพื้นฐานของตนเอง สรุปขั้นตอนได้ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมเนื้อหา 2) ขั้นจัดกลุ่มผู้เรียน มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียน แจกเอกสารสำหรับศึกษามอบหมายภารกิจ 3) ขั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญศึกษาหรือเรียนรู้สมาชิกแยกกลุ่มเรียนรู้ สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญศึกษาเรียนรู้ 4) ขั้นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอความรู้ 5) ขั้นทดสอบความรู้ และ 6) ขั้นมอบรางวัล (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ 2553) ในส่วนของทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นทักษะการทำงานร่วมกัน ทำงานของสมาชิกที่มากกว่า 1 คน โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันจะทำอะไรแล้วทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมเป็นการใช้ทีมในการปฏิบัติงาน ซึ่งทีมงานถือเป็นกลุ่มพิเศษชนิดหนึ่งที่สมาชิกที่ผูกพันต่อเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยมีการใช้ภาวะผู้นำร่วมกัน ในการปฏิบัติงาน (สุเมธ งามกนก 2551) สอดคล้องกับ อำนวย มีสมทรัพย์ (2553) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง การร่วมกันทำงานของสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันจะทำอะไรแล้วทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์กร การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ การบริหารงาน การทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของ กลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับลำเทียน เฝ้าอาจ (2559) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญ คือ การทำงานเป็นทีมนั้นจะช่วยให้เกิดความสำเร็จในงานต้องมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเพื่อนมนุษย์ส่งเสริมและพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้สมาชิกและทีมมีศักยภาพและมีความพร้อมในการทำงานที่ทีมสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ต้องประกอบด้วยความสามารถพิเศษ (Talent) ความรู้ (Knowledge) การมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในองค์กร ประสบการณ์ และความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงาน ในเชิงเทคนิคที่จำเป็นสำหรับการทำงานของทีม ความสำคัญของการรวมตัวกันเพื่อทำงานเป็นทีมความรู้ความสามารถ และศักยภาพในตัวบุคคลมีขอบเขตที่จำกัด จึงต้องมารวมกลุ่มกัน เพื่อนำจุดดี จุดด้อย ความรู้และความสามารถที่แตกต่างกันเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยเหลือกันและพึ่งพากันในกลุ่ม (ศศิธร เวียงวะลัย 2556) โดยแต่ละคนในกลุ่มจะถูกกำหนดให้ไปเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ในหัวข้อที่ต่างกันแล้วนำมาอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มตนฟัง (Steinbrink & Stakl 1994) รูปแบบดังกล่าวต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เพราะการทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี (อำนวย มีสมทรัพย์ 2553) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาในการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์และให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านโนนค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน จำนวน 91 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านโนนค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียน จำนวน 31 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เนื่องจากตัวอย่างมีความสามารถละกัน (เก่ง ปานกลาง อ่อน)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ทักษะการทำงานเป็นทีม 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) ความพึงพอใจ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภาคภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย รายวิชา ประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน ระยะเวลา 12 ชั่วโมง

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน ระยะเวลา 12 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบอิงกลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3. แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม มีเกณฑ์การประเมินแบบรูบิกส์ 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง จำนวน 5 รายการ คือ 1) บทบาทผู้นำและสมาชิก 2) การดำเนินงาน 3) ความรับผิดชอบ 4) การติดต่อสื่อสาร และ 5) การปรึกษาหารือ

4. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นต่อไปนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่

1. การเก็บข้อมูลจากการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย

2. การเก็บคะแนนจากการสังเกตทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. การเก็บคะแนนจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

4. การเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในคาบสุดท้าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยหาคะแนนระหว่างเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ และคะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าประสิทธิภาพเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตามวิธีที่เสนอแนะ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Sample) ทดสอบความแตกต่างของทักษะการทำงานเป็นทีม

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Sample) ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยนำผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน

ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

ผลของการทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	E_1 / E_2
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการจากแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1)	31	60	52.10	2.41	86.83	86.83/84.84
ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E_2)	31	40	33.94	1.73	84.84	

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา เท่ากับ 86.83 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 84.84 ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.83/84.84

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

ลำดับ	รายการ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
					$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
1	บทบาทผู้นำและสมาชิก	31	4	60	1.94	0.51	พอใช้	3.29	0.53	ดีมาก
2	การดำเนินงาน	31	4	60	1.94	0.57	พอใช้	3.26	0.51	ดีมาก
3	ความรับผิดชอบ	31	4	58	1.87	0.56	พอใช้	3.32	0.48	ดีมาก
4	การติดต่อสื่อสาร	31	4	57	1.84	0.52	พอใช้	3.39	0.56	ดีมาก
5	การปรึกษาหารือ	31	4	62	2.00	0.52	พอใช้	3.39	0.50	ดีมาก
	รวม	31	20	297	1.92	2.01	พอใช้	3.33	1.50	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนก่อนเรียน อยู่ในระดับพอใช้ทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.92 และคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนหลังเรียน อยู่ในระดับดีมากทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ก่อนเรียนคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในการปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.00 รองลงมาคือ บทบาทผู้นำและสมาชิก และการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 1.94 ส่วนหลังเรียนคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในการปรึกษาหารือและ การติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.32

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	t	P
ก่อนเรียน	20	9.58	2.01	26.545*	.000
หลังเรียน	20	16.65	1.50		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมก่อนเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 9.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.01 และมีคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมหลังเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 16.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.50 ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 4 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	t	P
ก่อนเรียน	40	19.26	2.92	44.152*	.000
หลังเรียน	40	33.94	1.73		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 19.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.92 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

เท่ากับ 33.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.73 ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วิเคราะห์ผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ
1. ครูอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ได้อย่างชัดเจน	4.55	.72	มากที่สุด
2. ครูให้คำปรึกษาและแนะนำในการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ได้อย่างทั่วถึง	4.23	.72	มาก
3. แผนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	4.48	.68	มาก
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง และรายกลุ่มเป็นขั้นตอน	4.42	.67	มาก
5. เนื้อหา เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาเป็นเรื่องที่ฉันชอบ	4.65	.55	มากที่สุด
6. การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแบบจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนสามารถต่อเรื่องราวเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ในสมัยอยุธยาได้อย่างถูกต้อง	4.55	.62	มากที่สุด
7. นักเรียนได้วางแผนและมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน	4.52	.57	มากที่สุด
8. เมื่อเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญนักเรียนสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น	4.71	.53	มากที่สุด
9. สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ อ่านง่ายและสวยงาม	4.61	.67	มากที่สุด
10. เมื่อมีการทดสอบนักเรียนพอใจในคะแนนของตนเองและคะแนนของกลุ่ม	4.52	.63	มากที่สุด
11. กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	4.74	.51	มากที่สุด
12. การวัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนและมีเกณฑ์ประเมินตามสภาพจริง	4.52	.63	มากที่สุด
โดยรวม	4.54	.22	มากที่สุด

ตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ คือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมาคือ เมื่อเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญนักเรียนสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) และเนื้อหา เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาเป็นเรื่องที่

มันชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.83/84.84 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนก่อนเรียน อยู่ในระดับพอใช้ทุกรายการ มีค่าเฉลี่ย 1.92 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ย 2.00 รองลงมาคือ บทบาทผู้นำและสมาชิก และการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 1.94 เท่ากัน และทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนหลังเรียน อยู่ในระดับดีมากทุกรายการ มีค่าเฉลี่ย 3.33 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปรึกษาหารือและการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ย 3.39 รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.32

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.83/84.84 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบโดยมีการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะสร้างและพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมตรงตามที่มุ่งหวัง อีกทั้งยังได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือต่าง ๆ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการนำเครื่องมือไปใช้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองหาประสิทธิภาพเบื้องต้นของเครื่องมือ ทั้งแบบรายบุคคลและกลุ่มเล็กก่อนนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามที่ปรากฏ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง (2554) พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค Jigsaw มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ด้วยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการผลลัพธ์ (E1/E2) เท่ากับ 80.79 และ 81.94

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ มีการส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในทีมได้เป็นอย่างดี ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2553) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจ รับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้นักเรียนผลัดกันเป็นผู้นำ และส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาภรณ์ พลเยี่ยม (2560) พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ 2 มีคุณภาพระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา โคตะวงศ์ (2559) พบว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมแพศึกษา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมในการปรึกษาหารือและการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยสมาชิกมีการพูดคุยติดต่อสื่อสารที่เข้าใจอย่างรวดเร็วกับเพื่อนร่วมงาน มีการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มเป็นอย่างดี มีส่วนร่วมประชุม ปรึกษาหารือในการทำงานของทีมทุกครั้ง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังเพื่อนในทีมเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้การทำงานของทีมงานสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ดังที่ สุนทร พลวงค์ (2551) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมว่า การทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น ต้องมีการแบ่งทั้งงานหน้าที่และความรับผิดชอบให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถรวมทั้งความถนัดของแต่ละบุคคล ผู้บริหารต้องตระหนักว่าบุคลากรมีความสามารถแตกต่างกัน ถนัดหรือเชี่ยวชาญคนละด้าน การประสานความร่วมมือร่วมใจการทุ่มเทกำลังความคิดและสติปัญญาออกมาซึ่งความสำเร็จของงานการทำงานเป็นทีมจึงเกิดขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยผ่านการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา พิจารณากลุ่มผู้เรียนแล้วจึงกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ นอกจากนี้การเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนทุกคน เป็นการจัดการเรียนรู้แบบวิธีการติดต่อภาพความคิด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยเหลือกันและพึ่งพากันในกลุ่ม มีการแบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3-6 คน แต่ละกลุ่มจัดผู้เรียนที่มีความสามารถคละกัน ทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน สมาชิกของแต่ละกลุ่มแยกไปศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้อ่านในกลุ่มผู้มีประสบการณ์จนเกิดความเข้าใจแล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้านฟัง เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริธร เขาวนขึ้น (2556) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ Lindquist & Abraham (1996) ได้ศึกษาผลของการใช้การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค Jigsaw โดยการจัดสถานการณ์จำลองเป็นเวลา 5 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติการยอมรับในคุณค่าของตนเอง และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมสถานการณ์จำลอง โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นทั้งคะแนนของแต่ละคนซึ่งเป็นคะแนนดิบ และคะแนนกลุ่ม

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาทิ กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน เมื่อเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญนักเรียนสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น และเนื้อหา เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาเป็นเรื่องที่ชื่นชอบ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกทุกคนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการซักถาม อภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จึงทำให้กิจกรรมกลุ่มดำเนินไปด้วยบรรยากาศที่ดีขึ้น จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญญา ยอรัมย์ (2558) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลการเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น

1. ครูควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ไปใช้ในการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาจเลือกเนื้อหาอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ครูควรอธิบายแนะนำขั้นตอนของกิจกรรม ประโยชน์และความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ตลอดจนความสำคัญของทักษะและคุณสมบัติของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. สาวิตรี เถาว์โท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุปิยา ทาปทา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ได้เครื่องมือในการวิจัยที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชนัญญา ยอรัมย์. ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (jigsaw) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2558.

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **สอนประวัติศาสตร์ให้เด็กมีความสุข สนุกคิด**. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง, 2553.
- ทศนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- ประภาภรณ์ พลเยี่ยม. **การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ 2 ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2560.
- ลำเทียน เผ่าอาจ. **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.
- วัฒนาพร รัชบุทุกข์. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2542.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. **การสอนประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์ไทย หลากหลายวิธีเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2558.
- วิไลลักษณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง. **การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค Jigsaw**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2554.
- ศศิธร เวียงวะลัย. **การจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2556.
- ศิริธร เขาวนชื่น. **การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- สุพัตรา โคตะวงศ์. **การส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมแพศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559.
- สุเมธ งามนก. “การสร้างทีมงาน (Team building),” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 19, 1 (2551): 12.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. **19 วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2553.
- อำนวย มีสมทรัพย์. **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2553.
- Steinbrink, John J. Stahl, Robert J. **Jigsaw III + Cooperative Test Review: Application to the Social Studies Classroom**. In *Cooperative Learning in Social Studies: A Handbook for Teacher*: Stahl, Robert J. California. Addison-Wesley Publishing Company. (1994): 131-152.

เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์
เพื่อการทำโปรตีนนวัตกรรมทดแทนสื่อกุศลสาหรรมอาหารสัตว์
A Comparison of the Costs and the Returns in Raising Seaweed, Crickets,
and Superworms for Making Innovative Replacement Protein
to the Animal Feed Industry

จิรนนท์ เจิมขันธ์ และนรัชช์ ประชุม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520

E-mail: Jeeranan.kh@kmitl.ac.th

Received: July 24, 2019; Revised: September 16, 2019; Accepted: September 18, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์ เพื่อการทำโปรตีนนวัตกรรมทดแทนสื่อกุศลสาหรรมอาหารสัตว์ ตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงได้แก่นักวิจัยผู้ทำการทดลองเลี้ยงสาหร่าย 2 คน นักวิจัยทดลองเลี้ยงหนอนนกยักษ์ และจิ้งหรีด 2 คน อาจารย์ผู้ดูแลโครงการโปรตีนนวัตกรรมทดแทน 1 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดต้นทุนผลตอบแทน ระยะคืนทุน NPV IRR และจุดคุ้มทุน

ผลการเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทน และการวิเคราะห์ทางการเงินพบว่า ควรเลือกสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรให้เลี้ยง หนอนนกยักษ์ เพื่อเป็นแหล่งผลิตโปรตีนทดแทน เพราะมีต้นทุนที่ต่ำ ระยะคืนภายใน 3.16 ปี มีอัตราผลตอบแทนสุทธิ (NPV) เป็นบวก เท่ากับ 1,537,288 บาท และอัตราผลตอบแทน (IRR) ร้อยละ 18 รวมถึงมีจุดคุ้มทุนที่ต่ำที่สุด เท่ากับ 1,692 กิโลกรัม

คำสำคัญ: ต้นทุนและผลตอบแทน แหล่งผลิตโปรตีนทดแทน วิเคราะห์ทางการเงิน

Abstract

The objective of this research was to compare the costs and the returns in raising seaweed, crickets, and superworms for making innovative replacement protein to the animal feed industry. The samples, selected by purposive sampling, were 2 researchers who did the experiment on raising seaweed, 2 researchers who did the experiment on raising crickets and superworms, and a lecturer who was an innovative replacement project manager. The research instrument was an in-depth interview form with the structure. The data analysis was conducted by analyzing the costs of the investment returns, the payback period, NPV, IRR, and a breakeven point.

The findings of the comparison of the costs and the returns and the financial analysis showed that the superworms should be supported to be raised by farmers. They were used as a source in producing replacement protein because raising the superworms spent low costs, the payback period was within 3.16 years, the rate of the net present value (NPV) was at 1,537,288

baht, the Internal Rate of Return (IRR) was by 18 percent, and there was the lowest breakeven point at 1,692 kilograms.

Keywords: Costs and Returns, A Source of Replacement Protein, Financial Analysis

บทนำ

ประเทศไทยถูกลดอันดับจากสากลในเรื่องของความปลอดภัยด้านการบิน การค้ามนุษย์ รวมไปถึงปัญหาการทำประมง ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งถือว่าเป็นปีที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติด้านความเชื่อมั่นจากต่างประเทศ ซึ่งตลอด 4 ปีที่ผ่านมารัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งเรื่องการบินและปัญหาการค้ามนุษย์ไปบางส่วนแล้ว เหลือเพียงปัญหาการทำประมงที่ประเทศไทยถูก “ใบเหลือง” จากทางสหภาพยุโรป (อียู) เนื่องจากประเทศไทยไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอในการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Finishing: IUU) (ไทยพับลิก้า 2561) จากการที่ไม่ให้ความร่วมมือด้านการทำประมงผิดกฎหมายส่งผลกระทบต่อชาวประมง และโรงงานผลิตปลาป่น

นอกจากนี้ธุรกิจโรงงานผลิตปลาป่น ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการทำโปรตีนสำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ กำลังประสบปัญหาอย่างหนัก เนื่องจากวัตถุดิบปลาสดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง คาดว่าสิ้นปี 2560 ยอดผลิตปลาป่นจะเหลือประมาณ 270,000 ตัน ลดลงไปกว่าร้อยละ 15 หากเทียบกับปี 2559 มีการผลิตปลาป่นปริมาณ 313,000 ตัน และยังมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ส่งผลโรงงานปลาป่นที่มีอยู่ทั้งหมด 90 โรงต้องปิดตัวไปแล้ว 16 โรง ส่วนที่เหลืออีก 74 โรง พบว่าในจำนวนนี้มีผลกระทบจากการขาดทุนต่อเนื่อง (สมาคมผู้ผลิตปลาป่นแห่งประเทศไทย 2560)

จากปัญหาด้านกฎหมายการทำประมงผิดกฎหมาย และปริมาณการจับปลาลดลงจึงจำเป็นต้องมีการหาแหล่งวัตถุดิบใหม่ เพื่อผลิตแหล่งโปรตีนทดแทนสำหรับภาคการผลิตอาหารสัตว์ โดยมีหลักการใช้เวลาในการผลิตสั้น ได้ผลผลิตในปริมาณมาก (เทียบต่อหน่วยพื้นที่) ใช้พื้นที่น้อย มีกระบวนการผลิตไม่ยาก หรือซับซ้อน ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับแหล่งวัตถุดิบที่สามารถเป็นโปรตีนทดแทนได้คือวัตถุดิบจากแมลง และสาหร่าย (Spiegel et. al 2013) โดยงานวิจัย Pumnuan et. al (2018) ระบุว่าสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์ เป็นแหล่งสามารถผลิตโปรตีนทดแทนสำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ได้ โดยแหล่งโปรตีนเหล่านี้จะนำไปสู่การส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงและผลิตเพื่อส่งมาทำเป็นโปรตีนทดแทน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการยอมรับ และเลือกส่งเสริมการเลี้ยงแหล่งวัตถุดิบทดแทนโปรตีนได้อย่างเหมาะสม จึงต้องมีการวิจัยเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์ เพื่อเลือกประเภทโปรตีนทดแทนที่มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่สูง เพื่อส่งเสริมเกษตรกรให้เลี้ยงเป็นแหล่งผลิตโปรตีนนวัตกรรมทดแทนสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ งานวิจัยนี้จึงมีเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์ เพื่อการทำโปรตีนนวัตกรรมทดแทนสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย จิ้งหรีด และหนอนนกยักษ์ เพื่อการทำโปรตีนนวัตกรรมทดแทนสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกสัมภาษณ์นักวิจัยผู้ทำการทดลองเลี้ยงสาหร่าย 2 คน นักวิจัยทดลองเลี้ยงหนอนนกยักษ์ และจิ้งหรีด 2 คน อาจารย์ผู้ดูแลโครงการโปรตีนนวัตกรรมทดแทน 1 คน และการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติ และข้อมูลราคากลางจากเว็บไซต์

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างโดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลต้นทุนการเลี้ยง สาหร่าย หนอนนกยักษ์ และจิ้งหรีด

ส่วนที่ 2 ผลตอบแทนการเลี้ยงสาหร่าย หนอนนกยักษ์ และจิ้งหรีด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดย Microsoft Excel คำนวณต้นทุนผลตอบแทน รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้ คือ 1) เปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทน 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบทางการเงิน ระยะคืนทุน คำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทน (Net Present Value: NPV) และอัตราผลตอบแทนสุทธิ IRR และจุดคุ้มทุน

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 4 ส่วนคือ 1) การลงทุนด้าน 2) ต้นทุนการผลิต 3) ผลตอบแทน 4) วิเคราะห์ทางการเงิน โดยเปรียบเทียบในการเลี้ยงพื้นที่ 1 ไร่ ดังนี้

1. การลงทุน

เมื่อเปรียบเทียบเงินลงทุนจากการเลี้ยงแหล่งทดแทนโปรตีน 3 ประเภท ในพื้นที่ 1 ไร่ พบว่า การเลี้ยงหนอนนกยักษ์ ลงทุนสูงสุดเป็นเงิน 1,620,510 บาท รองลงมาคือ สาหร่าย เป็นเงิน 1,443,340 บาทและ จิ้งหรีด เป็นเงิน 1,178,340 บาท ตามลำดับ เนื่องจากลงทุนด้านโครงสร้าง สูงกว่าการเพาะสาหร่ายและจิ้งหรีด เพราะว่าการเลี้ยงหนอนนกยักษ์ต้องทำโครงสร้างป้องกันแมลงอื่นๆ เข้ามารบกวน แต่สำหรับการเลี้ยงสาหร่ายและจิ้งหรีด โรงเรือนสามารถเปิดโล่ง จึงมีต้นทุนลงทุนต่ำกว่า ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบเงินลงทุน

หน่วย: บาท

รายการ	สาหร่าย	หนอนนกยักษ์	จิ้งหรีด
1. โครงสร้าง	387,460	574,820	387,460
2. อุปกรณ์	1,029,280	1,001,690	742,080
3. พันธุ์	6,600	24,000	28,800
5. เงินสดสำรอง	20,000	20,000	20,000
รวม	1,443,340	1,620,510	1,178,340

2. ต้นทุนการผลิต

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนการดำเนินงานในพื้นที่ 1 ไร่ ระยะเวลา 1 ปี พบว่า การเพาะเลี้ยงสาหร่ายมีต้นทุนสูงสุด เป็นเงิน 912,428 บาท รองลงมาคือการเลี้ยงหนอนนกยักษ์เป็นเงิน 393,238 บาท และการเลี้ยงจิ้งหรีดเป็นเงิน 295,755 บาท ตามลำดับ เนื่องจากการเพาะเลี้ยงสาหร่ายมีต้นทุนผันแปรที่สูง นั่นคือต้นทุนปุ๋ยเท่ากับ 229.41 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนที่สูงมากเมื่อเทียบกับต้นทุนอื่นๆ ของการเพาะเลี้ยงสาหร่าย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตต่อปี

หน่วย: บาท

รายการ	สาหร่าย		หนอนนกยักษ์		จิ้งหรีด	
	1ไร่ /ปี	ต่อ กก.	1ไร่ /ปี	ต่อ กก.	1ไร่ /ปี	ต่อ กก.
1. ต้นทุนผันแปร	660,711	229.41	169,995	28.33	105,470	21.97
- ค่าอาหาร/ปุ๋ย	660,711	229.41	169,995	28.33	105,470	21.97
2. ต้นทุนกึ่งผันแปร	52,992	18	23,559	4	5,216	1
- ค่าไฟฟ้า	14,976	5.2	23,040	3.84	4,800	1
- ค่าน้ำ	38,016	13.2	518.54	0.08	416	0.08
3. ต้นทุนคงที่	198,725	69	199,685	33	185,069	39
- ค่าแรงงาน	108,000	37.5	108,000	18	108,000	22.5
- ค่าเสื่อมราคา	78,725	27.33	67,684.5	11.28	65,069	13.55
- ค่าขนส่ง	12,000	4.16	24,000	4	12,000	2.5
รวม	912,428	317	393,238	66	295,755	62

3. ผลตอบแทน

ปริมาณการผลิตน้ำหนักรวมต่อ 1 ไร่ ต่อ 1 ปี พบว่า หนอนนกยักษ์สามารถผลิตน้ำหนักรวมได้มากที่สุดเท่ากับ 6,000 กิโลกรัม รองลงมาคือ จิ้งหรีด เท่ากับ 4,800 กิโลกรัม และ สาหร่าย 2,880 กิโลกรัม เมื่อพิจารณาผลกำไรและขาดทุนพบว่า หนอนนกยักษ์สามารถทำกำไร ต่อปีได้มากที่สุด เท่ากับ 506,762 บาท รองลงมา คือ จิ้งหรีด 280,245 บาทและ สาหร่าย 37,972 บาท ตามลำดับ เนื่องจากหนอนนกยักษ์สามารถผลิตในพื้นที่ 1 ไร่ ได้มากที่สุด รวมถึงมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ จึงทำให้มีผลตอบแทนกำไรสูงที่สุด ที่ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบผลตอบแทน

รายการ	สาหร่าย	หนอนนกยักษ์	จิ้งหรีด
ปริมาณผลผลิตต่อ 1 ไร่ ต่อปี (กิโลกรัม)	2,880	6,000	4,800
ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	330	150	120
ยอดขาย (บาท)	950,400	900,000	576,000
ต้นทุนการผลิตทั้งหมด (บาท)	912,428	393,238	295,755
กำไร/ขาดทุน (บาท)	37,972	506,762	280,245

4. วิเคราะห์ทางการเงิน

เมื่อพิจารณาระยะคืนทุน พบว่าหนอนนกยักษ์ มีระยะคืนทุนที่เร็วที่สุด 3.16 ปี รองลงมาคือจิ้งหรีด 4.33 ปี และ สาหร่าย 33.86 ปี สำหรับมูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (NPV) พบว่า ในระยะโครงการ 10 ปี อัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง ร้อยละ 10 หนอนนกยักษ์มีมูลค่าผลตอบแทนเป็นบวก และมากที่สุดเท่ากับ 1,537,288 บาท มีอัตราผลตอบแทนสุทธิ (IRR) ร้อยละ 18 รองลงมาคือจิ้งหรีดมีค่า NPV เท่ากับ 543,623 บาท มีค่า IRR เท่ากับ ร้อยละ 9 ในส่วนสาหร่ายมีมูลค่า NPV เป็นลบ และมีค่า IRR เป็นลบ จึงไม่ควรลงทุน สำหรับจุดคุ้มทุน พบว่า สาหร่าย ต้องผลิตสาหร่ายแห้งน้ำหนัก 2,406 กิโลกรัม หนอนนกยักษ์ 1,692 กิโลกรัม และ จิ้งหรีด 1,906 กิโลกรัม ขึ้นไปถึงจะคุ้มทุน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทั้งสามแหล่งผลิตโปรตีนทดแทนพบว่าหนอนนกยักษ์มีจุดคุ้มทุนที่ต่ำที่สุด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางการเงิน

หัวข้อ	สาหร่าย	หนอนนกยักษ์	จิ้งหรีด
1. ระยะคืนทุน (ปี)	33.86	3.16	4.33
2. NPV (บาท) ระยะเวลา 10 ปี ($i = 10\%$)	- 1,159,682	1,537,288	543,623
3. IRR (%) ระยะเวลา 10 ปี ($i = 10\%$)	-25%	18%	9%
4. จุดคุ้มทุน (กิโลกรัม)	2,406	1,692	1,906

สรุปผลการวิจัย

จากผลการเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทน และการวิเคราะห์ทางการเงินพบว่า ควรเลือกสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรให้เลี้ยงหนอนนกยักษ์ เพื่อเป็นแหล่งผลิตโปรตีนทดแทน เพราะมีต้นทุนที่ต่ำ ระยะคืนทุนสั้นสามารถคืนทุนภายใน 3.16 ปี ในระยะเวลาโครงการ 10 ปี มีอัตราผลตอบแทนสุทธิเป็นบวก คือมูลค่า 1,537,288 บาท และอัตราผลตอบแทนร้อยละ 18 ซึ่งมากที่สุด รองลงมาคือการเลี้ยงจิ้งหรีด มีระยะคืนทุน 4.30 ปี ในระยะเวลาโครงการ 10 ปี มีอัตราผลตอบแทนสุทธิเป็นบวก คือมูลค่า 543,623 บาท และอัตราผลตอบแทนร้อยละ 9 และสาหร่าย สามารถคืนทุนภายใน 33.86 ปี ในระยะเวลาโครงการ 10 ปี มีอัตราผลตอบแทนสุทธิเป็นลบ คือมูลค่า -1,159,682 บาท และอัตราผลตอบแทนเป็นลบร้อยละ -25 จึงไม่น่าลงทุน

อภิปรายผลการวิจัย

ในงานวิจัยของ Pumnuan et. al (2018) ศึกษาปริมาณโปรตีนจากหนอนนกยักษ์พบว่า หากเลี้ยงครบ 60 วัน จะสามารถสกัดโปรตีนได้ร้อยละ 21.4 ของน้ำหนักแห้ง ซึ่งน้อยกว่าจังหวัด มีสัดส่วนโปรตีน ร้อยละ 23.7 ของน้ำหนักแห้ง ในส่วนสาหร่าย มีปริมาณโปรตีนเท่ากับร้อยละ 53.18 ของน้ำหนักแห้ง (ศิริวรรณ ศรีสรอัคร์ 2555) ซึ่งจากการเปรียบเทียบด้านสัดส่วนปริมาณโปรตีนพบว่า สาหร่ายมีปริมาณโปรตีนมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาต้นทุนผลตอบแทนพบว่าการเลี้ยงหนอนนกยักษ์ให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ ต่อปีมากที่สุดถึง 6,000 กิโลกรัมแห้ง แต่สาหร่ายให้เพียง 2,880 กิโลกรัมแห้ง และเมื่อพิจารณาความคุ้มค่าการเลี้ยงหนอนนกยักษ์พบว่ามีความคุ้มค่ามากที่สุด เช่นเดียวกับการรายงานของ ไทยรัฐ (2559) การเลี้ยงหนอนนกยักษ์ สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้มาก เพราะโตเร็วเลี้ยงง่าย รายได้ดี ในส่วนงานวิจัยของณัฐเสกฐ์ สร้างทองดี (2561) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงจังหวัดเชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาภาคกลางของประเทศไทย พบว่าต้นทุนในการเพาะเลี้ยง 85-100 บาทต่อกิโลกรัมซึ่งงานวิจัยนี้พบว่ามีต้นทุน 62 บาทต่อกิโลกรัม เพราะมีสูตรอาหารที่ต้นทุนต่ำ รวมถึงเป็นการเลี้ยงในพื้นที่ 1 ไร่ ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมเกษตรกรเลี้ยงหนอนนกยักษ์เพื่อเป็นแหล่งผลิตโปรตีนสำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์
2. ในการเลี้ยงสาหร่ายควรมีการศึกษาการลดต้นทุนปุ๋ยในการเลี้ยง เพราะมีต้นทุนที่สูงมาก จึงไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน
3. ข้อจำกัดของสำหรับโรงงานธุรกิจปลาแปรรูปต้องการโปรตีนทดแทนปลาแปรรูปจากหนอนนกยักษ์ควรมีการส่งเสริมเกษตรกรให้ความรู้การเลี้ยง พร้อมลงทุนร่วมและทำสัญญาซื้อขายจะทำให้มีแหล่งผลิตโปรตีนจากหนอนนกยักษ์เพียงพอ เพราะเกษตรกรหลายรายไม่กล้าลงทุนเนื่องจากกลัวความเสี่ยงเรื่องไม่สามารถหาตลาดในการส่งได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในโครงการวิจัยชุมชนต้นแบบผู้ผลิตโปรตีนนวัตกรรมสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐเสกฐ์ สร้างทองดี. ต้นทุนและผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงจังหวัดเชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาภาคกลางของประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2561.
- ไทยพับลิก้า. ลุ้นปลด “ใบเหลือง” IUU เมฆายันนี้ – ชาวประมงยอม “คุมเครื่องมือประมง-ปิดอ่าวฯ” เพิ่มหวังพบปลาเพิ่มมากขึ้น. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 30 เมษายน 2561). จาก: <https://thaipublica.org/2018/01/iuu-22-1-2561/>
- ไทยรัฐ. คอนโดหนอนนกยักษ์ 74 วัน กำไร 6,000%. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2561). จาก <http://www.thairath.co.th/content/706480>

ศิริวรรณ ศรีสรณ์. “การศึกษาภาวะการเลี้ยงจุลสาหร่ายที่มีผลต่อปริมาณโปรตีนและไขมันวาร์สารวิศวกรรมศาสตร์,” วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 7, 2 (2555): 62-71
สมาคมผู้ผลิตปลาป่นไทย. รายงานสมาคมฯ. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 30 เมษายน 2561). จาก <http://www.thaifishmeal.com>.

Pumnuan, J. et al. “Nutrient Characterization and Harzarad Identification of Three Selected Insects: Superworm Zophobas Morio, Mealworm Tenebrio Molitor and Cricket Gryllus Bimaculatus: A Future Innovative Protein for Sustainable Aquaculture,” **Nutrition and Feeds. World Aquaculture Society Meetings**. (25-29 August 2018): 296 -298.

Spiegel, M. V. D., Noordam M.Y. and Fels-Klerx, H.J. V. D. “Safety of Novel Protein Sources (Insects, Microalgae, Seaweed, Duckweed, and Rapeseed) and Legislative Aspects for Their Application in Food and Feed Production,” **Comprehensive Reviews in Food Science and Food Safety**. 12, 6 (2013): 662-678.

กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
โรงเรียนสองภาษาในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

Strategies for Enhancing Learning Management Competency of the Teachers
in the Bilingual Schools in the Southern Andaman Provincial Cluster

ชลธิชา แก้วรักษ์¹ อรุณ จุติผล² และสมาน อัสวภูมิ³

ร.ร.อำมาตย์พานิชนุกูล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่¹
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ³
E-mail: kratae_tg1986@hotmail.com

Received: June 17, 2019; Revised: July 30, 2019; Accepted: August 6, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษาในภาคใต้ฝั่งอันดามัน แบ่งขั้นตอนในการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา จากโรงเรียนที่มีโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษหรือโรงเรียนสองภาษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ดูแลโครงการ English Program และครูผู้สอนโครงการ English Program โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 24 คน 2) สร้างเนื้อหากลยุทธ์ เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา จำนวน 12 คน 3) สร้างกลยุทธ์ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหัวหน้าโครงการ English Program และครูผู้สอนโครงการ English Program ของโรงเรียนสองภาษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 104 คน จาก 26 โรงเรียนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และ 4) ตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์ ตัวอย่างได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาทั้งองค์การจากหน่วยงานภาครัฐและหรือเอกชน จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสองภาษา จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบประเมินกลยุทธ์โดยจัดการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 4) การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม 5) การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) การจัดโครงสร้างการบริหาร 7) การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 8) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และ 9) การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง

2. ผลการตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ มีความสอดคล้อง และมีความเป็นประโยชน์ ทุกกลยุทธ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนสองภาษา

Abstract

The research aimed to create strategies for enhancing learning management competency of the teachers in the bilingual schools in the Southern Andaman Provincial Cluster. The research was conducted in 4 procedures. 1) The first procedure was to study strategies for enhancing learning management competency of the teachers in the bilingual schools that had the learning management projects based on the English program/mini English program curriculum or the curriculum of the bilingual schools of the Ministry of Education. The samples were 24 participants selected by purposive sampling from school directors, school deputy directors, English program providers, and teachers teaching in the bilingual schools from 6 schools. 2) The second procedure was to create the contents of the strategies by collecting data from 12 educational experts. 3) The third procedure was to create the strategies from 104 participants selected by purposive sampling from school directors, school deputy directors, heads of the English programs of the bilingual schools from 26 schools in the Southern Andaman Provincial Cluster. 4) The fourth procedure was to examine and evaluate the strategies by 5 educational experts/specialists from all of the organizations: government and/or private organizations and 2 experts/specialists from the school administrators of the bilingual schools. The research instruments were a questionnaire and a strategy evaluation form used to evaluate the appropriateness, possibility, congruity, and benefit by the connoisseurship. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were found as follows.

1. The findings of the creation of the strategies for enhancing learning management competency of the teachers in the bilingual schools showed that the strategies for enhancing learning management competency of the teachers in the bilingual schools consisted of 9 strategies: 1) developing the students to be learning people, 2) developing curriculum and teaching focusing on the principles of Thailand 4.0, 3) creating leadership for school administrators, 4) administrating by using participatory networks, 5) using systematic administration to design learning management, 6) managing administrative structures, 7) developing teachers to Thailand 4.0, 8) using technology media in teaching, and 9) encouraging students to be self-assistance.

2. The findings of the strategy examination and evaluation for enhancing learning management competency of the teachers in the bilingual schools by the connoisseurship showed that all of the strategies were appropriate, possible, congruous, and beneficial.

Keywords: Strategies, Learning Competency of the Teachers, Bilingual Schools

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการจัดโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาแบบสองภาษามีชื่อเรียกสั้นๆว่าโครงการ EP (English Program) และMEP (Mini English Program) แต่ยังคงขาดหลักการของความพอประมาณ ไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยชาวต่างชาติซึ่งถ้าไม่เข้าใจในรากฐานวัฒนธรรมของไทยอย่างดีแล้วจะนำไปสู่ความไม่สมดุลยั่งยืนในการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นรากฐานบริบทของวิถีชีวิต ที่ยั่งยืนแบบไทย ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ 2553)

โครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ (English Program) เป็นโครงการที่เปิดสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน ในทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทยและวิชาสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีไทยและวัฒนธรรมไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสวงหาความรู้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรหลักในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารโครงการดังกล่าว มีหลักการเช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนในการศึกษาระบบสองภาษา (Bilingual Education) ในต่างประเทศ ดังนั้น การบริหารโครงการดังกล่าวจำเป็นต้องให้ผู้บริหารและครูต้องทำความเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์เฉพาะของโครงการ รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

การบริหารจัดการโครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ มีข้อเสนอง่ายๆสำหรับประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการศึกษา การยึดกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการจัดจ้างชาวต่างประเทศเป็นครู เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ปัญหาครูต่างชาติไม่ได้มาตรฐาน ไม่ได้มีคุณสมบัติหรือวุฒิการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบข้อปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา และเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (ธีระ รุญเจริญ 2550)

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางที่สำคัญคือการมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการเรียนรู้และภาวะผู้นำ (วิจารณ์ พานิช 2556) ประกอบกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลต้องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยนวัตกรรม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การศึกษา 4.0 ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ (สุกัญญา แซ่ม้อย 2561) ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นด่านหน้าและกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2555) ครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการขององค์กร ครูต้องมีสมรรถนะสูง ดังที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549) ระบุว่า สมรรถนะเป็นมาตรฐานและเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะจะเป็นตัวบ่งบอกว่าถ้าเราต้องการจัดการเรียนการสอน การบริหาร หรือการนิเทศการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและบรรลุผลตามเป้าหมายจะต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะด้านใดบ้างเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษานั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเกี่ยวพันโดยตรงกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาวิชาภาษาอังกฤษยังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดการเรียนรู้โครงการ English Program

โดยมีครูผู้ซึ่งมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นผู้สอนนักเรียน ดังนั้นการบริหารจัดการโครงการภาคภาษาอังกฤษ (English Program) เพื่อให้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ดี จึงต้องใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการของผู้บริหาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา โดยการสังเคราะห์ ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ข้อสรุปที่ได้นำมาสังเคราะห์เนื้อหากำหนดเป็นกลยุทธ์ แล้วสร้างแบบสัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าโครงการภาคภาษาอังกฤษ และครูผู้สอนของโรงเรียนสองภาษา

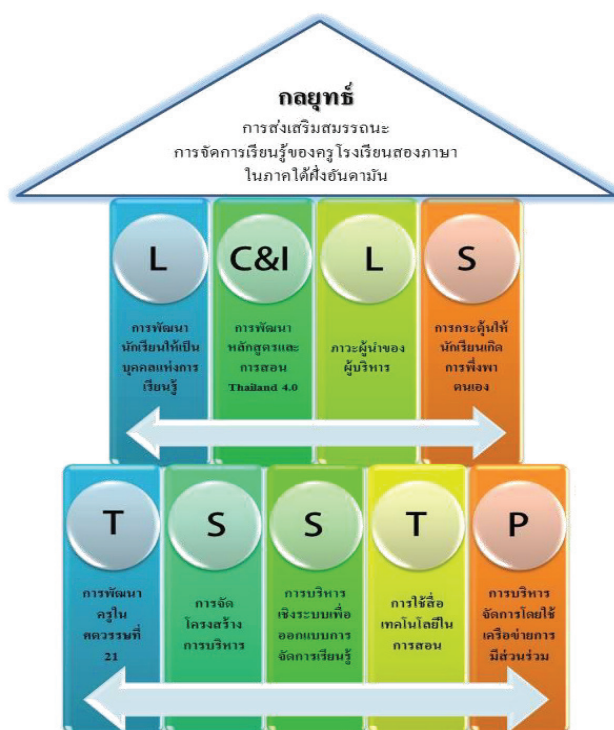
ขั้นตอนที่ 2 สร้างเนื้อหากลยุทธ์ โดยนำตัวแปรองค์ประกอบกลยุทธ์ ที่ได้จากตอนที่ 1 มาระดมความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียนสองภาษามาพัฒนาเป็นเครื่องมือการวิจัยในลักษณะแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งรายข้อ (I-CVI) และทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ .893 นำไปทดลองใช้กับ ที่ไม่ใช่วิธีเดียวกันกับการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 3 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา โดยการร่างและปรับปรุงกลยุทธ์จากข้อมูลที่ได้ในการศึกษาขั้นตอนที่ 2 ภายใต้อาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าโครงการภาคภาษาอังกฤษ และครูผู้สอนของโรงเรียนสองภาษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดสตูล และจังหวัดตรัง จำนวน 104 คน จาก 26 โรงเรียน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา โดยจัดการสัมมนากับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและพิจารณา ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์วิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบตารางคำร้อยละและบรรยายสรุปเป็นความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 4) การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม 5) การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) การจัดโครงสร้างการบริหาร 7) การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 8) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และ 9) การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา

1) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้โดยผู้บริหารและครูจัดการเรียนรู้และสภาพแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจใฝ่แสวงหา ความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0 โดยโรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของครูให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล Thailand 4.0 และส่งเสริมให้ครูออกแบบและจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

3) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อจูงใจให้ครูร่วมกันปฏิบัติ และจัดการเรียนรู้ภายใต้การนำของผู้บริหารด้วยความเต็มใจ และยินดี เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสำเร็จ ตามเป้าหมาย

4) การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม โดยการร่วมมือของบุคคลภายในและภายนอก โรงเรียนสองภาษาในการปฏิบัติงานและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผนและการประเมินผล อย่างรับผิดชอบ ด้วยความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคล ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสองภาษา

5) การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำวิธีการเชิงระบบ กระบวนการ และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันมาออกแบบการจัดการเรียนรู้

6) การจัดโครงสร้างการบริหารโดยการปรับโครงสร้างสายการบังคับบัญชาให้เป็นแบบกระจายอำนาจ และให้อำนาจ (Empower) ให้ครูได้ใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคลในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง มีการประสาน ให้ความร่วมมือในการพัฒนาตรงตามเหตุการณ์ปัจจุบันและการปฏิบัติตามโครงสร้างที่วางไว้

7) การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาครูตามแนวคิดศตวรรษที่ 21 ให้ทันยุคสมัย มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกับผู้บริหาร

8) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน โดยการบริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โรงเรียนจัดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

9) การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง โดยผู้บริหารสนับสนุน และส่งเสริมให้ครูได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกับชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์จนเกิดการพึ่งพาตนเองในด้านการเรียน และเกิดการพึ่งพาตนเองทางจิตใจ เมื่อมีปัญหาในการเรียนหรือการทำงาน นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษาจำแนก กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์หลักที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างการบริหาร การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษาในภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยภาพรวม

กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.79	.36	มากที่สุด
2. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0	4.79	.39	มากที่สุด
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.71	.42	มากที่สุด
4. การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม	4.50	.61	มากที่สุด
5. การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.63	.52	มากที่สุด
6. การจัดโครงสร้างการบริหาร	4.63	.49	มากที่สุด
7. การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21	4.68	.49	มากที่สุด
8. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน	4.57	.61	มากที่สุด
9. การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง	4.71	.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.67	.39	มากที่สุด

3. ผลการตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา โดยการจัดสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญทุกคน ประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความสอดคล้อง และมีความเป็นประโยชน์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา

กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา	ระดับการประเมิน			
	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความสอดคล้อง	ความเป็นประโยชน์
1. การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	5	4.88	5	5
2. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0	5	5	4.88	5
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.88	4.88	5	5
4. การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม	5	5	5	5
5. การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้	5	5	4.88	5
6. การจัดโครงสร้างการบริหาร	5	5	5	5
7. การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21	5	4.88	5	4.96
8. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน	5	5	5	5
9. การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง	5	5	5	5
โดยรวม	4.97	4.96	4.97	4.99

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษา ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ คือ 1) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน Thailand 4.0 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 4) การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม 5) การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) การจัดโครงสร้างการบริหาร 7) การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 8) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และ 9) การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง การตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความสอดคล้องและมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

กลยุทธ์หลักที่ 1 การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สุรพล พิมพ์สอน (2557) ได้มีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 11 กลยุทธ์รอง ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ (1) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (2) พัฒนาศักยภาพครูผู้สอน

ในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (3) ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และเสริมสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ (4) สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กลยุทธ์หลักที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและการสอนตามนโยบายรัฐ Thailand 4.0 สอดคล้องกับ พิมพ์พสุ สุตานันต์ (2561) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ องค์ประกอบที่ 2 พันธกิจ องค์ประกอบที่ 3 เป้าประสงค์องค์ประกอบที่ 4 กลยุทธ์ องค์ประกอบที่ 5 โครงการ องค์ประกอบที่ 6 แนวทาง / วิธีดำเนินการ องค์ประกอบที่ 7 กิจกรรมเสนอแนะ องค์ประกอบที่ 8 ตัวชี้วัดตามกลยุทธ์ และองค์ประกอบที่ 9 เครื่องมือประเมิน

กลยุทธ์หลักที่ 3 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับ กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน (2562) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา คือรูปแบบการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกและสร้างกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

กลยุทธ์หลักที่ 4 การบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ กัญญาพัชร พงษ์ดี (2559) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี 2) ยกระดับการมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) พัฒนาภาวะผู้นำของไตรภาคีเพื่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของไตรภาคี และ 5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับโรงเรียน

กลยุทธ์หลักที่ 5 การบริหารเชิงระบบเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ธนนท์ วีระนนท์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบองค์การเพื่อควมมีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อควมมีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร

กลยุทธ์หลักที่ 6 การจัดโครงสร้างการบริหาร สอดคล้องกับ ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2562) ได้กล่าวว่า MULTI-FLEX STRUCTURE : กลยุทธ์การจัดโครงสร้างองค์กรยุคใหม่ ว่าการจัดโครงสร้างองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยหลักของการจัดองค์กรที่เรียกว่า Multi-Flex Structure ซึ่งหมายถึงกลยุทธ์การจัดโครงสร้างองค์กรแบบพหุฟังก์ชันและมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดโครงสร้างองค์กรที่จะทำใหักระบวนการดำเนินการภายในองค์กรมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลนำไปสู่การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

กลยุทธ์หลักที่ 7 การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ตามที่ วิจารย์ พานิช (2556) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) สอดคล้องกับ สุทธิวรรณ ดันตริจนาวศ์ (2560) ได้สรุปว่า ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21

เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเยาวชนยุคใหม่ในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อความเจริญของสังคมของบุคคลและสังคม

กลยุทธ์หลักที่ 8 การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน สอดคล้องกับ นกตล เลื่อนกรบ (2560) ศึกษาเรื่อง ICT: เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง สรุปไว้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญต่อบุคลิกภาพ พฤติกรรมและประสบการณ์เดิมที่นำไปสู่ประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการสอนเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำต่อผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีและสารสนเทศ ผู้สอนจำเป็นต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับผู้เรียน สอดคล้องกับ สุภัญญา แซ่มซ้อย (2561) ได้กล่าวมาจากการเปลี่ยนแปลงบริบทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเองตลอดจนต่อยอดองค์ความรู้นั้นเพื่อนำไปผลิตผลงานใหม่หรือนวัตกรรมไม่ได้หมายความว่าครูไม่มีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็กในยุคนี้ต่อไป ทั้งนี้ครูจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทใหม่และทักษะใหม่สำหรับการเป็นครูในยุคดิจิทัล

กลยุทธ์หลักที่ 9 การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพึ่งพาตนเอง ดังที่ แพรวนภา เรียงริลา (2552) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพึ่งพาตนเอง: กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขาปฐมอโศก ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสัมมาสิกขาปฐมอโศกจัดเป็น 2 ประเภท คือ การเรียน การสอนในชั้นเรียนสอนโดยตรงและสอดแทรกลักษณะการพึ่งพาตนเองให้นักเรียน และการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน โดยจัดเป็นฐานงานให้นักเรียนฝึกประสบการณ์ ปฏิบัติจริง เป็นการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การพึ่งพาตนเองของนักเรียน ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเองในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นในชุมชน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน 2) การพึ่งพาตนเองในการเรียน นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองในการเรียนได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น และ 3) การพึ่งพาตนเองทางจิตใจ เมื่อมีปัญหาในการเรียนหรือการทำงาน นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหานั้นเอง สิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของนักเรียน คือ ตัวของนักเรียนเอง เมื่อเกิดปัญหาไม่คิดที่จะอ่อนวอนขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรจัดตั้งชมรม สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า เพื่อเป็นหน่วยงานที่บริหารเงินบริจาคหรือเงินจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับสนับสนุนตามวัตถุประสงค์ของผู้ให้การสนับสนุน จากข้อค้นพบว่าโรงเรียนสองภาษาที่มีการจัดตั้งชมรม สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่าหรือมูลนิธิจะมีสภาพคล่องตัวในการบริหารจัดการ

2. การนำกลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสองภาษาไปใช้ควรมีความรู้พื้นฐานเรื่องการขับเคลื่อนกลยุทธ์อย่างละเอียดและจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับครูหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบร่วมกัน

3. สถานศึกษาควรมีการวางแผนในระยะยาวเพื่อนำกลยุทธ์ไปใช้ให้ครบตามกระบวนการบริหาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการวิจัยและพัฒนาแบบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล ประธานอาจารย์ที่ปรึกษาคณะนิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาคณะนิพนธ์ ที่มีเมตตาจัดให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมทั้ง นายไชยา แก้วรักษ์ บิดา และนางเตี้ย แก้วรักษ์ มารดา ผู้ให้กำเนิดชีวิต และอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาจนกระทั่งผู้วิจัยเติบโตใหญ่ และสำเร็จการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน. **รูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา**. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 20 เมษายน 2562). จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/36159>
- กัญญาพัชร พงษ์ศิริ. “กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน,” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**. 10, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 162-179.
- คณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงาน. **หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูให้มีหรือเลื่อนเป็นวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2549.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. **MULTI-FLEX STRUCTURE : กลยุทธ์การจัดโครงสร้างองค์กรยุคใหม่**. (ออนไลน์) 2545 (อ้างเมื่อ 20 เมษายน 2562). จาก https://www.hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170512_103635.pdf
- ธนนท์ วีรธนนท์. “การพัฒนาระบบองค์การเพื่อควมมีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ,” **วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 10, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2560): 878-895.
- ธีระ รุณเจริญ. **รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ**. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.
- นภดล เลื่อนนกรบ. “ICT: เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง,” **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์**. 9, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2560): 70-80.
- พิมพ์พชร สุตานันต์. “กลยุทธ์การบริหารหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,” **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ**. 13, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561): 141-161.
- แพรวณา เรียงริลา. “การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพึ่งพาตนเอง: กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขาปฐมมอโคก,” **วิทยาสารกำแพงแสน**. 7, 3 (2552). 28-42.
- วิจารณ์ พานิช. **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2556.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค, 2555.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **การพัฒนาสมรรถนะของครูเพื่อให้อตอบสนองกับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: องค์การการค้า คุรุสภา, 2553.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2561.

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. “ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21,” *Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 10, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2560): 2843 – 2854.

สุรพล พิมพ์สอน. “กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41,” *วารสารครูศาสตร์*. 42, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2557): 56-73.

การพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 13

Development of a Learning Organization Model in the 21st Century for the
Small-Sized Schools under Regional Education Office No.13

ณัฐ ใ้อัจฉินดา¹ โกวิท วชรินทรางกูร² และนวมินทร์ ประชานันท์³

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์³

E-mail: nutohjinda14@gmail.com

Received: December 6, 2019; Revised: December 23, 2019; Accepted: December, 26 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 2) วิเคราะห์และพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 และ 3) ประเมินรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนาการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบ และ ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ ตัวอย่าง จำนวน 313 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู จำนวน 939 สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่า PNI และการวิเคราะห์ความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีแรงจูงใจ 2) การมีโครงสร้างที่เหมาะสม 3) การมีบรรยากาศการทำงาน 4) การมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร 5) การใช้เทคโนโลยี และ 6) การเรียนรู้เป็นทีม เป็นรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในระดั้มากที่สุด

คำสำคัญ: องค์การแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานศึกษาธิการภาค 13

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study components of a learning organization model in the 21st century for the small-sized schools under the Regional Education Office No.13, 2) to analyze and develop the learning organization model in the 21st century for the small-sized schools under the Regional Education Office No.13, and 3) to evaluate the learning organization model in the 21st century for the small-sized schools under the Regional Education Office No.13.

This research was conducted as a quantitative and qualitative research by employing the processes of the research and development. It was divided into 3 phases: 1) studying the related documents and researches, 2) analyzing and developing a model, and 3) evaluating the developed model by interviewing. The samples were 313 small-sized schools under the Regional Education Office no.13 and 939 informants randomized by cluster sampling from school directors and teachers. The research instruments were a questionnaire and an interview form with the structures. The statistics were percentage, mean, standard deviation, modified priority needs indexes, and descriptive analysis.

The research findings were found as follows.

The learning organization model in the 21st century for the small-sized schools under the Regional Education Office No.13 consisted of concepts and principles, objectives, and 6 components. The 6 components consisted of 1) having motivation, 2) having suitable structures, 3) having working atmosphere, 4) having participatory visions of employees in the organizations, 5) using technologies, and 6) learning knowledge as teamwork. The developed model was evaluated by the experts. The findings of the evaluation showed that the developed model was suitable, possible, and beneficial to be used at the highest level.

Keywords: Learning Organization, Learning in the 21st Century, Small-Sized Schools, Regional Educational Office No.13

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจที่สูงขึ้น การปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมมาสู่สังคมสารสนเทศ (Information Society) ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2548) สอดคล้องกับแนวคิดของ (Alvin Toffler, (1980)) ผู้เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงโด่งดังคือ The Third Wave ได้ชี้ให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมหรืออารยธรรมของมนุษย์ว่าเป็นดังคลื่นที่เคลื่อนตามกันมา 3 ลูก คลื่นลูกแรก คือสังคมเกษตรกรรม คลื่นลูกที่สองก่อตัวขึ้นเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปในปลายคริสต์ศตวรรษ ที่ 17 เรียกว่า สังคมอุตสาหกรรม คลื่นลูกที่สาม ได้รับการขนานนามว่าสังคมสารสนเทศหรือยุคสารสนเทศ เริ่มปรากฏขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเริ่มมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน อย่างแพร่หลายมากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2552) จากการก่อกำเนิดของสังคมสารสนเทศนี้เอง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมความรู้ (Knowledge Society) ซึ่งใช้ความรู้เป็นฐานหรือปัจจัยในการเพิ่มผลผลิต เป็นแกนในการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2552) ผู้อำนวยการสถาบัน โอราเคิล สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่า “โลกของเราได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วอันเนื่องจากเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ เครือข่ายการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ทุนนิยม และเศรษฐกิจโลก สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้โลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ แห่งในโลก ส่งผลต่อทั้งชีวิตผู้คนการทำงานและการเรียน เนื่องจากการศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมให้มนุษย์ ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตและการทำงาน ฉะนั้น การศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสแห่งโลกในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาในอนาคตที่จะต้องเป็นแหล่งเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเพื่อจะรับมือกับโลกในศตวรรษที่ 21 ด้วย” ดังนั้น สถาบันการศึกษาควรจัดการศึกษาที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (สุพรทิพย์

ธนภัทรโชติวัฒน์ 2557) จากแนวน้อม การปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำราซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ สถานศึกษาต้องมีการจัดการเรียนการสอนครอบคลุม 4 ด้านคือ ด้านทรัพยากร ด้านแผนงานและความร่วมมือ ด้านพัฒนากิจการนักเรียน และด้านวิชาการ ให้เป็นผู้มีความรู้ตลอดจนเตรียมความพร้อมของประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อ การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2557) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิด การเรียนรู้ 4 แบบ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) ส่วน กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย. (2557) ก็นิยามว่าการจัดการเรียนรู้ยุคศตวรรษที่ 21 นี้ คือ Flexible Learning ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ได้แก่ รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมต้องมีความหลากหลายยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการเรียนรู้ซึ่งสามารถเกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น การเรียนแบบเปิด การเรียนทางไกล การเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองไปสู่ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเร่งปรับตัวเข้าสู่ยุคที่การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว (ธีระ รุญเจริญ 2550) โรงเรียนที่มีลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นทางเลือกขององค์กรสมัยใหม่ที่ได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Miskel (2008) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นองค์กรหลักที่ให้บริการที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสอนและการเรียนรู้ เป็นสถานที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสขยายความรู้ความสามารถได้อย่างสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์ (2554) ที่กล่าวถึงการเตรียมนักเรียนให้พร้อมในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีความเข้าใจแนวคิดหลักในสาขาวิชาให้ลึกซึ้งกว่าที่เรียนอยู่ตอนนี้ ต้องรู้จักออกแบบรู้จักประเมินและจัดการกับงานของตัวเองได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารยุคใหม่ต้องพัฒนาขึ้น (วิโรจน์ สารรัตน์ 2544)

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่ผ่านมาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ โดยผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน 2) ด้านการเรียนการสอน โดยมีผลการเรียนตกต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดต่างกัน เนื่องจากครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีน้อย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551) นอกจากนี้ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีสภาพอาคารเก่า ขาดวัสดุซ่อมแซม ประสิทธิภาพด้านการขาดแคลนบุคลากร ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดสื่อการเรียนการสอนและขาดงบประมาณ สุดท้ายคือ ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังจะเห็นได้จากบทบาทของตัวแทนชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีน้อยมาก ดังนั้น จึงควรพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะองค์กรแห่งการเรียนรู้จะพัฒนาบุคลากรให้เป็น ผู้รอบรู้ มีแบบแผนความคิดและมีความคิดเชิงระบบ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เกิดพลวัต การเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย มีระบบการเฝ้าอำนาจบุคลากรใช้การจัดการความรู้และ นำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติงาน

การพัฒนาแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้จะมีปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่มีวิสัยทัศน์ร่วมของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ การมีระบบการบริหารงานที่ดีที่เป็นปัจจัยหนึ่ง นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้เป็นทีม การมีบรรยากาศความไว้วางใจและความร่วมมือก็เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาและเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ เพราะแต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อกันและกันอย่างต่อเนื่อง การนำรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการ

เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาสามารถกระทำได้โดยผู้นำองค์กรจะต้องมีภาวะผู้นำ ผู้นำจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วม รวมถึงการกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์ให้เกิดขึ้น โดยบุคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดในทุกขั้นตอน ซึ่งรวมเรียกว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันพัฒนา

ผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เพื่อนำรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นต้นแบบในการปฏิบัติปรับใช้ในองค์กร รวมถึงการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 และหรือสถานศึกษาขนาดเล็กทุกแห่งที่นำรูปแบบไปใช้ให้เป็นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์ต่อองค์กรในศตวรรษที่ 21 และต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13
2. เพื่อวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13
3. เพื่อประเมินรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี วารสาร บทความวิชาการและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ มาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลได้ประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร 2) ด้านการเรียนรู้ เป็นทีม 3) ด้านการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านการมีโครงสร้างที่เหมาะสม 5) ด้านการมีบรรยากาศการทำงาน และ 6) ด้านแรงจูงใจ แต่ละองค์ประกอบมีข้อคำถาม ด้านละ 30 ข้อ รวม 180 ข้อ

ขั้นตอนที่ 2 นำองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์รวบรวมมาดำเนินการ

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item - Objective Congruence Index : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน เลือกข้อ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปมาเป็นองค์ประกอบ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้องค์ประกอบแห่งองค์การแห่งการเรียนรู้ไปสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและความต้องการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ทดลองใช้กับกลุ่มทดลองเครื่องมือการวิจัยที่ไม่ใช่ตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ สถานศึกษา ขนาดเล็ก ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 แห่ง (ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 3 คน รวม 30 คน) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach 1990) และจำแนกค่าความเชื่อมั่นที่มีค่ามากกว่า 0.60 ขึ้นไป เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงกลุ่มทดลองเครื่องมือวิจัยสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 10 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและกำหนดวันขอรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองครบถ้วน

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลองค์ประกอบ 6 ด้าน มาจัดทำแบบสอบถามระดับการปฏิบัติและระดับความต้องการความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เพื่อวิเคราะห์ร่างและสร้างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้

1. ประชากรและตัวอย่าง ประชากร คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จำนวน 1,698 แห่ง คำนวณจากสูตรของเครจซี่และมอร์แกน ตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 313 แห่ง สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งประชากรออกตามพื้นที่จากภาคเป็นจังหวัด จากจังหวัดเป็นอำเภอ คำนวณสัดส่วน สุ่ม แบบง่ายโดยวิธีจับฉลาก จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานศึกษาขนาดเล็ก 313 แห่ง เป็นผู้อำนวยการ สถานศึกษา 1 คน และครู 2 คน รวมจำนวน 939 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามระดับการปฏิบัติและการต้องการความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และการประสานงานไปยังหัวหน้างานบริหารสถานศึกษาทุกเขตพื้นที่การประถมศึกษาในการเก็บแบบสอบถาม และได้รับกลับคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและระดับความต้องการการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 โดยวิธีการหาค่า PNI (Priority Needs Index) กำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ย PNI ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป มากำหนดร่างและสร้างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่า PNI นำข้อที่ PNI เกิน 0.2 มาจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อยเพื่อใช้ประเด็นในการพัฒนาแต่ละด้านขององค์ประกอบ ถ้าในแต่ละด้านขององค์ประกอบมีค่า PNI ที่เกิน 0.2 มีจำนวนมากให้จัดลำดับค่า PNI จากมากไปน้อยแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่ควรพัฒนาจำนวน 1 ใน 3 ของข้อคำถามแต่ละด้านขององค์ประกอบมาใช้เป็นประเด็นข้อคำถามขององค์ประกอบ

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ

ผู้วิจัยสร้างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินรูปแบบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ จำนวน 18 คน ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบที่ได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา วิเคราะห์แนวคิด ทศนคติที่มีต่อการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสังเคราะห์ร่างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้องค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 1

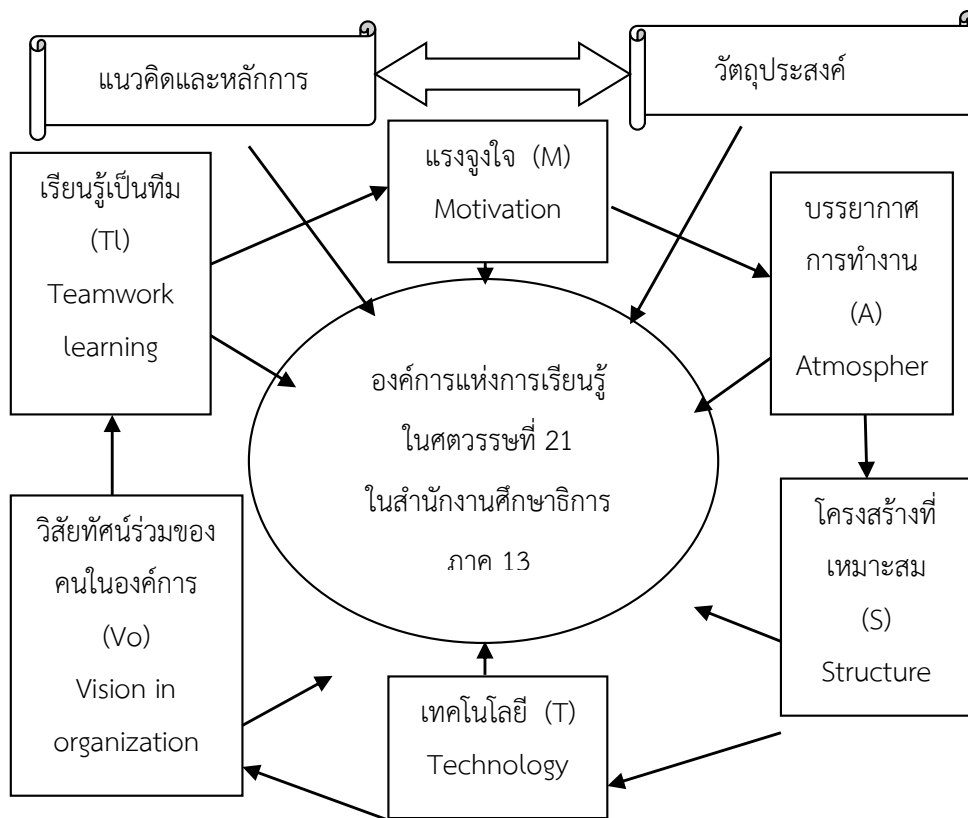
ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และค่า PNI ระดับการปฏิบัติและระดับความต้องการในการนำองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เพื่อสร้างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ยระดับความต้องการ	PNI	ลำดับความสำคัญ
การมีวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์การ	3.39	4.61	0.36	4
การเรียนรู้เป็นทีม	3.50	4.58	0.31	6
การใช้เทคโนโลยี	3.41	4.61	0.35	5
การมีโครงสร้างที่เหมาะสม	3.24	4.55	0.40	2
การมีบรรยากาศการทำงาน	3.35	4.59	0.37	3
การมีแรงจูงใจ	3.22	4.57	0.42	1

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความต้องการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จากประเด็นคำถามองค์ประกอบ 6 ด้าน เพื่อนำไปสร้างรูปแบบจากองค์ประกอบที่มีค่า PNI เกิน 0.20 พบว่าทุกองค์ประกอบเข้าเกณฑ์ทุกด้าน และองค์ประกอบที่มีความต้องการสูงสุด คือ การมีแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.57$, $PNI = 0.42$) รองลงมา คือ การมีโครงสร้างที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.55$, $PNI = 0.40$) และค่าต่ำสุด คือ การเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{X} = 4.58$, $PNI = 0.31$)

จากนั้นนำไปสร้างเครื่องมือแบบสอบถามทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำมาสร้างรูปแบบองค์ประกอบได้ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์การ จำนวน 13 ข้อ 2) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม จำนวน 15 ข้อ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยี จำนวน 17 ข้อ 4) ด้านการมีโครงสร้างที่เหมาะสม จำนวน 15 ข้อ 5) ด้านการมีบรรยากาศการทำงาน จำนวน 18 ข้อ และ 6) ด้านแรงจูงใจ จำนวน 16 ข้อ รวมทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบมีข้อคำถามย่อย 94 ข้อ

2. การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ผู้วิจัยนำข้อมูลองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากแบบสอบถามระดับการปฏิบัติและความต้องการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์พัฒนารูปแบบประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน แล้วนำมาสร้างรูปแบบ ใช้ชื่อรูปแบบ “MASTVoTL MODEL” โดยที่ M คือ Motivation (แรงจูงใจ) A คือ Atmosphere (การมีบรรยากาศการทำงาน) S คือ Structure (การมีโครงสร้างที่เหมาะสม) T คือ Technology (การใช้เทคโนโลยี) Vo คือ Vision in organization (การมีวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์การ) และ TL คือ Teamwork learning (การเรียนรู้เป็นทีม) มีความเชื่อมโยงแบบพลวัต ดังรูปแบบภาพประกอบ 1 และ 2



ภาพประกอบ 1 : รูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก
ในศึกษาธิการภาค 13 “MASTVoTL MODEL”

รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 “MASTVoTL MODEL”

1. แนวคิดและหลักการ รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เริ่มต้นด้วยการสร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มเทคนิควิธีการสอนและสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 พร้อมกับการเรียนรู้เป็นทีมที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ประกอบกับมีโครงสร้างขององค์กรที่กำหนดภาระงานและวัตถุประสงค์ของตำแหน่งงานที่ชัดเจน และมีบรรยากาศการทำงานที่พร้อมในการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพก่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและสนุกกับการเรียนรู้ ภายใต้การใช้เทคโนโลยีที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการบริหารเพื่อจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีคุณลักษณะที่ดี มีบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสม และมีเครื่องมือการบริหารสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาขนาดเล็กในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเป็นต้นแบบสถานศึกษาขนาดเล็กในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ บุคลากรที่มีแรงจูงใจ มีวิสัยทัศน์ขององค์กรในองค์กรและมีการเรียนรู้เป็นทีม มีโครงสร้างที่เหมาะสม มีบรรยากาศการทำงานและมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ

3. วิธีดำเนินการ

1. แรงจูงใจ (Motivation) 1.1 สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูเรียนรู้เทคนิควิธีสอนและสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ 1.2 ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูและบุคลากรพัฒนาทักษะและความสามารถอยู่เสมอ 1.3 ครูแต่ละคนจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 1.4 ผู้บริหารให้คำแนะนำครูและบุคลากรเมื่อเกิดความไม่เข้าใจ 1.5 ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและบุคลากรศึกษาค้นคว้าแนวทางการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น 1.6 ผู้บริหารจูงใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย	2. การมีโครงสร้างที่เหมาะสม (Structure) 2.1 มีการกำหนดภาระงานและวัตถุประสงค์ของตำแหน่งงานที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน 2.2 มีการจัดระบบการติดต่อประสานงานทั้งแนวตั้งและแนวนอนเพื่อทุกฝ่ายดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน 2.3 มีการติดต่อสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างสะดวก 2.4 มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2.5 มีการอนุรักษ์รักษาและพัฒนาบุคลากรมีศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	3. การมีบรรยากาศการทำงาน (Atmosphere) 3.1 สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 3.2 มีบรรยากาศที่ทำให้รู้สึกผ่อนคลายและสนุกกับการเรียนรู้ 3.3 ครูและบุคลากรมีความเอื้ออาทร และมีความจริงใจต่อกันล้ำพุดในสิ่งที่ดี 3.4 สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ 3.5 มีนโยบายดำเนินการจัดกิจกรรมในรูปแบบของคณะกรรมการ	4. การมีวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์กร (Vision in organization) 4.1 สถานศึกษาใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา 4.2 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเกิดจากบุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนด 4.3 นำข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมงานมาปรับปรุงกระบวนการให้บรรลุเป้าหมาย 4.4 ผู้บริหารมีความสนใจมุ่งมั่นที่จะทำงานตามเป้าหมายให้สัมฤทธิ์ผล 4.5 ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการทำ งานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล	5. การใช้เทคโนโลยี (Technology) 5.1 เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 5.2 มีการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีทุกชนิดพัฒนาการเรียนเป็นสำคัญ 5.3 มีการดำเนินการตามแผนที่เพื่อการบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติงาน และการจัดการความรู้ 5.4 มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา 5.5 ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึง	6. การเรียนรู้เป็นทีม (Teamwork learning) 6.1 มีการเสวนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ 6.2 หัวหน้าสาขาวิชาและทีมงานมีการเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน 6.3 ผู้บริหารเห็นคุณค่าของ ทักษะ และวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของครูและบุคลากร 6.4 ครูและบุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหา การเรียนการสอนอยู่เสมอ 6.5 ครูและบุคลากรกล้าคิดริเริ่มและทดลองแนวทางการสอนที่ยืดหยุ่นเรียนเป็นศูนย์กลาง 6.6 ครูและบุคลากรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 6.7 สถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรโดยคำนึงถึงแนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้
--	--	---	--	---	--

ภาพประกอบ 2 : แสดงรายละเอียดสังเคราะห์การได้มาของรูปแบบ “MASTVoTL MODEL”

จากการวิจัยรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 “MASTVoTL MODEL” ประกอบไปด้วย

1. แนวคิดและหลักการ รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เริ่มต้นด้วยการสร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มเทคนิควิธีการสอนและสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 พร้อมกับการเรียนรู้เป็นทีมที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ประกอบกับมีโครงสร้างขององค์กรที่กำหนดภาระงานและวัตถุประสงค์ของตำแหน่งงาน ที่ชัดเจนและมีบรรยากาศการทำงานที่พร้อมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพก่อเกิดความรู้สึกละเอียดและสนุกกับการเรียนรู้ภายใต้การใช้เทคโนโลยีที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการบริหารเพื่อการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีคุณลักษณะที่ดี มีบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสม และมีเครื่องมือการบริหารสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาขนาดเล็กในศตวรรษที่ 21

2.2 เพื่อเป็นต้นแบบสถานศึกษาขนาดเล็กในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ บุคลากรที่มีแรงจูงใจ มีวิสัยทัศน์ของคนในองค์กรและมีการเรียนรู้เป็นทีม มีโครงสร้างที่เหมาะสม มีบรรยากาศการทำงาน และมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิธีดำเนินการได้องค์ประกอบ 6 ด้านที่นำมาสร้างรูปแบบองค์ประกอบแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 ด้านแรงจูงใจ ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนและสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ 2) ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูและบุคลากรพัฒนาทักษะและความสามารถอยู่เสมอ 3) ครูแต่ละคนจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหารให้คำแนะนำครูและบุคลากรเมื่อเกิดความไม่เข้าใจ 5) ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและบุคลากรศึกษาค้นคว้าแนวทางการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น และ 6) ผู้บริหารจูงใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีทิศทางบรรลุเป้าหมาย

3.2 ด้านการมีโครงสร้างที่เหมาะสมประกอบด้วย 1) มีการกำหนดภาระงานและวัตถุประสงค์ของตำแหน่งงานที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน 2) มีการจัดระบบการติดต่อประสานงานทั้งแนวดิ่งและแนวนอนเพื่อทุกฝ่ายดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน 3) มีการติดต่อสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างสะดวก 4) มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและ 5) มีการธำรงรักษาและพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3.3 ด้านการมีบรรยากาศการทำงานประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) มีบรรยากาศที่ทำให้รู้สึกผ่อนคลายและสนุกกับการเรียนรู้ 3) ครูและบุคลากรมีความเอื้ออาทร และมีความจริงใจต่อกันกล้าพูดในสิ่งที่ตนคิด 4) สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และ 5) มีนโยบายดำเนินการจัดกิจกรรมในรูปแบบของคณะกรรมการ

3.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์การประกอบด้วย 1) สถานศึกษาใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา 2) วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเกิดจากบุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนด 3) นำข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมงานมาปรับปรุงกระบวนการให้บรรลุเป้าหมาย 4) ผู้บริหารมีความสนใจมุ่งมั่นที่จะทำงานตามเป้าหมายให้สัมฤทธิ์ผล และ 5) ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีประกอบด้วย 1) เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการ พัฒนาระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) มีการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีทุกชนิดพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญ 3) มีการดำเนินการตามแผนที่เพื่อการบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ และการจัดการ

ความรู้ 4) มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา และ 5) ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึง

3.6 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ประกอบด้วย 1) มีการเสวนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นโดยมีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ 2) หัวหน้าสาขาวิชาและทีมงานมีการเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารเห็นคุณค่าของ ทักษะ และวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของครูและบุคลากร 4) ครูและบุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนอยู่เสมอ 5) ครูและบุคลากรกล้าคิดริเริ่มและทดลองแนวทางการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 6) ครูและบุคลากรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 7) สถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรโดยคำนึงถึงแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์ใหม่ และ 8) มีการร่วมกันคิดร่วมกันทำ

3. การประเมินรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 นำรูปแบบที่สังเคราะห์และสร้างจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน ประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

รายการประเมินรูปแบบ	$\bar{X}$	S	ความหมาย
ความเหมาะสม	4.86	.37	มากที่สุด
ความเป็นไปได้	4.77	.47	มากที่สุด
ความเป็นประโยชน์	4.84	.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในการนำไปใช้พบว่า การประเมินความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, $S = 0.37$) และองค์ประกอบย่อยทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินความเป็นไปได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $S = 0.47$) และองค์ประกอบย่อยทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมากที่สุด และการประเมินความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, $S = 0.53$) และองค์ประกอบย่อยทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมากที่สุด สรุปค่าเฉลี่ย $\bar{X} > 4.50$

จากการประเมินรูปแบบ “MASTVoTL MODEL” โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒินำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถนำไปใช้กับสถานศึกษาขนาดเล็กได้ทุกแห่ง

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 “MASTVoTL MODEL” ผู้วิจัยได้อภิปรายตามข้อค้นพบของการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ตอบข้อคำถามการวิจัยดังนี้ รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงาน

ศึกษาธิการภาค 13 ประกอบไปด้วย แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ 6 ด้าน ประกอบด้วย แรงจูงใจ การมีโครงสร้างที่เหมาะสม การมีบรรยากาศการทำงาน การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในองค์กร การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้เป็นทีม เป็นรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กทุกแห่ง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ดังผลการประเมินรูปแบบการนำไปใช้ค่าเฉลี่ยโดย ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า "MASTVoTL MODEL" มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบไปใช้ สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2558) ที่กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นจะช่วยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางแก้ไขได้ สามารถเปลี่ยนสภาพจากปัจจุบันไปสู่สภาพที่คาดหวังได้ นั่นคือบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ที่สนองความต้องการจำเป็นของทุกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน มีความเห็นด้วยในการเสนอรูปแบบการปฏิบัติและความต้องการจำเป็นของทุกสถานศึกษารวมเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของทุกสถานศึกษา นอกจากนั้นในการสร้างรูปแบบฯ เป็นรูปแบบการดำเนินงานที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ บาร์โด และ ฮาร์ทแมน (Bardo & Hartman 1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุรูปแบบจะต้องประกอบด้วยรายละเอียด มากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างนั้น ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น สอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550) กล่าวถึง การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาและเสนอองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารองค์การที่มีองค์ประกอบ สอดคล้องกับ จอยซี และ คอลฮัน (Joyce & Calhoun 2010) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการกำหนดรูปแบบจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ได้แก่ ลักษณะของรูปแบบควรพัฒนาฐานคิดหรือจากแนวคิดทฤษฎี วัตถุประสงค์ของรูปแบบ แนวทางในการดำเนินงาน สามารถวัดผลการดำเนินการตามรูปแบบ การวัดผลกระทบต่อเนื่อง และมีลักษณะเป็นรูปแบบผสมผสาน ไม่ใช่เพียงรูปแบบในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเฉพาะอย่าง วัตถุประสงค์ การประเมินรูปแบบและเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ จะมีที่แตกต่างกันของรูปแบบคือวิธีการดำเนินงาน ซึ่งในองค์ประกอบวิธีการดำเนินการของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ตามประเด็นความต้องการจำเป็น (PNI) ที่มีค่าเกิน 0.2 ขององค์ประกอบสอดคล้องกับสมาน อัครวุฒิ (2537) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้บุคคลในหน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ/หรือผู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์การได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ การประเมินรูปแบบเป็นการประเมินการใช้รูปแบบในภาพรวมว่าเมื่อนำรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ไปใช้แล้ว จะบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กได้ตามการพัฒนารูปแบบดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ได้ปรับรูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้สามารถสนองความต้องการของทุกสถานศึกษาอย่างมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด ดังนั้น "MASTVoTL MODEL" สามารถนำไปใช้กับสถานศึกษาขนาดเล็กได้ทุกแห่ง และที่สำคัญรูปแบบเป็นรูปแบบทางการบริหารจัดการที่มีความเป็นพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ ทุกองค์ประกอบของรูปแบบจะเคลื่อนไหวตลอดเวลาเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นเดียวกันเพื่อให้รูปแบบบรรลุการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องที่นำไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในที่สุด รวมทั้งเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาขนาดเล็กนำรูปแบบไปใช้ในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง กับสถานศึกษาขนาดเล็กทุกแห่ง หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายการนำรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ไปเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาขนาดเล็กทุกแห่งนำไปใช้ในการสร้างและพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อันจะเกิดผลดีต่อสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัยรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 พบว่าการที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับ “MASTVoTL MODEL” ทุกด้าน สถานศึกษาขนาดเล็กจึงควรปรับโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสม สอดคล้องกับภาระงานตามรูปแบบ

3. จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง กับสถานศึกษาขนาดเล็กทุกแห่ง เพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติจึงควรจัดทำคู่มือประกอบการนำรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ไปใช้

4. ความสำคัญของนโยบายจะสำเร็จได้อยู่ที่การนำรูปแบบไปปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้บริหาร และบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงควรมีความสามารถในการสร้างเครือข่าย ทั้งเครือข่ายในองค์กรและเครือข่ายบุคคล ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และบุคลากรผู้ปฏิบัติควรต้องมีความรู้และทักษะในงาน มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนตลอดจนการบริหารจัดการควรต้องมีการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. สถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องสร้างภาวะผู้นำของตนเองกระตุ้นการพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีเจตคติเพื่อร่วมแรงร่วมใจสร้างการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพราะจะเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

6. ควรมีการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการนำรูปแบบฯ ไปใช้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ในศึกษาธิการภาค 13 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัย รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในเขตการศึกษา อื่น ๆ เพราะการศึกษาวิจัยนี้ มีกรอบของการศึกษาในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เท่านั้น

2. ควรศึกษาวิจัยการประเมินผลการใช้รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เพื่อการพัฒนาต่อไป

3. ควรศึกษาวิจัยองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้องค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ

4. ควรมีการศึกษาและพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมเพิ่มขึ้น เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสร้างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เท่านั้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ผลของการวิจัยนี้สามารถต่อยอดไปสู่การศึกษาและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อไปได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานศึกษาธิการภาค13 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา ภูมิพันธ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อเสนอนั้นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่ปรึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ทำให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย. “การพัฒนากำลังคนเพื่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ภายใต้โครงการวิจัยเรื่องกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21,” กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. การจัดการองค์กร. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2548.
- ธีระ รุณเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2550.
- . ผู้ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพฯ: ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์จำกัด, 2553.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส, 2554.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนากำลังคนเพื่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ภายใต้โครงการวิจัยเรื่องกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- วิโรจน์ สารัตนะ. โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้ : แนวคิดทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ, 2544.
- . ผู้บริหารใหม่. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ, 2548.
- . การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น และบทวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ, 2556.
- สมาน อัสวภูมิ. การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551.
- สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557.
- สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- . การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- Alvin, Toffer. *The Third Wave*. New York: William Marrow, 1980.

- Bardo, J. W. and Hardman, J.J. (1982). **Urban Sociology: A systematic production**. Chicago. F.E Peacock. Barnes, D.E. 1976.
- Bellanca, J, and Brandt, R. **21st century skills: Rethinking How Students Learn**. Solution Tree Press, 2010.
- Cronbach, Lee J. **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York: Harper Collins, 1990.
- Hoy W.K. and Miskel C.G. **Educational Administration Theory**. Research, and Practice. Boston: Mc Graw-Hill, 2008.
- Joyce, B., and Calhoun, E. **Models of professional development: A celebration of educators**. Thousand Oaks. CA: Corwin Press, 2010.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement, 1970.
- Marquarde, Michael J.; & Raynolds. A. **The Global Learning Organization**. New York: Irwin, 1994.
- Marquardt and Raynolds. A. **Building the Learning Organization : Mastering the S Elements for Corporate Learning**. New York: McGraw – Hill, 1996.

รูปแบบและแนวความคิดในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดซีเทลส์ ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

Forms and Concepts Used in the Creation of a Dance: She Tells through the Creative Process Based on the Post-Modern Dance Concept

ชนกร สรรยวราภิกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

E-mail: tanakorn.su@bsru.ac.th

Received: October 11, 2019; Revised: January 6, 2020; Accepted: January 16, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหา 1) รูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดซีเทลส์ โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ และ 2) แนวคิดที่ได้รับภายหลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดซีเทลส์ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบวิจัยคุณภาพ โดยการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์ การสัมมนา และประสบการณ์ส่วนตัว ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์สู่การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่ได้รับการคัดเลือกสู่การแสดงระดับนานาชาติ 3 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการสร้างสรรค์ การแสดง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบลีลนาฏศิลป์การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบเสียง การออกแบบพื้นที่การแสดง และการออกแบบแสงและได้แนวคิดในการสร้างสรรค์ภายหลังจากการสร้างสรรค์ 5 แนวคิด ได้แก่ สิทธิเสรีภาพของผู้หญิง นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ แนวคิดสัญวิทยา แนวคิดและทฤษฎีทางด้านศิลปกรรม และการสร้างสรรค์การแสดงที่เป็นศิลปะเพื่อศิลปะ ได้ดำเนินการประเมินด้วยการส่งการแสดงขึ้นนี้เข้าสู่เทศกาลนาฏศิลป์ในระดับนานาชาติพร้อมได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมการแสดงอันเป็นการประชาสัมพันธ์รูปแบบนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ในประเทศไทย และเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจศึกษาสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบหลังสมัยใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ กระบวนการ นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

Abstract

The objectives of this research were: 1) to find forms used in the creation of a dance: she tells... based on the post-modern dance concept and 2) to find the concept received after the creation of the dance: she tells.... The data were collected in the form of the qualitative research and by studying the documents, interviewing the research participants, searching information from media and information technology, observing, arranging seminars, and using self-experience. Then, they were analyzed and synthesized to create the dance performance that was selected to show at the international shows for three times.

The research findings were found as follows.

The forms of the creation of the dance consisted of 7 components: designing role-playing, selecting actors/actresses, designing choreographies, designing costumes, designing sounds, designing performance stages, and designing lights. After creating the dance, 5 concepts of the creation were found. The 5 concepts consisted of the female rights and freedom, the post-modern dance, semiology concepts, art concepts and theories, and the creation of the shows that were arts for arts. The evaluation was conducted by sending the dance to the international dance festivals, so the dance was selected to show in the festivals. Showing the dance in the international dance festivals was the public relation in the form of the post-modern dance in Thailand, and this shows distributed the knowledge that was beneficial to someone interested in studying the creation of the post-modern dance in the future.

Keyword: the Creation of the Dance, Processes, the Post-Modern Dance

บทนำ

การสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด ซิเทลส์... ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่เป็นงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยกำหนดหัวข้องานวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-modern Dance) เนื่องจากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการสร้างสรรคนาฏศิลป์ในประเทศไทยพบว่ารูปแบบนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย และผู้สร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ยังคงขาดความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบของนาฏศิลป์ชนิดนี้ในการศึกษาการสร้างสรรคนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ขึ้นนี้ผ่านหัวข้อการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเพศหญิงหรือผู้หญิง ซิเทลส์... (She tells...) หรือการบอกเล่าของผู้หญิง ได้ให้ความหมายการตั้งชื่อการแสดงชุดนี้ โดยแนวความคิดในการตั้งหัวข้อนี้เริ่มจากการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียมของผู้หญิงหรือเพศหรือที่อยู่ในสังคมโลกนี้ เมื่อศึกษาถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพ รวมถึงบทบาทของผู้หญิงที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันพบว่ายังคงมีความเชื่อ แนวคิดอันเป็นข้อจำกัด และการสะกดขอบเขตต่อเพศหญิงหรือผู้หญิง อาทิ “มีลูกผู้หญิงเหมือนมีส้วมอยู่หน้าบ้าน” หรือ “เป็นผู้หญิงอย่าหยุดสวย” เป็นต้น ทั้งสองประโยคข้างต้นแสดงถึงบทบาทของผู้หญิงในทางลบเป็นการจำกัดบทบาท สถานะที่พึงมีของผู้หญิงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสตรีเป็นคำอีกคำหนึ่งที่สื่อความหมายถึงผู้หญิงซึ่ง “หญิง เป็นคำนาม มีความหมายถึงคนที่มีมดลูก หรือ ผู้หญิง” (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546) บทบาทของผู้หญิงหรือสตรีในสังคมที่ดำรงอยู่มีผู้แสดงความคิดเห็นอย่างมากมายที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันเนื่องจากธรรมเนียมและประเพณีที่เกิดขึ้นในสังคมเกิดจากผู้ชายเป็นผู้บัญญัติ ดังที่ กุลพล พลวัน (2543) ได้กล่าวไว้ว่า “สตรีเป็นวิญญาณทรัพย์ของบุรุษโดยแท้และผู้ชายประพฤติดูผู้หญิงเหมือนประพฤติดูสัตว์เลี้ยง คือ ใชให้ทำงานทำการต่าง ๆ ทุกอย่าง มีการเพาะปลูก แบกขน และทำงานในบ้านทุกอย่าง เป็นต้น อีกประการหนึ่งผู้ชายจะทำอะไรต่อผู้หญิงก็ได้ทั้งสิ้น ฆ่าก็ตาย ขายก็ขาด ไม่มีใครจะห้ามปรามมิให้ผู้ชายลงอาญาแก่หญิงอย่างสาหัสตามอำเภอใจทุกสถาน...ทั้งกฎหมายแบบธรรมเนียมและประเพณีทั้งปวง ผู้ชายเป็นผู้บัญญัติขึ้นเพื่อความสะดวกของผู้ชายเท่านั้น” การกำหนดบทบาทผู้หญิงที่ราวกับการกำหนดให้ผู้หญิงเป็นเพียงทรัพย์สินมากกว่าการส่งเสริมความเป็นมนุษย์ด้วยการมอบสิทธิในการเลือกดำรงชีวิตเหมือนว่าจะชัดเจนเมื่อพิจารณาจากมุมมองด้านต่าง ๆ และชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาในบริบทการส่งเสริมด้านคุ้มครองจากครอบครัว พรสวรรค์ สุวรรณธาดา (2554) กล่าวว่า “การแต่งงานในอดีตมักใช้วิธีคลุมถุงชน ซึ่งเป็นธรรมเนียมมาช้านานว่าหญิงผู้เป็นลูกสาวต้องเชื่อฟังพ่อแม่

ที่จะเป็นผู้จัดหาขายมาแต่งงานตามความเหมาะสมหรือตามความคิดของผู้ใหญ่ เรื่องความรักไม่ใช่เรื่องสำคัญ” เมื่อผู้หญิงเปรียบเสมือนทรัพย์สินของครอบครัว การส่งเสริมด้านสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงในสังคมที่ออกจากครอบครัว ก็คงไม่ต่างกันมากนัก เนื่องจากผู้ชายเป็นผู้กำหนดหลายสิ่งหลายอย่างของสังคมก่อให้เกิด ความไม่เท่าเทียมในการ เอื้อประโยชน์ต่อผู้หญิง ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาผู้ร่างกฎหมายและกำหนดนโยบายระดับ ประเทศซึ่งเป็นผู้ชายเกือบทั้งหมดมักมองปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ในภาพรวมโดยไม่ได้ตระหนักถึงสาระ ความแตกต่างระหว่างหญิงชายอย่างแท้จริง ส่งผลให้กฎหมายและนโยบายที่ถูกผลักดันออกมาไม่เอื้ออำนวยต่อการ ใช้ประโยชน์จากศักยภาพของผู้หญิง อีกทั้งไม่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงของ ผู้หญิงอีกด้วย (ทิตา ณ นครและคณะ 2545) เหล่านี้ล้วนเกิดจากรูปแบบการปกครองที่มีผู้ชายเป็นใหญ่หรือที่เรียก ว่าสังคมแห่งปิตาธิปไตยที่สร้างภาพพจน์ให้ผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย และถูกกีดกันออกจากสิทธิต่าง ๆ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเพศคือตัวแปรสำคัญในการสร้างเงื่อนไขในการ กำหนดบทบาท สิทธิเสรีภาพ ดังที่ดาริณี ชำนาญหมอได้แสดงให้เห็นถึงทรรศนะในด้านนี้ว่า “เพศที่ถูกกำหนด โดยสังคมนี้จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะการณ์และเงื่อนไขของสังคมที่เปลี่ยนไป นอกจากนั้นบทบาทที่กำหนดยัง มีความหมายเกี่ยวพันไปถึงโอกาสไปถึงบุคคลแต่ละเพศสามารถเข้าถึงได้ และควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพราะมีสิทธิ อำนาจ มีความรับผิดชอบ และถูกคาดหวังจากสังคมต่างกันไป ที่สำคัญคือบทบาทเพศที่สังคมกำหนด ได้ส่งผล กระทบอย่างมากต่อสถานภาพของผู้หญิงในสังคมนั้น ๆ เกือบทุกวัฒนธรรมจะสร้างภาพพจน์ให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะ ด้อยกว่าชายในเกือบทุกด้าน และในความเป็นจริงผู้หญิงถูกกีดกันออกมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเปิดโอกาสให้ได้ เป็นผู้นำ แม้ว่าบางครั้งบทบาททั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ยังแสดงออกถึงความ ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศอยู่เสมอ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเพศสภาวะและอุปสรรคของสังคมแห่งปิตาธิปไตยที่กีดขวาง ความก้าวหน้าของผู้หญิง ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ภาษาและวัฒนธรรม แนวคิดสตรีนิยมรวมทั้งสิทธิ คำสอนในเรื่องสิทธิความเสมอภาค โดยฐานที่มาจากความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ซึ่งผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ในทุกบริบทของสังคม (ดาริณี ชำนาญหมอ 2557) จากข้อมูลข้างต้นคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งที่กำหนดขึ้นมานั้นส่งผล โดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงที่อยู่ในสังคมให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน สืบเนื่องมาจากเพศสภาวะที่ผู้ชายเป็น ผู้กำหนดนโยบายและกฎเกณฑ์ อันส่งผลให้สิ่งที่มียูไม่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะ เมื่อพิจารณาแล้วในประเทศไทยนั้นสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงไทยก็ไม่ได้ต่างจากที่กล่าวไว้ข้างต้น อีกทั้งมีผู้ที่ได้ศึกษา บทบาทของผู้หญิงในสังคมโดยให้การนำเสนอผ่านงานวิจัยว่า “เกือบทุกวัฒนธรรมจะสร้างภาพพจน์ให้ผู้หญิงอยู่ใน ฐานะด้อยกว่าชายในเกือบทุกด้าน และในความเป็นจริงผู้หญิงถูกกีดกันออกมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเปิดโอกาส ให้ได้เป็นผู้นำ แม้ว่าบางครั้งบทบาททั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ยังแสดงออก ถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศอยู่เสมอ” (ดาริณี ชำนาญหมอ 2557) การแสดงข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ถึงความ ไม่เท่าเทียมที่ยังคงมีอยู่จวบจนปัจจุบัน ถึงแม้ว่าการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงได้ดำเนินมาอย่างยาวนาน แต่ในความเป็นจริงแล้วภาพพจน์ที่ครอบงำอยู่บนสภาวะเพศหญิงยังคงถูกกำหนดให้อยู่ในบทบาทที่ด้อยกว่า มาพร้อม กับการกำหนดภาพลักษณ์ที่ผู้คนในสังคมตั้งบรรทัดฐานไว้

จากข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความเป็นปัจจุบันในข้อมูลที่ยังคงดำเนินชีวิตจำกัดของสิทธิเสรีภาพของเพศหญิง หรือผู้หญิงจากอดีตจวบจนปัจจุบันและมีแนวโน้มว่ายังคงดำเนินต่อไปถึงอนาคต จึงได้ตั้งการศึกษาข้อมูลในประเด็น นี้ ผ่านการศึกษาในรูปแบบเอกสาร การสัมภาษณ์ สื่อสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค นาวุศศิลป์ในรูปแบบหลังสมัยใหม่ที่ปัจจุบันโลกก้าวสู่ศตวรรษยุคหลังสมัยใหม่แต่ในประเทศไทยมีการนำเสนอผลงาน สร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ดังนั้น การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุดนี้ มุ่งเน้นกระบวนการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดนี้ เพื่อค้นหาองค์ประกอบต่าง ๆ ผ่านการเล่าเรื่องช่วงวัยของผู้หญิงตั้งแต่ เกิดมาจนถึงวัยที่โตอันเป็นแรงบันดาลใจสำคัญ ไม่เพียงแต่จะได้ผลงานการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในงานวิจัย ฉบับนี้ แต่ยังรวมถึงได้เห็นวิธีการศึกษาข้อมูล การดำเนินงานในการค้นหาองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อสร้างรูปแบบ

การแสดง อีกทั้งแนวคิดที่ได้รับในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ขึ้นนี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรค์ที่ใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ในการดำเนินกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหารูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทลส์...โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่
2. เพื่อค้นหาแนวคิดที่ได้รับภายหลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทลส์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทลส์... ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ได้ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยในรูปแบบงานวิจัย 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการดำเนินการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลจากสื่อสารสนเทศอื่น ๆ การลงภาคสนาม และประสบการณ์ส่วนตัว จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปการออกแบบองค์ประกอบทั้ง 8 ด้านในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์

ขอบเขตการศึกษา ศึกษาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ค้นหาข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยที่หลากหลายต่อประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสารในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของผู้หญิง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสมัยวิทยา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีทางด้านศิลปกรรม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสร้างสรรค์การแสดงที่เป็นศิลปะเพื่อศิลปะ 2) การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้มุ่งเน้นการสัมภาษณ์ศิลปินเป็นสำคัญโดยการสัมภาษณ์ศิลปินเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากศิลปินผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้แสดงในงานสร้างสรรค์ขึ้นนี้ เพื่อจะได้ทราบถึงมุมมอง ความคิด แนวทางการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดงานวิจัย ความหมายและความสำคัญขององค์ประกอบ ความเห็นที่มีต่อการนำเสนอการแสดงนาฏศิลป์ขึ้นนี้ในแต่ละครั้งโดยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนา 3) สื่อสารสนเทศอื่น ๆ 4) การสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยเข้าร่วมชมการแสดงและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะทางด้านนาฏศิลป์ 5) การสัมภาษณ์ และ 6) ประสบการณ์

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการ ตำรา งานวิจัย บทความ วารสาร และสื่อสารสนเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. ศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์รูปแบบและลักษณะของการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. สัมภาษณ์ศิลปิน ครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
4. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่
5. ทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทลส์ โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

6. ขั้นตอนตรวจสอบผลงาน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์เป็นผู้ตรวจสอบและประเมิน พร้อมกับเสนอแนะและให้แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

7. ส่งผลงานการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ที่ได้รับพัฒนานำเสนอสู่เทศกาลการแสดงนาฏศิลป์ในระดับนานาชาติ

8. เมื่อได้รับการตอบรับจากเทศกาลระดับนานาชาติจึงเข้าสู่กระบวนการการนำเสนอสู่สายตาสาธารณชน

9. นำข้อมูลจากการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ทั้งหมด มาประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ออกมาเป็นบทองค์ความรู้ และสรุปผล

10. จัดทำเอกสารการวิจัย ซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินจากคณะกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารูปแบบการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ และการศึกษาแนวคิดการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส โดยแบ่งเนื้อหาการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในความหมายของคำศัพท์เฉพาะที่เห็นควรอธิบายในความหมายของคำศัพท์เฉพาะ โดยแต่ละคำมีความหมายเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

นาฏศิลป์

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะที่ใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือในการแสดงออก ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ให้เกิดความวิจิตรโดยนราพงษ์ จรัสศรี (2548) และ ได้อ้างถึงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และได้อธิบายว่า “คำว่า “นาฏย-” ว่าเกี่ยวกับการพ้อนรำ ส่วนคำว่า “ศิลปะ-” หรือ “ศิลป์” หมายถึง ฝีมือ หรือการทำให้วิจิตรพิสดาร” สิริธร ศรีชลาคม (2559) ได้แสดงทรรศนะต่อว่า “นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแขนงหนึ่งที่ใช้ร่างกายเป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงออก เกิดขึ้นในเวลา พื้นที่ และก่อให้เกิดความงามผ่านกระบวนการกลั่นกรองสร้างสรรค์นาฏศิลป์ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ” ในงานวิจัยฉบับนี้ นาฏศิลป์หมายถึง ศิลปะที่ใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือแสดงออก ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ให้เกิดความวิจิตรพิสดาร ผ่านองค์ประกอบด้านเวลา พื้นที่ โดยมีการตอบสนองวัตถุประสงค์ไว้วัตถุประสงค์หนึ่งไม่ว่าจะเป็นด้านความบันเทิง หรือเพื่อความสุขของผู้ดูเอง

นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-modern Dance) หมายถึง นาฏศิลป์ที่มีการแสดงความคิดที่หลากหลาย ไม่ต้องการข้อสรุปในการนำเสนอศิลปะที่ใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือ ไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อสรุปหรือกฎเกณฑ์ใด วิรุณ ตั้งเจริญ (2545) ได้แสดงถึงทรรศนะด้านการแสดงออกของศิลปะหลังสมัยใหม่ว่า “การแสดงออกในยุคสมัยของลัทธิหลังสมัยใหม่ ช่วงเวลาที่แสดงพหุความคิด พหุปัญญา การยอมรับความหลากหลายที่ไม่ต้องการข้อสรุป ไม่ต้องการทฤษฎีหรือหลักคิดตายตัว เพราะความหลากหลายและความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นความจริง เป็นอนิจจังตา (Impermanence) ความไม่เที่ยงตรง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายไป ถ้าเราหลงใหลอยู่กับข้อสรุป กฎเกณฑ์ ทฤษฎีอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมเกิดทุกข์ตา (Conflict) เพราะสรรพสิ่งและความคิดล้วนเป็นอนัตตา (Soullessness) สอดคล้องไปกับ นราพงษ์ จรัสศรี (2548) ที่ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับนาฏศิลป์

หลังสมัยใหม่ว่า “ถึงแม้ว่าในช่วงแรกนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่จะคลุมเครือ โดยครั้งแรกมีความหมายรวมถึงงานนาฏศิลป์แบบทดลอง (Experimental Dance) แต่งานในยุคนี้ก็จะมีความแตกต่างแตกแยกกันออกไปจนไม่สามารถจำกัดลักษณะเฉพาะได้” ดังนั้น นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ในงานวิจัยฉบับนี้หมายถึง ศิลปะที่ใช้ร่างกายในการสื่อสาร ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในการนำเสนอที่อยู่ในกรอบของนาฏศิลป์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแสดงถึง พหุความคิด พหุปัญญานำเสนอผ่านความขัดแย้งเพื่อกระตุ้นคำถามให้เกิดแก่ผู้ที่เข้ามารับชม

นาฏศิลป์สร้างสรรค์

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ เกิดจากการรวมคำสองคำ คือ “นาฏศิลป์” และ “สร้างสรรค์” เข้าไว้ด้วยกันสามารถให้ความหมายได้ว่าการเคลื่อนไหวในรูปแบบใหม่ โดยนราพงษ์ จรัสศรี (สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2560) ได้แสดงทรรศนะถึงรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ไว้ว่า “งานทางนาฏศิลป์ที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจจะออกมาในรูปแบบของการลดทอน โดยมีความตั้งใจให้มีองค์ประกอบทางการแสดงที่ไม่ครบถ้วนตามมาตรฐานองค์ประกอบทางการแสดงในระดับอาชีพดังที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป” ดังนั้น นาฏศิลป์สร้างสรรค์อาจไม่ได้หมายถึงการสร้างสรรค์การแสดงในรูปแบบใหม่ที่เป็นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบการแสดงที่ครบถ้วน

ในการดำเนินการศึกษางานวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ได้ศึกษาถึงข้อมูลโดยผ่านคำถามงานวิจัยเพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์ขึ้นนี้ขึ้นมา 7 ประการดังนี้

1. การออกแบบบทการแสดง ได้ออกแบบโครงเรื่องการแสดงโดยแบ่งเป็นช่วงการแสดงตามช่วงอายุการเจริญเติบโต โดยเริ่มจากการจุดเริ่มเรื่องของการแสดงผ่านการนำเสนอช่วงการอยู่ในครรภ์ มีการเคลื่อนไหวเล็กน้อยของร่างกาย เพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นคำถามให้แก่ผู้ชม ต่อด้วยช่วงวัยแรกเกิดแสดงท่าทางด้วยความไม่มั่นคงความสั่นคลอนของการเริ่มการดำเนินชีวิต ช่วงวัยเด็กเน้นความสนุกสนานความสดใส แต่อยู่ภายใต้กรอบบางอย่างของสังคม ช่วงวัยเจริญพันธุ์วัยที่ถูกกำหนดด้วยภาพลักษณ์ของสังคมที่มีต่อผู้หญิง และช่วงสุดท้ายคือช่วงวัยชราแสดงถึงความเหน็ดเหนื่อยและการทำซ้ำไปมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2. การคัดเลือกนักแสดง ประกอบไปด้วยนักแสดงหญิง 5 คนโดยคัดเลือกจากความยาวของระดับเส้นผม ที่ต้องมีความยาวเกินระดับหัวไหล่ เนื่องจากให้ความสำคัญกับการนำเสนอท่าทางการเคลื่อนไหวผ่านเส้นผม พร้อมทั้งนักแสดงทั้ง 5 คนต้องมีทักษะในการเคลื่อนไหวในรูปแบบนาฏศิลป์ตะวันตกอันจะมีความเข้าใจทางด้านร่างกายที่ดี อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่มีเวลาฝึกซ้อมและพัฒนาผลงานนาฏศิลป์ขึ้นนี้

3. การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ได้ดำเนินการออกแบบลีลานาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดของรูปแบบนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นกระบวนการการสร้างสรรค์ในแต่ละกระบวนการผ่านแนวคิดความเรียบง่าย ทำน้อยได้มาก และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเต้น ใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันพัฒนาการนำเสนอให้รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ครั้งนี้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว



ภาพที่ 1 การออกแบบลีลา
ที่มา: ธนกร สรรยัรวราภิญญ์

4. การออกแบบเครื่องแต่งกาย ได้ดำเนินการออกแบบเครื่องแต่งกายผ่านแนวคิดความเรียบง่าย โดยเลือกรูปแบบเครื่องแต่งกายเพียงชิ้นเดียว ใช้วัสดุที่มีความยืดหยุ่นสนับสนุนการเคลื่อนไหวของนักเต้นเป็นสำคัญ ลายผ้าเลือกใช้ลายดอกไม้บนพื้นผ้าสีแดงที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นผู้หญิง



ภาพที่ 2 เครื่องแต่งกาย

ที่มา: ธนกร สรรยัรวราภิภู

5. การออกแบบดนตรีและเสียงประกอบการแสดง ในช่วงต้นของการแสดงเลือกใช้เสียงสังเคราะห์ที่ให้ความรู้สึกรถึงการเริ่มต้นสอดประสานกับโครงเรื่องที่ได้กำหนดไว้ หลังจากนั้นได้เลือกใช้ดนตรีที่มีจังหวะให้ความรู้สึกสนุกสนาน สดใส สลับกับเสียงเปียโน ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมให้พิจารณาการแสดง และในช่วงสุดท้ายของการแสดงใช้เสียงสังเคราะห์เสียงที่มีเสียงผู้หญิงเป็นเสียงหลักในการส่งเสริมการแสดง

6. การออกแบบสถานที่แสดง เนื่องจากแสดงผลงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ชิ้นนี้ได้ถูกพัฒนาและนำเสนอผ่านเทศกาลการแสดงหลากหลายสถานที่ ซึ่งผู้รับชมสามารถรับรู้ถึงสารที่ต้องการนำเสนอได้โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสถานที่ที่สำคัญ ดังนั้นการแสดงชุดนี้มีความอิสระจากพื้นที่ในการนำเสนอ

7. การออกแบบแสง เช่นเดียวกับการออกแบบสถานที่ที่ได้ดำเนินการนำเสนอ ถึงแม้ว่าแสงจะไม่ได้มีผลต่อเนื้อหาการแสดงเป็นสำคัญ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแสงจะช่วยส่งเสริมความรู้สึกในระหว่างการรับชมการแสดง แสงที่ใช้จำเป็นต้องส่งเสริมสีของเครื่องแต่งกายและการเคลื่อนไหวของนักแสดงให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น



ภาพที่ 3 พื้นที่การแสดงและแสงที่ใช้ในการแสดง

ที่มา: ธนกร สรรยัรวราภิภู

จากการแสดงการสร้างสรค์นาฏยศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อนำไปแสดงในเทศกาลการเต้นระดับนานาชาติ ณ สถานที่ต่าง ๆ ได้สอบถามสัมภาษณ์ความรู้สึกของนักแสดงที่ได้รับผลตอบแทนโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการแสดงในระดับนานาชาติที่มี

ผู้เข้าร่วม 16 ประเทศ โดยนักแสดงได้มุ่งถึงความคิดเห็นจากการได้รับประสบการณ์ทางการแสดงในมุมมองต่าง ๆ ดังนี้ อรพิมล ทองทิพย์ (สัมภาษณ์ 30 เมษายน 2562) ได้กล่าวว่า “เมื่อเราแสดงผลงานเสร็จ เราได้รับผลตอบรับดีมาก ทุกคนให้การรอคอยการแสดงของเรา ทุกคนชื่นชอบและจำเราได้เพราะผมของเราและชุดสีแดง ก่อนกลับทุกคนมารอคิวขอถ่ายรูป ตอนนั้นดีใจมากไม่คิดว่าเราจะชอบเรามากขนาดนี้” การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ไม่เพียงแต่สร้างความรู้สึกระทึกใจต่อนักแสดงเท่านั้นแต่ยังแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการแสดงที่กระตุ้นให้ผู้ชมเข้ามาแบ่งปันประสบการณ์ ความคิดเห็น สร้างภาพที่จดจำอันเป็นส่วนประกอบหนึ่งในเป้าหมายของการแสดงนาฏยศิลป์ในรูปแบบหลังสมัยใหม่ ถือเป็นปรากฏการณ์เชิงประจักษ์ที่ได้ปรากฏอยู่ในการนำเสนอผลงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ในครั้งนี้ ดังที่กชกร ชิตท้วม (สัมภาษณ์ 15 สิงหาคม 2562) ได้แสดงทรรศนะว่า “การแสดงชุด ซีเทเลส เป็นแนวคิดแง่ลบให้กับผู้หญิงตั้งแต่ได้กำเนิด เมื่อนำสร้างสรรค์เป็นการแสดงทางด้านนาฏยศิลป์นับว่าเป็นการบูรณาการที่เกิดความร่วมสมัย อีกทั้งได้แสดงออกภาพลักษณ์ดังกล่าวผ่านการออกแบบท่าทางที่ใช้ผมปิดหน้าตลอดการแสดง ซึ่งผู้ชมสามารถตีความได้หลากหลาย อาทิ การใช้ผมปิดหน้าแสดงถึงอารมณ์ที่ถูกกดดันจากสังคมจึงต้องปกปิดหน้าตาของตนเองซึ่งเป็นผู้หญิง อีกทั้งยังเป็นการซ่อนเร้นตัวตน อารมณ์ ความรู้สึกของความเป็นผู้หญิงให้ได้มากที่สุด ซึ่งมีนัยยะถึงการต้องหลบหลีกการถูกประณามจากสังคม การออกแบบการแสดงที่ใช้มีการใช้ผมปิดหน้าโดยไม่ให้เห็นหน้านักแสดงเป็นการแสดงที่น่าสนใจและแปลกใหม่ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน ทำให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้ชมในการติดตามการแสดงในแต่ละช่วง อีกทั้งการออกแบบเสียงมีความน่าสนใจ กล่าวคือ มีการออกแบบโดยใช้ทำนองดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว และในบางช่วงเสียงประกอบการแสดงเงียบลง ทำให้เปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม อีกทั้งบางช่วงมีเสียงแซ่ซ้องของผู้หญิงทำให้ผู้ชมสามารถจินตนาการและตีความได้อย่างหลากหลาย” ดังนั้นในการสร้างสรรค์การแสดงการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ไม่เพียงแต่จะได้อารมณ์ความรู้สึกที่เฉพาะเจาะจงโดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสู่การปฏิบัติเท่านั้น แต่ในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ยังถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางความคิดของผู้สร้างสรรค์และผู้ชมอันเป็นเป้าประสงค์ของศิลปะในรูปแบบยุคหลังสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

2. ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ชุด ซีเทเลส...

จากการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่จำนวน 3 ครั้ง ในแต่ละครั้ง ได้รับข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น แนวทางการดำเนินงานต่อบุคคลต่าง ๆ ทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในศาสตร์ทางด้านนาฏยศิลป์และศาสตร์อื่น ๆ เพื่อความครอบคลุมในความคิดเห็นที่ต้องการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ออกสู่สาธารณชนที่ไม่เฉพาะนักนาฏยศาสตร์เท่านั้น ทำให้ได้แนวคิดหลังจากการสร้างสรรค์การแสดงโดยแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดสิทธิเสรีภาพของผู้หญิง ได้นำข้อมูลทั้งจากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว สู่การออกแบบองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ในส่วนต่าง ๆ ทั้งการออกแบบบทการแสดงที่นำเสนอช่วงอายุแต่ละช่วง การคัดเลือกนักแสดงที่เป็นผู้หญิง การออกแบบลีลาที่ได้คำนึงถึงเส้นผมของผู้หญิง การออกแบบเครื่องแต่งกายที่คอยส่งเสริมการเคลื่อนไหวและเนื้อหาที่ต้องการ โดยได้ศึกษาผลงานของนักออกแบบนาฏยศิลป์ที่มีรูปแบบแนวคิดที่นำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงทั้งในประเทศและต่างประเทศที่แสดงออกถึงแสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงที่ถูกจำกัดในสังคมนำเสนอผ่านการเคลื่อนไหวที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของผู้หญิง ความกลัว ความหวาดระแวง และการโดนทำร้ายสู่การออกแบบองค์ประกอบการแสดงในส่วนต่าง ๆ อันได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบพื้นที่แสง การออกแบบเสียง และการออกแบบแสง สู่การแสดงที่มีความเป็นเอกภาพและสามารถสื่อสารถึงเนื้อหาได้อย่างชัดเจน

แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ เป็นหนึ่งแนวคิดที่ได้ให้ความสนใจในการศึกษาเนื่องจากเห็นว่าปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคหลังสมัยใหม่ อันเห็นได้จากการศึกษาทั้งในแง่มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ต่างกล่าวถึงรูปแบบของยุคหลังสมัยใหม่ แต่ในทางกลับกันในประเทศไทยรูปแบบนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ยังไม่มีที่แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเรียบง่ายในการนำเสนอและค้นหาองค์ประกอบการแสดง ทั้งการออกแบบบทการแสดงที่เล่าเป็นลำดับตั้งแต่การตั้งครุฑ อยู่ในครุฑ วัยแรกเกิด วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเจริญพันธุ์ และวัยชรา การคัดเลือกนักแสดงเพศหญิง ผสมชาย ที่มีทักษะการเต้นร่วมสมัย การออกแบบลีลานาฏยศิลป์มุ่งเน้นการใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันเข้ามาพัฒนาสู่การแสดง โดยคำนึงถึงความเรียบง่ายที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอได้เป็นสำคัญ นอกจากนั้นในการออกแบบการแสดงนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ในครั้งนี้ได้ออกแบบการแสดงที่กระตุ้นให้ผู้ชมมีอิสระทางความคิด สามารถตีความรูปแบบการแสดงตามประสบการณ์ของผู้ชมและนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในภายหลังการแสดง

แนวคิดสัญวิทยา ได้นำเสนอสัญลักษณ์ผ่านการออกแบบลีลานาฏยศิลป์ตั้งแต่การนำเสนอผ่านเส้นผม อันเป็นสัญลักษณ์ที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นผู้หญิงหรือเพศหญิง การนำเสนอสัญลักษณ์ผ่านท่าทางต่าง ๆ อาทิ การก้ม กว้างเท้าของคนหนึ่งบนร่างกายอีกคนหนึ่ง การสวมเครื่องแต่งกายที่มีลวดลายดอกไม้ประดับอยู่ รูปแบบการนำเสนอสัญลักษณ์ ผ่านท่าทางและเครื่องแต่งกาย เป็นรูปแบบที่มีความโดดเด่นและสามารถสร้างเอกลักษณ์ให้แก่งานชิ้นนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน

แนวคิดและทฤษฎีทางด้านศิลปกรรม การสร้างสรรค์ผลงานของในครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์มาใช้ในการจัดวางองค์ประกอบ ระดับของนักแสดง ทิศทางการนำเสนอ มุ่งเน้นให้เกิดสุนทรียภาพการรับชมผ่านทางทัศนะของผู้ชมมากกว่าประเด็นอื่น ปรากฏการณ์การใช้ร่างกายของนักแสดงปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบทิศทางระดับที่แตกต่างกัน ทำให้ปรากฏภาพรูปร่างหรือรูปทรงต่าง ๆ ที่หลากหลาย อีกทั้งเป็นการจัดวางท่าทางเพื่อกระตุ้นจินตนาการของผู้ที่รับชมและให้อิสระในการตีความ อาทิ การใช้เส้นตรง เส้นโค้ง นำเสนออารมณ์ความรู้สึกของนักแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงความเป็นผู้หญิง ง่ายต่อการเคลื่อนไหว และสามารถนำรูปทรงของเครื่องแต่งกายนั้นผสมผสานกับการจัดวางท่าทางเพื่อให้เกิดรูปร่างรูปทรงที่มีความน่าสนใจ

แนวคิดที่การสร้างสรรคการแสดงที่เป็นศิลปะเพื่อศิลปะ นำเสนอความสนใจส่วนตัวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงที่มีความไม่เท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าสังคมปัจจุบันจะมีการเรียกร้องให้สิทธิ ความเสมอภาคแล้ว แต่ในความเป็นจริงทางสังคมนั้น ผู้หญิงยังได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมดังที่ปรากฏในทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแรงบันดาลใจที่ให้ความสนใจในการนำเสนอ แต่หากมิได้มีวัตถุประสงค์ ในการณรงค์ หรือเรียกร้องสิทธิใด ๆ เพียงแต่เป็นการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ในรูปแบบนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่เพื่อแสดงออกในลักษณะของศิลปะที่ไม่ได้เรียกร้องอะไร แต่หากเป็นการแสดงออกในแง่ความคิดผ่านกระบวนการนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่สู่ผลงานการแสดงอันเป็นรูปธรรม การแสดงในลักษณะไม่เฉพาะที่ให้ความสนใจเท่านั้น ยังมีการแสดงในต่างประเทศมากมายที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ในรูปแบบนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์ที่ได้ดำเนินการสามารถสรุปสาระสำคัญได้ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ วิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ และประการที่ 2 แนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ สามารถจำแนกตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรคนาฏยศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ ในด้านของรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานได้แบ่งตามหัวข้อคือ 1) การออกแบบบทการแสดงได้ออกแบบโครงเรื่องการแสดงโดยแบ่งเป็นช่วงการแสดงตามช่วงอายุ การเจริญเติบโต 2) การคัดเลือกนักแสดง ประกอบไปด้วยนักแสดงหญิง 5 คนโดยคัดเลือกจากความยาวของระดับเส้นผมที่ต้องมีความยาวเกินระดับ

หัวไหล่ 3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ได้ดำเนินการออกแบบลีลานาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดของรูปแบบนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นกระบวนการการสร้างสรรค์ในแต่ละกระบวนการผ่านแนวคิดความเรียบง่าย 4) การออกแบบเครื่องแต่งกายผ่านแนวคิดความเรียบง่าย มีความยืดหยุ่น สนับสนุนการเคลื่อนไหวของนักเต้นเป็นสำคัญ ลายผ้าเลือกใช้ลายดอกไม้บนพื้นผ้าสีแดงที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นผู้หญิง 5) การออกแบบดนตรีและเสียงประกอบการแสดง เลือกใช้เสียงสังเคราะห์ ดนตรีที่มีจังหวะสลับกับเสียงเจี๊ยบและเสียงสังเคราะห์ 6) การออกแบบสถานที่แสดงที่มีความอิสระจากพื้นที่ ในการนำเสนอ 7) การออกแบบแสง อย่างอิสระไม่ได้มีผลต่อเนื้อหาการแสดงเป็นสำคัญ

แนวคิดที่ได้หลังจากการปฏิบัติการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส จากการพิจารณาคำถามในงานวิจัยเพื่อกำหนดลักษณะภาพรวมโครงสร้างการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในงานวิจัยนี้ ส่งผลให้เกิดแนวคิดโครงสร้างของการแสดง 5 ประเด็น ได้แก่ 1) สิทธิเสรีภาพของผู้หญิง สภาวะความกดดัน ภาพลักษณ์ ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิงเป็นสิ่งที่ประเด็นมาตั้งแต่อดีตกาล ก่อให้เกิดลัทธิสตรีนิยมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม 2) นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ความก้าวหน้าของยุคศิลปะที่เข้าสู่ยุคหลังสมัยใหม่เป็นแรงกระตุ้นศึกษาค้นคว้าสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ได้ดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูลสู่การออกแบบองค์ประกอบอีกทั้งมุ่งเน้นประเด็นด้านความเรียบง่าย และการใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันในการนำเสนอผลงานในครั้งนี้ 3) แนวคิดสัญวิทยาได้ถูกสอดแทรกสัญลักษณ์ไว้ในองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งหากขาดแนวคิดนี้ในผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้รูปแบบการแสดงอาจจะถูกลดทอนในด้านการตีความทั้งของผู้สร้างสรรค์และผู้รับชม 4) แนวคิดและทฤษฎีทางด้านศิลปกรรม คำนึงถึงทิศทาง ระดับ น้ำหนัก และความเร็วของการเคลื่อนไหว อันจะทำให้การแสดงเกิดมิติด้านการแสดง ส่งเสริมให้การแสดงนั้น ๆ เกิดสุนทรียภาพในการรับชมมากยิ่งขึ้น 5) การสร้างสรรค์การแสดงที่เป็นศิลปะเพื่อศิลปะโดยไม่มีจุดมุ่งหมายด้านอื่นแต่อย่างใด ให้ความสำคัญกับการแสดงผ่านท่าทางในชีวิตประจำวันที่ได้ดำเนินการพัฒนา วิเคราะห์สู่การแสดงนาฏศิลป์ที่ไม่ได้คำนึงถึงความพอใจของผู้ที่จะเข้ามารับชมเป็นสำคัญอันเห็นได้จากการแสดงโดยไม่แสดงออกทางสีหน้า ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมเกิดความไม่เข้าใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่เป็นรูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่ยังคงไม่แพร่หลายในประเทศไทย อาจเนื่องด้วยจากรูปแบบการศึกษาข้อมูลอันจะส่งเสริมให้นักนาฏศิลป์ในประเทศไทยมีความรู้ความเข้าใจยังมีในปริมาณไม่มากนัก หากการศึกษาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ได้รับ หรือมีผู้ค้นคว้าข้อมูลอันทันสมัยอยู่ในกระแสสังคมโลก อาจทำให้รูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในประเทศไทยมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นในการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ได้รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์และแนวคิดที่ได้หลังจากการปฏิบัติสร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะในงานวิจัยครั้งนี้ แต่หากมีผู้สนใจในการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไม่ว่าอยู่ในรูปแบบใดก็สามารถนำผลอันเกิดจากกระบวนการวิจัยไปใช้ในการดำเนินงานของตนเองได้ รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ในครั้งนี้นอกจากจะสะท้อนเรื่องราวความเป็นมาที่ได้รับแรงบันดาลใจ และสามารถสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบศิลปะเพื่อศิลปะ แต่ยังคงศึกษาหาข้อมูลในเชิงลึกเพื่อให้กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ขึ้นนั้น ๆ ดำเนินโครงสร้างไปอย่างมีเหตุและมีผลในการดำเนินการสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องไปกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินงานมากกว่าการคำนึงผลลัพธ์ที่ออกมา การใช้องค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 ประการอันประกอบไปด้วยวิธีการและการหาข้อมูลสนับสนุนในงานวิจัยฉบับนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนความจำเป็นในการเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์เกิดจากการทดลองวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย และสามารถปรับใช้ในนาฏศิลป์ชิ้นอื่น ๆ

ที่แตกต่างออกไปได้ จะนำมาซึ่งประโยชน์แก่การศึกษาด้านนาฏศิลป์ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ซีเทเลส ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ เพื่อทำการทดลองการแสดง ถึงแม้ว่าผลงานจะดำเนินการเสร็จสมบูรณ์และได้รับการคัดเลือกเพื่อเผยแพร่ในระดับนานาชาติหลายครั้ง แต่หากยังคงเห็นว่าประเด็นด้านสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงนั้น ยังคงเป็นประเด็นที่มีข้อถกเถียงและมีมุมมองทางด้านความแตกต่างอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลที่ยังคงมีอคติในฐานความคิดเดิมในภาพลักษณ์เชิงอุดมคติว่า ผู้หญิงได้รับสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกับผู้ชายโดยเสมอภาค ปราศจากข้อกัฏขา ทั้งนี้ยังคงเห็นว่าการศึกษาค้นคว้าจากประสบการณ์ตรงของผู้หญิงในสังคมยังคงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะทำให้เกิดข้อมูลปฐมภูมิที่มีความชัดเจนต่อข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น

2. การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์โดยใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันเข้ามาใช้ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์ ควรให้มีการเผยแพร่รูปแบบการนำเสนอด้วยองค์ความรู้ี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานความคิดของนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ที่ดำเนินไปพร้อมกับยุคสังคมปัจจุบัน เพียงแต่ในประเทศไทยนั้นรูปแบบการนำเสนอแบบนี้ยังคงเป็นที่ไม่แพร่หลาย อาจเป็นเพราะผู้ชมเห็นว่าเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก หรือจำเป็นต้องเกินกระบวนการตีความในการรับชม ซึ่งหากเกิดการสร้างองค์ความรู้ที่มีจำนวนมากขึ้น การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบหลังสมัยใหม่นี้ควรมีความเด่นชัดมากขึ้นในสังคมไทย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานักศึกษาศาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นอย่างยิ่ง ในความทุ่มเท อดทน ในการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์รูปแบบหลังสมัยใหม่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ชิตท้วม. รูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ (สัมภาษณ์). ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 15 สิงหาคม 2562.
- กุลพล พลวัน. สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย. บริษัท กานดาพร็อพเพอร์ตี้ จำกัด และบริษัทในเครือ: กรุงเทพฯ, 2543
- ดาริณี ชำนาญหมอ. การสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อผู้หญิงกับการยุติความรุนแรง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- นราพงษ์ จรัสศรี. ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- . นาฏศิลป์สร้างสรรค์ (สัมภาษณ์). ศาสตราจารย์ ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 กุมภาพันธ์ 2560
- ทิตา ณ นครและคณะ. ผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ: บันทึกการเดินทางสู่ความเสมอภาค. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2545.
- พรสวรรค์ สุวรรณธาดา. “แม่พลอยกับเฟมินิสม์,” มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 28, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2554): 51-72.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
วิรุณ ตั้งเจริญ. “ลัทธิหลังสมัยใหม่ ศิลปะหลังสมัยใหม่,” **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**. 27, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2545): 330-341.

สิริธร ศรีชลาคม. **การสร้างสรรคานาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการฉายภาพสำหรับการแสดง: มาย แท็งก์ (My Tank)**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
สุภางค์ จันทวานิช. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

อรพิมล ทองทิพย์. **รูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์ (สัมภาษณ์)**. นักศึกษาด้านนาฏศิลป์ วิชาเอกนาฏศิลป์สากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 30 เมษายน 2562.

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี
Development of the Cartoon E-Book on the Eight Learners Desired
Characteristics for the 4th Grade Students at Watdondamrongtham
School in Chonburi Province

นงนุช สลับศรี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: nongnuchs@buu.ac.th

Received: June 19, 2019; Revised: July 20, 2019; Accepted: July 23, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1 / E_2 = 80 / 80$ 2) เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 33 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) แบบทดสอบเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ 3) แบบฝึกหัดระหว่างเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี มีค่าประสิทธิภาพ $E_1 / E_2 = 80.83 / 81.92$
2. คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53

คำสำคัญ: หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the cartoon e-book on the eight learners' desired characteristics for the 4th grade students at Watdondamrongtham School in Chonburi Province to have the efficiency of the criteria: $E_1 / E_2 = 80 / 80$, 2) to compare the mean scores of the pre-test and post-test, before and after learning the cartoon e-book on the eight

desired characteristics, and 3) to study the satisfactions of the students towards the cartoon e-book on the eight desired characteristics. The samples, selected by purposive sampling, were 33 students studying in the 4th grade at Watdondamrongtham School in Chonburi Province in the academic year of 2018. The research instruments were 1) the cartoon e-book on the eight learners' desired characteristics for the 4th grade students, 2) a test on the eight learners' desired characteristics, 3) exercises during learning, and 4) a questionnaire asking for the students' satisfaction towards the cartoon e-book on the eight learners' desired characteristics for the 4th grade students. The statistics were mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were found as follows.

1. The efficiency of the cartoon e-book on the eight learners' desired characteristics for the 4th grade students at Watdondamrongtham School in Chonburi Province was $E_1 / E_2 = 80.83 / 81.92$.

2. The mean score after learning was higher than that before learning with the statistical significance at the level of .01.

3. The students were satisfied from learning the cartoon e-book on the eight learners' desired characteristics for the 4th grade students in the overall at a high level with the mean score at 4.53.

Keywords: Electronic Book (E-Book), Eight Learners' Desired Characteristics

บทนำ

นโยบายการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันมิได้มุ่งเน้นเพียงด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตาม “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ 2552) ซึ่งประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ 2552) ซึ่งอาจดำเนินการ

พัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น

1) บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยเน้นที่จุดหมายว่าต้องการให้เด็กเป็นคนที่มีคุณภาพอย่างไร และจัดทำเนื้อหาสาระให้สนองจุดหมายนั้น

2) จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

3) จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4) ปลุกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องใช้เทคนิคหรือกลวิธีในการสอน โดยการนำสื่อเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและเอาใจใส่ต่อบทเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการออกแบบการสื่อสารให้เด็กนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างเต็มที่นั้น จึงต้องมีขั้นตอนได้แก่การออกแบบและเลือกสื่อที่จะใช้ในการสอนให้ตอบสนองต่อความพึงพอใจของเด็กด้วย โดยเฉพาะสื่อการ์ตูน ภาพเคลื่อนไหว ถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่เด็กนักเรียนได้ เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการนำเสนอสื่อการเรียนการสอนด้วยการดูอย่างสร้างสรรค์ สื่อการสอนที่เป็นภาพการ์ตูนจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กในวัยนี้มีความสนใจในการเรียนเป็นระยะเวลายาว และยิ่งช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจต่อสิ่งที่เรียน ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2528)

และปัจจุบันคอมพิวเตอร์ถูกพัฒนาให้สามารถทำงานในลักษณะของมัลติมีเดีย (Multimedia) ในหลายรูปแบบ ซึ่งรวมถึงระบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยที่เป็นการผสมผสานหลายทาง ได้แก่ ข้อความ เสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหว โดยทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบจึงทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้เปรียบกว่าสื่อประเภทอื่นหลายประการ เช่น มีลักษณะคล้ายหนังสือเรียน สื่อความหมายได้รวดเร็ว เข้าใจง่าย เสนอภาพเคลื่อนไหวได้ ทำให้ดูเหมือนจริง มีเสียงประกอบ และช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนการสอน (ฉลอง ทับศรี 2538) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic book) ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่เป็นสื่อสำเร็จรูปชนิดหนึ่งที่มีการจัดระบบการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้อ่านสามารถอ่านและเรียนรู้เนื้อหาสาระได้ตามความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ฝึกทักษะ หรือแบบฝึกหัด หรือข้อคำถามสำหรับผู้อ่านหรือผู้เรียนสามารถตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจของตนเองจากโปรแกรมที่มีในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (จิระพันธ์ เตมะ 2545) ซึ่งเมื่อนำการ์ตูนที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องเร้าความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี (สังเขต นาคไพจิตร 2530) ซึ่งการ์ตูนใช้อธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจากการใช้ภาพการ์ตูนง่าย ๆ อธิบายในสิ่งที่จะเรียนรู้จะทำให้เด็กนักเรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งในการใช้การ์ตูนประกอบกิจกรรมการเรียนจะช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนานเพราะการ์ตูนมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ให้อารมณ์ขันแก่ผู้ดู และช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน เพราะเด็กจะเรียนแบบตัวการ์ตูนที่ตนชอบ ซึ่งผู้สอนสามารถนำการ์ตูนไปใช้ได้ทุกกลุ่ม

จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถตอบสนองและโน้มน้าวความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่บทเรียนได้โดยง่าย ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 80/80$
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 2 ห้องเรียน จำนวน 42 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2561 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 33 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. คะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. แบบทดสอบเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
3. แบบฝึกหัดระหว่างเรียน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ระหว่างวันที่ 1 - 31 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ในช่วงนอกเวลาเรียน โดยให้นักเรียนศึกษาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาและหาคุณภาพของเครื่องมือแล้ว สรุปเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นักเรียนศึกษาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากแผ่น VCD โดยครูสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างดูการ์ตูน และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเพิ่มเติม
3. ในแต่ละครั้งของการเรียน เมื่อนักเรียนศึกษาในแต่ละตอนจบ ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
4. เมื่อนักเรียนศึกษาในแต่ละตอนจบทั้งหมดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละตอนรวมทั้งหมด 8 ตอน
5. นำข้อมูลจากแบบฝึกหัดและแบบทดสอบมาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรงธรรม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การหาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรงธรรม จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 80/80$

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรงธรรม จังหวัดชลบุรี จากการทดลองแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม แบบภาคสนาม

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนิสิต (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	E_2
แบบเดี่ยว	3	120*	85	70.83	147**	112	76.19
แบบกลุ่ม	9	360*	280	77.78	441**	348	78.91
แบบภาคสนาม	30	1200*	959	79.92	1470**	1179	80.20

หมายเหตุ * คะแนนเต็ม 40 คะแนน/ คน, ** คะแนนเต็ม 49 คะแนน/ คน

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพแบบเดี่ยว เท่ากับ 70.83/76.19 แบบกลุ่ม เท่ากับ 77.78/78.91 ซึ่งได้นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนมาปรับปรุงแก้ไขก่อน แล้วจึงนำไปทดลองหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม มีค่าเท่ากับ 79.92/80.20

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี จากการทดลองกับตัวอย่าง

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	คะแนนกิจกรรม	คะแนนหลังเรียน	E_1/E_2
	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี	80.83	81.92	80.83/81.92

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี เกณฑ์ E_1/E_2 จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าประสิทธิภาพ มีค่าเท่ากับ 80.83/ 81.92

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี	26.18	4.08	32.79	2.23	13.52**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.18 คะแนน และ 32.79 คะแนนตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรังธรรม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4 ตารางแสดงผลสรุปการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนคำธรรม จังหวัดชลบุรี

รายการ	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ
1. รูปร่างหน้าตาและลักษณะของตัวการ์ตูน	4.85	0.36	มากที่สุด
2. สีเส้นของตัวการ์ตูน	4.70	0.47	มากที่สุด
3. ความน่ารักสวยงามของตัวการ์ตูน	4.61	0.61	มากที่สุด
4. สีเส้นและภาพประกอบของเรื่อง	4.73	0.57	มากที่สุด
5. เสียงประกอบเรื่อง	4.76	0.61	มากที่สุด
6. ระยะเวลาความยาวของเนื้อเรื่อง	4.12	0.65	มาก
7. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างสนุก	4.21	0.55	มาก
8. การดำเนินเรื่องเพื่อนำเสนอเนื้อหาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	4.27	0.63	มาก
9. ความน่าสนใจของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	4.30	0.68	มาก
10. ได้ข้อคิดจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องนี้	4.79	0.42	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.53	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนคำธรรม จังหวัดชลบุรี จำนวน 33 คน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $S = .11$)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนคำธรรม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนคำธรรม จังหวัดชลบุรี มีค่าประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 80.83/81.92$
2. คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนคำธรรม จังหวัดชลบุรี มีค่าประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 80.83/81.92$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้ออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนที่มีกระบวนการ

ออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบตามวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การกำหนดคุณลักษณะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การสร้างและการทดสอบประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ การดำเนินการทดสอบ และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูน เพื่อให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีภาพประกอบที่น่าสนใจ อีกทั้งยังได้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพถึง 3 ครั้ง และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง เมื่อนักเรียนได้เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนทำให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยมีประเมินจากการทำแบบฝึกปฏิบัติระหว่างเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.83 และประเมินจากคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.92 แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถเรียนรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนได้อย่างเข้าใจ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ กล้าหาญ (2556) ได้กล่าวว่า การพัฒนาการตูนแอนิเมชันเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยการนำการตูนแอนิเมชันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถตอบสนองและโน้มน้าวความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่บทเรียนได้โดยง่าย ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริณี จันทระชาติ (2556) กล่าวว่า การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูน เป็นสื่อที่สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างหลากหลายทั้งภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความ และเสียง ที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นและเป็นการสนองต่อนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรงธรรม จังหวัดชลบุรี สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรงธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่า คะแนนทดสอบทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนได้ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพหลายขั้นตอน ความเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมในการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การหาความยากง่ายเป็นรายข้อ ค่าความเชื่อมั่น การหาค่าอำนาจจำแนกก่อนนำไปใช้งาน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตำรงธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยมีการออกแบบให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน นำเสนอเนื้อหาตามธรรมชาติที่ง่ายต่อความเข้าใจให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น มีภาพประกอบที่ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น สื่อความหมายได้รวดเร็วชัดเจน ช่วยให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิวัฒน์ ละดา (2553) กล่าวว่า การพัฒนาการตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ไทย พบว่า เด็กมีความพึงพอใจต่อสื่อการตูนแอนิเมชันโดยรวมในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติของเด็กมีความชื่นชอบการตูนอยู่แล้ว การนำการตูนมาเป็นส่วนในการดำเนินเรื่องราวต่าง ๆ จึงสามารถสร้างจินตนาการและความพึงพอใจได้อย่างอิสระ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภพัทธ์ จารุเศรณี (2552) ได้กล่าวว่า การสร้างภาพยนตร์แอนิเมชันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การออมแก่เยาวชน กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อสื่ออยู่ในระดับที่มีความพึงพอใจมาก เพราะสื่อภาพยนตร์แอนิเมชันมีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ดีเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และทำให้ทราบแนวทางการพัฒนา

สื่อแอนิเมชันให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ ครูควรตรวจสอบระบบคอมพิวเตอร์ให้มีความพร้อมและติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ให้พร้อมใช้งาน
2. การวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน เนื่องจากในขณะทำการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเกตนักเรียนที่อ่อนล่อนักเรียนที่เก่ง ครูควรชี้แจงให้ชัดเจนให้นักเรียนทำด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้ทราบผลที่แท้จริง
3. ควรมีการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการนำเสนอเนื้อหาของข้อมูลโดยการใช้ Video clip สั้น ๆ แทรกเข้าไปในเนื้อหาหรือมีสถานการณ์จำลองเพื่อสร้างความสนใจให้กับนักเรียนได้มากขึ้น
4. ควรมีการพัฒนารูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในระดับชั้นอื่น ๆ และในรายวิชาอื่น ๆ โดยการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและวิธีการนำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับผู้เรียนในระดับนั้น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาจาก ดร.เอกวิทย์ โทบุรินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกร ทรัพย์วิระพรรณ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ และขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่แนะนำข้อบกพร่องข้อแก้ไข ข้อเพิ่มเติมให้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- จิระพันธ์ เดมะ. “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์,” วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 13, 1 (มกราคม-เมษายน 2545): 1-18.
- ฉลอง ทับศรี. เอกสารการสอน การพัฒนา CAI ด้วยมัลติมีเดีย การฝึกอบรม การพัฒนา CAI ด้วย Authorware. ชลบุรี: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2538.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช, 2528.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2538.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2539.
- ศิริณี จันทราชติ. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เรียนรู้สังคมมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2556.
- ศุภกัศร์ จารุเศรณี. การสร้างภาพยนตร์แอนิเมชันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทแก่งแย่ง. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.

สังเขต นาคไพจิตร. **การ์ตูน**. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์, 2530.

สิริวิวัฒน์ ละตา. **การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการละเล่นสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ไทย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

อนงค์ กล้าหาญ. **การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันเรื่องความดีของปู่ป้า เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

Factors Affecting the Success of the Safe Natural Agriculture Community
Enterprise Group at Maepan - San Kiang, Mae Chaem District,
Chiang Mai Province

นารินจง วงศ์อุต¹ และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์²

คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก¹

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้²

E-mail: Narinjong@gmail.com

Received: October 8, 2019; Revised: November 3, 2019; Accepted: December 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตัวอย่างได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง จำนวน 134 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน

ผลงานวิจัยพบว่า

ปัจจัยด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .658 และ .606 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง รองลงมา ปัจจัยด้านการบริหารการตลาด ปัจจัยด้านการบริหารการผลิต ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านความสามารถของผู้นำ ปัจจัยด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .592, .590, .579, .570, .538, .519 และ .502 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .244 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 2.61) ด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.51) และด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.51) มีระดับความสำเร็จในระดับมาก ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปัญหาที่พบคือ ปัญหาทางการตลาด คือ ปัญหาเรื่องประเภทสินค้าที่มีอยู่ยังไม่หลากหลาย ขาดความรู้ด้านการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มียอดขายต่ำ และขาดการวางแผนทางการตลาด

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The objective of this research was to study factors affecting the success, the level of the success, and problems and obstacles of the management of the safe natural agriculture community enterprise group at Maepan - San Kiang. The samples, selected by purposive sampling, were 134 members of the safe natural agriculture community enterprise group at Maepan - San Kiang. The research instrument was a questionnaire. The statistics were mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were found as follows.

Firstly, the benefit and income distribution and the management factors were related to the success of the community enterprise group with the statistical significance at the level of .01 and the values of the correlation coefficient (r) were at .658 and .606. The variables of the factors were related in the same direction at a quite high level. Secondly, the factors of the marketing management, the producing management, the financial management, the participation of the members, the ability of the leaders, the regulation of the rules, and the support from the private sectors were related to the success of the community enterprise group with the statistical significance at the level of .01 and the values of the correlation coefficient (r) were at .592, .590, .579, .570, .538, .519, and .502. The variables of these factors were related in the same direction at a moderate level. The factors of the development of the learning processes were related to the success of the community enterprise group with the statistical significance at the level of .01, and the value of the correlation coefficient (r) was at .244. The variables of these factors were related in the same direction at a quite low level. The factors of the support from the government sectors were not related to the success of the community enterprise group. The level of the success of the community enterprise group with the mean scores of the stability at 2.61, the consideration of the community potential at 2.51, and having the markets to sell the products produced by the group at 2.51 was at a high level. The problem found in the management of the community enterprise group was the marketing problem. The marketing problem consisted of the problems on the products that did not have various kinds of the products, lack of knowledge in designing the products, and the products' packages, low sales, and lack of planning for marketing.

Keyword: Community Enterprise, Factors Affecting the Success, The Success of the Community Enterprise Group

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งต้องการส่งเสริมให้กลุ่มต่าง ๆ มีความรู้ และเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการพัฒนาความสามารถบริหารจัดการด้วยการมีกฎหมายรองรับที่ทำให้กลุ่มมีสถานภาพ

เสมือนนิติบุคคล สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การดำเนินการหรือการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน นับเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนร่วมกัน ลักษณะที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนดำเนินการเอง ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรทุน และแรงงานในชุมชนเป็นหลักจนกระทั่งเกิดการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชนขึ้น เพราะวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านและเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนที่มารวมตัวกัน เพื่อให้เกิดเป็นกลุ่มและมีเป้าหมายที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันเป็นการพัฒนาศักยภาพของระบบเศรษฐกิจในระดับฐานราก ในการพัฒนาความร่วมมือกับระบบเศรษฐกิจในภาพรวมเพราะการที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพา ระบบเศรษฐกิจจากแหล่งอื่น จะนำไปสู่การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจของชุมชนและเศรษฐกิจในระดับประเทศให้มีความมั่นคงและมีความยั่งยืน

บ้านแม่ปาน หมู่ที่ 10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ที่ 17 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ภูเขาสูงประมาณร้อยละ 90 มีอาชีพปลูกข้าวโพดมีการบุกรุกผืนป่าเข้าไปในป่าต้นน้ำ รวมถึงมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมรวมถึงสุขภาพของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและประชาชนโดยทั่วไปทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ของชุมชน บริษัทเจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เข้าไปดำเนินโครงการธรรมชาติปลอดภัยในปี พ.ศ. 2556 โดยเป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นที่สูง พัฒนาอาชีพทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรบนพื้นฐานของความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมจากการทำเกษตรบนพื้นที่สูง การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัย รวมถึงการสร้างหอคอยเพื่อการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนบ้านแม่ปานหมู่ที่ 10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ที่ 17 ตำบล ช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ และนารินจง วงศ์อุต (2561) จากการดำเนินการของโครงการธรรมชาติปลอดภัยทำให้ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงไปมีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในภาคการเกษตร สมาชิกในชุมชนได้รับความรู้ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตรจนนำไปสู่การเกิดอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นในชุมชนและท้ายที่สุดสมาชิกในชุมชนจึงมีความเห็นตรงกันว่าควรมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจขึ้นในชุมชนและได้ดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 และได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีคณะกรรมการดำเนินการจำนวน 18 คน และมีสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 134 คน มีจำนวนหุ้นทั้งหมด 8,326 หุ้น เป็นเงินค่าหุ้นจำนวน 832,600 บาท ภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ เกิดกลุ่มอาชีพที่หลากหลายเช่น กลุ่มไม้ผล กลุ่มปลูกผัก กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มหัตถกรรม และกลุ่มทำน้ำพริก แต่ละกลุ่มสามารถสร้างอาชีพให้คนในชุมชน เกิดการจ้างงาน นับได้ว่าการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ประสบความสำเร็จเพราะสามารถสร้างรายได้มากมายให้กับคนในชุมชน และส่งผลทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้นด้วย

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจและมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในการนำเอาผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืน อีกทั้งยังเป็น

แนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง
2. ศึกษาระดับความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนิน งานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่ปานหมู่ที่ 10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ที่ 17 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 134 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์เป็นร้อยละของประชากรในการพิจารณา ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543)

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นการรวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก จำนวนพื้นที่ถือและเงินปันผลที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านความสามารถของผู้ผู้นำ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วย งานภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ส่วนที่ 5 ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และด้านความยั่งยืน

ส่วนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า .5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ซึ่งข้อคำถามทั้งที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และความสำเร็จทั้ง 3 ด้านได้ค่า IOC อยู่ในช่วง .5-1.00

การศึกษาทั้ง 6 ส่วนใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์ภายใต้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์โดยอาศัยสถิติแบบง่ายในรูปของ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) 2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง

ความสามารถของผู้นำ กระบวนการดำเนินงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อธิบายโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

เกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ ดังนี้ William W. and Stephen GJ Hinkle D.E, (1998)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .81 ขึ้นไป แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .61-.80 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .41-.60 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .20-.40 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าต่ำกว่า .20 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการวิจัยได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ป่าน-สันเกียง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ความสำเร็จ		ความสัมพันธ์
	r	P	
1. ความสามารถของผู้นำ	.538**	.000	ปานกลาง
2. การบริหารจัดการ	.606**	.000	ค่อนข้างสูง
3. การบริหารการผลิต	.590**	.000	ปานกลาง
4. การบริหารการตลาด	.592**	.000	ปานกลาง
5. การบริหารการเงิน	.579**	.000	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก	.570**	.000	ปานกลาง
7. การกำหนดระเบียบข้อบังคับ	.519**	.000	ปานกลาง
8. การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์	.658**	.000	ค่อนข้างสูง
9. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	.244**	.005	ค่อนข้างต่ำ
10. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	.073	.401	ไม่มีความสัมพันธ์
11. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน	.502**	.000	ปานกลาง

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง

ความสำเร็จ	$\bar{X}$	S	การแปลความหมาย
1. ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านความยั่งยืน	2.61	.48	มาก
2. ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน	2.51	.49	มาก
3. ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	2.51	.51	มาก

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียงพบว่า ปัจจัยด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .658 และ .606 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง รองลงมาปัจจัยด้านการบริหารการตลาด ปัจจัยด้านการบริหารการผลิต ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านความสามารถของผู้นำ ปัจจัยด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .592, .590, .579, .570, .538, .519 และ .502 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .244 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

2. ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียงพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มด้านความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 2.61) ด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.51) และ ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.51) ระดับความสำเร็จทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก (ดังตารางที่ 2)

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากแบบสอบถามที่ 6 ซึ่งเป็นประเด็นคำถามแบบปลายเปิด พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการมีปัญหาด้านการสื่อสารภายในกลุ่มไม่ชัดเจนทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันขาดการวางแผนดำเนินงานและไม่มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 15.67)

3.2 ด้านการตลาด มีปัญหาด้านประเภทสินค้าที่มีอยู่ยังไม่หลากหลาย ขาดความรู้ด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มียอดขายต่ำ และขาดการวางแผนทางการตลาดที่ดี (ค่าเฉลี่ย 81.34)

3.3 ด้านการเงิน/บัญชี มีปัญหาด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง ขาดเงินทุนหมุนเวียน ไม่มีแหล่งเงินทุนและขาดความเข้าใจในการทำระบบบัญชี (ค่าเฉลี่ย 27.88)

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีปัญหาด้านสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกไม่เข้าร่วมประชุมกลุ่ม และไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (ค่าเฉลี่ย 14.92)

3.5 ด้านการจัดสรรรายได้ มีปัญหาด้าน การจ่ายเงินค่าตอบแทนแก่สมาชิกล่าช้า การไม่แจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทราบ (ค่าเฉลี่ย 4.47)

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง พบว่า ปัจจัยด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ การบริหารจัดการ ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับค่อนข้างสูง การบริหารการตลาด การบริหารการผลิต การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสามารถของผู้นำ การกำหนดระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับค่อนข้างต่ำ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านความยั่งยืน ด้านการศึกษาศักยภาพของชุมชน และด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีระดับความสำเร็จในระดับมาก ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปัญหาที่พบคือ ปัญหาทางด้านการตลาด คือ ปัญหาเรื่องประเภทสินค้าที่มีอยู่ยังไม่หลากหลาย ขาดความรู้ด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มียอดขายต่ำ และขาดการวางแผนทางการตลาด ดังนั้น คณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการร่วมกันดำเนินงานและผลักดันให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความสามารถของผู้นำโดยรวมกับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มผู้นำคือกลุ่มที่เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มจึงมีความรับผิดชอบสูงและยังทุ่มเทกำลังความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ทิพย์สุวรรณ (2556) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา ตำบลแม่คำ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา คือ ปัจจัยด้านผู้นำ ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำสูง เป็นผู้ผลักดันให้กลุ่มมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตสาธารณะพร้อมที่จะอุทิศเวลาให้กับกลุ่ม และสอดคล้องกับ นิภาภรณ์ จงวุฒิวศัย (2552) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ผู้นำมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง เพราะการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ในที่นี้จะเป็นตัวกำหนดว่ากลุ่มจะสามารถประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะเป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตรา ชันคำ (2559) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มไข่เค็มบ้านดงป่าสัก ตำบลบ้านด้าย อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย พบว่า วิสาหกิจชุมชนได้มีการกำหนดระบบการจัดสรรผลกำไร การจ่ายเงินปันผลและการเพิ่มเงินปันผลจากการประกอบการตามอัตราส่วนการถือหุ้นตามหลักการทำมาไ้มาก ทำน้อยได้น้อย การบริหารจัดการโดยรวม การบริหารการผลิตโดยรวม การบริหารการตลาดโดยรวม การบริหารการเงินโดยรวม การมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยรวม และการกำหนดระเบียบข้อบังคับโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สุพาพร ลอยวัฒนกุล และคณะ (2559) ทำการศึกษา

เรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านการผลิต และเห็นด้วยในระดับมาก คือ

ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเงิน และด้านการตลาด ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านการผลิต พบว่า เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การกำหนดคุณภาพของวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตสินค้า ด้านการตลาด พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก คือ การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาดอย่างสม่ำเสมอ ด้านการเงิน พบว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การทำบัญชีการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส ด้านการจัดการ พบว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการจัดการ เช่น การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นชี้ประเด็นปัญหาและการแก้ปัญหาของกลุ่ม

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจจะเป็นผลมาจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจยังอยู่ระดับที่ให้ความสำคัญเน้นไปที่การพัฒนาการผลิตและผลผลิต จึงส่งผลทำให้ปัจจัยทางด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มค่อนข้างต่ำ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับ พระมหาสมพงษ์ เกศานุช (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจอมแจ้ง เมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจอมแจ้ง เมืองหนองคาย มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ภายใต้เงื่อนไขการเรียนรู้ด้วยตนเองและการได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เนื่องจากเพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่บ้าน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหาชุมชนจนเกิดการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระทั่งจนถึงปัจจุบันหน่วยงานที่เข้าไปให้การช่วยเหลือ สนับสนุนและร่วมพัฒนา คือ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด โดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงทำให้ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาทางด้านไม่มีความหลากหลายของสินค้า และขาดความรู้เรื่องการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
2. หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากกว่านี้ ทั้งในด้านการอบรม ให้ความรู้ทั้งการผลิต การบริหารจัดการ ตลอดจนให้การช่วยเหลือในเรื่องของแหล่งเงินทุนกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วย
3. ควรมีการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งศึกษาดูงาน
4. ควรมีการสนับสนุนผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพด้านการเป็นวิทยากร เพื่ออบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและบุคคลทั่วไปที่สนใจได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในแต่ละพื้นที่จะมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของชุมชน ดังนั้นการที่จะหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ควรต้องมีการจัดทำงานวิจัยในแต่ละพื้นที่เพื่อที่จะได้แนวทางที่เป็นของพื้นที่นั้น ๆ

2. การที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือ ความต้องการอาชีพหรือการจัดตั้งกลุ่มควรมาจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง การที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะเข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมควรมีการจัดทำเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจก่อนเพื่อที่จะได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนที่ตรงตามความต้องการและจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยจากโครงการธรรมชาติปลอดภัย โดยความร่วมมือระหว่างกลุ่มธุรกิจพืชครบวงจร (ข้าวโพด) เครือเจริญโภคภัณฑ์ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตลอดจนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ธีรภูมิ เอกะกุล. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2552.
- พระมหาสมพงษ์ เกศานุช. **ปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจอมแจ้งเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.
- วราภรณ์ ทิพย์สุวรรณ. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2556.
- เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548.
- สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ และนารินจง วงศ์อุต. **การศึกษาผลกระทบของโครงการธรรมชาติปลอดภัยต่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมบ้านแม่ปาน หมู่10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ 17 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานผลการวิจัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่, 2561.
- สุภาพร ลอยวัฒนกุล, อวรรณ กมล, พะยอม ตอประโคน และมานพ ทองไทย. “ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน,” **วารสารราชชนรินทร์**. 8, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 252-258.
- สุมิตรา ชันคำ. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มไข่เค็มบ้านดงป่าสัก ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย**. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2559.
- William W. and Stephen GJ Hinkle D.E. **Applied Statistics for the Behavior Sciences**. 4th ed. New York: Houghton Mifflin, 1998.

ประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยเพื่อยกระดับผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพรตพิทยพยัต

Effectiveness of the Packages of the Learning Documents on the Main Duties
of the Thai Citizens to Enhance Learning Achievement for the 10th Grade
Students in Social Studies, Religions, and Cultures
at Protpittayapayat School

ประสันดา โสมอินทร์

โรงเรียนพรตพิทยพยัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร
E-mail: kammouse@hotmail.com

Received: July 24, 2019; Revised: August 23, 2019; Accepted August 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยและเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ปกติ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย ตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพรตพิทยพยัต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 76 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย มีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพรตพิทยพยัตที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพรตพิทยพยัตมีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S = .64$)

คำสำคัญ: เอกสารประกอบการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compared the findings of the learning achievements between the students studying the packages of the learning documents on the main duties of the Thai citizens and the students studying the main duties of the Thai citizens in the normal form and 2) to study the students' satisfaction towards the packages of the learning documents on the main duties of the Thai citizens. The samples, randomized by cluster random

sampling, were 76 students studying in the 10th grade at Protpittayapayat School in the first semester, the academic year of 2018 from 2 classrooms. The research instruments were the packages of the learning documents on the main duties of the Thai citizens, a learning achievement test, and a questionnaire asking for the students' satisfaction toward the packages of the learning documents on the main duties of the Thai citizens. The statistics were mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were found as follows.

1. The mean score of the 10th grade students at Protpittayapayat School learning the packages of the learning documents on the main duties of the Thai citizens was higher than the mean score of the students learning the main duties of the Thai citizens in the normal form with the statistical significance at the level of .05.

2. The satisfaction of the 10th grade students at Protpittayapayat School towards the packages of the learning documents on the main duties of the Thai citizens was at a high level ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = .64).

Keywords: Learning Documents, Learning Achievement, Satisfaction

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกยุค 4.0 ในทุกด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนไทยจำเป็นต้องปรับตัวและรับมือได้ในทุกมิติบนพื้นฐานความเป็นไทยและเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และวิธีการที่จำเป็นที่สุดคือการจัดการศึกษาแบบคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถและพร้อมรับมือได้ จึงจำเป็นที่ผู้สอนต้องแสวงหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและพัฒนาคนไทยได้ทั้งโดยตรงและอ้อม ดังนั้นครูจึงต้องแสวงหารูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้จัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและพัฒนาคนไทยได้ โดยเฉพาะเด็ก นักเรียนและเยาวชนซึ่งต้องเป็นอนาคตที่มีคุณภาพของชาติ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม (ราชกิจจานุเบกษา 2560) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัยใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมคุณธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี 2559) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่มีวิสัยทัศน์ชาติ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่เศรษฐกิจเน้นสร้างมูลค่าและขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพบนพื้นฐานการพัฒนาโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ความเป็นไทย” (ราชกิจจานุเบกษา 2560) และแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่กำหนดหลักการจัดการศึกษายึดคนเป็นศูนย์กลาง ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กำหนดผลลัพธ์ คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2560) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา (ม.4-6)

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม มีมาตรฐานการเรียนรู้ คือ ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม อารมณ์รักชาติและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข และ ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา อารมณ์รักชาติไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2551)

จากที่กล่าวมาสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้คนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมซึ่งเป็นเป้าหมายของการศึกษาชาติและสามารถสนองความต้องการของการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นครูจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ แต่ในห้วงเวลาที่ผ่านมานี้พบว่า ภาพรวมนักเรียนไทยยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สอดคล้องกับรายงานข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่พบว่าการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทยยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเท่าที่ควร จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเรียนรู้ในสังคมประชาธิปไตยและจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ด้านพลเมืองอย่างต่อเนื่อง (สภาการศึกษา 2559) และรายงานสภาวิชาการการศึกษาไทยในเวทีโลกพบว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพลดลง โดยรายงานผลการทดสอบในสังกัดของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติพบว่าส่วนใหญ่ยังมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน นักเรียนมีความรู้จริงมีจำนวนน้อย และ PISA (2015) พบว่าประเทศไทยมีคะแนนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และการอ่านได้ลดลง สะท้อนถึงคุณภาพที่ลดลงของการศึกษาไทยและยังต่ำกว่ามาตรฐาน ระบบการถ่ายทอดความรู้ของครูผู้สอนยังต้องพัฒนา ครูต้องส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน เพราะครูเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และผลการวิเคราะห์ของ และ OECD ซึ่งเห็นว่าครูที่เด็กรักและมีเทคนิคการสอนที่ดี มีความยืดหยุ่นทั้งต่อผู้เรียนที่มีความสามารถสูงและต่ำและผู้เรียนที่ได้รับคำแนะนำจากครูเป็นรายบุคคล มีแนวโน้มที่จะแสดงให้เห็นถึงทักษะการเรียนรู้ที่ดีกว่า (สภาการศึกษา 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนในสาระหน้าที่พลเมืองให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จึงได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยขึ้น และใช้จัดการเรียนรู้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยและเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ปกติ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพรตพิทยพยัต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 12 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 477 คน (โรงเรียนพรตพิทยพยัต.ข้อมูล เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2561)

ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้ห้องเรียนที่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง มีนักเรียน จำนวน 38 คน และห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม มีนักเรียน จำนวน 38 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ 2 วิธี คือ ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย และด้วยแบบปกติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. เอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย จำนวน 8 เล่ม ซึ่งภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, $S = .52$) และมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบเดี่ยว (individual tryout) เท่ากับ 79.17/80.83 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบกลุ่มเล็ก (small - group tryout) เท่ากับ 82.22 /81.67 และมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบกลุ่มใหญ่ (field tryout) เท่ากับ 80.42 /81.00 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2556: 9-10)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ มี 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (multiple choice) 4 ตัวเลือก มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .67– 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .47 – .87 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20 - .60 และมีความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .84 (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558)

3. แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 1 ฉบับ มี 3 ตอน มีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .67 - 1.00 และมีค่าความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง เป็นการทดลองจริง (true experimental design) มีการสุ่มกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและวัดหลังเรียน (The post-test control and experimental group design) ดังนี้ (Cohen, L., et al. 2007)

RE	X	O ₁
RC	-	O ₂

เมื่อ RE แทน กลุ่มทดลองมาจากการสุ่ม
RC แทน กลุ่มควบคุมมาจากการสุ่ม
O₁ แทน การทดสอบหลังเรียนกลุ่มทดลอง
O₂ แทน การทดสอบหลังเรียนกลุ่มควบคุม
X แทน การเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระหว่างทดลอง ดำเนินการให้กลุ่มทดลอง (RE) จัดการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย และกลุ่มควบคุม (RC) จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบปกติ

ระยะที่ 2 หลังการทดลอง ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและสอบถามความพึงพอใจกลุ่มทดลอง (RE)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที (t-test, Independent) ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (จำแนกตามกลุ่ม)

Group	n	$\bar{X}$	S	t	df	Sig. (2 tailed)
RE	38	26.10	2.89	8.08*	74	.00
RC	38	20.42	3.20			

Experimental Group = RE, Control Group = RC, *p=.05

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นการใช้ t-test, Independent เรื่อง ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม พบว่า ความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามข้อตกลงการใช้ t- test, Independent แบบ pooled variance โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X}$ = 26.10, S = 2.89) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X}$ = 20.42, S = 3.20) ค่า t = 8.08 ค่า df = 74 ค่า sig (2tailed) = .00* ซึ่งน้อยกว่าที่กำหนด (05) จึงสรุปได้ว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ปรากฏผลดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ			
		$\bar{X}$	S	แปลผล	ลำดับ
1	เนื้อหาที่เรียนทันสมัย น่าสนใจ	4.16	.55	มาก	9
2	เนื้อหาที่เรียนตรงกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	4.18	.73	มาก	8
3	เนื้อหาที่เรียนสามารถสืบค้นได้ทั้งในหนังสือและเอกสารออนไลน์	4.47	.65	มาก	2
4	กิจกรรมการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนและครู	4.42	.64	มาก	3
5	กิจกรรมการเรียนรู้มีการตรวจสอบความรู้ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย	4.16	.64	มาก	9
6	กิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.21	.62	มาก	7
7	กิจกรรมการเรียนรู้มีทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม	4.08	.63	มาก	10

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ			
		$\bar{X}$	S	แปลผล	ลำดับ
8	กิจกรรมการเรียนรู้มีบรรยากาศที่สนุกกระตุ้นการคิดตลอด เวลา	4.18	.73	มาก	8
9	กิจกรรมการเรียนรู้เปิดกว้างให้นักเรียนนำเสนอแนะที่อิสระ	4.42	.72	มาก	3
10	การทดสอบตรงกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	4.32	.57	มาก	5
11	การทดสอบมีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียน	4.42	.55	มาก	3
12	การประเมินให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.39	.59	มาก	4
13	การทดสอบและการประเมินทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้	4.26	.69	มาก	6
14	ครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ได้ดี	4.61	.55	มาก	1
15	ปริมาณงาน เวลา และคะแนนที่กำหนดมีความเหมาะสม	4.21	.62	มาก	7
	รวม	4.30	.64	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S = .64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจมากที่สุดสามลำดับโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อ 14 ครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ได้ดี ($\bar{X} = 4.61$, $S = .55$) ข้อ 3 เนื้อหาที่เรียนสามารถสืบค้นได้ทั้งในหนังสือและเอกสารออนไลน์ ($\bar{X} = 4.47$, $S = .65$) และ ข้อ 4 กิจกรรมการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนและครู ($\bar{X} = 4.42$, $S = .62$) ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ข้อ 7 กิจกรรมการเรียนรู้มีทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ($\bar{X} = 4.08$, $S = .63$)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S = .64$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมายังมีความน่าสนใจหลายประเด็น ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยและเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ปกติ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียน

ด้วยรูปแบบปกติ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยมีรูปแบบสวยงาม น่าสนใจ ขนาดพอดี เนื้อหาตรงตามตัวชี้วัด ไม่มากไม่น้อยเกินไป เรียงจากง่ายไปยาก และมีภาพแทรก มีคำอธิบายขั้นตอนการใช้ชัดเจนเข้าใจง่าย มีข้อสอบตรงกับเนื้อหาและไม่ยากหรือง่ายเกินไป

ใบความรู้และใบงานมีความเหมาะสมกับเวลาเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน มีความยืดหยุ่น เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดและมีความสุข โดยการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยได้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) จึงทำให้มีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจึงส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ สอดคล้องกับประเสริฐ ภูถนนวนอก (2560) ที่รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส33203 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมโดยใช้การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนชุมพวงศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาเพิ่มเติม ส33203 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมโดยใช้การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ $(E_1/E_2)=83.67/83.50$ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับจำเริญ ทองเชื้อ (2559) ที่รายงานผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชา ส 22103 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนลานกระบือ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชา ส22103 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับเจษฎา ศิริธนบดี (2561) ที่รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารภูมิศาสตร์ เรื่อง ทวีปอเมริกาใต้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า เอกสารประกอบการเรียนมีประสิทธิภาพ $(E_1/E_2)=86.82 /84.55$ ดัชนีประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.7606 เป็นร้อยละ 76.06 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเมื่อเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับพัชรินทร์ สุภามวน (2560) ที่รายงานผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎหมายน่ารู้เคียงคู่ประชาชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ เคียงคู่ประชาชน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ $(E_1/E_2)=81.03/84.30$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายน่ารู้เคียงคู่ประชาชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแม่ออนวิทยาลัย โดยใช้เอกสารประกอบ การเรียนมีค่าเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 12.60 และค่าเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 23.52 ซึ่งสูงกว่าการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับเกษมณี โสพัฒน์ (2559) ที่รายงานการใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา สารเศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส21102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) พบว่า เอกสารประกอบการเรียนมีประสิทธิภาพ $(E_1/E_2)= 83.39/84.07$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธารวิทยามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทย พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S = .64$) ทั้งนี้เป็นอาจเป็นเพราะเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยพัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบเอกสาร ข้อสอบ แบบฝึกหัดและอื่น ๆ จนมีประสิทธิภาพและองค์ประกอบครบตามหลักวิชาการ ดังนั้น ส่วนนำ ประกอบด้วย ปก ปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจงการใช้ ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน ใบความรู้ ใบงานและแบบทดสอบหลังเรียน และส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย บรรณานุกรมและภาคผนวก โดยเฉพาะเนื้อหาการปรับปรุงให้ทันสมัย น่าสนใจ ตรงกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ และสามารถสืบค้นได้ทั้งในหนังสือ เอกสารออนไลน์ ผนวกกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและยืดหยุ่นเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนและครู อีกทั้งมีการตรวจความรู้ด้วยรูปแบบที่หลากหลายโดยนักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม มีการสร้างบรรยากาศที่สนุกกระตุ้นการคิดตลอดเวลาและเปิดกว้างให้นักเรียนนำเสนอ มีการทดสอบตรงกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาด้วยรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน การประเมินโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและปริมาณงาน เวลาและคะแนนที่กำหนดมีความเหมาะสม จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจมาก สอดคล้องกับประเสริฐ ภูถนนวนอก (2560) ที่รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส33203 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมโดยใช้การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนชุมพวงศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 38 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับเจษฎา ศิริธนบดี (2561) ที่รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ เรื่องทวีปอเมริกาใต้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนโพธิ์มะเดื่อวิทยาคม 9 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 22 คน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, $S = .56$) สอดคล้องกับเกษมณี โสฬพัฒน์ (2559) ที่รายงานการใช้เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา สารเศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส21102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนสายธารวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 28 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธารวิทยามีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, $S = .09$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ ควรประยุกต์ใช้หลักการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยในการพัฒนาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและควรทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้นต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการทำศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุด หน้าที่หลักของพลเมืองไทยกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทต่างกันเพื่อให้ได้ประสิทธิผลจริง ๆ ในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.ทิวต์ มณีโชติ ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์ อดุทธศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ข้าราชการบำนาญ อาจารย์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ ตรูเนตร อัสซสวัสดิ์ ข้าราชการบำนาญ ภาควิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ ข้าราชการบำนาญ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา อาจารย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ ข้าราชการบำนาญ อาจารย์ภาควิชาการวิจัยและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นางสาวภรณ์ ตั้งธนศิริกุล ครูเชี่ยวชาญ (คศ.4) การสอนสังคมศึกษา ข้าราชการบำนาญและนางสุนันท์ สินธพานนท์ ครูเชี่ยวชาญ (คศ.4) การสอนสังคมศึกษา ข้าราชการบำนาญที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนพรตพิทยพยัต นายธรรม เสนจันทร์ ที่กรุณาสับสนุนการวิจัยและเพื่อนร่วมงานที่ให้การกำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- เกษมณี โสพัฒน์. รายงานการใช้เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส 21102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประกอบการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD). โรงเรียนสาธิตวิทยา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ, 2559.
- จำเริญ ทองเชื้อ. การพัฒนาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชา ส22103 สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม (สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนลานกระบือวิทยา. โรงเรียนลานกระบือวิทยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41, 2559.
- เจษฎา ศิริธนบดี. การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ เรื่องทวีปอเมริกาใต้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารออนไลน์. (Online) 2561 (20 กันยายน 2561). Available from: <http://www.prongmadua.ac.th/images/Documents/Jaisade.pdf>.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. “การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน,” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5, 1 (มกราคม- มิถุนายน2556): 8-10.
- ประเสริฐ ภูถนนวนอก. “ผลการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส33203 กฎหมายที่ประชาชน ควรรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6,” วารสารวิชาการ การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม. 5, 1 (2561): 109-121.
- พัชรินทร์ สุภามวน. รายงานผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎหมายน่ารู้เคียงคู่ประชาชน กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. โรงเรียนแม่อนวิทยาลัย. (Online) 2561 (20 กันยายน 2561). Available from: <http://www.kruwandee.com>.
- ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. สำนัคดีบัญญัติ แห่งชาติ, 2560.
- . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2564). กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.

โรงเรียนพรตพิทยพยัต. **สารสนเทศ 2561 โรงเรียนพรตพิทยพยัต.** (Online) 2561 (10 ธันวาคม 2561). Available from: http://www.thaischool1.in.th/_files_school/10105750/data/10105750_1_20190624-155429.pdf.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **แผนการศึกษาชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** กรุงเทพฯ: จัดพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง, 2559.

สภาการศึกษา. **รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.** กรุงเทพฯ: สภาการศึกษา, 2559.

———. **รายงานสภาวะการศึกษไทยในเวทีโลกของสภาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สภาการศึกษา, 2560.

“ยุทธศาสตร์ชาติ,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 79 ก. หน้า 1-12, 2560.

Louis Cohen, Lawrence Manion, and Keith Morrison. **Research Methods in Education.** 6thed. New York: Routledge. NY 10016, 2007.

**การพัฒนาแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย
สำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน**
**Development of a Competency Promotion Model of Thai Language Learning
Management for the Teachers in the Border Patrol Police Schools**

ปริญญ์ ปันสุวรรณ์ มธุรส คัมประสิทธิ์ และธัชชัย กรกุ่ม

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี¹

E-mail: Parinyakru57@gmail.com

Received: September 12, 2019; Revised: October 20, 2019; Accepted: November 3, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กลุ่มเป้าหมายคือ ครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 28 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า POLICE Model มีองค์ประกอบของแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของแบบการพัฒนาสมรรถนะ 2) วัตถุประสงค์ของแบบการพัฒนาสมรรถนะ 3) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วางแผนการแก้ไขปัญหา (2) พิจารณาถึงเป้าหมาย (3) ขยายหลักการออกแบบการเรียนรู้ (4) นำไปสู่การสอนในชั้นเรียน (5) หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ (6) พัฒนางานด้วยการประเมิน และ 4) เงื่อนไขของการนำแบบการพัฒนาสมรรถนะไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แบบ สมรรถนะครู การจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a competency promotion model of Thai language learning management for the teachers in the border patrol police schools and 2) to study the effectiveness of the competency promotion model of Thai language learning for the teachers in the border police schools. The target group consisted of 28 teachers teaching Thai language in 14 border patrol police schools under the Border Patrol Police Division 13. The research instruments were a competency promotion model of Thai language learning management for the teachers in the border patrol police schools, a test for knowledge and understanding on the competency promotion in Thai learning management, an evaluation form for the competency promotion of Thai language learning management for the teachers in the border patrol police schools, and a questionnaire asking for the border patrol police school teachers' opinions towards the competency promotion model of Thai language learning management for the teachers in the border patrol police schools. The statistics were percentage, mean, standard deviation, dependent t - test, and content analysis.

The research findings were found as follows.

1. The competency promotion model of Thai language learning management for the teachers in the border patrol police schools developed called a police model consisted of 4 components: 1) principles of the model used to develop the teachers' competency, 2) objectives of the model used to develop the teachers' competency, 3) competency development processes consisting of 6 procedures: (1) planning for problem solving, (2) investigating the targets, (3) expanding the principles for designing learning, (4) learning to teaching in the classrooms, (5) monitoring the teachers' teaching continually by the experts, and (6) developing the works by evaluating, and 4) conditions for using the competency promotion model to develop the teachers' competency: social systems, support systems, and responsiveness.

2. The findings of the effectiveness of the competency promotion model of Thai language learning management for the teachers in the border patrol police schools showed that after using the model, the teachers in the border patrol police schools had more knowledge and better understood about the competency of Thai learning management than before using the model with statistical significance at the level of .05, and after using the model the teachers also had more competency in managing Thai learning then before using the model with the statistical significance at the level of .05.

Keyword: A Model, Teachers' Competency, Learning Management, Border Patrol Police Schools

บทนำ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีที่ตั้งกระจายอยู่ตามแนวชายแดน พื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลการคมนาคมทั่วทุกภาคของประเทศ ปรชญาโรงเรียนคือ "สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง" ด้วยพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงได้พระราชทานพระราชทรัพย์สร้างโรงเรียน มีอาคารเรียนถาวร สื่ออุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ อีกทั้งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังทรงอุปถัมภ์โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนด้วย จึงทำให้กิจการของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีความเจริญก้าวหน้า ขยายออกไปอีกหลายพื้นที่ และตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2523 เป็นต้นมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานโครงการตามพระราชดำริให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อดำเนินการพัฒนาดูแลเด็กและชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การดำเนินงานโครงการพระราชดำริจะมีครูที่เป็นตำรวจตระเวนชายแดน เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ โดยให้ประชาชนในชุมชนมาร่วม ในทุก ๆ กิจกรรมของโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กับการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนจนเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 2543)

ลักษณะเฉพาะของการจัดการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม หรือเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ที่มีความหลากหลายทั้งกลุ่มคน วัฒนธรรม ชนชั้น อาชีพ ความคิด อุดมคติ วิถีชีวิต ให้ความสำคัญกับความแตกต่าง ชาติพันธุ์ ศาสนา อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ไม่แบ่งแยกชนชั้น เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี เปิดใจเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความเข้าใจให้ตรงกัน แม้จะต่างศาสนา สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พัฒนาชุมชน และสังคมร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยกศาสนาหรือวัฒนธรรม ปักจายพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามีด้วยกันหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากคือ ครูผู้สอน (พนิดา ศรีธรรมมา 2539) เพราะครูคือปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ครูที่มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู รักผู้เรียน มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ ย่อมสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นักพัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสี่เสาหลักการศึกษา ของคณะกรรมการการศึกษานานาชาติ ว่าด้วยการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2557) สรุปได้ว่า สี่เสาหลักของการเรียนรู้ ที่เป็นหลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 ลักษณะได้แก่ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) 3) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Live Together) และ 4) การเรียนรู้เพื่อจะอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to be)

ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 (3R 7C)จากแนวคิดดั้งเดิม 3R ที่เป็นสาระสำคัญ ได้แก่ Reading (อ่านออก), Writing (เขียนได้), Arithmetic (คิดเลขเป็น) และมีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิด 3's R ใหม่ ในการประชุมประจำปี ของสมาคม ASCD คือ : Relevancy (ความสอดคล้อง) Relationship (สัมพันธ์ภาพ) และ Rigor (ความเคร่งครัด)และทักษะ 7C ได้แก่ 1) Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) 4) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) 7) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

จะเห็นได้ว่าทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่จะเป็นในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะถ้าผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูดแล้ว ย่อมทำให้สามารถศึกษาหาความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นได้นั้น คือครู การเตรียมความพร้อมของครูด้านสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยควรตระหนักครูในฐานะผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันต้องไม่ลืมว่า ครูเองก็เป็นผู้มีความสำคัญในบทบาทที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยี และการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับยุคสมัย ทันทับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับการพัฒนามาจากห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ ตามบทบาทต่าง ๆ อย่างเต็มเปี่ยมด้วยประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดสมรรถนะของครูไว้ 2 ด้าน คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 1.2 การบริการที่ดี 1.3 การพัฒนาตนเอง 1.4 การทำงานเป็นทีม 1.5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และ 2) สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2.2 การพัฒนาผู้เรียน 2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน 2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2.5 ภาวะผู้นำครู 2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดสมรรถนะของครูภาษาไทยไว้ดังนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาภาษาไทย ทั้งธรรมชาติของภาษา หลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจวรรณคดีและวรรณกรรมไทย 2) มีทักษะความสามารถดังนี้ 2.1 สามารถนำหลักสูตรไปใช้โดยมีความรู้ ความเข้าใจตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร 2.2 จัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.3 มีความรู้และทักษะการวัดและประเมินผล 2.4 มีความรู้ความเข้าใจพัฒนาและสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน 2.5 มีความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน

ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนคือผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนทุกด้านให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ในรายวิชาภาษาไทย มีอาชีพหลักคือรับราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพครูโดยตรง และไม่ได้จบทางสาขาวิชาภาษาไทย จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความสามารถ สมรรถนะทางการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนที่มีความแตกต่างชาติพันธุ์ ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน สามารถจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การติดตามผลแบบ Coaching and Mentoring และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นสิ่งที่จำเป็น ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งเสริมความสามารถของเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้และมีคุณภาพที่เท่าเทียมกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบและกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 28 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

2.2 ตัวแปรตาม ประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ดังนี้

2.2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

2.2.2 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

3. กระบวนการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	1. ใช้แบบสอบถาม 2. การวิเคราะห์เอกสาร	1. เอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ครูใหญ่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย	1. แบบสอบถาม/การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 2. แบบวิเคราะห์เอกสาร/ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ได้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบฯ
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	การสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้บังคับบัญชา ครูใหญ่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย	แบบสัมภาษณ์เชิงลึก/การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ได้ข้อมูลความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D)รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สามารถสรุปขั้นตอนได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน		ร่างรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ร่างรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ตารางที่ 2 สรุปลขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
2. เพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน	แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (Index of Item Objective Congruence: IOC)/ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนผ่านการตรวจสอบและการรับรอง มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00
3. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน	แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ / ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.63$, $S = .59$)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการนำรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปใช้ (Implementation: I) สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการนำไปใช้ (Implementation: I)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	ครูสอนภาษาไทย ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ทำแบบทดสอบ	ครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	แบบทดสอบ/ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ทราบผลการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
3. เพื่อประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	Coaching	ครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	แบบประเมิน/ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ทราบผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา(Development: D2) เป็นการประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation: E) สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation: E)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ใช้แบบสอบถาม	ครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	แบบสอบถาม/ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ทราบความคิดเห็นของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. เพื่อถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติ การ ของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	ถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบฯ	สรุปบทเรียนหลังกิจกรรม (AAR) / การวิเคราะห์เนื้อหา	ทราบผลการถอดบทเรียนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่พัฒนาขึ้น มีชื่อเรียกว่า POLICE Model ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 6 ขั้นตอนคือ (1) วางแผนการแก้ไขปัญหา (Planning to Solve Problems) (2) พิจารณาถึงเป้าหมาย (Objectives Considering) (3) ขยายหลักการออกแบบการเรียนรู้ (Learning Design) (4) นำไปสู่การสอนในชั้นเรียน (Implementing to Class Room) (5) หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ (Coach by Expert Circulating) (6) พัฒนางานด้วยการประเมิน (Evaluating to Development) และ 4) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนองดังแผนภาพที่ 1



ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (POLICE Model)

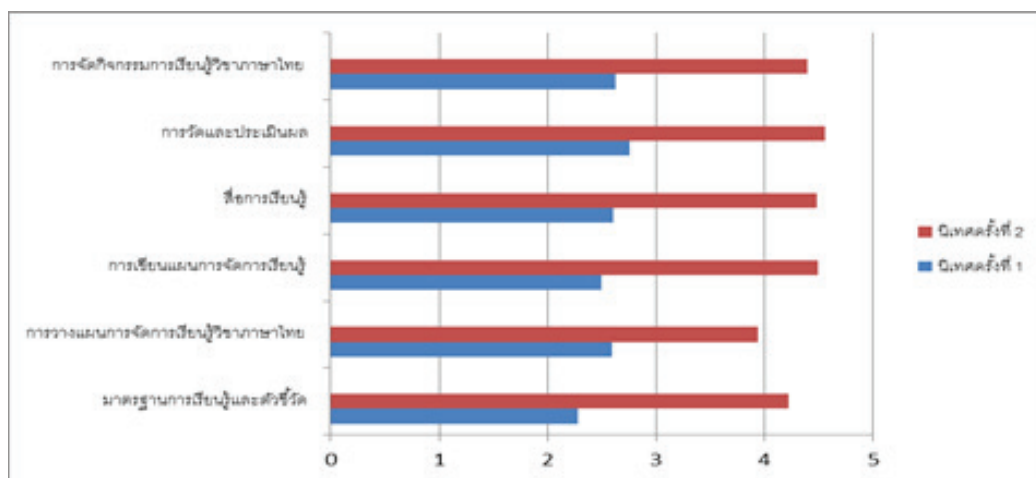
2. ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้วิจัยได้ประเมิน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้วยแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากการนิเทศจำนวน 2 ครั้ง มีผลการประเมิน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คะแนนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

คะแนนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	คะแนนร้อยละ	ระดับความสามารถ	t	df	p
ก่อนการอบรม	5	2.60	.23	52	ปานกลาง	-27.160*	27	.000
หลังการอบรม	5	4.35	.19	87	มาก			

*p - value < .05

จากตารางที่ 5 พบว่าคะแนนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ก่อนการอบรม และหลังการอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังการอบรม มีคะแนนสูงกว่าก่อนการอบรม มีคะแนนเฉลี่ย สมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อนการอบรม ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60, S = .23$) และคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หลังการอบรม ที่ระดับ มาก ($\bar{X} = 4.35, S = .19$)



ภาพที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

สรุปผลการวิจัย

1 รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า POLICE Model มีองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ 3) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 6 ขั้นตอนได้แก่ (1) วางแผนการแก้ไขปัญหา (2) พิจารณาลงเป้าหมาย (3) ขยายหลักการออกแบบการเรียนรู้ (4) นำไปสู่การสอนในชั้นเรียน (5) หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ (6) พัฒนางานด้วยการประเมิน และ 4) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง ผลการตรวจสอบและรับรองรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า POLICE Model มีองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ 3) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ

6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วางแผนการแก้ไขปัญหา (2) พิจารณาถึงเป้าหมาย (3) ขยายหลักการออกแบบการเรียนรู้ (4) นำไปสู่การสอนในชั้นเรียน (5) หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ (6) พัฒนางานด้วยการประเมิน และ 4) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง ผลการตรวจสอบและรับรองรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้จริง อาจเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบขึ้นมาจากการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 3) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการโค้ช ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการส่งเสริมสมรรถนะการสอนภาษาไทยของครูที่สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นกระบวนการที่สนับสนุนส่งเสริมให้ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้มีกระบวนการในการวิเคราะห์กำหนดปัญหาที่พบร่วมกัน การจัดการความรู้ที่มีอยู่เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะในการสอนภาษาไทย ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้เป็นกระบวนการสำคัญในรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพราะผู้ที่มีความสามารถในการจัดการความรู้จะสามารถ ดำเนินกิจกรรมกันโดยกลุ่มผู้ทำงานเพื่อช่วยกันดึง “ความรู้ในตัวคน” และ “คว่ำ” (capture) ความรู้ภายนอกองค์กรมาใช้ในการทำงานและคอยคว้าความรู้ที่เกิดจากการทำงานมายกระดับความรู้และนำกลับไปใช้ในการทำงานเป็นวงจรต่อเนื่องไม่จบสิ้น ประเวศ วะสี (2548) ฐิติพร ชมพูคำ (2547) และวิจารณ์ พานิช (2551)

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นไปได้ว่าครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้รับการพัฒนาตามรูปแบบของ POLICE Model ที่ประกอบด้วย 1) วางแผนการแก้ไขปัญหา 2) พิจารณาถึงเป้าหมาย 3) ขยายหลักการออกแบบการเรียนรู้ 4) นำไปสู่การสอนในชั้นเรียน 5) หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ 6) พัฒนางานด้วยการประเมิน โดยภาพรวมของรูปแบบนี้ช่วยให้ครูได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน วางแผนการแก้ปัญหาและการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้เกิดประสิทธิภาพ ดังที่ Martens (1998) กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายเป็นวิธีการที่สำคัญในการตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลบรรลุผลสำเร็จ เพราะเป็นการสร้างแรงจูงใจ จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ขั้นตอนที่ 5 หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญก็เป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะได้รับการนิเทศติดตามสะท้อนผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ตามกระบวนการ PLC และกระบวนการโค้ช ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนผล (2562) กล่าวว่า การเป็นคู่คิดของผู้ได้รับการโค้ชในกระบวนการพัฒนาที่สร้างสรรค์ และกระตุ้นให้ผู้ได้รับการโค้ชได้นำศักยภาพของตนเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ทั้งชีวิตส่วนตัว และอาชีพการโค้ชเน้นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงด้านดีที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ควรเป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยมีโค้ชทางวิชาการทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

2. กรอบประเด็นการเสริมสร้างศักยภาพของครูสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียน โดยจะต้องเป็นสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ มาสนับสนุน

3. ควรดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพครูตามกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วางแผนการแก้ไขปัญหา (Planning to Solve Problems) 2) พิจารณาถึงเป้าหมาย (Objectives Considering) 3) ขยายหลักการ

ออกแบบการเรียนรู้ (Learning Design) 4) นำไปสู่การสอนในชั้นเรียน(Implementing to Class Room) 5) หมุนเวียนติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ (Coach by Expert Circulating) 6) พัฒนางานด้วยการประเมิน (Evaluating to Development) เพื่อให้ครูได้ใช้กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพของการดำเนินการเสริมสร้างสมรรถนะครู

4. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญของการใช้รูปแบบ ดังนั้นครูใหญ่ จึงควรศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนรูปแบบให้ประสบความสำเร็จ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2561 และขอขอบพระคุณ ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 จังหวัดกาญจนบุรี ครูใหญ่ และคณะครูตำรวจตระเวนชายแดนทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. **โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน**. (ม.ป.ท.), 2543.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2553.
- ฐิติพร ชมพุดำ. **สุดยอดผู้นำ: 24 บทเรียนสำหรับผู้ที่ไม่ธรรมดา**. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล, 2547.
- ประเวศ วะสี. **การจัดการความรู้: กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพและความสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.), 2548.
- พริดา ศรีธรรมมา. **สภาพและปัญหาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างๆ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วิจารณ์ พานิช. **การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่**. กรุงเทพฯ: ไผ่ไหม, 2551.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. **สี่เสาหลักของการศึกษา**. (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 24 กรกฎาคม 2562).จาก www.curriculumandlearning.com/upload/สี่เสาหลักทางการศึกษา_1400078221.pdf
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. **สมรรถนะการได้ข สู่ Deep Learning & Creative Innovation**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2562.
- Martens, R. **“Mind Tools – Achieving Goals and Feedback”**. (Online) 1998 (Cited July 23, 2019). Available from :https://www.mindtools.com/pages/article/newTMM_98.htm

รูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง

An Appropriate Model for Managing the Religious Cultural Tourism in the Temples in the Lower Isan Region

พระมหามงคล ฐานิสฺสโร (หัวนอ) และชิสสิกา วรณจันทร์

สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: 58012160005@msu.ac.th

Received: August 6, 2019; Revised: August 18, 2019; Accepted: August 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสม การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิจัยภาคสนาม ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จำนวน 79 รูป/คน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำเสนอผลการวิจัย โดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง ดังนี้

1. ด้านการวางแผน 1) ด้านบุคลากร ควรวางแผนการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน 2) ด้านงบประมาณ ควรวางแผนการทำงานด้านการเงินให้รัดกุม ใช้ให้คุ้มค่า 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรมีการวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์มากที่สุด 4) ด้านการจัดการ ควรมีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาวัดตามนโยบาย และตัวชี้วัดมาตรฐานการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนา

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ 1) ด้านบุคลากร ควรมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ควรแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 2) ด้านงบประมาณ ควรปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส มีความรู้ด้านบัญชี และกฎหมาย 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรใช้ให้คุ้มค่า มีผู้รับผิดชอบดูแลโดยตรง ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาประยุกต์ใช้ 4) ด้านการจัดการ ควรมีการจัดการที่เป็นระบบ การทำงานแบบบูรณาการ และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างหลากหลาย

3. ด้านประเมินผล 1) ด้านบุคลากร ควรมีการประเมินผลการทำงานทุกระยะ 2) ด้านงบประมาณ ควรมีการรายงานผล ด้านการเงินให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรมีการตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการจัดการ ควรมีการประเมินผลวิธีการในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดอย่างเป็นระบบและครอบคลุมในรูปแบบ แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรม

คำสำคัญ: รูปแบบที่เหมาะสม การจัดการ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เชิงศาสนา

Abstract

The objective of this research was to study an appropriate model for managing the religious cultural tourism in the temples in the lower Isan region. This research was a qualitative research and was conducted by studying documents, concepts, theories, and related research

papers. The data collection used in this field research were observation, interview, and focus group discussion from 79 participants. The data were analyzed and synthesized. The findings of the research were proposed in the descriptive presentation.

The research findings were found as follows.

The appropriate model for managing tourism the religious cultural tourism in the temples in the lower Isan region consisted of 3 components: planning, implementation, and evaluation as in the following details.

1. The planning focused on 4 aspects. 1) In the personnel, the planning should be done together among the network group: the representatives of the households, the temples, the schools, and the communities. 2) In the budgets, the planning for spending money from the budgets should be done strictly and money from the budgets should be spent worthwhile. 3) In the materials, the planning in using the equipment and materials should be done based on using the equipment and materials worthwhile and the users should get the highest benefits from using the equipment and materials. 4) In the management, the planning for managing tourism should be done to develop the temples based on the policies and the religious cultural tourism standard indexes.

2. The implementation focused on 4 aspects. 1) In the personnel, each person should be assigned the work based on his/her ability, and the responsibility on his/her work should be clear. 2) In the budgets, the personnel should spend the budgets honestly and have knowledge in accounting and laws. 3) In the equipment and materials, the equipment and materials should be used worthwhile, and some personnel should be assigned to maintain the equipment and materials directly, the residents in the community should participate in maintaining the equipment and materials and use information technology. 4) In the management, the management should be systematic, working should be in the integrated form, and the tourism activities should be various.

3. The evaluation focused on 4 aspects. 1) In the personnel, the evaluation of the personnel's works should be done every period. 2) In the budgets, the financial reports should be informed to all divisions clearly, and they could be checkable. 3) In the equipment and materials, the equipment and materials should be checked to find whether they damaged in every period continually. 4) In the management, the evaluation of the results of the religious cultural tourism methods in the temples should be done systematically and cover all of the tourism models, tourism attractions, and tourism activities.

Keyword: An Appropriate Model, Management, Cultural Tourism, Religious

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัฒนธรรม) หรือการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) กลายเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมเป็นอย่างมาก จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในขณะนี้ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับวัดแหล่งโบราณสถานและสถานที่ปฏิบัติธรรม เนื่องจากวัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่อง มาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งเป็นไปตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ร่วมทำบุญบริจาคทานปฏิบัติบูชา จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิตและครอบครัวของผู้ที่ได้ไปสักการะขอพร และยังสามารถสร้างเสริมกำลังใจให้เกิดขึ้นทำให้จิตใจผ่องใสโดยจะเห็นได้ว่า วัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมและยังสะท้อนไปถึงร่องรอยวิถีชีวิตในอดีตที่มีลักษณะกลมกลืน (Harmony) ระหว่างชุมชน วัดและสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะการผสมกลมกลืนการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความศรัทธาในพระพุทธศาสนาความเชื่อของท้องถิ่นและยังเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์การศึกษาศิลปกรรมสถาปัตยกรรมรวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนล้วนมีคุณค่าต่อจิตใจ และมีความศักดิ์สิทธิ์และงดงามเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวไทย วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นแต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่นเนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคมรวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่อชนรุ่นหลังประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวนมากกระจายอยู่ตามภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทยและมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่มุ่งหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลินและได้บุญกุศลไปพร้อมกัน (สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกรมการศาสนา 2557)

การท่องเที่ยวในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือทัวร์ไหว้พระทำบุญ ณ วันสำคัญต่าง ๆ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในกลุ่มความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ร่วมทำบุญ บริจาคทาน จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต และสร้างจิตใจที่ผ่องใสมาสู่ผู้ปฏิบัติตนเอง โดยจะเห็นได้ว่า "วัด" เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับ ชุมชนและการ ตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้วัดจะจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง แล้ว วัดยังเป็นสถานที่ทำบุญในโอกาสต่าง ๆ ทั้งงานทำบุญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรงและงาน มงคลและงานอวมงคลของชาวบ้าน หรืออาจเรียกได้ว่า วัดมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทย เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลปะ วิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่าง ๆ เหล่านี้นับเป็น มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยปัจจุบันวัดมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมคือการเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานที่สำคัญ เพราะภายในวัดประกอบไปด้วย ศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของชาติอันเป็นแหล่งรวม ที่สามารถศึกษา ย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมรวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน นอกจากนี้วัดยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามสงบ สันโดษตามหลัก พระพุทธศาสนา แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่ บทบาทของวัดยังมีค่อนข้างมาก คือเรื่องของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาอาชีพ หรือการเป็นหน่วยสังคม

สงเคราะห์ และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ ซึ่งยังคงมีอยู่มีเสื่อมคลายแต่อย่างใด วัดจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี 2545)

วัดบนเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาเป็นเส้นทางบุญที่สำคัญเปรียบเสมือนกับสะพานที่เชื่อมโยงเส้นทางสายศาสนาไปสู่ประชาชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ไปเยี่ยมชมเข้าใจและซึมซับงานด้านศาสนาโดยผ่านการปฏิบัติบูชาธรรมทั้งยังเป็นเส้นทางสร้างสรรค์อารยธรรมที่ตักมสู่วิถีชีวิตไทยที่สามารถยกระดับให้เป็นสังคมคุณภาพโดยเฉพาะหากวัดต่างๆเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาผ่านเวทีประชาคมในวัดซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในศาสนาศิลปวัฒนธรรมโบราณสถานโบราณวัตถุสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ตักมของไทยในอดีตซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีศาสนาเป็นรากฐานสำคัญให้คนในชุมชนร่วมดำเนินการด้วยความสมัครใจตั้งแต่การคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างกระแสสังคมการร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบโครงการรวมทั้งร่วมสนับสนุนให้การดำเนินงานตลอดจนร่วมติดตามประเมินผลโครงการให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อวัดและชุมชนโดยเน้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความผูกพันทางด้านจิตใจมีบรรยากาศในการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นมีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่องตลอดไปซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวต้องอาศัยการรวมกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของเกิดความรับผิดชอบร่วมกันและเกิดผลประโยชน์ของกลุ่มในชุมชนร่วมกันเนื่องจากความเข้มแข็งของกลุ่มเป็นเป้าหมายที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2557)

รูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่างทั้ง 9 วัด โดยสรุปได้ 3 ประเด็นหลักคือ รูปแบบด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล ซึ่งแต่ละประเด็นใช้ทฤษฎีการจัดการ 4 M. มาอภิปราย ได้แก่ ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษารูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง เพื่อได้รูปแบบในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวภายในวัดได้บุญกุศล มีความสุข และเกิดความประทับใจกลับไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร และจากข้อมูลภาคสนามโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ (แบบมีโครงสร้าง) แบบสังเกต และสนทนากลุ่ม โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้รู้ จำนวน 18 รูป/คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 41 รูป/คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 20 รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 79 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา วิเคราะห์ โดยพื้นที่เก็บข้อมูลภายในวัดของชุมชนภาคอีสานตอนล่าง 9 แห่ง จำนวน 3 จังหวัด ๆ ละ 3 วัด ดังนี้ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1. วัดบึง (พระอารามหลวง) 2. วัดพายัพ (พระอารามหลวง) 3. วัดบ้านไร่ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1. วัดพุทธบาทเขากระโดง 2. วัดเขาพระอังคาร 3. วัดหงษ์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1. วัดศาลาลอย (พระอารามหลวง) 2. วัดบูรพาราม (พระอารามหลวง) 3. วัดหนองบัว

ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองสุรินทร์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่าง ประกอบด้วยด้านการวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล (ด้านบุคลากร,งบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ) ผู้วิจัยขอเสนอการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผน

1.1 ด้านบุคลากร พบว่า ขาดวางแผนให้ดีตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล การวางแผนมอบหมายงานให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ขาดการวางแผนงานในการเตรียมมัคคุเทศก์เพื่อบรรยายให้ความรู้ด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาและด้านศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า ขาดการวางแผนด้านงบประมาณอย่างรัดกุม การใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด ขาดวางแผนขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ขาดการวางแผนผู้ดูแลงบประมาณที่เชื่อถือได้ ขาดผู้มีความรู้ความสามารถด้านบัญชีและกฎหมายบ้าง และขาดการวางแผนนำงบประมาณมาพัฒนาการท่องเที่ยวภายในวัดในเรื่องใดบ้าง เรื่องเร่งด่วนกับเรื่องไม่เร่งด่วน

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ขาดการวางแผนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนเข้าใช้ในการจัดการท่องเที่ยว ขาดการวางแผนการจัดสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นระบบ มีระเบียบ สงบ สะอาด ปลอดภัย ขาดการวางแผนขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานต่างๆ โดยเน้นทุนของชุมชน คือทรัพยากรต่างๆ เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัชชรด ฤทธิ์เต็ม 2558) กล่าวว่า การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว 5 ประเด็นหลัก คือ ปัญหาด้านอุปทานทางการท่องเที่ยว, การพัฒนาสถานที่และสินค้าของการท่องเที่ยว, บุคลากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม และปัญหาด้านนโยบายการท่องเที่ยว

1.4 ด้านการจัดการ ขาดการวางแผนด้านวิธีการจัดการท่องเที่ยวภายในวัดให้เป็นระบบ มีระเบียบ สงบ สะอาด ปลอดภัย ขาดวางแผนการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ขาดการวางแผนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และขาดการวางแผนกิจกรรมของทางวัดที่หลากหลายและดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอูน) ,อดิเทพ ผาหา, แสง นิลนามะ, อธิธิพล แก้วพิลา และกฤต ศรียะอาจ (2552) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่ามี 4 รูปแบบคือ 1) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยวชมสถาปัตยกรรมประติมากรรมจิตรกรรมและการเที่ยวชมบริเวณวัด (เชิงวัฒนธรรม) 2) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาลประเพณีและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (เชิงวัฒนธรรม) 3) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความรู้ (เชิงนามธรรมการเรียนรู้) และ 4) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาโดยมีแนวทางการพัฒนาและกระบวนการส่งเสริมที่สำคัญ

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ

2.1 ด้านบุคลากร พบว่า เจ้าอาวาสยังขาดการลงมือปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาวัดตามนโยบายและตัวชี้วัดมาตรฐานการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนา เป็นการสนองนโยบายของชาติ ระดับภาคและระดับชุมชนให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทางวัดยังขาดมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นฝ่ายต่างๆ

2.2 ด้านงบประมาณ พบว่า เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร และกรรมการวัด ยังขาดการพิจารณาให้ตีในเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆภายในวัด ควรแยกบัญชีรายรับรายจ่ายแต่ละประเภทออกจากกันอย่างชัดเจน ผู้รับผิดชอบ ควรมีความรู้ด้านบัญชีและกฎหมาย ทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรายงานทางการเงิน

ให้ทุกหน่วยงานรับทราบ

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ขาดการร่วมมือกันพัฒนาวัดช่วยกัน ขาดผู้รับผิดชอบดูแลด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยว

2.4 ด้านการจัดการ พบว่า ขาดการจัดบุคลากรเข้าทำงานอย่างเป็นระบบมีความเหมาะสมกับงาน ขาดการบริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและให้ตรงกับวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และควรมีการจัดสถานที่ท่องเที่ยวสะอาด สงบ ปลอดภัย และสร้างความสนใจ

3. ด้านการประเมินผล

3.1 ด้านบุคลากร พบว่า ขาดการประเมินผลการทำงานแบบ มีส่วนร่วม โดยร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ การประเมินผลการทำงานของบุคลากรทุกฝ่ายในรอบเดือน รอบไตรมาส และรอบปี

3.2 ด้านงบประมาณ พบว่า ขาดการประเมินผลด้านการเงินในทุกสิ้นเดือนและรอบปี เพื่อรายงานทุกหน่วยงานได้รับทราบ

3.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ขาดการประเมินผลวัสดุอุปกรณ์ในทุกสิ้นเดือน เพื่อตรวจสอบความบกพร่อง ขาดเสียหาย แล้วรีบดำเนินการแก้ไข

3.4 ด้านการจัดการ พบว่า ขาดประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในวัดในทุกระบบแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ ของทางวัดอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาวัดให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคอีสานตอนล่างทั้ง 9 แห่ง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดภาคในภาคอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงศาสนาภายในวัดต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระมหาเถระ คณะสงฆ์ ไวยาวัจกร กรรมการวัด ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐทั้ง 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลภาคสนาม อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ถวายเป็นความรู้แก่ผู้วิจัยด้วยดีมาโดยรวมทั้งไปถึงที่ปรึกษา ผศ.ดร.ชิลิกา วรณจันทร์ ผู้ชี้แนะแนวทางในการเขียนงานวิจัยอันนำไปสู่การเขียนงานที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. **แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ปี 2557**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. 2557.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) และคณะ. **รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัยคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.
- ภัชรบถ ฤทธิเต็ม. “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด,” **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 11, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558) : 1-23.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549**. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2545.
- สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม, กรมการศาสนา. **แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาปี 2547**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., 2547.

การศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต

A Study of the Educational Concepts of Phrabrahmabundit

พระมหาสงกรานต์ เทวนนโท¹ พระมหาอุดร อุตโตโร² และวรกฤต เกื่อนช้าง²

รร.หลวงพ่อเพชรวิทยา อ.เมือง จ.พิจิตร¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครสวรรค์²

E-mail: Songkran32@hotmail.com

Received: June 11, 2019; Revised: August 30, 2019; Accepted: October 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและผลงานของพระพรหมบัณฑิต 2) วิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต และ 3) สังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์คือพระพรหมบัณฑิต เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระพรหมบัณฑิต เป็นพระนักวิชาการ นักบริหาร นักการศึกษา นักเทศน์ และนักเขียน ผู้มีผลงานมากมายทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาอังกฤษ มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย เป็นที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ และแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ปรากฏในผลงานนิพนธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึง พ.ศ. 2561 จำนวน 21 เล่ม

2. การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตตามแนวทางการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 9 ด้าน ได้แก่ 1) ความมุ่งหมายและหลักการ 2) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 3) ระบบการศึกษา 4) แนวการจัดการศึกษา 5) การบริหารและการจัดการศึกษา 6) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา 7) ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 8) ทรัพยากรเพื่อการศึกษา 9) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. การสังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตตามแนวทางการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 9 ด้าน ได้แก่ 1) ความมุ่งหมายและหลักการ 2) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 3) ระบบการศึกษา 4) แนวการจัดการศึกษา 5) การบริหารและการจัดการศึกษา 6) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา 7) ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 8) ทรัพยากรเพื่อการศึกษา 9) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

คำสำคัญ: การศึกษา แนวคิดทางการศึกษา พระพรหมบัณฑิต

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the history and the works of Phrabrahmapundit, 2) to analyze the educational concepts of Phrabrahmapundit, and 3) to synthesize the educational concepts of Phrabrahmapundit. This research was conducted as a qualitative research. Phrabrahmapundit was an informant, and he was interviewed. The research instruments were a document analysis form and an interview form. The data were analyzed by content analysis.

The research findings were found as follows.

1. Phrabrahmapundit worked as an academic monk, an administrator, an educator, a preacher, and an author. He created so many works in Thai, Pali, and English languages. His works included academic and research works that were accepted widely in Thailand and other countries. In addition, the educational concepts of Phrabrahmapundit appeared in his 21 compositions from 1983 to 2018.

2. According to the analysis of the educational concepts of Phrabrahmapundit, the findings indicated that the educational concepts of Phrabrahmapundit based on National Education Acts consisted of 9 aspects: 1) aims and principles, 2) educational rights and duties, 3) educational systems, 4) educational management guidelines, 5) educational administration and management, 6) educational standards and quality assurances, 7) teachers, lecturers, and educational personnel, 8) educational resources, and 9) educational technologies.

3. According to the synthesis of the educational concepts of Phrabrahmapundit based on National Education Acts consisted of 9 aspects: 1) aims and principles, 2) educational rights and duties, 3) educational systems, 4) educational management guidelines, 5) educational administration and management, 6) educational standards and quality assurances, 7) teachers, lecturers, and educational personnel, 8) educational resources, and 9) educational technologies.

Keywords: Education, Educational Concepts, Phrabrahmapundit

บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงกดดันภายในจากสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้รองรับความท้าทายดังกล่าว นอกจากนี้ ระบบการศึกษาเองก็มีปัญหาหลายประการที่เกิดจากระบบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา กฎระเบียบและการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ แม้ว่าตลอดระยะเวลาของการพัฒนาการศึกษาจะมีภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาปรากฏให้เห็น แต่ส่วนใหญ่เป็นผลสำเร็จในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ อาทิ การเพิ่มอัตราการเข้าเรียนของผู้เรียนในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ใกล้เคียงหรือสูงกว่าระดับสากล จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น การกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาผ่านนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐ การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางที่เชื่อมโยงกับตลาดงานผ่านระบบการศึกษาแบบทวิภาคีโดยภาพรวมระบบการศึกษายังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)) จากสภาพปัญหาการศึกษาของไทยทั้งด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาดังที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่าทิศทางการศึกษาของไทยที่ผ่านมามีปัญหา หรือมีคุณภาพที่เปลี่ยนไป หรืออาจเป็นเพราะขาดการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่ถ้าพิจารณาถึงแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ที่ได้เสนอแนวคิดทางการศึกษาที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมไทย ซึ่งสมควรจะนำแนวคิดทางการศึกษาของ

พระพรหมบัณฑิตมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษาในสังคมไทย พระพรหมบัณฑิต เป็นพระนักวิชาการ นักบริหาร นักการศึกษา นักเทศน์ และนักเขียน ผู้มีผลงานมากมายทั้งในภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาอังกฤษ มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย เป็นที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้ง ผลงานวิชาการยังได้รับการอ้างอิงในวารสาร ตำรา รวมทั้งหนังสือที่เชื่อถือได้ในวงวิชาการ และมีการนำผลงานทางวิชาการ ไปใช้ประโยชน์จนเป็นที่ยอมรับในสาขาปรัชญา เป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรกที่ยังดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลและดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากหลายสถาบัน และเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญา ในฐานะเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส ได้บูรณปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุมหาเจดีย์ของวัดจนได้รับรางวัลยอดเยี่ยม อันดับ 1 ด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจากองค์การยูเนสโก เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 5 สมัย ได้ก่อสร้างสำนักงานใหญ่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นประธานผู้ก่อตั้งสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ และประธานผู้ก่อตั้งสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกที่ได้รับฐานะเป็นองค์กรที่ปรึกษาพิเศษขององค์การสหประชาชาติ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2558)) ด้วยเหตุผลทั้งหมดดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงทำวิจัยเรื่องการศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดจากวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษา การบริหารจัดการการศึกษา และการกำหนดนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทย เพื่อการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของพระพรหมบัณฑิต
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต
3. เพื่อสังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

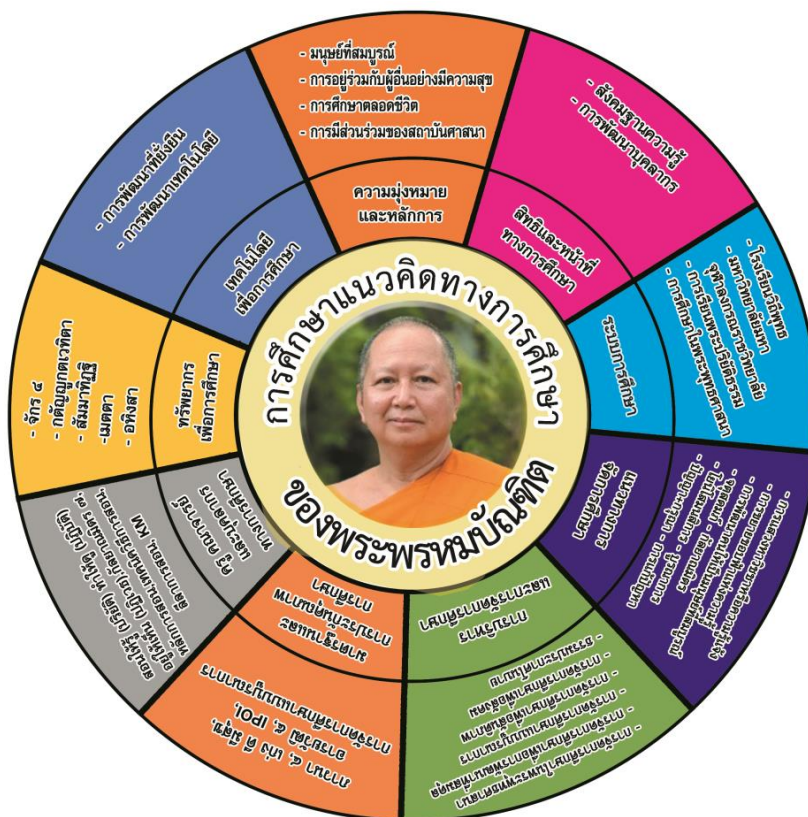
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาผลงานนิพนธ์ของพระพรหมบัณฑิต ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ด้วยการวิเคราะห์ผลงานนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ถึง พ.ศ. 2561 จำนวน 21 เล่ม ด้วยแบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยหลัก 4C ได้แก่ 1) แนวคิด (Concept) 2) เนื้อหา (Content) 3) การจัดกรอบแนวคิด (Conceptualize) 4) การอธิบายความ (Communication) ตามแนวทางการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 1 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมายและหลักการ 2) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 3) ระบบการศึกษา 4) แนวการจัดการศึกษา 5) การบริหารและการจัดการศึกษา 6) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา 7) ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 8) ทรัพยากรเพื่อการศึกษา 9) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลของขั้นตอนที่ 2 และตรวจสอบความเหมาะสมของโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาของร่างสังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต โดยการสัมภาษณ์พระพรหมบัณฑิต ด้วยแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นแนวคิดที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางการศึกษาของ พระพรหมบัณฑิต จนเกิดเป็น “การศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต” ประกอบด้วยความมุ่งหมาย และหลักการ คือเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การศึกษาตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการจัดการศึกษา ใช้สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา คือ สังคมฐานความรู้ และการพัฒนาบุคลากร โดยมีระบบการศึกษา คือ โรงเรียนวิถีพุทธมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การเรียน พระปริยัติธรรม และการศึกษาในพระพุทธศาสนา ใช้แนวการจัดการศึกษา เพื่อการแสวงหาวิชาหรือความรู้แจ้ง การขยายขอบฟ้าแห่งความรู้ และการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีองค์ประกอบ คือ จตุสดมภ์ กัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ การบูรณาการ ปัญญา+กรุณา และการแก้ปัญหา โดยอาศัยหลักธรรมในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา คือ จักร 4 กตัญญูกตเวทิตา สัมมาทิฐิ เมตตา และอหิงสา และอาศัยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาเทคโนโลยี โดยมีมาตรฐานและการประกันคุณภาพ คือ ภาวนา 4 เก่ง ดี มีสุข อารยวิถี 5 IPOI และการจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีคุณธรรมตามหลักศาสนา คือ สอนให้รู้ (ปริยัติ) ทำให้ดู (ปฏิบัติ) อยู่ให้เห็น (ปฏิเวธ) กัลยาณมิตร 7 หลักการสอน เทคนิควิธีการสอน สติการสอน การทำ KM



ภาพที่ 1 การศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต

สรุปผลการวิจัย

1. พระพรหมบัณฑิต เป็นพระนักวิชาการ นักบริหาร นักการศึกษา นักเทศน์ และนักเขียน ผู้มีผลงานมากมายทั้งในภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาอังกฤษ มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย เป็นที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ และแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ปรากฏในผลงานนิพนธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึง พ.ศ. 2561 จำนวน 21 เล่ม

2. การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตตามแนวทางการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 9 ด้าน ได้แก่

2.1 (1) ความมุ่งหมายและหลักการ (2) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา (3) ระบบการศึกษา (4) แนวการจัดการศึกษา (5) การบริหารและการจัดการศึกษา (6) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (7) ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (8) ทรัพยากรเพื่อการศึกษา (9) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.2 หลัก 4C ได้แก่ (1) แนวคิด (Concept) (2) เนื้อหา (Content) (3) การจัดกรอบแนวคิด (Conceptualize) (4) การอธิบายความ (Communication)

3 การสังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตตามแนวทางการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 9 ด้าน ได้แก่

3.1 ความมุ่งหมายและหลักการ แบ่งเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) มนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 3) การศึกษาตลอดชีวิต 4) การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนา

3.2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) สังคมฐานความรู้ ซึ่งให้โอกาสและสิทธิและเสมอภาคกัน พร้อมทั้งทั่วถึงและมีคุณภาพ 2) การพัฒนาบุคลากร ยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลเข้ากับบวสัเหล่า และจำแนกประเภทของบุคคลที่จะเข้ารับการศึกษารวมไปตามจริต 6

3.3 ระบบการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาในระบบ ซึ่งประกอบด้วย (1) โรงเรียนวิถีพุทธ (2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประกอบด้วย (1) การเรียนพระปริยัติธรรม (2) การศึกษาในพระพุทธศาสนา

3.4 แนวการจัดการศึกษา ได้แก่ (1) ความหมายของการศึกษา (2) ภารกิจของการศึกษา (3) จุดมุ่งหมายของการศึกษา (4) องค์ประกอบของการศึกษา (5) การจัดการศึกษา คือ ไตรสิกขา และการปฏิรูปการศึกษาเพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย (การศึกษาวิถีพุทธ)

3.5 การบริหารและการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธจะต้องใช้นวัตกรรม มจร 4.0 เพื่อให้เด็กเป็นผู้มีหัวใจ คือ ดวงตาสองข้าง ข้างหนึ่งเป็นความรู้ทางโลก ข้างหนึ่งเป็นความรู้ทางธรรม พร้อมทั้งเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข จะทำให้เด็กพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3.6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ก. มาตรฐานการศึกษา เป็นมาตรฐานการศึกษาที่เป็นคุณสมบัติของผู้ได้รับการศึกษาตามแนวพุทธ ได้แก่ (1) ภาวนา 4 (2) เก่ง ดี มีสุข (3) อารยวิถี 5 ข. การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลัก IPOI ได้แก่ (1) Input (2) Process (3) Output (4) Impact

3.7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีคุณภาพและมาตรฐาน คือ คุณสมบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย สอนให้รู้ (ปริยัติ) ทำให้งู้ (ปฏิบัติ) อยู่ให้เห็น (ปฏิเวธ) ความเป็นกัลยาณมิตร หลักการสอน เทคนิควิธีการสอน สติการสอน และการจัดการความรู้

3.8 ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ได้แก่ ก. ธรรมะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นแนวคิดการจัดการธรรมชาติ ได้แก่ (1) จักร 4 (2) กตัญญูตเวทีตา ข. ศาสนากับปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนามนุษย์ ได้แก่

(1) สัมมาทิฐิ (2) เมตตา อหิงสา

3.9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ (1) การพัฒนามนุษย์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อย่างยั่งยืน (2) การพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นอนุสาสนีปาฏิหาริย์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความมุ่งหมายและหลักการ พบว่า 1) มนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาสิ่งทั้งปวง อันเป็นทุกมุมชีวิตของคนเรา ซึ่งประกอบด้วย (1) การพัฒนากาย (กายภาวนา) (2) การพัฒนาสังคม (ศีลภาวนา) (3) การพัฒนาจิต (จิตตภาวนา) (4) การพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีวิจักขุคือผู้มีความรู้ทั้งในทางโลกและในทางธรรม 2) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ มุ่งสอนเด็กให้เป็นคนดีที่ใช้ความรู้ความสามารถทำคุณประโยชน์แก่ผู้อื่น นั่นคือสอนให้อยู่อย่างมีคุณภาพด้วยการทำคุณประโยชน์แก่สังคม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Learning to live together แปลว่า เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันฉันญาติมิตร 3) การศึกษาตลอดชีวิตการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร トラบไคที่บุคลากรนั้นยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์ เขาผู้นั้น ก็ต้องได้รับการศึกษาอบรมตลอดไป เรียกว่าเป็นเสขะ คือผู้ยังต้องศึกษา ต่อเมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นพระอรหันต์แล้วจึงเรียกว่าเป็นอเสขะ คือผู้ไม่ต้องศึกษา 4) การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนา พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม เน้นสิ่งที่เรียกว่า สังคหะระ คือบริการสังคม มีหน้าที่สงเคราะห์ชาวบ้านด้วยสังคหวัตถุ 4 ออกเผยแผ่เทศนา สอนสงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชน ตามหลักพุทธจริยา 3 ประการ คือ (1) ออกไปทำประโยชน์แก่ชาวพุทธ (พุทธตถจริยา) (2) ออกไปทำประโยชน์แก่วงศาตถาญาติ (ญาคตถจริยา) ตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลและชุมชน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก แนวทางการจัดกา(3) ออกไปทำประโยชน์แก่คนไทยที่ต่างศาสนา และคนต่างชาติต่างศาสนา (โลกตถจริยา) นี่คือนิยามแห่งชาวพุทธเพื่อสังคม สอดคล้องกับสุวิธิตา จรุงเกียรติกุล ได้ทำการวิจัยสรุปผลการศึกษาว่า แนวทางการจัดการศึกษาการศึกษาตลอดชีวิต และผลผลิตจากการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล (2558))

2. ด้านสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา พบว่า 1) สังคมฐานความรู้ ซึ่งให้โอกาสและสิทธิและเสมอภาคกัน พร้อมทั้งทั่วถึงและมีคุณภาพ 2) การพัฒนาบุคลากร ยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลเข้ากับบัวสี่เหล่า และจำแนกประเภทของบุคคลที่จะเข้ารับการศึกษารวมไปตามจริต 6 สอดคล้องกับพระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชฐโธ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษากับการพัฒนาความเป็นมนุษย์” สรุปผลการศึกษาว่า การพัฒนาความเป็นมนุษย์ด้วยการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการศึกษาที่ต้องพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมทั้งการพัฒนากาย จิต ความคิด และปัญญา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เข้าใจ เข้าถึง เป็นความลึกซึ้งสู่การปฏิบัติได้ กระทั่งส่งผลเป็นแนวทางที่จะพึงปฏิบัติ และส่งผลต่อชีวิต เป็นการเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการหลักไตรสิกขา 3 คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ตามวิธีการหรือกลไกที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ คือ การสร้างความรู้เชิงประจักษ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (ปริยัติ) พัฒนาส่งต่อจนกระทั่งนำไปลงมือปฏิบัติได้จริง (ปฏิบัติ) จนกระทั่งพัฒนาไปเป็นประสบการณ์ตรงมุ่งไปสู่ผลของการปฏิบัติแบบลึกซึ้ง (ปฏิเวธ) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านการฝึกฝนทางกาย (กายพัฒนา-ภาวนิตกโย) การเคลื่อนไหวร่างกายแบบต่าง ๆ อย่างมีสติ (จิตตพัฒนา-ภาวนิตจิตโต) การเรียนรู้ผ่านการทำงานศิลปะรูปแบบต่างๆ การใคร่ครวญทางความคิดโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นบทเรียน (ศีลพัฒนา-ภาวนิตศีโล) จนกระทั่งกลายเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาปัญญา (ภาวนิตปัญญา) ตามกระบวนการของการศึกษาความเป็นมนุษย์ตามแนวพุทธในที่สุด (พระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชฐโธ (2561))

3. ด้านระบบการศึกษา พบว่า 1) การศึกษาในระบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งยึดหลักอิทธิฐานธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย (1) ปัญญา (2) สัจจะ (3) จาคะ (4) สันติ 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย ต้องสร้างนวัตกรรมใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) นวัตกรรมด้านผลผลิต (2) นวัตกรรมด้านการบริการ (3) นวัตกรรมด้านกระบวนการ (4) นวัตกรรมด้านการบริหาร 2) การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประกอบด้วย 1) การเรียนพระปริยัติธรรม ได้แก่ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ 2) การศึกษาในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา สอดคล้องกับวาทะนี้ ปานจินดาได้ทำการวิจัยสรุปผลการศึกษาลักษณะของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีปัญญาและใช้ปัญญาในการสร้างความเชี่ยวชาญด้านความรู้ การมีพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือเป็นผู้เผยแพร่ศาสนา หลักธรรมที่ใช้ คือ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 ปฏิจจนูปบาท ไตรลักษณ์ ชั้น 5 และ สปัสนธรรม 7 พื้นฐานสำคัญด้านความประพฤติคือ วินัย โดยมีปัจจัยหลักในการจัดการศึกษา คือ ครูบาอาจารย์ผู้เป็นกัลยาณมิตร และปัจจัยสนับสนุนคือ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (วาทะนี้ ปานจินดา (2554))

4. ด้านแนวการจัดการศึกษา พบว่า 1) ความหมายของการศึกษา คือ การแสวงหาวิชาหรือความรู้แจ้ง ซึ่งก็คือปัญญานั่นเอง นั่นคือ การศึกษาเป็นกระบวนการแสวงหาปัญญา และกำจัดอวิชชาไปพร้อมกัน เมื่อปัญญามา อวิชชาก็หายไป เหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นมาก็ขับไล่ความมืดไปด้วย 2) ภารกิจของการศึกษา ประกอบด้วย (1) การสร้างปัญญาหรือวิชา ซึ่งหมายถึงความรู้สภาวะแท้จริงของสรรพสิ่งจริง ให้ถึงแก่นแท้ของสิ่งทั้งหลายไม่ว่า จะเรียนเรื่องอะไรก็ตาม ความรู้อย่างนี้ท่านเรียกว่า ญาณภูมิตัวสันตะ คือ ความรู้เห็นตามความเป็นจริง การแสวงหา ปัญญาคือความรู้เห็นตามความเป็นจริงนั่นแหละคือ ภารกิจสำคัญของการศึกษา (2) การศึกษาคือกระบวนการขยาย ขอบฟ้าแห่งความรู้ การขยายขอบฟ้าแห่งความรู้เป็นภารกิจไม่รู้จบ 3) จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 4) องค์ประกอบของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย (1) องค์ประกอบภายนอก (2) องค์ประกอบ ภายใน (3) การจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนา (2) การจัดการศึกษาเพื่อการ พัฒนาที่สมดุล (3) การจัดการศึกษาแบบบูรณาการ (4) การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพ (5) การจัดการศึกษาเพื่อ สังคม (6) ธรรมประกาศนโยบาย (7) Swot Analysis สอดคล้องกับพระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์) ได้ทำการวิจัยสรุปผลการศึกษาลักษณะแนวการจัดการศึกษา ได้แก่ (1) ความหมายของการศึกษา (2) ความมุ่งหมายของ การศึกษา (3) หน้าที่ของการศึกษา (4) องค์ประกอบของการศึกษา (5) การจัดการศึกษา คือ ไตรสิกขา และการ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย (การศึกษาวิถีพุทธ) สอดคล้องกับดวงเพชร สมศรี (2558) ได้ทำการวิจัยสรุปผลการศึกษาลักษณะพระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร. มีการจัดระบบการทำงานโดยแบ่ง เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) การคิดถูกวิธี ขั้นตอนที่ 2) การคิดอย่างมีระบบ ขั้นตอนที่ 3) การคิดอย่างมีเหตุผล และขั้นตอนที่ 4) การคิดที่เป็นกุศล ทั้งนี้จะต้องมีความเข้าใจในวิธีการอย่างลึกซึ้งแยบยล เพื่อให้การทำงานเกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง (พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (2557))

5. ด้านการบริหารและจัดการศึกษา พบว่า ควรบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้นวัตกรรม มจร 4.0 เพื่อให้เด็กเป็นคนมีสองตา คือหัวใจ ได้แก่ คนที่มีความรู้ทั้งในทางเทคโนโลยีและความรู้ในทางธรรมและวิทยาศาสตร์ บริสุทธิ์ พุทธธรรมและวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เป็นตาข้างที่สองที่จะต้องมีความควบคู่กันไป เมื่อเด็กเป็นคนมีสองตาแล้ว ก็จะทำให้เขา เป็นคนเก่ง คนดี และมีสุข โรงเรียนวิถีพุทธจะต้องสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข นั่นคือ คนที่มีการศึกษาต้องมีภาพ 3 ภาพ ได้แก่ สมรรถภาพ คุณภาพ และสุขภาพ เพื่อให้เกิดผลดังกล่าวนั้น ผู้บริหาร จะต้องใช้หลักธรรมประกาศนโยบายและต้องทำ Swot Analysis ด้วย สอดคล้องกับจรรยาธน์ ส่งศรี ได้ทำการวิจัย สรุปผลการศึกษาลักษณะรูปแบบการเสริมสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ศีล (Moral : M) สมาธิ (Meditation : M) สติ (Mindfulness) คุณค่า/ค่านิยม (Value : V) การคิดเป็นกุศล หรือคิดทางบวก (Positive Thinking : P) การเสวนาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Dialogue : C) และระบบส่งเสริม การเรียนรู้และการปฏิบัติงาน (Promotion Systems) ทั้ง 7 องค์ประกอบนี้ เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการ ดังนั้น คำย่อของรูปแบบคือ 3M 2P VD Model (จรรยาธน์ ส่งศรี (2554))

6. ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มาตรฐานการศึกษา เป็นมาตรฐานที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักภavana 4 ได้แก่ กายภavana สีลภavana จิตภavana ปัญญาภavana และยังมีคุณสมบัติของผลผลิตทางการศึกษาอีก 3 ประการ คือ “เก่ง ดี มีสุข” ในที่นี้ความเก่งหมายถึงสมรรถภาพ ความดีหมายถึงถึงคุณภาพ และมีสุขหมายถึงสุขภาพ เมื่อต้องการให้เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักภavana 4 และเก่ง ดี มีสุข ข้างต้น ต้องดำเนินตามอารยวิถี 5 คือ ธรรมที่เป็นรากฐานแห่งการพัฒนาชีวิตที่ดีงาม มี 5 ประการ ได้แก่ (1) ศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ดีงาม (2) ศีล ประพฤติดี (3) สุตะ ศึกษาดี (4) จาคะ น้ำใจดี (5) ปัญญา รอบรู้ดี 2) การประกันคุณภาพการศึกษา เมื่อมีมาตรฐานการศึกษาแล้ว ก็ต้องมีการประกันคุณภาพภavana 4 การประกันคุณภาพ ก็คือ รับประกันว่าสิ่งที่เราดำเนินการมันจะได้ผลเป้าหมายขนาดไหนที่วางไว้ เพราะฉะนั้นภavana 4 คือเป้าหมาย แล้วตรวจสอบทุกขั้นตอนที่นำไปสู่เป้าหมายนั้น ตัวเป้าหมายคือนิโรธ ตัวประกันคุณภาพคือมรรคที่จะเดินไปสู่นิโรธ โดยใช้หลักประกันคุณภาพ คือ IPOI ได้แก่ (1) Input (2) Process (3) Output (4) Impact สอดคล้องกับพหุภาษา เครือแสง ได้ทำการวิจัยสรุปผลการศึกษาว่า แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามกฎหมายในการจัดการบริการสาธารณะด้านการศึกษาเป็นการบริการพื้นฐานสำคัญที่ทรัพยากรมนุษย์จะมีโอกาสได้รับการศึกษาอบรม และรัฐเองมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการ ซึ่งการดำเนินกิจการของรัฐในการจัดการบริการสาธารณะมีความสำคัญเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ดังนั้น การดำเนินกิจการของรัฐนอกจากจะต้องจัดสรรให้ประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคไม่เหลื่อมล้ำเพียงพอทั่วถึง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือคุณภาพของการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปตามกรอบที่กฎหมายวางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้อย่างเคร่งครัด เพราะหากมาตรฐานการศึกษาของรัฐไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย รัฐ ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน (พหุภาษา เครือแสง, (2558))

7. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สมดุลในสามส่วน คือ (1) มนุษย์ (2) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ (3) สิ่งแวดล้อม ในสามส่วนนี้ มนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเราต้องพัฒนามนุษย์ให้พร้อมที่จะพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนาเทคโนโลยี เทคโนโลยีเปรียบเสมือนดาบสองคมที่มีคุณอนันต์แต่ก็มีโทษมหันต์ จึงต้องพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นอนุสาสน์ปาฏิหาริย์ สอดคล้องกับพระมหาญาณวฑฒน จิตตวฑฒโน (บุตตาวงษ์) ได้ทำการวิจัยสรุปผลการศึกษาว่า เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ (1) การพัฒนาผู้ใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการฝึกอินทรีย์ 6 ในด้านการศึกษา (2) การพัฒนาผู้ผลิตเทคโนโลยีด้วยการผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีที่สร้างสรรค์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้แก่สังคม (3) ปัญหาที่ควรสร้างขึ้นในยุคไอที คือ ปฏิสัมพันธ์ 4 (พระมหาญาณวฑฒน จิตตวฑฒโน (2557))

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐ ควรนำแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตไปพัฒนาในแผนการศึกษาแห่งชาติ
2. ภาครัฐ ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการระดับกระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตสู่การประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติ
3. ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับประชาสังคมในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวให้เป็นต้นแบบตัวอย่างที่ดีในการอบรมสั่งสอนเด็ก และให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กร่วมกันกับสถาบันการศึกษา ไม่ผลักระบบการจัดการศึกษาให้สถาบันการศึกษาเพียงฝ่ายเดียว
4. ผู้บริหารสถาบันศึกษา ควรจัดฝึกอบรมนักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ โครงการอบรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบุคลากรทางการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร 7 เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับวิชาการให้แก่นักศึกษาและบุคลากร

ทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต ไปใช้ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น ควรมีการจัดทำคู่มือการนำแนวคิดสู่การปฏิบัติเพื่อชัดเจนในการปฏิบัติมากขึ้น

2. การประเมินคุณภาพการศึกษาแนวพุทธนั้น นอกจากการใช้หลักภาวิต 4 และภาวนา 4 แล้วอาจนำการประเมิน 3 ระดับ ได้แก่ อันดับแรก เป็นการประเมินด้วยตนเอง ต่อมาเป็นการประเมินโดยกัลยาณมิตร และสุดท้ายเป็นการประเมินโดยองค์กร หมายถึง กัลยาณมิตรประเมิน โดยเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา ไม่ใช่ประเมินเพื่อตัดสิน

3. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทั่วไป ควรมีการอบรมวิปัสสนากรรมฐานอย่างน้อย 7-15 วันเป็นประจำทุกปี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมบัณฑิตไปพัฒนาเป็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ หรือนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทย เพื่อการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาอุดร อุตตโร, ดร.ประธานที่ปรึกษาคุณุภินันท์ เจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุภินันท์ และดร.ปฐิธรรม สำเนียง ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจในการทำคุณุภินันท์เล่มนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้คุณุภินันท์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จรรยาธัน ส่องศรี. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนตามแนววิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต มหาววิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน (บุตดาวงษ์). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรศุภบัณฑิต มหาววิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.
- วัฒน์ย์ ปานจินดา. รูปแบบมหาวิทยาลัยไทยแนวพุทธ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาศุภบัณฑิต มหาววิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- พลุกษา เครือแสง. คุณภาพการศึกษาไทยกับมาตรฐานการบริการสาธารณะของรัฐ,” วารสารนักบริหาร. 35, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 46-60.
- พระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชฐโช. การศึกษากับการพัฒนาความเป็นมนุษย์. “วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร,” 1, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): บทคัดย่อ.
- ดวงเพชร สมศรี. “ระบบการทำงานของบุคคลต้นแบบเชิงพุทธบูรณาการ,” รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาววิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. “การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้
ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย” รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2558.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค,
2560.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 7 มกราคม 2561).
จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/พระพรหมบัณฑิต_\(ประยูร_ธมฺมจิตฺโต\)](https://th.wikipedia.org/wiki/พระพรหมบัณฑิต_(ประยูร_ธมฺมจิตฺโต))

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์
ในองค์กร สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Development of the Learning Environment on the Internet Network Based on
the Constructivist Theory Promoting the Problem-Solving Process on the
Topic of “the Design and the Management of the Computer Network
Systems in the Organizations” for the Undergraduate Students in the
Faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University

วาฤทธิ์ นวลนาง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

E-mail: nualnang1@hotmail.com

Received: July 24, 2019; Revised: September 4, 2019; Accepted; September 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา ตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 39 ได้มาโดยใช้เทคนิคสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.66/80.25
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ คอนสตรัคติวิสต์ กระบวนการคิดแก้ปัญหา

Abstract

The objectives of the research were: 1) to develop the learning environment on the internet network based on the constructivist theory promoting the problem-solving process on the topic of “the design and the management of the computer network systems in the organizations,” for the undergraduate students in the faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University to meet the 80/80 criterion, 2) to compare learning achievement and problem-solving skills by using information before and after learning, 3) to study the students’ satisfaction towards learning the learning environment on the internet network based on the constructivist theory promoting the problem-solving process. The samples, randomized by cluster sampling, were 39 students majoring in the Information Technology program from the faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University. The research instruments were the learning environment on the internet network based on the constructivist theory promoting the problem-solving process on the topic of “the design and the management of the computer network systems in the organizations,” a learning achievement test, a test for evaluating the problem-solving skills by using information, and a questionnaire asking for the students’ satisfaction towards learning. The statistics were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were found as follows.

1. The efficiency of the learning environment on the internet network based on the constructivist theory promoting the problem-solving process on the topic of “the design and the management of the computer network systems in the organizations” was at 87.66/80.25.
2. The mean score of the learning achievement and the problem-solving skills by using information for the undergraduate students at Surindra Rajabhat University after learning was higher than that before learning at the level of .05.
3. The level of the students’ satisfaction towards learning was at a high level.

Keywords: Learning Environment, Constructivist, the Problem-Solving Process

บทนำ

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกการดำรงชีวิตเป็นอันมาก เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เทคโนโลยีทำให้การสร้างที่พักอาศัยมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตสินค้าและให้บริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น เทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก การเดินทางเชื่อมโยงถึงกันทำให้ประชากรในโลกติดต่อรับฟังข่าวสารกันได้ตลอดเวลาพัฒนาการของเทคโนโลยีทำให้ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนไปมาก ในช่วง 200 ปีที่ผ่านมาสิ่งมีชีวิตที่เป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์ ค่อย ๆ พัฒนา และมนุษย์สามารถสร้างตัวหนังสือ และจารึกไว้ตามผนังถ้ำเมื่อประมาณ 5000 ปีที่แล้ว ศยามล เผือกสมบุรณ์ (2561) กล่าวว่ามนุษย์ต้องใช้เวลานานพอสมควรในการพัฒนาตัวหนังสือที่ใช้แทนภาษาพูด และจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า มนุษย์สามารถจัดพิมพ์หนังสือได้เมื่อประมาณ 5000 ปีที่แล้ว เมื่อเทคโนโลยีเริ่มเข้ามาช่วยในการพิมพ์ ทำให้การสื่อสารด้วยข้อความและภาษา

เพิ่มขึ้นมาก เทคโนโลยีพัฒนามาจนถึงการสื่อสารกัน โดยส่งข้อความเป็นเสียงทางสายโทรศัพท์ได้ประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว ซึ่งต่อมานักวิจัยได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนยังต้องนำเทคโนโลยี สื่อการสอนสมัยใหม่และไอซีทีเข้ามาช่วยเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นไปตามข้อกำหนดและนโยบาย การศึกษา 4.0 หรืออีกในหนึ่งคือ กระบวนการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นอารยะหรือประเทศที่เจริญแล้วอย่างครบถ้วนทุกด้าน ทุกมิติทุกองค์ประกอบของสังคม และยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างผู้เรียนที่มีสมรรถนะเป็นสิ่งที่ต้องการ สนับสนุน การคิดนวัตกรรม และการพึ่งตนเองได้บ้างทางด้านเทคโนโลยี โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่าง ไร้พรมแดนและมีการส่งเสริมเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา โดยการจัดการเรียนการสอน ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายเป็นการนำคุณสมบัติของเทคโนโลยีสารสนเทศและทรัพยากรที่มีอยู่ใน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับการเรียนการสอนตามแนว ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น ภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการ ทางจิตวิทยา ด้วยตนเอง ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้ เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้นซึ่ง วรณทิพา รอดแรงคำ (2540) กล่าวถึงทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ว่า เป็นทฤษฎีความรู้ที่ใช้อธิบายว่าเรารู้ได้อย่างไร และเรารู้อะไรบ้าง คอนสตรัคติวิสต์ จึงเป็นวิธีการคิดเกี่ยวกับเรื่องของความรู้และการเรียนรู้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ 2553)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ปัญหาของ นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มปัญญาชนที่เป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่าของประเทศ จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยจึงเลือก การจัดการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร สำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ โดยนักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และทักษะในการแสวงหาความรู้หรือแก้ปัญหา ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษา ปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศบนสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบ และบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและ บริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาและศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร และวิชาเทคโนโลยีเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560

2. ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ลงทะเบียนในรายวิชาการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร และวิชาเทคโนโลยีเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2560 ได้มาโดยใช้เทคนิคสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 39 คน ทั้งนี้ได้คำนึงถึงสภาพความพร้อมทั้งเวลา สถานที่ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น

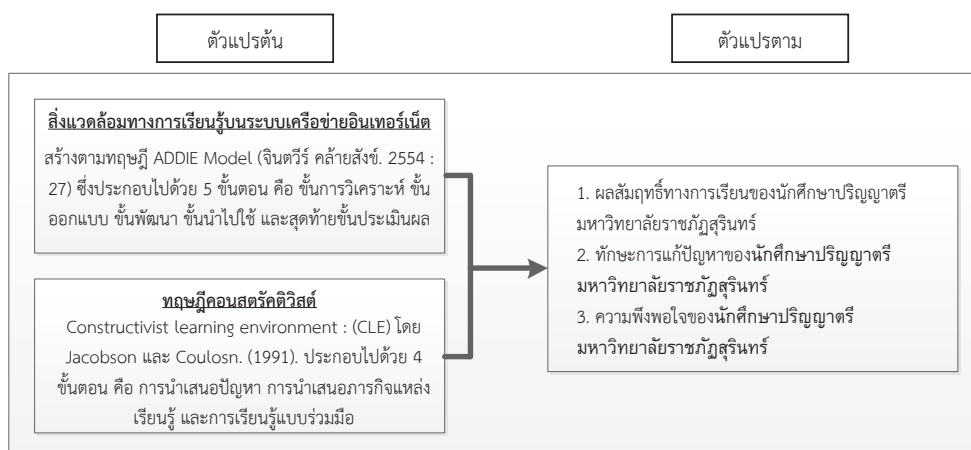
สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2. ตัวแปรตาม

- 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- 2.2 ทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- 2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยมีดังต่อไปนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่าย

การจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันหลายชื่อ เช่น การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ บทเรียนบนระบบเครือข่าย สื่อการเรียนรู้บนระบบเครือข่าย การเรียนบนระบบเครือข่าย เวิลด์ไวด์เว็บช่วยสอน สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อบนระบบเครือข่าย สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่าย เป็นต้น แต่สำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะใช้คำว่าสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่าย ทั้งนี้มีผู้รู้ได้ให้นิยามและความหมายของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายไว้หลายท่าน ดังนี้

อนล สวนประดิษฐ์ และคณะ (2558) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและไม่ใช้กายภาพในสถานศึกษา และในห้องเรียน ซึ่งหมายรวมถึงเงื่อนไข สถานการณ์ หรือสภาพการณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ และการนำวิทยาการไปใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร

McVey (1989) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ว่าสภาพแวดล้อมในการเรียนทางด้านกายภาพซึ่งประกอบด้วยแสงสว่าง สี เสียง บริเวณที่ว่าง เพอร์นิเจอร์ และลักษณะของ สถานที่ที่ใช้เรียนรู้ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาก็คือ บรรยากาศ ของชั้นเรียน

Clark (1996) ได้ให้คำจำกัดความของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายว่า เป็นการเรียนการสอนรายบุคคลที่นำเสนอโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์สาธารณะหรือส่วนบุคคล และแสดงผลในรูปแบบของการใช้เว็บเบราว์เซอร์ สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ติดตั้งไว้โดยผ่านเครือข่าย

การจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติที่คุ้นเคยกัน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นให้ผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม จึงมีนักการศึกษาได้สรุปหลักการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายไว้ ดังนี้

กุลศิริ โจมพรหม (2551) ได้สรุปหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนกับการจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายไว้ 5 ประการ คือ

1. ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปแล้ว ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา
2. การจัดการเรียนการสอนควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้เรียน
3. ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learners) หลีกเลี่ยงการกำกับจากผู้สอน
4. การให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนโดยทันที ช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสามารถของตน
5. ควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีขีดจำกัด

จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายมีคุณลักษณะที่ช่วยสนับสนุนหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 ประการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่าย พอสรุปได้ว่า ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ การนำเสนอ การสื่อสาร และการทำให้เกิดความสัมพันธ์ (กุลศิริ โจมพรหม 2551)

2. แนวคิดและทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget เรียกว่า Cognitive Constructivism และ Vygotsky ซึ่งเน้นเกี่ยวกับบริบททางสังคม เรียกว่า Social Constructivism แนวคิดของ

ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการสร้างมากกว่าการรับรู้ โดยเชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของนักเรียน โดยมีนักเรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อน โดยพยายามนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็นมาสร้าง เป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า สกีม (Schema) ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของโครงสร้างทางปัญญา หรือโครงสร้างของความรู้ในสมอง โครงสร้างทางปัญญานี้จะประกอบด้วยความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาหรือเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์หรือเหตุการณ์ อาจเป็นความเข้าใจหรือความรู้ของแต่ละบุคคล โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลจะมีการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการดูดซึม (Assimilation) ซึ่งเป็นการนำเอาสิ่งแวดล้อมภายนอกเข้าหรือความรู้ใหม่เข้ามาไว้ในโครงสร้างทางปัญญาและการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เป็นการปรับโครงสร้างทางปัญญาของตนเองในการรับสิ่งแวดล้อมหรือความรู้ใหม่ โดยการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมหรือสกีมของตนเอง เพื่อให้โครงสร้างทางปัญญาของแต่ละบุคคลเข้าสู่สภาพสมดุล (Equilibrium) หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สมาลี ชัยเจริญ 2544 อ้างถึงใน กุลศิริ โจมพรหม 2551)

2.1 Cognitive Constructivism มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดของ Piaget แนวคิดของทฤษฎีนี้เน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยการลงมือกระทำ Piaget เชื่อว่าถ้านักเรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) หรือเรียกว่า เกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (Disequilibrium) นักเรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยวิธีการดูดซึม (Assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญา และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) คือการเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิม หรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งนักเรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุล หรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง

2.2 Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญที่ว่า “ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา” รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนา ด้านพุทธิปัญญาที่อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่า Zone of proximal development ถ้านักเรียนอยู่ต่ำกว่า Zone of proximal development จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือในการเรียนรู้ที่เรียกว่า Scaffolding และ Vygotsky เชื่อว่านักเรียนสร้างความรู้โดยผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู และเพื่อน ในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม Social cultural context

3. หลักการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์

นักการศึกษาและนักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้นำหลักการมาใช้ในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มคอนสตรัคติวิสต์มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ ดังเช่นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่จะนำเสนอต่อไปนี้

Cunningham (1993) ได้เสนอแนะหลักการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning tasks) โดยกิจกรรมการเรียนรู้ควรฝังอยู่ในบริบทการแก้ปัญหาตามสภาพจริงในโลก นักเรียนจะได้เรียนรู้การแก้ปัญหาที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งขั้นตอนทั้ง 7 ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery learning)
2. บริเวณความใกล้เคียงในการพัฒนาเชาวน์ปัญญา (Zone of proximal development)
3. ฐานให้ความช่วยเหลือ (Scaffolding)
4. การฝึกหัดทางด้านสติปัญญา (Cognitive Apprenticeship)
5. ผู้สอนแนะ (Coaching)

6. บริบท (Context)

7. การร่วมมือเรียนรู้ (Collaborative learning)

จากการศึกษาหลักการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ทฤษฎีการบนสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งมีการเชื่อมโยงสารสนเทศทำให้ค้นคว้าได้อย่างรวดเร็ว เป็นการกระตุ้นนักเรียนด้วยสถานการณ์ปัญหาทำให้นักเรียนเกิดการแสวงหาความรู้ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้สรุปหลักการสำคัญมาสร้างองค์ประกอบในการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย คือ สถานการณ์ปัญหา (Problem base) แหล่งการเรียนรู้ (Resources) ฐานความช่วยเหลือ (Scaffolding) เครื่องมือทางปัญญา และเครื่องมือในการสนทนากัน (Conversational) นำมาใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายในครั้งนี้

4. ความสามารถในการแก้ปัญหา

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของความสามารถในการแก้ปัญหาไว้อย่างต่างกัน สรุปได้ดังนี้

ประสาธ อิศรปริดา (2538) ได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยทั้งการคิด ประสบการณ์และการรับรู้ต่าง ๆ แต่บางครั้งประสบการณ์หรือนิสัยเดิมและการรับรู้ก็อาจเป็นอุปสรรคขัดขวางการแก้ปัญหาได้

สโตร์ลเบิร์ก (Stollberg 1956) ให้ความสำคัญว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ปัญหานั้น ผู้แก้ปัญหาแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์บุคคล การแก้ปัญหาก็ไม่เหมือนกัน การแก้ปัญหาไม่มีขั้นตอนที่แน่นอนและไม่เป็นตามลำดับขั้น อาจสลับก่อนหลังหรือบางขั้นตอนไม่มี นอกจากนั้นการแก้ปัญหายังขึ้นอยู่กับ

1. ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
2. วุฒิภาวะของสมอง
3. สภาพการณ์ที่แตกต่างกัน
4. กิจกรรมและความสนใจของแต่ละคนที่มีต่อปัญหานั้น

กาเย่ (Gagne 1970) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหเป็นการเรียนรู้ประเภทหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกันตั้งแต่สองประเภทขึ้นไป และใช้หลักการนั้นประสมประสานกันจนเป็นความสามารถชนิดใหม่ที่เรียกว่า ความสามารถทางด้านการคิดแก้ปัญหา โดยการเรียนรู้ประเภทหลักการนี้ต้องอาศัยหลักการเรียนรู้ประเภทมโนคติ และกาเย่ ได้อธิบายว่า เป็นการเรียนรู้อีกประเภทหนึ่งต้องอาศัยความสามารถในการมองเห็นลักษณะร่วมกันของสิ่งเร้าทั้งหลายจากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นลักษณะเฉพาะบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความรู้ ความคิด แล้วนำมาแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่ต้องการซึ่งวิธีการแก้ปัญหานั้นไม่มีขั้นตอนที่แน่นอนหรือไม่เป็นตามลำดับขั้นก็ได้

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) คือ กระบวนการที่ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ มีขั้นตอน มีเหตุผลด้วยตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่มีการกำหนดปัญหาวางแผนแก้ปัญหา ตั้งสมมุติฐานเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลการตีความและการสรุป
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหายังมีขั้นตอน มีเหตุผล ซึ่งจะเป็นแนวทางในการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมองค์ประกอบ การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทั้งในด้านของวัตถุประสงค์เนื้อหาทั้ง 4 บทเรียน คือบทที่ 1 เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย บทที่ 2 อุปกรณ์สำหรับการเชื่อมต่อ บทที่ 3 การรักษาความปลอดภัยในระบบเครือข่าย และ บทที่ 4 การออกแบบระบบเครือข่าย ในรายวิชาการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร รวมทั้ง กระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผลศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ ที่ดีและวิธีหาความเที่ยงตรงอำนาจจำแนกความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของบุญชม ศรีสะอาด (2545) โดยพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 40 ข้อ และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ผลพบว่าแบบทดสอบมีค่าความยากง่าย ระหว่าง .20 ถึง .80 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง .20 ถึง .80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

3. แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ พัฒนาขึ้นโดย ปาลิตา บัวสีดำ (2551) จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบประเมินความพึงพอใจ ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจและวิธีการสร้างแบบประเมินจากหนังสือ การวิจัยเบื้องต้นของบุญชม ศรีสะอาด (2545) โดยกำหนดประเด็น 3 ด้านดังนี้ 1) ความพึงพอใจในด้านการออกแบบ 2) ความพึงพอใจในด้านการจัดการเรียนรู้ และ 3) ความพึงพอใจในด้านผลการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยพัฒนา แบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท จำนวน 20 ข้อ แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เป็นฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดสอบและตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายและทำการนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่าง และทำความเข้าใจการใช้งานสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร และรายละเอียดของการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

2. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ทดลองดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้จัดขึ้นโดยใช้เวลาดำเนินการ 8 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน ถึง 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 ให้นักศึกษาตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง 4 บทเรียน

2.2 ให้นักศึกษาตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ ก่อนเรียน (Pre-test) ที่พัฒนาขึ้นโดย ปาลิตา บัวสีดำ (2551)

2.3 ทำการทดลองโดยให้นักศึกษาตัวอย่าง เรียนโดยใช้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร

ทั้ง 4 บทเรียน คือบทที่ 1 เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย บทที่ 2 อุปกรณ์สำหรับการเชื่อมต่อ บทที่ 3 การรักษาความปลอดภัยในระบบเครือข่าย และ บทที่ 4 การออกแบบระบบเครือข่ายจำนวน 8 ครั้ง พร้อมทั้งทำแบบทดสอบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

2.4 ให้นักศึกษาตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยกระทำทันทีเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ซึ่งชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียนแต่มีการสืบเปลี่ยนข้อคำถามและคำตอบ

2.5 ทำการทดสอบระดับทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศหลังเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ ของ ปาลิตา บัวสีดำ (2551) ฉบับเดียวกับก่อนเรียนแต่มีการสืบเปลี่ยนข้อคำถามและคำตอบ

2.6 ให้นักศึกษาตัวอย่างทำแบบทดสอบความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศจากการใช้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	ผลรวม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	60	1578	52.6	3.05	87.66
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	40	963	32.1	3.74	80.25

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบย่อยท้ายหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย (E_1) คิดเป็นร้อยละ 87.66 ของคะแนนเต็ม และมีค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) คิดเป็นร้อยละ 80.25 ของคะแนนเต็ม ดังนั้น สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จึงมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 87.66/80.25

ตารางที่ 2 ตารางผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่เรียนด้วย สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา

ผลการทดลอง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				
	n	$\bar{X}$	S	t	Sig
ก่อนเรียน	39	16.1	7.69	13.082	.000
หลังเรียน	39	33.4	3.81		

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 33.4$, $S = 3.81$) สูงวก่่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.1$, $S = 7.69$) ซึ่งจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ตารางผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่เรียนด้วย สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา

ผลการทดลอง	ทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ				
	n	$\bar{X}$	S	t	Sig
ก่อนเรียน	39	11.85	3.62	6.453	.000
หลังเรียน	39	16.5	2.63		

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร มีทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ หลังเรียน ($\bar{X} = 16.5$, $S = 2.63$) สูงวก่่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.85$, $S = 3.62$) ซึ่งจากคะแนนทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศหลังเรียนของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านการออกแบบ	4.47	.77	มาก
2	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.38	.84	มาก
3	ด้านผลการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	4.28	.91	มาก
	เฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.37	.84	มาก

จากตารางที่ 4 สรุปว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $S = .84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.47$, $S = .77$) ต่อมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.38$, $S = .84$) และสุดท้ายด้านผลการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ($\bar{X} = 4.28$, $S = .91$)

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.66/80.25

2. นักศึกษาที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักศึกษาที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีความพึงพอใจต่อการจัดการสอนอยู่ใน ระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องการออกแบบและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กร ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 87.66/80.25 ซึ่งหมายความว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้วางแผนพัฒนากระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน ซึ่งผลการวิจัยข้างต้นประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) สูงกว่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก (E_1) เกิดจากคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการปฏิบัติงานและการทำแบบทดสอบย่อยท้ายบท ซึ่งกระทำหลังจากที่เรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในพื้นที่ จึงทำให้คะแนน E_1 สูงกว่า E_2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลศิริ โจมพรหม (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.95/76.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 75/75

2. นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ข้อมูลจากตารางที่ 2 และ 3) แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา นั้นช่วยส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา โดยนักศึกษาทุกคนสามารถใช้สารสนเทศในการค้นหาข้อมูลกับเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย อุปกรณ์สำหรับการเชื่อมต่อ การรักษาความปลอดภัยในระบบเครือข่ายและการออกแบบระบบเครือข่าย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักที่ใช้ในการออกแบบระบบเครือข่ายภายในองค์กร อีกทั้งยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบระบบเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ ความเข้าใจเดิมมาก่อน แล้วผ่านกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุลหรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง (กุลศิริ โจมพรหม 2551) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ บุญมี (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียน E-Learning เรื่องเทคนิคการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยบทเรียน E-Learning เรื่องเทคนิคการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา มีความพึงพอใจโดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้มีการออกแบบการนำเสนอเนื้อหาให้เข้าใจง่าย มีภาพกราฟิก ภาพนิ่ง และเสียงที่สอดคล้องกับเนื้อหา สามารถพบทวนได้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรินทร์ วาโย (2560) ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจ ต่อการใช้ชุดฝึกการเรียนรู้ออนไลน์ โดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือรายวิชาการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ซึ่งมีระดับมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสร้างและพัฒนาต่อยอดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา ในรายวิชาอื่นที่เป็นปัญหาในระดับอุดมศึกษา หรือระดับอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดีจากความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านดวงตา โนวาเชค คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ปั่นทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ บันลือ อาจารย์ ดร.อุดม หอมคำ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. **ไอซีทีเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2548.
- กุลศิริ โจนพรม. **การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2547.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. **การออกแบบการเรียนการสอนบนเว็บในระบบการเรียนอิเล็กทรอนิกส์**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **การจัดการเรียนรู้แนวใหม่**. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2553.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545
- ประสาธ อิศรปริดา. **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์, 2538.
- ปาลิตา บัวสีดา. **การใช้บทเรียนบนเครือข่ายแบบ Big Six Skills เรื่องข้อมูลสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เบื้องต้นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้สารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. **การสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นทักษะกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2540.
- ศยามล เผือกสมบุรณ์. **บทบาทความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ออนไลน์)** 2561 (อ้างเมื่อ 16 เมษายน 2562). จาก : <https://www.prosofthcm.com/Article/Detail/16794>
- สุมาลี ชัยเจริญ. **แนวโน้มของการวิจัยสื่อทางปัญญา**. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. **21 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบความคิด**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2545.
- อนล สวนประดิษฐ์ และคณะ. **การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2558.

- Cunningham, W.G. and Gresso D.W. **Cultural Leadership : The Culture of Excellence in Education**. Boston: Allyn & Bacon. 1993.
- Clark. G, **Glossary CB/WBT Terms**. (Online) 1996 (cited 20 July 2015). Available from: <http://www.clark.net.pub/nractive/alt5.htm>
- Gagne, Robert M. **The Condition of Learning**. New York: Holt Rinehart and Winston ;Inc., 1970.
- McVey, G. F. **Learning Environment**. Oxford: Pergamon. 1989.
- Stollberg, R.J. **Problem Solving The Precious Gem in Science Teaching**. Science Teacher, 1956.

การพัฒนา รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
Development of a Learning Organization Model for the Opportunity Expansion
Schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Education
Service Area Office 2

วิไลวรรณ ภัยรี¹ วีระยุทธ ขาตะกาญจน์² และจำเริญ ชูช่วยสุวรรณ³

โรงเรียนบ้านไผ่ใหญ่ อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช¹

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช²

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช³

E-mail: wilaiwan.phai@gmail.com

Received: July 15, 2019; Revised: August 14, 2019; Accepted: August 17, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบหลักรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ 3) พัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ และ 4) ตรวจสอบรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 474 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. องค์ประกอบหลักรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การวางเป้าหมายในอนาคต มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย และกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การ 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การเรียนรู้ วินัยในการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ 3) การมีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การจัดโครงสร้างองค์การ และการมอบหมายงาน และการติดต่อประสานงาน 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้ 5) การตรวจสอบกระบวนการทำงาน มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การติดตามการทำงาน และการประเมินผลการทำงาน 6) ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ ผู้นำแบบเพื่อนร่วมงาน และผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 7) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

3. รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ มี 7 ส่วน คือ ชื่อรูปแบบ ความเป็นมาของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบหลักของรูปแบบ แนวทางการประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

4. ผลการตรวจสอบรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the conditions of the learning organizations, 2) to analyze the main components of the learning organization model, 3) to develop the learning organization model, and 4) to examine the learning organization model in the educational opportunity extension schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. The research methodology was conducted as a mixed methods research. The samples were 474 participants randomized by simple random sampling from school administrators and teachers from the educational opportunity extension schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments were a document analysis form, an interview form, a questionnaire, and a connoisseurship form. The statistics were mean, standard deviation, factor analysis, and content analysis.

The research findings were found as follows.

1. The conditions of the learning organizations in the educational opportunity extension schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 in the overall were at a high level.

2. The main components of the learning organization model consisted of 7 components: 1) planning the targets in the future consisting of 2 subcomponents: regulating visions, missions, and targets and administration strategies for managing organizations, 2) developing human resources consisting of 3 subcomponents: learning, learning disciplines, and learning management, 3) having suitable organization structures consisting of 2 subcomponents: managing the organization structures and assigning works and cooperating works, 4) information technology consisting of 2 subcomponents: learning technology and learning management technology, 5) examining working processes consisting of 2 subcomponents: monitoring working and evaluating working performance, 6) leadership of the administrators consisting of 2 subcomponents: colleague and transformation leadership, and 7) an environmental analysis consisting of 2 subcomponents: the internal and external environmental analysis.

3. The learning organization model consisted of 7 parts: the name, the background, the objectives, the principles, the components, the guidelines for evaluating the model, and the key success factors.

4. The findings of the examination of the learning organization model showed that the experts agreed that the learning organization model was correct, appropriate, possible, and beneficial at a high level.

Keywords: Model Development, Learning Organizations, Educational Opportunity Expansion Schools

บทนำ

ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำ ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา 2560)

จากเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติเป็นประเด็นท้าทายความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการ บริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งมีจัดการศึกษา 3 ระดับในโรงเรียน เดียวกัน คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่ประสบปัญหา ในการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน บุคลากร ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ในด้านสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องฝึกงานไม่เพียงพอ ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ที่ดี ชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน บางโรงเรียนอยู่ห่างไกลความเจริญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2549) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ก็ประสบปัญหา ดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะปัญหาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และคุณภาพของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 2561) ที่พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2560 เปรียบเทียบปีการศึกษา 2559 พบว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้น 3.57 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ลดลง 18.67 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ลดลง 5.80 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ลดลง 8.72 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย เพิ่มขึ้น .88 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ลดลง .56 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ลดลง .31 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ลดลง .07 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการศึกษาที่ผ่านมายังมีคุณภาพ และประสิทธิภาพไม่เพียงพอ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการขององค์กร

ปัจจุบันแนวคิดในการพัฒนาองค์กรที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในวงการศึกษา ด้วยมีความเชื่อว่า สามารถพัฒนาศักยภาพที่แฝงเร้นอยู่ภายในตัวมนุษย์ให้เกิดศักยภาพสูงสุด นำสู่การดำเนินงานที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็น แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและนำสู่คุณภาพของผู้เรียนในที่สุด คือ การปรับเปลี่ยนองค์กรให้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) ตามทัศนะที่ Senge (1990) ได้กล่าวไว้ คือ “องค์กรแห่งการ เรียนรู้ คือ หน่วยงานที่บุคลากรทุกระดับ ร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้แก่กัน และศักยภาพขององค์กร ให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เกิดผลงานได้คุณภาพตามที่ปรารถนา” โดยอาศัยวินัย 5 ประการ (The Fifth Discipline) คือ 1) ความมุ่งมั่นแห่งตน (Personal Mastery) 2) รูปแบบความคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Model) 3) การสร้างและสานวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 4) การเรียนรู้ของทีมงาน (Team Learning)

และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) และต่อมา Garvin (2000) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า “องค์การแห่งการเรียนรู้ คือ องค์การระบบเปิด (Open System) ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และสมบัติที่แสดงถึงการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ คือ นโยบายที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ประสบการณ์ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดไม่ให้เกิดขึ้นอีก” ซึ่งสามารถดำเนินการตามแนวคิดสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ระบบการแก้ปัญหา (Systematic Problem Solving) 2) การทดลองใช้วิธีการใหม่ๆ (Experimentation with New Approaches) 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์และเรื่องในอดีต (Learning from their Own Experience and Post History) 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดของผู้อื่น (Learning from the Experiences and Best Practices of Others) และ 5) การถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Transferring Knowledge Quickly and Efficiently) ในขณะที่ Marquardt (2002) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า “การพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากความเข้าใจในการพัฒนาระบบย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน” ซึ่งการเรียนรู้จะแทรกซึมอยู่ในระบบย่อยทั้ง 5 ระบบ คือ 1) การเรียนรู้ (Learning) 2) องค์การ (Organization) 3) คน (People) 4) ความรู้ (Knowledge) และ 5) เทคโนโลยี (Technology) จากแนวคิดการพัฒนาองค์การสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาองค์การ พัฒนาบุคคล ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ อันส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งภูมิปัญญา เกิดการเรียนรู้ การถ่ายโอนความรู้ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคคลได้ขยายขีดความสามารถของตนเองเกิดเป็นวัฒนธรรมในการทำงานที่ช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในที่สุด จากเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
4. เพื่อตรวจสอบรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed - Methodology) ระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์เอกสารจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การแห่งการของ Marquardt (2002) Garvin (2000) Kaiser (2000) Bennette &

O' Brien (1994) Senge (1990) ศันสนีย์ จะสุวรรณ (2550) สุรัตน์ ดวงชาต (2549) และสมคิด สร้อยน้ำ (2547) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ คือ ด้านองค์การ ด้านการเรียนรู้ ด้านผู้บริหาร ด้านเทคโนโลยี และด้านการจัดการความรู้

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบคำถาม สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 8 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ใน 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านองค์การ ได้แก่ โครงสร้างขององค์การ วิสัยทัศน์องค์การ วัฒนธรรมขององค์การและกลยุทธ์ขององค์การ ผู้การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

2.2 ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับการเรียนรู้ ประเภทการเรียนรู้ วัฒนธรรมการเรียนรู้ และวินัยในการเรียนรู้

2.3 ด้านผู้บริหาร ได้แก่ ภาวะผู้นำในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้

2.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้

2.5 ด้านการจัดการความรู้ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การถ่ายโอนและใช้ความรู้ และการจัดเก็บความรู้

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ สรุปประเด็น สร้างแบบสอบถามสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 แบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.986

5. นำแบบสอบถามไปสอบถามความคิดเห็นสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 กับผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 474 คน โดยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางทาร์ยามาเน ที่ความเชื่อมั่น 99% (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2554) และใช้การสุ่มอย่างง่ายจากประชากรทั้งหมด 1,001 คน

6. การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยนำข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารและครู จำนวน 474 คน เกี่ยวกับสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มาวิเคราะห์องค์ประกอบหลักขององค์การแห่งการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

1. ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสาร จากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนารูปแบบจากแนวคิด

ของอภิชา ธาณิรัตน์ (2555) จันทรา ส่งศรี (2557) และสมาน อัครภูมิ (2557) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบได้ 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบ ส่วนที่ 2 ความเป็นมาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 4 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 5 องค์ประกอบหลักของรูปแบบ ส่วนที่ 6 แนวทางการประเมินรูปแบบ และส่วนที่ 7 เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้

2. ดำเนินการพัฒนาาร่างรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และการตอบแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารระดับสูง จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน และผู้ปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ (ผู้บริหารสถานศึกษา) จำนวน 3 คน ในประเด็นและนำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุง รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $S = .65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านองค์การมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, $S = .68$) รองลงมา คือ ด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.01$, $S = .63$) ด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.97$, $S = .65$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.93$, $S = .62$) และด้านการจัดการความรู้ตามลำดับ ($\bar{X} = 3.88$, $S = .67$) ตามลำดับ

2. องค์ประกอบหลักของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนอนาคต (Plan of the Future) ประกอบด้วย 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .888 ถึง .965 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้ 2 องค์ประกอบ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย และกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การ

องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development) ประกอบด้วย 32 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .579 ถึง .968 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้ 3 องค์ประกอบ คือ การเรียนรู้ วินัยในการเรียนรู้ และการจัดการความรู้

องค์ประกอบที่ 3 การมีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม (Appropriate Organization Structure) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) .570 ถึง .699 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้ 2 องค์ประกอบ คือ การจัดโครงสร้างองค์การ และการมอบหมายงานและการติดต่อประสานงาน

องค์ประกอบที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .570 ถึง .871 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้ 2 องค์ประกอบ คือ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้

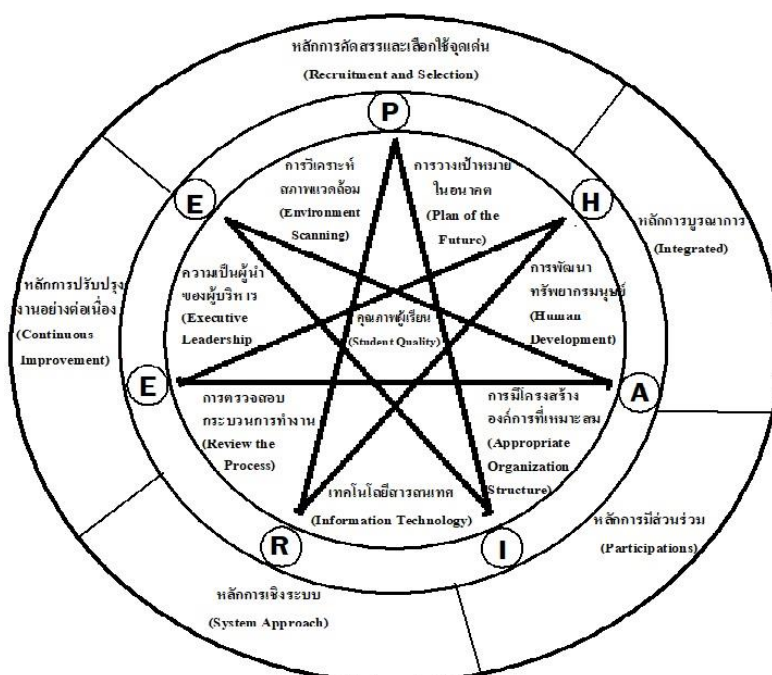
องค์ประกอบที่ 5 การตรวจสอบกระบวนการทำงาน (Review the Process) ประกอบด้วย 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .540 ถึง .754 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้

2 องค์ประกอบ คือ การติดตามการทำงาน และการประเมินผลการทำงาน

องค์ประกอบที่ 6 ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร (Executive Leaderships) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .520 ถึง .764 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้ 2 องค์ประกอบ คือ ผู้นำแบบเพื่อนร่วมงาน และผู้นำการเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบที่ 7 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environment Scanning) ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .540 ถึง .785 สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบย่อยได้ 2 องค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

3. รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบ รูปแบบนี้ มีชื่อว่า PHAIREE Model ส่วนที่ 2 ความเป็นมาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 4 หลักการของรูปแบบ มี 5 ประการ คือ หลักการคัดสรรและเลือกผู้จุดเด่น (Recruitment and Selection) หลักการบูรณาการ (Integrated) หลักการมีส่วนร่วม (Participations) หลักการเชิงระบบ (System Approach) และหลักการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ส่วนที่ 5 องค์ประกอบหลักของรูปแบบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ การวางแผนเป้าหมายในอนาคต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การมีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม เทคโนโลยีสารสนเทศ การตรวจสอบกระบวนการทำงาน ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ส่วนที่ 6 แนวทางการประเมินรูปแบบ ส่วนที่ 7 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 PHAIREE Model: รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

4. ผลการตรวจสอบรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นร่วมกันว่ารูปแบบ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เมื่อประเมินระดับปฏิบัติในสิ่งที่แสดงถึงลักษณะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรและการสนับสนุนในส่วนของการดำเนินงานของโรงเรียน โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล เน้นการกระจายอำนาจจึงทำให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีการบริหารจัดการด้วยการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญาภัค เสงใจบุญ (2557) ที่ศึกษาสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรฯ สุขสด (2557) ที่ศึกษาสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร นฤมล สายะบุตร และประกอบ คุณารัตน์ (2557) ที่ศึกษาสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย และพิมพ์มาส รังสรรค์สุชาติ (2552) ที่ศึกษาสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มี 7 องค์ประกอบ คือ 1. การวางเป้าหมายในอนาคต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย และกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การ 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ การเรียนรู้ วินัยในการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ 3. การมีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ การจัดโครงสร้างองค์การ และการมอบหมายงานและการติดต่อประสานงาน 4. เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้ 5. การตรวจสอบกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ การติดตามการทำงาน และการประเมินผลการทำงาน 6. ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ผู้นำแบบเพื่อนร่วมงานและผู้นำการเปลี่ยนแปลง 7. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งองค์ประกอบหลักที่ได้บางส่วนสอดคล้องกับแนวคิดของนักทฤษฎีหรือนักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ดังนี้ คือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaiser (2000) และอดิษฐ์ สุขสด (2557) ในด้านโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม Senge (1990) ในด้านวินัยในการเรียนรู้ Marquardt (2002) ในด้านการเรียนรู้ และเทคโนโลยี Garvin (2000) ในด้านการถ่ายทอดความรู้ และกัญญาภัค เสงใจบุญ (2557) ในด้านการจัดการความรู้

3. จากการพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ส่วน คือ ชื่อรูปแบบ ความเป็นมาของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบหลักของรูปแบบ แนวทางการประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ซึ่งองค์ประกอบหลักที่ได้บางส่วนสอดคล้องกับแนวคิดอภิชญา ธาณิรัตน์ และคณะ (2555) ได้แก่ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ สมาน อัครภูมิ (2557) ได้แก่ ชื่อรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบหลักของรูปแบบ แนวทางการประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

4. จากการตรวจสอบรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และ การตอบแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมาก เนื่องจากองค์ประกอบหลักขององค์การแห่งการเรียนรู้ ทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กันในทางกระบวนการ จึงมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกอย่างครอบคลุมรอบด้าน โดยการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเชิงลึก การสอบถามผู้บริหารและครู โดยการใช้แบบสอบถาม และตรวจสอบติดตามประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และประเมินผลรูปแบบ ทำให้องค์ประกอบของรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เหมาะสมกับบริบท และความต้องการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของรวมทอง รัตมี และคณะ (2555) วสันต์ แสงหลา (2557) รุ่งฤดี ชามะสนธิ์ (2557) จันทรา ส่งศรี (2557) และอนุชิตา เขียงฉิ (2555) มีผลการประเมินรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเสนอแนะให้โรงเรียนใช้รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะตามรูปแบบ เรียงลำดับตามความต้องการ และความจำเป็นของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การประชุม สัมมนาเพื่อถ่ายทอดแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์ ในทุกระดับอย่างต่อเนื่องเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนได้แนวปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การนำ PHAIREE MODEL: รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารควรดำเนินงานตามแนวทางของวงจร PDCA คือ

1. ขั้นตอนการวางแผน (Plan: P)

1.1 ควรสำรวจสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ ศึกษาว่าในองค์กรมีอะไรดี ประเมินศักยภาพขององค์กร/บุคลากร ค่านิยม ปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งประเมินการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจสภาพปัจจุบันขององค์กรและนำรูปแบบไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 ควรสร้างความพร้อมให้บุคลากร โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการที่ต้นของบุคลากรให้มีความต้องการในการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

1.3 ควรศึกษาแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ และทำความเข้าใจกับเงื่อนไขความสำเร็จก่อนนำรูปแบบไปใช้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินการทุกขั้นตอน

1.4 ควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ให้สอดคล้องรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน (DO: D)

2.1 ควรนำหลักการคัดสรรและเลือกใช้จุดเด่น (Recruitment and Selection) หลักการบูรณาการ (Integrated) หลักการมีส่วนร่วม (Participations) หลักการเชิงระบบ (System Approach) และหลักการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) มาบูรณาการในการบริหารองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2 ควรจัดบริบทของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรตามรูปแบบ เช่น จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

2.3 ควรส่งเสริมสถานศึกษามีระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในองค์กร

3. ขั้นตอนการตรวจสอบการทำงาน (Check: C)

3.1 ควรติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามรูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อได้ทราบสภาพและปัญหาการดำเนินงานและดำเนินการรักษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

3.2 ควรติดตามตรวจสอบการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดแผนการปฏิบัติงานประจำปีเพื่อทบทวนกิจกรรมโครงการของสถานศึกษาที่ไม่ส่งเสริมต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

4. ขั้นตอนการปรับปรุงการทำงาน (Act: A)

4.1 ควรนำผลการประเมินการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานในแต่ละฝ่ายของสถานศึกษา เพื่อหาทางเลือกใหม่ในการพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

4.2 ควรนำผลการประเมินการทำงานมาปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา แต่ไม่ปรับรื้อแนวทางการดำเนินงานหลักที่กำหนดไว้ในรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือทดลองนำรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปปรับใช้ เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบและกิจกรรมทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

2. ควรศึกษาประสิทธิผลของการนำรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้กับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. ควรศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของรูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือสังกัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กัญญาภัค เสงใจบุญ. “การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา,” วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 4, 2 (2557): 53-62.

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, สำนักงาน. แผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2: จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2561.

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2549.
- จันทรา สงศรี. “รูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 4, 2 (2557): 63-73.
- นฤมล สายบุตร และประกอบ คุณารักษ์. “รูปแบบการจัดการความรู้สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 4, 1 (2557): 17-22.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: แฮส ออฟเคอร์มิสท์, 2554
- พิมพ์มาส รังสรรค์สถิตย์. “รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 4, 2 (2552): 90-95.
- รุ่งรติศ ชามะสนธิ. “รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เน้นพลวัตการเรียนรู้,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 4, 2 (2557): 90-95.
- รวมพร ทองรัตน์ และคณะ. “รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก,” **วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 7, 1 (2555): 89-106.
- วสันต์ แสงหลา. “การพัฒนาแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดชัยภูมิ,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. 6, 2 (2557): 56-68.
- คันสนีย์ จะสุวรรณ. **การพัฒนาแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- สมาน อัครภูมิ. **รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการบูรณาการระบบประกันคุณภาพภายในกับการบริหารสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดกลาง**. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.
- สุรัตน์ ดวงชาท. **การพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้: กรณีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- สมคิด สร้อยน้ำ. **การพัฒนาตัวแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560.
- อดิษฐ์ สุขสด. “การพัฒนาแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 4, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557): 242-257.
- อนุชิตา เที่ยงฉี. “รูปแบบการพัฒนาและประเมินองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” **วารสารศึกษาศาสตร์**. 23, 3 (2555): 137-151.
- อภิญา ธานีรัตน์และคณะ. “รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร,” **วารสารวิจัย มสท. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 8, 2 (2555): 137-151.

- Bennette, J. K., and O'Brien, M. J. "The building blocks of the learning organization," **Training**, **31 (June)**. (1994): 41-49.
- Garvin D, A. **Learning in action: A guide to putting the learning organization to Work**. Boston: Harvard Business School, 2000.
- Kaiser, S. M. **Mapping the learning organization: Exploring a model of organizational learning**. Doctoral dissertation, Louisiana State University, 2000.
- Marquardt, M. **The building the learning organization: Master the 5 element for corporate learning**. California: Davies-Black Publishing, 2002.
- Senge, P.M. **The fifth discipline: The art and practice of the learning organization**. New York: Doubleday, 1990.

**รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน**
**A Model for Developing the Competency of the Proactive Public Health
Promotion for Village Health Volunteers (VHV)**

วิณาพร สำอางศรี¹ ปรีชา สามัคคี² และไกรเดช ไกรสกุล²

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช²

E-mail: jsum2008@gmail.com

Received: June 21, 2019; Revised: August 5, 2019; Accepted: August 6, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และข้อมูลพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นการวิจัยผสมผสานวิธีเชิงปริมาณและคุณภาพ ตัวอย่างได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน อสม. ที่เป็นตัวอย่างสำหรับทดลอง 15 คน และตัวอย่างสำหรับใช้รูปแบบ 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง แบบสอบถาม คู่มือการใช้รูปแบบ แบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. พบว่าเป็นการดำเนินงานตามกรอบในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข อสม.ส่วนใหญ่ต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ “อย่างเข้าถึงที่สุด” ได้ลงมือปฏิบัติให้มากกว่าที่ทำอยู่ รู้เท่าทันเหตุการณ์ มีการพัฒนากระบวนการทำงาน มีการทำงานเป็นทีมแบบเครือข่ายและมีการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการประชุมพบทบทวนกันต่อเนื่อง

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. เป็นรูปแบบกระบวนการอบรมปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายในการพัฒนา 3) กรอบแนวคิดของรูปแบบ 4) เนื้อหาสาระ 5) ขั้นตอน กิจกรรม 6) สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และ 7) การประเมินผล และมีผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบมีคะแนนเฉลี่ย 16.61 และหลังเข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 18.54

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่า กลุ่มใช้จริงมีคะแนนการทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมของรูปแบบมีคะแนนเฉลี่ย 15.57 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 18.04 และมีคะแนนการประเมินสมรรถนะด้านการจัดทำแผน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ การส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the situations and the basic information of the proactive public health promotion for Village Health Volunteers (VHV), 2) to develop a model for developing the competency of the proactive public health promotion for VHVs, and 3) to evaluate the effectiveness of the model for developing the competency of the proactive public health promotion for VHVs. The research was conducted by combining the quantitative and qualitative research together. The samples, selected by purposive sampling, were 5 experts, 15 VHVs, and 20 participants to use the model. The research instruments were a document synthesis form, a questionnaire, an instruction manual for using the model, and pretest and posttest used to test the samples before and after participating in the activities from the model. The statistics were percentage, and mean.

The research findings were found as follows.

1. The research findings showed that the situations and the basic information of the proactive public health promotion of VHVs were managed by the framework of the implementation of the Ministry of Public Health. Most of VHVs wanted to be developed their knowledge as "the most access", get to practice more than the current practice, update situations, develop working processes, work as network teamwork, and create participation by having meetings to review knowledge continually.

2. The model for developing the competency of the proactive public health promotion of VHVs was in the form of the implementation training processes consisting of 1) principles and reasons, 2) objectives of development, 3) the framework of the model, 4) contents, 5) procedures and activities, 6) media for managing activities, and 7) evaluation. The findings of the experiment showed that the experimental group had the mean score before participating in the activities from the model at 16.61 and after participating in the activities from the model at 18.54.

3. The effectiveness of the model was found that the sample group used the model had the mean score of the pre-test before participating in the activities from the model at 15.57 and the mean score of the posttests after participating in the activities from the model at 18.04. In addition, this group also had the mean scores from evaluating the competency on planning at the points that passed the criteria regulated. The satisfaction of the samples towards the use of the model was at a high level.

Keywords: A Model for Developing Competency, Proactive Public Health Promotion, Village Health Volunteers

บทนำ

ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านสาธารณสุข ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะเป็นองค์กรหลักด้านสุขภาพที่รวมพลังสังคมเพื่อประชาชนสุขภาพดี โดยมีพันธกิจ คือ พัฒนา

และอภิบาลระบบสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน เพื่อไปสู่เป้าหมายประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน (สำนักนโยบายและแผน กระทรวงสาธารณสุข 2559) ซึ่งกลไกที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงงานบริการสุขภาพไปสู่ประชาชนในระดับครัวเรือน และระดับปัจเจกบุคคลได้คือ กลไกการทำงานของ อสม. ซึ่งในปัจจุบันในประเทศไทยมีอยู่กว่าล้านคนทั่วประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข 2559) เป็นเครือข่ายกำลังคนที่สำคัญในการดำเนินงานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิลงสู่ชุมชนโดยเน้นการเสริมสร้างระบบสุขภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชนท้องถิ่นใน 7 ภารกิจคือ 1) การสร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน 2) การรักษาโรคที่พบบ่อยในชุมชน 3) ดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง 4) ดูแลใส่ใจผู้สูงอายุ 5) การส่งเสริมสุขภาพ 6) การควบคุมป้องกันโรค และ 7) การสร้างชุมชนเข้มแข็ง

อสม. เป็นตัวแทนของภาคประชาชนในระดับหมู่บ้าน เกิดขึ้นจากแนวคิดของการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care) ตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2521) ที่ได้รับการพัฒนาให้มีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ (Change Agent) ในการ “แก้ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ขี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน และดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี” การพัฒนาบทบาท อสม.ของกระทรวงสาธารณสุขมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง จวบจนปัจจุบันที่มีการปรับกระบวนการทัศนสำคัญในเรื่องการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศ ภายใต้แนวคิดการสาธารณสุขมูลฐาน ที่เดิมมองบทบาทประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการและการตัดสินใจด้านสุขภาพทั้งหมดจะอิงบุคลากรด้านสาธารณสุข ไปเป็นการให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น (Community Participation) และเน้นการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ (Intersectoral Collaboration) มีการใช้เทคโนโลยีทางด้านสุขภาพที่เหมาะสมเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้อย่างยั่งยืน

บทบาทของอสม.ที่เป็นอยู่ส่วนใหญ่คือการทำงานที่เสร็จเป็นครั้งคราวในระยะเวลานั้น ๆ แต่งานที่ต้องแสดงบทบาทในฐานะแกนนำชุมชนด้านสุขภาพยังไม่เห็นชัดเจน นอกจากนี้ อสม.เองยังต้องแสดงบทบาทสัมพันธ์กับภาระงานขององค์กรที่ให้การสนับสนุน ทำให้ อสม.ทำงานอย่างขาดการบูรณาการและไม่มีอิสระ ที่สำคัญคือหลุดออกจากการเป็นคนของชุมชนในขณะที่งานในระดับพื้นที่มีแนวโน้มที่เน้นหนักไปในเรื่องของการรักษาโรคมามากขึ้นและยังต้องรับภาระเรื่องการเพิ่มขึ้นอย่างมากของโรคเรื้อรัง ที่เกิดจากการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2552) ขณะที่ อมร นนทสุต (2551) ได้เสนอว่าบทบาท อสม.ในอนาคตควรเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือใหญ่ อสม. ควรสนับสนุนบทบาทท้องถิ่นและชุมชนโดยใช้มาตรการทางสังคม แก้ปัญหาด้านสุขภาพซึ่งต้องใช้เทคนิคทางสังคมควบคู่กับเทคนิควิชาการเพื่อการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรม โดยได้นิยาม สุขภาพชุมชน (Community Health) ว่าเป็นการที่ชาวบ้านมีบทบาทใน 3 ประการคือ การดูแลตนเอง การดูแลสิ่งแวดล้อม และการดำเนินมาตรการทางสังคมร่วมกันโดย 2 ประการแรกต้องร่วมกันทั้งทางวิชาการและมาตรการทางสังคม ส่วนประการที่ 3 เป็นการให้ชาวบ้านรู้จักร่วมมือกัน เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นของตน คือมาตรการทางสังคมซึ่งเป็นบทบาท อสม.ที่ผลักดันให้เกิดขึ้นได้ผ่านกระบวนการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน

นอกจากนี้ยังมีการเน้นบทบาท อสม. ยุคใหม่ใน 4 เรื่องคือ 1) การส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก ที่มุ่งส่งเสริมบทบาท อสม. ให้ปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างสุขภาพภาคประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนโดยเน้นการดูแลกลุ่มแม่และเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเรื้อรัง 2) สร้างระบบความร่วมมือ เน้นการทำงานเป็นทีมร่วมกับภาคีเครือข่ายสุขภาพในชุมชนโดยใช้แผนสุขภาพตำบลในการแก้ไขปัญหา ผ่านเวทีชุมชนหรือทำข้อตกลงในการจัดการสุขภาพร่วมกัน 3) พัฒนารูปแบบบทบาทประชาชน องค์กร อสม.เป็นแกนหลักในการจัดทำแผนสุขภาพตำบลและขับเคลื่อนร่วมกับบทบาทโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โดยประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนและดำเนินงาน เพื่อให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้อง และ 4) สร้างมาตรการทางสังคม มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนในเรื่องการแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2554) และผลจากการประเมินทศวรรษแรกแห่งการสาธารณสุขมูลฐาน พบว่า อสม. ไม่ได้ปฏิบัติงานจริงเนื่องจากไม่มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และความรู้อของ อสม. ไม่เพียงพอเนื่องจากไม่มีเวลาเข้ารับการอบรมที่เป็น

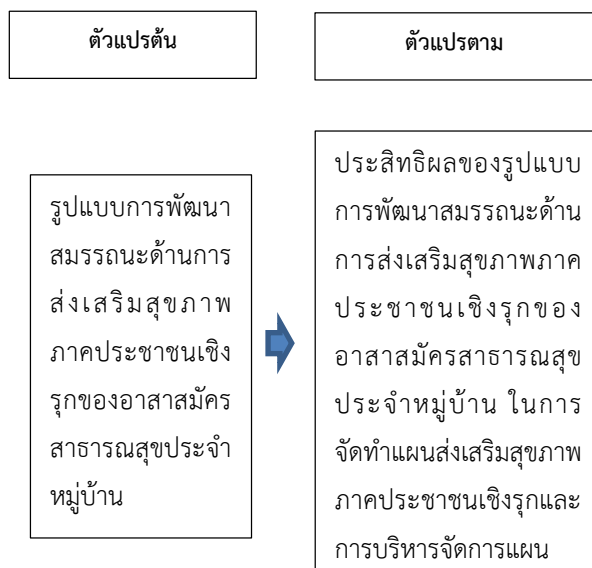
ระยะเวลายาวนานติดต่อกัน (15 วัน) ขณะที่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ได้มีแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจนในการอบรม อสม. ต่อเนื่อง ส่งผลให้ อสม.ขาดความรู้ ขาดความมั่นใจ ไม่รู้ว่าจะทำอะไรตามบทบาท แม้ว่ากระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดการอบรมและฝึกปฏิบัติให้แก่ อสม.ให้สอดคล้องกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติ (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน 2550)

ผู้วิจัยตระหนักถึง การทบทวนกระบวนการวิธีการทำงานของ อสม.ในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางสังคม สิ่งแวดล้อม ที่รวดเร็ว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงดำเนินการพัฒนารูปแบบการพัฒนา สมรรถนะด้านส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกสำหรับ อสม.ขึ้น เพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ของการดำเนินงาน ด้านส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกของ อสม.ให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.

กรอบแนวคิดในการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่เกี่ยวข้องและแกนนำชุมชน
ในระดับตำบล จังหวัดละ 20 คน ในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 140 คน

ตัวอย่างได้แก่ อสม.ที่เป็นแกนนำในชุมชนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 15 คน เป็นตัวอย่างสำหรับทดลอง และตัวอย่างสำหรับใช้รูปแบบจำนวน 20 คน และผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกจาก อสม.ที่เป็นแกนนำการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในชุมชนเป้าหมาย

ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในระหว่างเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม 2561 รวมเวลาในการทำวิจัย 4 เดือน

1. สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สำรวจ สภาพปัญหา ความต้องการและข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2.1 สำรวจสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชน

2.2 สังเคราะห์รายงานวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ถอดบทเรียนจากผู้ปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ 1) แบบการสังเคราะห์เอกสาร 2) แบบสังเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ 3) แบบประเมินร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการนำใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) แผนการจัดกิจกรรม การพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. จำนวน 3 วัน โดยมีองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการพัฒนา คือ ชื่อเรื่อง (ประเด็นพัฒนา) วัตถุประสงค์ เนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/อุปกรณ์และการประเมินผล 2) แบบทดสอบก่อน และหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา เป็นแบบ เลือก ถูก-ผิด (Check List) ที่ครอบคลุมเนื้อหา ของกิจกรรมกระบวนการทุกขั้นตอน จำนวน 20 ข้อ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานรายบุคคลทุกด้าน(สมรรถนะพื้นฐาน) 4) แบบประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกรายบุคคล (สมรรถนะที่มุ่งเน้น) และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาตามหลักการ

ขั้นตอนในการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิเคราะห์สังเคราะห์จากการวิจัยระยะที่ 1 มาร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. โดยผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. กับตัวอย่างสำหรับทดลอง 15 คน และปรับปรุงหลังการทดลอง

ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. กับกลุ่มตัวอย่างสำหรับใช้รูปแบบ 20 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมของรูปแบบฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบฟอร์มการสังเคราะห์เอกสาร 2) เก็บรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และในการสังเคราะห์รายงานวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ใช้แบบสังเคราะห์ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการโดยนำหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบัณฑิตวิทยาลัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ พร้อมเค้าโครงวิทยานิพนธ์บับย่อ ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. และแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญติดตาม ประสานงานเพื่อให้ได้ผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญกลับคืน 4) การเก็บข้อมูลในขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบ และนำใช้จริงในพื้นที่เป้าหมาย ผู้วิจัยดำเนินการโดย 4.1) นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย เสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อสม. แก่นำชุมชน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมาย 4.2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. ตามรูปแบบที่กำหนด 4.3) ประเมินผลโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบ ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานรายบุคคล รายด้าน แบบประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกรายบุคคล และแบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล การวิจัย โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล 1.1) แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา 1.2) ข้อมูลจากแบบสอบถามอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่เกี่ยวข้องและแก่นำชุมชนในระดับตำบลและ 1.3) ข้อมูลจากแบบสังเคราะห์รายงานผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ นำมาสังเคราะห์ สรุป เป็นแนวทาง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญ และสรุปผลการหาความเหมาะสมของรูปแบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล แบบคำตอบของแบบทดสอบที่ได้จากการทดลองและการนำใช้รูปแบบในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 3.1) วิเคราะห์ผลการทดสอบก่อน – ระหว่างและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 3.2) วิเคราะห์ผลคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลระหว่างการพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานรายด้าน 3.3) วิเคราะห์ผลการประเมินชิ้นงานกลุ่มรายกิจกรรมและภาพรวมของสมรรถนะการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกโดยใช้เกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งในการเก็บข้อมูลในขั้นตอน การทดลองและการนำใช้จริงในกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการชี้แจงการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายและได้รับความยินยอมในการให้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ส่วนข้อมูลการประเมินความพึงพอใจเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พบว่า การส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้สามารถดูแล จัดการสุขภาพของตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ซึ่งระบบสุขภาพภาคประชาชนเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพทุกมิติในลักษณะองค์รวมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้กำหนด นโยบาย เป้าหมาย และตัวชี้วัด ตามความต้องการของชุมชนที่แท้จริง และเชื่อมต่อกับระบบสุขภาพภาครัฐ เจ้าหน้าที่ต้องปรับแนวคิดและบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและสร้างกลไกปัจจัยเอื้ออำนวยให้ประชาชนแสดงบทบาทเป็นผู้คิด วิเคราะห์ และตัดสินใจลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ ความตระหนักเห็นคุณค่าและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีภาวะผู้นำ สามารถในการจัดการเชิงระบบ มีทักษะในการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และมีอุดมการณ์ จิตอาสา (ทัศนคติที่ดี) ที่เป็นคุณลักษณะจำเป็นที่ต้องพัฒนาเพื่อทำให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผลการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของกิจกรรมของรูปแบบพัฒนาสมรรถนะ 4) เนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมของรูปแบบ 5) วิธีการหรือขั้นตอนที่มีกิจกรรมที่หลากหลายโดยสอดคล้องตามขั้นตอนต่าง ๆ 6) สื่อประกอบหรือคู่มือประกอบการจัดกิจกรรมของรูปแบบที่มีความเหมาะสม 7) การประเมินผลที่มุ่งวัดและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่มีการดำเนินการอย่างเป็นวงจรเชิงระบบต่อเนื่องเพื่อสร้างกลไกภาคประชาชน ให้มีความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ สามารถใช้มาตรการเชิงรุกในการส่งเสริมสุขภาพให้เป็นเรื่องของทุกคน โดยทุกคน เพื่อทุกคน

1.2 สถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.

1.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของ อสม. พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป อาชีพเกษตรกร ระดับการศึกษา ระดับอนุปริญญา รองลงมาคือประถมศึกษาและปริญญาตรี มีระยะเวลาปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 10-20 ปี รองลงมาคือ มากกว่า 20 ปี

1.2.2 สถานการณ์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. ที่เป็นกรอบในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ที่ อสม.ปฏิบัติมากที่สุดคือ กิจกรรมเรื่อง 3อ 2ส (ออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ ลดสูรา สารเสพติดอื่น ๆ) รองลงมาคือ การเยี่ยมผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นอกจากนี้ อสม.ยังมีการทำงานร่วมกับเครือข่ายและกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน เช่น ท้องถิ่น โดยร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามวาระโดยมีข้อเสนอต้องการการพัฒนาความรู้ให้ทันต่อโลกยุคดิจิทัล เพื่อการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์

การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก ของ อสม.ในระดับชุมชน พบว่าส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการคัดกรองโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง การรณรงค์เพื่อการป้องกันโรคติดต่อ และลงพื้นที่เพื่อสำรวจผู้ป่วยติดเตียง และคัดกรองสุขภาพรายครัวเรือน แนะนำเรื่องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนคือการร่วมกันกับเจ้าหน้าที่และเพื่อน อสม.ในการลงไปคัดกรองเชิงรุกในชุมชน ค้นหาปัญหาด้วยการสอบถามจากประชาชน บางแห่งมีการประชุมเตรียมการดำเนินงาน มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ประสานงานความร่วมมือกับภาคี และมีกิจกรรมรณรงค์ตามวาระของ รพ.สต. เป็นต้น ในส่วนของความต้องการในการพัฒนาตนเอง อสม.ส่วนใหญ่ต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ “อย่างเข้าถึงที่สุด” ได้ลงมือปฏิบัติให้มากกว่าที่ทำอยู่ รู้เท่าทันเหตุการณ์ พัฒนากระบวนการทำงาน การทำงานเป็นทีมที่ทำงานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

สร้างการมีส่วนร่วม ประชุมทบทวนกันต่อเนื่อง เป็นต้น

1.3 สรุปผลการสังเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศของ อสม.ดีเด่น

พบว่า การทำงานของ อสม.ดีเด่นส่วนใหญ่จะมีการทบทวนสถานการณ์การดำเนินงานด้านสุขภาพในชุมชนของตนเอง โดยมีการดำเนินการสำรวจข้อมูลสำคัญของกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการ กำหนดเป้าหมายงานร่วมกัน มีการออกแบบกระบวนการ กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมโดยมีเครื่องมือสร้างการมีส่วนร่วมและมีการดำเนินการรวมถึงประเมินผลเป็นวงจรในลักษณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยประเด็นที่ อสม.ดีเด่นเหล่านี้ดำเนินการเกือบทั้งหมดเป็นเรื่องการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของ อสม. เหล่านี้ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ คุณลักษณะของอสม.ในเรื่องมีความสนใจ ใฝ่รู้ ค้นหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของ อสม. การคิดบวก ประพฤติตนเป็นตัวอย่างโดยการทำให้ดูและอยู่ให้เห็นเพื่อสร้างศรัทธา และเชื่อมั่นแก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน เป็นนักประสาน ทำงานกับภาคีได้มีทักษะที่สามารถเป็นแกนนำในการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน

บทสรุปการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้สามารถดูแล จัดการสุขภาพของตนเอง โดยประชาชนเป็นผู้กำหนดตามความต้องการของตนเอง ซึ่ง อสม.เป็นผู้ที่ได้รับบทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องมีสมรรถนะในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก ที่เป็นกระบวนการเชิงระบบที่มีการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมผ่านการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 2 ส่วนมาจัดทำร่างรูปแบบ

2.1 ผลการออกแบบ

การพัฒนารูปแบบได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. รูปแบบมีองค์ประกอบคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายในการพัฒนา 3) กรอบแนวคิดของรูปแบบ 4) เนื้อหาสาระ 5) ขั้นตอน กิจกรรม 6) สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และ 7) การประเมินผล และมีคู่มือที่มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผลของการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. 2) วัตถุประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะ 2 ส่วนคือ สมรรถนะพื้นฐานและสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก 3) กรอบแนวคิดของรูปแบบ มี 3 ส่วนหลัก คือ สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา กิจกรรมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ และการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะประกอบด้วยขั้นตอนและสมรรถนะที่ประเมิน 4) กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะของรูปแบบฯ ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะพื้นฐาน 4 ด้าน คือสมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างเป็นระบบ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีม และสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก โดยในแต่ละกิจกรรมจะมีแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/อุปกรณ์และการประเมินผล โดยเครื่องมือที่สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม

2.2 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีคะแนนดัชนีความเหมาะสม (IOC) เท่ากับ 0.99 และมีข้อเสนอแนะช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมและการใช้สื่อในกิจกรรมการสื่อสารที่สอดคล้องกับยุคโลกดิจิทัล

2.3 ผลการทดลองรูปแบบ

ผลคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของกลุ่มทดลอง พบว่า

คะแนนการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก รายบุคคลของกลุ่มทดลอง พบว่าคะแนนผ่านเกณฑ์ประเมินทุกคน โดยมีคะแนนก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.61 คะแนน หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.54 และค่าคะแนนกิจกรรมการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกในภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 41.46 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.92 และ กิจกรรมการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก รายบุคคล 5 ขั้นตอน พบว่า ขั้นตอน การปฏิบัติตามแผนฯ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 8.61 คะแนน รองลงมาคือ ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมาย และการกำหนดแนวทางการประเมินผล มีคะแนนเท่ากันคือมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.30 คะแนน การกำหนดแผนฯแนวทางการดำเนินงาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.15 คะแนน และ การวิเคราะห์สถานการณ์/ ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.07 คะแนน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์คือผ่านร้อยละ 80

บทสรุป รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. เป็นรูปแบบกระบวนการ ที่มีองค์ประกอบคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายในการพัฒนา 3) กรอบแนวคิดของรูปแบบ 4) เนื้อหาสาระ 5) ขั้นตอน กิจกรรมที่หลากหลาย 6) สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และ 7) การประเมินผล และมีคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยรูปแบบมีคะแนนดัชนีความเหมาะสม (IOC) เท่ากับ .99 ซึ่งรูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเน้นการพัฒนา ผ่านการมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริงของ อสม. ที่เน้นในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม.บนฐานทุนประสบการณ์การทำงานจริงของ อสม.

3. ผลการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. ไปดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบ สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินสมรรถนะ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมของรูปแบบ พบว่า อสม.กลุ่มใช้จริงมีคะแนนการทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 15.57 คะแนน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 18.04 คะแนน มีส่วนต่างของคะแนนเฉลี่ย 2.47

3.2 ผลการประเมินการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานรายสมรรถนะของ อสม.กลุ่มใช้จริง พบว่า สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างเป็นระบบ สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ สมรรถนะด้านการสื่อสาร สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมเป็นสมรรถนะพื้นฐานที่ อสม.มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น

3.3 ผลการประเมินการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนรายกิจกรรม เรื่องการปฏิบัติตามแผนฯ สูงที่สุด มีคะแนน เฉลี่ย 9 คะแนน (คิดเป็น ร้อยละ 100) รองลงมาคือ เรื่องแนวทางการติดตามประเมินผล มีคะแนนเฉลี่ย 8.71 คะแนน การกำหนดแนวทางและจัดทำแผน มีคะแนนเฉลี่ย 8.52 คะแนน การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 8.71 คะแนนและการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน มีคะแนนเฉลี่ย 8.00 คะแนน โดยมีคะแนนรวมทุกกิจกรรมของสมรรถนะในการจัดทำแผนฯ รายคน เฉลี่ย 42.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์คือผ่านร้อยละ 80

3.4 ผลการประเมินชิ้นงานกลุ่ม ในการฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมของรูปแบบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถจัดทำแผนเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นการระดมความคิดแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ข้อมูลสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนของพื้นที่ แล้วนำมาออกแบบร่วมกันได้ 3 กิจกรรมหลัก คือ 1) โครงการ รวมพลังเฝ้าระวังด้านภัย

โรคติดต่อ ต.นาทราย 2) โครงการ อาหารปลอดภัยใน ต.นาทราย และ 3) โครงการ คัดกรองสุขภาพเบื้องต้น ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง

3.5 ผลการประเมินความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบ สรุปได้ว่ามีความพึงพอใจต่อรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือเนื้อหา สารที่เรียนรู้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในเรื่องการจัดทำส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจที่เน้นการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง

บทสรุปรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สะท้อนจากค่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มใช้จริง ทุกขั้นตอนของกระบวนการ รวมถึงความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษา สถานการณ์และข้อมูลพื้นฐานการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของ อสม. พบว่า อสม.ส่วนใหญ่ยังปฏิบัติงานที่เป็นไปตามกรอบงานที่ได้รับการมอบหมายและหรือขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก มีบางส่วนสามารถดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ในชุมชนได้ และส่วนใหญ่ยังต้องการการพัฒนาศักยภาพ ทั้งด้านความรู้และทักษะปฏิบัติที่สามารถขับเคลื่อนงานให้เกิดผลได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา จิตบรรทัด (2560) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพ อสม. เป็นผู้จัดการรายกรณีในการดูแลคนพิการสูงอายุในชุมชน ที่พบว่าระบบและกลไกในการขับเคลื่อนคือการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และพัฒนาสมรรถนะให้ อสม. ผ่านการอบรมทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ และคมสันต์ ธงชัยและคณะ (2560) ที่ พบว่าการเพิ่มศักยภาพ อสม.โดยการศึกษาดูงาน ทดลองปฏิบัติการ ด้วย TAMLine model เป็นรูปแบบหนึ่งในการปรับตัวของ อสม.ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้

2. จากผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายในการพัฒนา 3) กรอบแนวคิดของรูปแบบ 4) เนื้อหาสาระ 5) ขั้นตอน กิจกรรม 6) สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และ 7) การประเมินผล และมีคู่มือการใช้รูปแบบฯ ที่มีองค์ประกอบของคู่มือ คือ 1) หลักการและเหตุผลของการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชน เชิงรุก ของ อสม. 2) วัตถุประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะ 2 ส่วน คือ สมรรถนะพื้นฐานและสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก 3) กรอบแนวคิดของรูปแบบ มี 3 ส่วนหลัก คือ สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา กิจกรรมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ และการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะประกอบด้วยขั้นตอน และสมรรถนะที่ประเมิน 4) กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะของรูปแบบฯ ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะพื้นฐาน 4 ด้าน คือสมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างเป็นระบบ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีม และสมรรถนะด้านการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก โดยในแต่ละกิจกรรมจะมีแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล โดยเครื่องมือที่สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา หล่อตระกูล (2557) ณพสร สวัสดิบุญญาและคณะ (2554) และธนานันต์ ดิยัง (2556) ที่เสนอ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้วยกระบวนการฝึกอบรมที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพจากการใช้รูปแบบ พบว่าคะแนนผ่านเกณฑ์ประเมินทุกคน โดยมีค่าคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น 2.47 คะแนน และค่าคะแนนกิจกรรมการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก ในภาพรวมที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 42.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.44 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา

สมรรถนะการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุก ของ อสม. ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุพิน หงษ์วะชินและคณะ (2556) ที่พบว่าหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะ อสม.ด้านความรู้ ด้านการบริหารจัดการทีม การมีภาวะผู้นำ การให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถทำให้สมรรถนะของ อสม.สูงขึ้น และ มณฑดา สุขอร่าม (2557) ที่พบว่ารูปแบบการอบรมเพื่อพัฒนา อสม. ผ่านเครือข่ายสังคมสามารถส่งเสริมให้ อสม.เห็นคุณค่า และเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตน มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของชุมชนและประสานเครือข่ายเพื่อระดมทรัพยากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีเนื้อหาค่อนข้างมาก การจัดการเวลาที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่มีภาระเรื่องอาชีพ และเวลาทำงาน ผู้ดำเนินการต้องมีการบริหารจัดการเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้กระบวนการที่กิจกรรมที่ออกแบบไว้สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วน

2. หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขระดับจังหวัด อำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ควรทบทวนแนวทางการพัฒนา อสม.ที่ดำเนินการอยู่ และนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไปทดลองใช้ โดยให้ความสำคัญในเรื่องของเวลาในการดำเนินการและแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกของ อสม.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของ ดร. ปรีชา สัมคคี ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร. ไกรเดช ไกรสกุล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการให้คำปรึกษา และแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดี รวมถึงคณาจารย์ประจำหลักสูตรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช และผู้เชี่ยวชาญ นางพนิตนาฏ วิสุทธิธรรม นางช่อเพ็ญ นวลขาว นางสาวศิริรินทร์ภรณ์ อัจฉิมากร นายวิเชียร ไทยเจริญ และนายธีระวัฒน์ แดงกะเปา ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับ จังหวัด เขต และภาคทุกท่าน รวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ ที่กรุณาได้ให้ความร่วมมือในการให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่ทำให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้ทุกท่านเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. การอบรมฟื้นฟูความรู้ อสม.ปีพุทธศักราช 2553. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,2553.

———.คู่มือ อสม. ยุคใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,2554.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ. อาสาสมัครสาธารณสุข จิตอาสากับสุขภาพไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท มีดี กราฟฟิค, 2552.

- คมสันต์ ธงชัยและสุชาตามณี บุญจรัส. “การปรับตัวของอาสาสมัครสาธารณสุขภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทบ้านท่าบ่อ ตำบลแจระแม จังหวัดอุบลราชธานี,” **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**. 9, 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2560): 206-220.
- ณพสร สวัสดิบุญญา และคณะ. “รูปแบบการฝึกอบรมหัวหน้าแผนกวิชาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน,” **วารสารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. 21 (กุมภาพันธ์ 2554): 387-395.
- ธนานันต์ ดิยั้ง. **โปรแกรมการพัฒนาศรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.
- มณฑดา ศุขอร่าม. **แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายทางสังคมเพื่อเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ยุพิน หงษ์วะชินและคณะ. “การพัฒนาสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานสุขภาพจิตในชุมชน,” **วารสารพยาบาลตำรวจ**. 5, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2556): 61-78.
- อมร นนทสุต. **แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์: เส้นทางสู่ความสำเร็จการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคของ รพ.สต.. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก**, 2553.
- อัจฉรา หล่อตระกูล. **การพัฒนาสมรรถนะพนักงานมหาวิทยาลัยของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2557.

กระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

Buddhism Way Paradigms Related to Electric Energy Consumption

in the Greater Mekong Subregion

สมนึก รัตนเรืองประทีป¹ ทองอินทร์ ไหวติ² อัจฉรา ภาณุรัตน์² และสมพงษ์ ธงไชย²

สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์²

E-mail: thongin@srru.ac.th

Received: October 11, 2019; Revised: October 23, 2019; Accepted: October 26, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย และ สปป.ลาว 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนทัศน์วิถีพุทธ ที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า 3) จัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑลการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย และจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้า โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ประเทศไทย จังหวัดเชียงราย และหนองคาย พื้นที่ สปป.ลาว แขวงบ่อแก้วและแขวงสาละวัน และการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่ประเทศไทย จังหวัดปทุมธานี ตัวอย่างได้แก่ ผู้ใช้พลังงานไฟฟ้า พระภิกษุสามเณรและชาวบ้านในประเทศไทย จำนวน 30 คน และในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าพบกรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามศีล 5 หกประการคือ 1) ขยัน 2) ซื่อสัตย์ 3) เสียสละ 4) กตัญญู 5) ประหยัด 6) สะอาด
2. องค์ประกอบกระบวนทัศน์วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า มี 7 องค์ประกอบได้แก่ 1) พุทธศาสนิกชนที่ดี 2) วิถีชีวิตคนชนบทและภูมิทัศน์บ้านเรือนแบบภูมิปัญญา 3) การผลิตไฟฟ้าพร้อมจัดระบบชุมชนศีล 5 4) วัด 5) ความกตัญญู 6) บวร บ้าน - วัด - ส่วนราชการ 7) งานวัดตามบุญประเพณี 12 เดือน
3. ข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑลการใช้พลังงานไฟฟ้า ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการได้ฝึกอบรมตน ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนรักษาแบบแผนวิถีไทยวิถีพุทธ ส่งเสริมให้ บ้าน วัด โรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน ส่งเสริมให้ภาครัฐและประชาชนฟื้นฟูประเพณีงานบุญประเพณี 12 เดือน

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์ พลังงานไฟฟ้า วิถีพุทธ อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study Buddhism way paradigms related to electric energy consumption in Thailand and Laos PDR, 2) to analyze factors of the Buddhism way paradigms related to electric energy consumption, and 3) to construct the proposes of the policies

and strategies for developing the electric energy consumption relevant to the ways of life, cultures, and Thailand contexts and to create the electric energy consumption manual. This research was conducted as a qualitative research in Thailand: Chiang Rai and Nong Khai provinces, and Laos PDR: Bo Kaew and Salawan provinces, and a quantitative research in Pathum Thani province, Thailand. The samples, selected by purposive sampling, were 30 participants from monks, novices, and villagers in Thailand, 30 participants from Laos PDR, and 500 participants involving in the research from Pathum Thani province. The research instrument was a questionnaire. The statistics were mean, standard deviation, and factor analysis.

The research findings were found as follows.

1. According to the study of the Buddhism way paradigms related to electric energy consumption, the findings showed that the framework of the desired behavior based on the five precepts consisted of 6 components: 1) assiduity, 2) honesty, 3) sacrifice, 4) gratitude, 5) economy, and 6) cleanness.

2. The factors of the study Buddhism way paradigms related to electric energy consumption consisted of 7 components: 1) good Buddhists, 2) ways of the countryside life and homescapes in the monks' house styles, 3) the electricity generating authority ready to organize the 5 percept community system, 4) temples, 5) gratitude, 6) HTG: houses, temples, and government sectors, and 7) festivals held in the temples according to the 12 traditions.

3. The proposes of the policies and strategies for developing the electric energy consumption included promoting and supporting the government employees to be trained, promoting and supporting the residents to participate in the community activities, supporting the temples to be the centers of the residents' minds, supporting the residents to maintain the ways of the Buddhists' life, supporting the householders, the monks, the teachers having the relationship together, and supporting the government sectors and the residents restoring the traditional festivals of the 12 traditions.

Keywords: Paradigms, Electric Power, Buddhist Ways of Life, Greater Mekong Subregion

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนแปลง แบบก้าวกระโดด หรือเรียกอีกอย่างว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย ความเจริญในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เจริญแบบโลกไร้พรมแดน ผู้คนจากเมืองต่าง ๆ ในโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างอิสระทั่วทุกมุมโลก ความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าของประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น การขยาย ด้านเศรษฐกิจและพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ยังคงต้องใช้พลังงานไฟฟ้าในการผลิตและบริการ มีผลให้ปริมาณ สํารองพลังงานไฟฟ้าในประเทศที่มีอยู่ลดลง ข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานกระทรวงพลังงาน ปี 2562 ให้ข้อมูลว่าอัตราความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย ปี 2560 มีปริมาณการใช้ไฟฟ้า 185,370 GKWH เพิ่มขึ้น จากปี 2559 จำนวน 1.4 % ปี 2561 มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าประมาณ 215,495 GKWH เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 4.11 % ปี 2562 คาดการณ์จะมีปริมาณการใช้ไฟฟ้าประมาณ 224,821 GKWH เพิ่มขึ้นจากปี 2561

จำนวน 4.33 % รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านพลังงานในการส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานไฟฟ้าทั้งในภาคครัวเรือน ภาคบริการและอุตสาหกรรม โดยมีการรณรงค์ให้เกิดวินัยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างจิตสำนึกในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า สนับสนุนการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีจิตสำนึกในเรื่องพลังงานไฟฟ้าที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จและปัญหาสภาวะโลกร้อน ได้ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศโลกทำให้เกิดปัญหาภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยปัจจุบันวัดกับชุมชนไทยมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน เดิมวัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาให้การอบรมความรู้ปลูกฝังศีลธรรมจรรยาอันดีงามให้แก่ประชาชนในสมัยอดีตนั้นวัดเป็นสถานที่แห่งแรกที่ให้การศึกษาให้การรักษาในยามเจ็บป่วยให้การอบรมความรู้ปลูกฝังศีลธรรมจรรยาอันดีและเป็นสถานที่ฝึกสอนอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นสถานที่ทำพิธีกรรมทางศาสนา สถานที่ให้การศึกษาในสมัยนั้นยังไม่แพร่หลายเหมือนในปัจจุบัน ซึ่งในอดีตการศึกษาจะจำกัดในวงแคบ ๆ ที่อยู่ในวัดและในวังเท่านั้น ทำให้ประชาชนหรือราษฎรมีความผูกพันและมีความสัมพันธ์กับวัดมากกว่าวัง เนื่องจากังสมัยก่อนเป็นพื้นที่สำหรับพวกขุนนางและราชวงศ์ พระภิกษุจึงเป็นทั้งพระครูเป็นพระหมอเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับชาวบ้าน วัดจึงมีบทบาทและพื้นที่ทางสังคมที่สำคัญต่อชุมชนของตนเองมากกว่ารัฐ การดำเนินชีวิตของคนไทยเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2546) กล่าวถึงกระบวนการทศน์วิถีพุทธ สรุปได้ว่าหลักกระบวนการทศน์วิถีพุทธ เพื่อชี้แนะ และนำพามนุษยชาติพ้นจากหล่มความทุกข์อาศัยหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้มนุษย์รู้จักเหตุผลพึ่งพาตนเองด้วยความเข้าใจมองถึงสรรพสิ่งแบบองค์รวมที่มีความเชื่อมโยงกัน สร้างเศรษฐกิจพอเพียง การมีสติให้ความเมตตาปรานี สันติวิธีมาดำเนินชีวิตโดยใช้หลักธรรม สัปปุริสธรรม 7 ประการ หมายถึง ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ ธรรมของผู้ดี คือ 1) ฉัมนัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้ว่าการทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุข 2) อัตถัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักผล รู้ว่าเมื่อเกิดมีผลขึ้นมาแล้วมันจะต้องมีเหตุ รู้จักว่าความสุข เป็นผลจากการทำความดี ทุกข์เป็นผลจากการทำความชั่ว การถูกลงโทษ เพราะกระทำความผิด 3) อุตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ ต้องรู้จักตัวเองอยู่เสมอว่าเรามีคุณธรรม ชาติ มีเพศ มีตระกูล ยศศักดิ์ บริวาร ความรู้ความสามารถ กำลัง แคล้วเพียงไร แล้วต้องประพฤติตนให้สมกับภูมิกวานั้น ๆ 4) มัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ในการแสวงหาเครื่องยังชีพ ต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรม ไม่โลภมากเกินไป ก็ต้องรู้จักประมาณในการใช้จ่ายด้วย และต้องไม่ผิดเคืองจนเกินไป 5) กาลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา คือ รู้เวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงานต่าง ๆ ให้ตรงเวลา เป็นเวลา ทันเวลา พอเวลา ให้เหมาะสมแก่เวลา 6) ปริสัญญัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบริษัท ประชุมชนและสังคม ว่าสังคมใดควรที่จะเข้าไปร่วมด้วย สังคมใดควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล รู้วิถีที่ประพฤติต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าเมื่อเข้าสังคมนี้จะต้องประพฤติ มารยาทในสังคมนั้น ๆ และ 7) ปุคคัลปโรปัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่าบุคคลนี้เป็นคนดีควรคบผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ

วิถีพุทธเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรมความเป็นอยู่ภูมิปัญญาของคนไทยการประพฤติปฏิบัติ การศึกษาอบรมและการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันดังนั้นสังคมไทยในปัจจุบันจึงมีบางส่วนที่ตั้งคำถามว่าแล้ววิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริงควรเป็นอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดโดยหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้สภาพชีวิตที่กล่าวได้ว่าเป็นวิถีชาวพุทธ ดังนี้ 1) เน้นการพึ่งตนเอง 2) การเน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท 3) การเน้นอธิษฐาน หรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง 4) การเน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์สุจริตและมีมานะอดทน หรือสัปปุริสธรรม 5) การเน้นการมาเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 6) พยายามละกิเลสและความโลภ 7) การเน้นความซื่อสัตย์สุจริตมีความละเอียดและเกรงกลัวการกระทำความผิด (พระใบฎีกาสุพจน์ เกษนคร 2562)

ดัชนีปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคครัวเรือน เดือนธันวาคม 2561-พฤษภาคม 2562 มีปริมาณ 131.6 128.42 127.62 153.71 169.67 และ 177.01 ตามลำดับ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2562) มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกเดือน โดยการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นทั้งในสาขาครัวเรือนและธุรกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น การใช้พลังงานไฟฟ้า

ในประเทศเพิ่มมากขึ้นแต่ทรัพยากรในการผลิตกระแสไฟฟ้าในประเทศกลับลดน้อยลง ต้องพึ่งพิงพลังงานไฟฟ้าจากต่างประเทศคือการซื้อกระแสไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นผู้ขายไฟรายใหญ่ในภูมิภาคนี้ แต่การได้มากของพลังงานไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวคือการสร้างเขื่อน การสร้างเขื่อนเป็นการทำลายระบบนิเวศของโลก แล้วเราจะหาวิธีป้องกันไม่ให้สร้างเขื่อนเพิ่มขึ้นได้อย่างไร ถ้าเรายังไม่มีวิธีการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า ในประเทศไทยและ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ วิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้า และถอดรหัสภูมิปัญญาการใช้พลังงานไฟฟ้า ในประเทศไทย
3. จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย และจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณาเก็บข้อมูลจากเอกสารศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ภาคสนามแนวชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Study) ในจังหวัดเชียงราย หนองคายประเทศไทย และเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง พระภิกษุสามเณร ชาวบ้านในประเทศไทยจำนวน 30 คน และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างการใช้พลังงานไฟฟ้าโดยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant observation and Non Participant observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาบริบทเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อและพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้า ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) (สุภางค์ จันทวานิช 2554) ทั้งในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ให้ครบ 3 ด้าน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 500 คน ในจังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย การตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 500 คน ในจังหวัดปทุมธานี ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบขั้นต้น (Extraction of The Initial Factors) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) หรือ PCA ซึ่งเป็นการนำรายละเอียดของตัวแปร (กระทงคำถาม) ที่มีจำนวนตัวแปร (กระทงคำถาม) มาก ๆ มาไว้ในองค์ประกอบ (Component) ที่สอดคล้องกันและการหมุนแกนองค์ประกอบที่ทำให้องค์ประกอบตั้งฉากกันหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ยังคงเป็นอิสระกัน (Orthogonal Rotation) ทำให้จำนวนตัวแปร (กระทงคำถาม) ที่น้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากในแต่ละองค์ประกอบโดยวิธี

วาริแมกซ์ (Varimax Rotation) เพื่อกำหนดจำนวนองค์ประกอบ (Component) โดยพิจารณาค่าไอเกนรวม (Total Eigenvalues) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่า 0.30 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่ได้รับแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์ระดับและความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขงเพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis) วิสัยทัศน์ที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขงโดยการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ พระภิกษุ สามเณร ผู้นำชุมชน ประชาชน โดยมีพื้นที่ศึกษาจังหวัดเชียงราย หนองคาย ประเทศไทย และ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แขวงเมืองบ่อแก้ว เวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณาเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานที่จริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นเพื่อศึกษาบริบท วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด ข้อห้าม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม หาสาระองค์ความรู้ วิธีการแห่งการเรียนรู้ กรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามศีล 5 หกประการคือ 1. ขยัน 2. ซื่อสัตย์ 3. เสียสละ 4. กตัญญู 5. ประหยัด 6. สะอาด

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 500 คน ในจังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ได้องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิสัยที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 7 องค์ประกอบได้แก่

องค์ประกอบที่ 1. พุทธศาสนิกชนที่ดีและมีคุณสมบัติหกประการ มีวิถีชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะและประหยัดพลังงานตามแบบแผนพุทธวิธี

องค์ประกอบที่ 2. วิถีชีวิตคนชนบทและภูมิทัศน์บ้านเรือนแบบภูมิสงฆ์ (สงบ สะอาด สว่าง) และกระบวนการทัศนการรับประทานพืชผักเป็นสำคัญและเพื่อสุขภาพ คือการใช้ไฟฟ้าอย่างคุ้มค่า

องค์ประกอบที่ 3 การผลิตไฟฟ้าพร้อมจัดระบบชุมชนศีล 5 หรือชุมชนเกษตรพอเพียง นอกจากช่วยสร้างสังคมสุขภาพแล้ว ยังช่วยลดรายจ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าในทุกระดับ

องค์ประกอบที่ 4 วัด คือแบบอย่างของการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพและยังประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยข้อธรรม

องค์ประกอบที่ 5 ความกตัญญูต่อพระพุทธเจ้า พระมหากษัตริย์ และพ่อแม่ครูอาจารย์ คือแบบแผนวิถีไทย วิถีพุทธ อันมีผลต่อการสำนึกคุณค่าของน้ำและไฟฟ้า

องค์ประกอบที่ 6 บวร บ้าน - วัด - ส่วนราชการ คือกลไกขับเคลื่อนโดยสตรีก่อน เพื่อการอนุรักษ์และนวัตกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานไฟฟ้า.

องค์ประกอบที่ 7 งานวัดตามบุญประเพณี 12 เดือนคือภูมิปัญญาพุทธศาสนาที่ดึงดูดให้สาธุชนมารวมกัน นอกจากช่วยประหยัดไฟฟ้าในครอบครัวแล้ว ได้ขัดเกลากายวาจาใจ และปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา นำองค์ประกอบทั้ง 7 ได้มาถอดรหัสภูมิปัญญาเป็นผลการวิจัยการใช้พลังงานไฟฟ้า

ผลการวิจัย

ได้ภูมิปัญญาการใช้พลังงานไฟฟ้าได้แก่

1. พุทธศาสนิกชนที่ดี พุทธศาสนิกชนที่ดี ควรฝึกสมณะกรรมฐานเพื่อสงบใจ และการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อปัญญา จะทำให้บุคคลเปลี่ยนนิสัย (6 ประการ) เป็นคนขยัน สะอาด ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ และกตัญญู ได้นิสัยนี้ขึ้นมา

2. แบบแผนวิถีพุทธ เทียน ฟั่น กระบองใต้ และวัสดุติดไฟ ในภูมิปัญญาวิถีพุทธ คือการเลือกใช้พลังงานทดแทน เพื่อความเหมาะสมในการใช้พลังงานไฟฟ้าและการหุงต้ม ในประเทศลาว ครอบครัวยุคหนึ่ง ๆ ใช้ฟืนในการต้มหม้อหนึ่งข้าว การได้มาซึ่งฟืน คือการทำความสะอาดกิ่งไม้ใบหญ้าข้างในสวนข้างบ้านก็เก็บ เก็บเอามาเรียงเรียงไว้ใต้ถุนเรือนเอาไว้เก็บง่ายต่อการใช้สอย

3. ภูมิทัศน์บ้านเรือนแบบภูมิสงฆ์ การจัดภูมิทัศน์ บ้านเรือนแบบภูมิสงฆ์ ให้อยู่ โล่ง ๆ นอนพื้น ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ทำให้จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ยึดติดกับที่นอนนุ่ม ๆ แอร์เย็น ๆ ทำให้เราสะดวกสบาย จนลืมรากเหง้าของเราแม้ค่าไฟฟ้าจะสูงก็ยัง ไปยึดติดกับสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าไฟฟ้าดับก็อยู่ไม่ได้นอนไม่หลับ การกลับมาใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมเรือนไทยโล่ง ๆ มีต้นไม้ใหญ่รอบบ้าน ถ้าทำได้ก็ประหยัดพลังงาน คั้นสื่อกว่าวิถีไทย

4. กระบวนทัศน์รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ หากทุกคนได้ฝึกการใช้ความคิดตามหลักพุทธศาสนา หรือ โยนิโสมนสิการ การคิดของเราต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับซึ่งทำให้เราสามารถคิดเป็นวิเคราะห์เป็นโดยคิดและวิเคราะห์ได้อย่างถูกวิธีมีระบบมีระเบียบต่อเนื่องจากเหตุผลเชื่อมโยงกันภายใต้พื้นฐานของคุณธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม อย่างนี้เรียกว่าการคิดแบบมีเหตุผลจนทำให้เกิดปัญญา ชุมชนเกษตรพอเพียง เกษตรกรหรือชาวนาชาวสวน สามารถนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาแปรรูปให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ดังนั้นการทำเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติดังนั้นชุมชนเกษตรพอเพียงนอกจากช่วยสร้างสังคมสุขภาวะแล้วยังช่วยลดรายจ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าในทุกระดับ

5. “วัด” คือสถานที่ตัวอย่างของการใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ วัดคือแบบอย่างของการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้า ในชีวิตประจำวันได้ พระพุทธศาสนา โดยข้อธรรม ธรรมมัญญูตา เป็นผู้รู้จักธรรมรู้หลักรู้จักเหตุ วิริยารัมภะ บุคคลย่อมล่วงทุกซีได้ด้วยกายเพียร สัมปะชัญญะ ความรู้ตัวทั่วพร้อม อับปิณฑา ต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับทำให้เราสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องจะสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน

6. “บวร” สัมพันธ์กับการประหยัดพลังงาน บ้าน วัดโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการประหยัดพลังงาน นักเรียนควรไปวัดเพื่อกล่อมเกลাজิตใจให้มีนิสัย 6 ประการศีลห้า 6 ประการ คุณครูต้องสอนเรื่องศีลห้า เพราะมีผลต่อการประหยัดไฟอย่างมาก การฝึกเด็กให้ไปวัดบ่อย ๆ ปิดไฟที่บ้านใช้ความ สงบ สว่างที่วัดแทน คนต้องย้ายจากบ้านไปวัดบ่อย ๆ จะทำให้ประหยัดไฟฟ้า (ไฟบ้าน 10 หลัง 10 ดวง ใช้ที่วัด 1 ดวง ประหยัด 9 ดวง) ดังนั้นต้องสนับสนุนให้ประชาชนไปวัดเพื่อการกล่อมเกลাজิตใจการที่ผู้ปกครองพาเด็กไปวัดบ่อย ๆ ปิดไฟที่บ้านใช้ความ สงบ สว่าง ที่วัดแทน จะทำให้ประหยัดไฟฟ้า ไฟฟ้าและจะได้ผลทางอ้อมคือการกล่อมเกลাজิตใจให้มีความสงบ มีสติในการใช้พลังงานไฟฟ้า

7. ความกตัญญูต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ช่วยประหยัดไฟฟ้า ความกตัญญูคือแบบอย่างของคนดี ความกตัญญูหมายถึงการรู้จักบุญคุณต่อสิ่งที่มีคุณต่อเรา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดก็ตาม เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ พ่อแม่ ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ ญาติผู้ใหญ่ที่อุปการะ กตัญญูต่อสัตว์ที่มีคุณค่าต่อเรา ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเครื่องชี้บ่งคุณค่าของคน การรู้จักบุญคุณต่อสิ่งที่มีคุณต่อเราไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดก็ตามเป็นเครื่องชี้บ่งคุณค่าของคนหากนำมาใช้ในการใช้ไฟฟ้าอันมีผลต่อการสำนึกคุณค่าของน้ำและไฟฟ้าจะทำให้เกิดการประหยัดไฟฟ้า

8. ชุมชนศีลห้าเพื่อการประหยัดพลังงาน ชุมชนศีล 5 หรือชุมชนเกษตรพอเพียง เกษตรกรหรือชาวนาข้าวสวน โดยสามารถนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาแปรรูปให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ดังนั้น การทำเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติ ดังนั้นชุมชนเกษตรพอเพียง นอกจากช่วยสร้างสังคมสุขภาวะแล้วยังช่วยลดรายจ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าในทุกระดับ วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับบุญประเพณี วิถีชีวิต ค่านิยม คุณค่า สัญลักษณ์ ศาสนา องค์กรรวม 6 อย่าง คือวัฒนธรรมรวม ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้ทุกคนคืนกลับไปสู่รากเหง้า ให้ทำวิถีชีวิตพอเพียง คือการประหยัดทุกด้าน พึ่งพิงตัวเอง ปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก ที่เหลือนำไปจำหน่ายเป็นการประหยัดไฟฟ้าไปในตัว นโยบายพอเพียงช่วยหลายอย่าง ช่วยรักษาชาติ ช่วยความมั่นคงของชาติ ช่วยรักษาความเป็นเกษตรกรให้พออยู่พอกิน เป็นวิถีไทยวิถีพุทธ

9. คุณค่าของบุญประเพณี 12 เดือนงานวัดตามบุญประเพณี 12 เดือนคือภูมิปัญญาพุทธศาสนาที่ดึงดูดให้สาธุชนมารวมกัน เพื่อปฏิบัติธรรม และเป็นการประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่บ้านในแต่ละหลังคาเรือนมารวมกันใช้ที่วัดแห่งเดียวทำให้เกิดการประหยัดไฟฟ้าได้มาก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจัดงานบุญประเพณี 12 เดือน ถือว่าเป็นการจัดระเบียบสังคมชาวอีสานโดยทั่วไป ต่างยึดมั่นใน คองสิบสี เป็นผลให้อยู่กันอย่างเรียบง่ายและสุขสบาย ส่งผลให้อายุยืนยาว ซึ่งงานบุญประเพณี 12 เดือน สามารถจัดได้ในทุกภูมิภาค เพราะเป็นงานบุญตามพระพุทธศาสนา แต่ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ ในการจัดงานประเพณีหากส่งเสริมจะทำให้สมาชิกในชุมชนเข้ามาประกอบพิธีดั้งเดิมที่ถูกกลืนหายไป

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทยและจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทย

นโยบายที่ 1 รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการได้ฝึกอบรมตนให้มีคุณสมบัติทุกประการปฐมาเน็จรางวัลแก่ครอบครัวข้าราชการที่มีชีวิตตามแบบแผนพุทธวิธีและประหยัดพลังงานเป็นแบบอย่าง

นโยบายที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการ ปฏิบัติธรรม เพื่อทำให้มีสติและเกิดปัญญา ในการดำเนินชีวิต

นโยบายที่ 3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการ รักษาสุขภาพ การบริโภคพืชผักปลอดสารพิษ และการจัดบ้านเรือนให้ สงบ สะอาด สว่าง เพื่อ การใช้พลังงานอย่างมีคุณค่า

นโยบายที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และและลด ละ เลิก การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดำเนินชีวิตเป็นครอบครัวศีล 5

นโยบายที่ 5 ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้พลังงานไฟฟ้าประสิทธิภาพและยังประโยชน์ต่อส่วนรวม

นโยบายที่ 6 ส่งเสริมให้ประชาชนรักษาแบบแผนวิถีไทยวิถีพุทธเรื่องความกตัญญู ต่อผู้มีพระคุณ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไป

นโยบายที่ 7 ส่งเสริมให้ บ้าน วัด โรงเรียนมีความสัมพันธ์กันนักเรียนควรไปวัดเพื่อกล่อมเกลাজิตใจ ให้มีศีล ห้า 6 ประการ คุณครูต้องสอนเรื่องศีลห้าเพราะมีผลต่อการประหยัดไฟ

นโยบายที่ 8 ส่งเสริมให้ภาครัฐและประชาชนฟื้นฟูประเพณีงานบุญประเพณี 12 เดือน ในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และจารีต ต่อไป

และจัดทำคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระภิกษุ สามเณร ผู้นำชุมชน ประชาชน โดยมีพื้นที่ศึกษาจังหวัดเชียงราย หนองคาย ประเทศไทย และ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แขวงเมืองบ่อแก้ว เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณา เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานที่จริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นเพื่อศึกษาบริบท วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด ข้อห้าม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม หาสาระองค์ความรู้ วิธีการแห่งการเรียนรู้ กรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามศีล ห้า 6 ประการคือ 1. ขยัน 2. ซื่อสัตย์ 3. เสียสละ 4. กตัญญู 5. ประหยัด 6. สะอาด

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสืบค้นกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย ได้องค์ประกอบกระบวนการทัศนวิธีพุทธที่สัมพันธ์กับการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้รหัสภูมิปัญญาการใช้พลังงานไฟฟ้าจำนวน 9 รหัส

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทของประเทศไทย ได้นโยบายและยุทธศาสตร์จำนวน 8 นโยบาย และคู่มือการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. องค์กรรัฐทั้งระดับชาติและท้องถิ่นควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ชุมชน ในการจัดกิจกรรมตามบุญประเพณี 12 เดือนของไทย ตามโรงเรียนแล้วไปจับพิธีที่วัด เพื่อดึงดูดให้เยาวชนมีความรู้ด้านการประกอบพิธีทางศาสนา เป็นพื้นฐานในการต่อไป

2. หน่วยงานทุกระดับควรการนำหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแบบแผนและ แนวทางในการสร้างบรรทัดฐานพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ศีลห้า 6 ประการ คือ 1. ขยัน 2. ซื่อสัตย์ 3. เสียสละ 4. กตัญญู 5. ประหยัด 6. สะอาด

3. ควรนำเสนองานวิจัยนี้ต่อองค์กรรัฐ เอกชน ทั้งระดับชาติและท้องถิ่นในการนำไปใช้ประโยชน์ของคนในชุมชนอื่น ๆ ระดับภูมิภาค

4. ควรต่อยอดการวิจัยด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มการใช้พลังงานไฟฟ้าเพื่อการสร้างอาชีพหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชนอื่น ๆ ระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรต่อยอดการวิจัยด้านการใช้พลังงานไฟฟ้าทดแทน เพื่อการสร้างอาชีพหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรดา ภาณุรัตน์ ที่อบรมบ่มเพาะให้ความรู้ ความรัก หล่อหลอมกลมเกลียวอย่างสุขุมลุ่มลึกเพื่อนำความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ นำไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถาบันครอบครัว ชุมชน สังคมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความผาสุกอย่างยั่งยืน อาจารย์ ดร.ทองอินทร์ ไหวดี ผู้ให้คำปรึกษา แนะนำตรวจสอบแก้ไข บทความ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธงไชย ผู้ส่งเสริมชี้แนะแนวทางการดำเนินการวิจัย เจ้าของเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่นำมาอ้างอิงสนับสนุนเหตุผล การวิจัย และครอบครัวของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจ ให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีมาโดยตลอด รวมถึงเพื่อนนักศึกษา ร่วมรุ่น สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมิตินานและบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่มีส่วนทำให้การวิจัย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีผู้วิจัยขอบูชาพระคุณ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาท วิชา ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. EC_EI_003_S2 **ดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนและองค์ประกอบที่ปรับฤดูกาล.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562). จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=827&language=th.
- พระใบฎีกาสุพจน์ เกษนคร. **ชุมชนวิถีพุทธ.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562). จาก <https://www.gotoknow.org/posts/439633>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: การศาสนา, 2546.
- สุภางค์ จันทวานิช. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี
Factors Affecting the Teachers' Teamwork in the Child Development
Centers in Chanthaburi Province

สายฝน แสงเดือน¹ ประยูร อัมสวาสดี² และชัยพจน์ รังงาม²

องค์การบริหารส่วนตำบลรำพัน อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี¹

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา²

E-mail: noofon2008@gmail.com

Received: September 9, 2019; Revised: October 15, 2019; Accepted: October 19, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี 2) หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี 3) สร้างสมการพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 191 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.15 ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.11 และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.78

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของทีม (X_4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7) ความเหนียวแน่นในทีม (X_6) ระบบรางวัล (X_8) และความสามารถของสมาชิก (X_1) สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ร้อยละ 63 สมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.46 + 0.22 (X_4) + 0.20 (X_7) + 0.27 (X_6) + 0.08 (X_8) + 0.12 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.24 (X_4) + 0.26 (X_7) + 0.30 (X_6) + 0.14 (X_8) + 0.13 (X_1)$$

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study levels of personal factors, factors of a team process, and environmental factors affecting the teachers' teamwork in the child development centers in Chanthaburi province, 2) to find the relationship among personal factors, factors of a team process, and environmental factors affecting the teachers' teamwork in the child development centers in Chanthaburi province, and 3) to construct predictive equations of the teachers' teamwork in the child development centers in Chanthaburi province. The samples were 191 teachers working in the child development centers in Chanthaburi province. The research instrument was a questionnaire. The statistics were mean, standard deviation, Pearson product moment correlation, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings were found as follows.

1. The personal factors, the factors of the team process, and the environmental factors affecting the teachers' teamwork in the child development centers in Chanthaburi province in the overall and in each aspect were at a high level. The mean scores of the personal factors, the factors of the team process, and the environmental factors organized from the highest to the lowest were the personal factors with the mean score at 4.15, the factors of the team process with the mean score at 4.11, and the environmental factors with the mean score at 3.78.

2. The relationship among the personal factors, the factors of the team process, and the environmental factors affecting the teachers' teamwork in the child development centers was related positively to each other with the statistical significance at the level of .01.

3. The perception factors of the teamwork efficacy (X_4) transformational leadership (X_7) the team cohesiveness (X_6) the reward system (X_8) and the ability of the members (X_1) could be used to predict the teachers' teamwork in the child development centers by 63%. The predictive equation was showed as follows.

The predictive question of the raw scores

$$\hat{Y} = 0.46 + 0.22 (X_4) + 0.20 (X_7) + 0.27 (X_6) + 0.08 (X_8) + 0.12 (X_1)$$

The predictive question of the standard scores

$$\hat{Z} = 0.24 (X_4) + 0.26 (X_7) + 0.30 (X_6) + 0.14 (X_8) + 0.13 (X_1)$$

Keywords: Teachers' Teamwork, the Child Development Centers

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์การไปสู่ความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี(ศักดิ์พันธ์ ดันวิมลรัตน์ (2557) ซึ่งการทำงานในองค์กรจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทำงานจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายในองค์กร จึงจะทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้หากนำความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญมารวมตัวกันจะก่อให้เกิดทีมงานที่มีความสามารถ เพราะภายในทีมมักประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีมุมมองหลากหลาย ก่อให้เกิดการคิดและการแก้ปัญหา รวมทั้งวิธีการดำเนินการ

ต่าง ๆ ที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ สามารถกระตุ้นสมาชิกให้พัฒนาขีดความสามารถและสนับสนุนให้เกิดการเติบโตตามสายอาชีพทางอ้อม การทำงานเป็นทีมจึงกลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญยิ่งในการทำงานและบริหารงานทางการศึกษา (กิตติกร คัมภีร์ปรีชา (2557)

การทำงานเป็นทีมเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องอาศัยบุคคลที่ผ่านการฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเพิ่มพูนประสบการณ์และใช้เวลาเพื่อเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นทีม เพื่อมิให้เกิดปัญหาในระหว่างการทำงาน (กิตติศักดิ์ กอรัย (2550)

สภาพปัญหาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี พบว่า ครูแต่ละคนมีความแตกต่างกันทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ซึ่งส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมาก โดยปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการสื่อสารที่ไม่เปิดเผยต่างฝ่ายต่างเก็บความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของตนเอาไว้ โดยไม่บอกให้อีกฝ่ายรับรู้ จึงเกิดการนิทาและความไม่ไว้วางใจกันในการทำงาน เกิดการอ้อมอ้อมทางสังคม งานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาว่าการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีนั้นอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี จำนวน 369 คน ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของ (Krejcie & Morgan (1970) ได้ตัวอย่าง 191 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรพยากรณ์ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ตัวแปรเกณฑ์ ประกอบด้วย การวางแผนงาน การแก้ไขปัญหา กระบวนการทำงาน ผลการปฏิบัติงานโดยรวม การแก้ไขความขัดแย้ง การสื่อสารอย่างเปิดเผย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุม

วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องและรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือต่อไป

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .60 ขึ้นไป จากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และหาค่าความเชื่อมั่นและความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

คุณภาพของเครื่องมือ

มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ .27 ถึง .87 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือแล้วไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์จำนวน 191 ชุดและทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขอเก็บข้อมูลกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู	การทำงานเป็นทีมของครู n = 191	
	r	p
ปัจจัยด้านบุคคล	.61**	.00
ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม	.73**	.00
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	.65**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมโดยรวมมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านบุคคล ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม
กับการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	Y
X ₁	1.00	.55**	.36**	.50**	.35**	.32**	.35**	.25**	.39**	.47**
X ₂		1.00	.69**	.59**	.56**	.64**	.44**	.35**	.46**	.59**
X ₃			1.00	.66**	.60**	.65**	.43**	.30**	.43**	.60**
X ₄				1.00	.73**	.60**	.47**	.31**	.43**	.65**
X ₅					1.00	.69**	.42**	.23**	.36**	.61**
X ₆						1.00	.46**	.26**	.45**	.64**
X ₇							1.00	.47**	.63**	.62**
X ₈								1.00	.53**	.45**
X ₉									1.00	.58**
Y										1.00
$\bar{X}$	4.15	4.15	4.13	4.07	4.10	4.15	3.96	3.41	3.90	4.03
S	.48	.44	.51	.47	.46	.46	.55	.81	.61	.43

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี รายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นระบบรางวัล (X₈) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บุคลิกภาพ (X₂) มีค่า 4.15 ความเหนียวแน่นในทีม (X₆) มีค่า 4.15 ความสามารถของสมาชิก (X₁) มีค่า 4.15 ความไว้วางใจ (X₃) มีค่า 4.13 ความฉลาดทางอารมณ์ของทีม (X₅) มีค่า 4.10 การรับรู้ความสามารถของทีม (X₄) มีค่า 4.07 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X₇) มีค่า 3.96 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (X₉) มีค่า 3.90 ระบบรางวัล (X₈) มีค่า 3.41 ตามลำดับ และพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่า 4.03

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่แยกรายด้าน ได้แก่ ความสามารถของสมาชิก (X₁) บุคลิกภาพ (X₂) ความไว้วางใจ (X₃) การรับรู้ความสามารถของทีม (X₄) ความฉลาดทางอารมณ์ของทีม (X₅) ความเหนียวแน่นในทีม (X₆) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X₇) ระบบรางวัล (X₈) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (X₉) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .23 ถึง .73 โดยมีความสัมพันธ์กันเองอยู่ในระดับต่ำถึงสูง แต่มีบางคู่ที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง โดยค่าที่น่าสังเกตมีดังนี้ คือ การรับรู้ความสามารถของทีมและความฉลาดทางอารมณ์ของทีมมีค่า .73 บุคลิกภาพและความไว้วางใจมีค่า .69 ความฉลาดทางอารมณ์ของทีมและความเหนียวแน่นในทีม มีค่า .69 ความไว้วางใจและการรับรู้ความสามารถของทีมมีค่า .66

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปรเช่นกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .45 ถึง .65 และตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์สูงที่สุด ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของทีม (X₄) และการทำงานเป็นทีม

ของครู (Y) มีค่าเท่ากับ .65 และตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์ต่ำที่สุด ได้แก่ ระบบรางวัล (X_8) และการทำงานเป็นทีมของครู(Y) มีค่าเท่ากับ .45

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี

ค่าคงที่/ตัวแปร	<i>b</i>	<i>SE_b</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
การรับรู้ความสามารถของทีม (X_4)	.22	.06	.24	3.87**	.00
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7)	.20	.04	.26	4.51**	.00
ความเหนียวแน่นในทีม (X_6)	.27	.05	.30	5.09**	.00
ระบบรางวัล (X_8)	.08	.03	.14	2.81	.01
ความสามารถของสมาชิก (X_1)	.12	.05	.13	2.48	.01
ค่าคงที่	.46	.22		2.15	.03
R = .79,	$R^2 = .63$,	$SE_{est} = .27$,	$F = 36.17$		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ด้านการรับรู้ความสามารถของทีม (X_4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7) ความเหนียวแน่นในทีม (X_6) ระบบรางวัล (X_8) และความสามารถของสมาชิก (X_1) กับตัวแปรการทำงานเป็นทีมของครู มีค่าเท่ากับ .79 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์เท่ากับ .27 และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ที่ดีที่สุด คือ ความเหนียวแน่นในทีม (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ เท่ากับ .30

เมื่อนำค่าสถิติต่างๆ มาสร้างสมการพยากรณ์ โดยมีตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีที่ดีที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของทีม (X_4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7) ความเหนียวแน่นในทีม (X_6) ระบบรางวัล (X_8) และความสามารถของสมาชิก (X_1) ร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครู ($\hat{Y}$) ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีได้ ร้อยละ 63 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.46 + 0.22(X_4) + 0.20(X_7) + 0.27(X_6) + 0.08(X_8) + 0.12(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.24(Z_4) + 0.26(Z_7) + 0.30(Z_6) + 0.14(Z_8) + 0.13(Z_1)$$

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.15 ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.11 และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.78

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกระบวนการของทีม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของทีม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเหนียวแน่นในทีม ระบบรางวัล และความสามารถของสมาชิก สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 63

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยด้านบุคคลของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเป้าหมาย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา มังคละศิริ ที่ศึกษาองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า องค์ประกอบด้านสมาชิกของการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมอยู่ในระดับมาก (กาญจนา มังคละศิริ (2552)

ปัจจัยด้านกระบวนการของทีมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมีความเข้าใจกระบวนการทำงานของโรงเรียน มีความเชื่อมั่นในความสามารถของเพื่อนร่วมงาน ร่วมมือร่วมใจกันทำงานและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา มังคละศิริ ที่ศึกษาองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการทำงานของทีมของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมอยู่ในระดับมาก (กาญจนา มังคละศิริ (2552)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นระบบรางวัลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีวัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่ทันสมัยพร้อมต่อการใช้งานอยู่เสมอ แต่ครูยังไม่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารสถานศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาบางท่านไม่เห็นความสำคัญของการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ละเลยการกล่าวคำชมเชยหรือการมอบใบประกาศเกียรติคุณยกย่องผลการปฏิบัติงานที่ดีของครู จึงส่งผลให้เกิดการบั่นทอนจิตใจ และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ครูทำงานไม่เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณินุช พุ่มแจ้ ที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ภายในทีมและสภาพแวดล้อมของทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมข้ามสายงาน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาพบว่า สภาพแวดล้อมของทีมในโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาอยู่ในระดับมาก (คณินุช พุ่มแจ้ (2555)

การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวางแผนงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูและเพื่อนร่วมงานได้ร่วมกันวางแผนงานด้วยการจัดทำแผนการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานอย่างเป็นระบบและทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา คำพุกกะ ที่ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพของชมรมนิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มเป็นตัวแปรส่งผ่าน : การวิจัยเชิงศึกษาเปรียบเทียบพบว่า การวางแผนงานของทีมชมรมนิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวแปรส่งผ่านอยู่ในระดับมาก (ปวีณา คำพุกกะ (2553)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีพบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำงานเป็นทีมของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการรับรู้ความสามารถของทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .65 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการทำงานเป็นทีมของครู

เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งครูและเพื่อนร่วมงานมีความเชื่อมั่นในความสามารถของกันและกัน มีความมุ่งมั่นทำงานและร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศยามล เอกะกุลานันต์ ที่ศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกทีมและกระบวนการทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมข้ามสายงาน พบว่า การรับรู้ความสามารถของทีมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของทีมข้ามสายงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .65 (ศยามล เอกะกุลานันต์ (2550)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี มี 5 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของทีม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเหนียวแน่นในทีม ระบบรางวัล และความสามารถของสมาชิก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่าเท่ากับ .79 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์เท่ากับ .27 และพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 63 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การรับรู้ความสามารถของทีมสามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและเพื่อนร่วมงานมีความเชื่อมั่นในความสามารถของกันและกัน จึงมีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน และช่วยกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศยามล เอกะกุลานันต์ ที่ศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกทีมและกระบวนการทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมข้ามสายงาน พบว่า การรับรู้ความสามารถของทีมส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมข้ามสายงาน กล่าวคือ หากมีการรับรู้ความสามารถของทีมมาก ยิ่งทำให้ทีมมีประสิทธิผลของทีมมากขึ้นตามไปด้วย(ศยามล เอกะกุลานันต์ (2550)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานเป็นทีมของครู จะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถจูงใจและให้กำลังใจแก่ครูให้มีแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ครูมีความกล้าที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและกระตุ้นให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการสอนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล โพธิ์บุญวงศ์ ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ ความสามารถของพนักงาน บรรยากาศขององค์การที่มีผลต่อประสิทธิผลของงาน โดยผ่านประสิทธิผลการทำงานเป็นทีม กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .18 และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อองค์การมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น จะทำให้องค์การมีการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิผลมากขึ้น (สุวิมล โพธิ์บุญวงศ์ (2558)

ความเหนียวแน่นในทีมสามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและเพื่อนร่วมงานมีความรัก ความสามัคคีและความรู้สึกที่ดีต่อกัน ร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จ ร่วมกันรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน โดยไม่ได้กล่าวโทษว่าเป็นความผิดของใครคนใดคนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณินุช พุ่มแจ้ ที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ภายในทีมและสภาพแวดล้อมของทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีมข้ามสายงาน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา พบว่า ความเหนียวแน่นในทีมสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมได้ร้อยละ 28.9 (คณินุช พุ่มแจ้ (2555)

ระบบรางวัลสามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบรางวัลเป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู การได้รับคำชมเชยหรือการได้รับใบประกาศเกียรติคุณยกย่องผลการปฏิบัติงานจะเป็นรางวัลที่สามารถกระตุ้นให้ครูมีแรงจูงใจที่จะตั้งใจและมุ่งมั่นทำงานให้

ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากครูรับรู้ว่าการทำงานของตนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารสถานศึกษาเท่าที่ควร ครูจะเกิดความท้อแท้ ไม่สนใจงาน ขาด ลา มาสายบ่อย ทำให้งานไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิวิมล สืบสุข ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของทีม พบว่า ผลตอบแทนและรายได้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของทีม โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อสมาชิกทีมมีผลตอบแทนและรายได้เพิ่มขึ้น ระดับประสิทธิผลของทีมจะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน (ศศิวิมล สืบสุข (2559)

ความสามารถของสมาชิกสามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาวิชาที่สอน มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวันมีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา มังคละศิริ ที่ศึกษาองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า ด้านสมาชิกทีมสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมได้ร้อยละ 89.3 (กาญจนา มังคละศิริ (2552) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภรภัทร ทันทประโยชน์ ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ ความสามารถของพนักงานและบรรยากาศองค์การที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน การทำงานเป็นทีมและความผูกพันต่อองค์การ พบว่า ความสามารถของพนักงานกับการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .15 กล่าวคือ เมื่อองค์การมีพนักงานที่มีความสามารถทั้งด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะบุคคลที่ดีเด่นจะทำให้บุคลากรในองค์การเกิดความรู้สึกดีกันมากขึ้น และเป็นแนวทางนำไปสู่การทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภรภัทร ทันทประโยชน์ (2559)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับระบบรางวัล เนื่องจากการวิจัยพบว่า ด้านระบบรางวัลเป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้เหมาะสมกับการทำงานเป็นทีมของครูมากที่สุด ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรกล่าวคำชมเชยหรือมอบใบประกาศเกียรติคุณยกย่องผลการปฏิบัติงานที่เกิดจากการทำงานเป็นทีมของครู เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดจันทบุรีร่วมกับทฤษฎีอื่น เช่น การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร อัมสวาสดี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.ชัยพนธ์ รักษ์งาม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.สมนึก ทองเอี่ยม ประธานคณะกรรมการสอววิทยานิพนธ์ และ ดร.เขวง ช้อนบุญ กรรมการสอววิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางที่ถูกต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา มังคละศิริ. องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม, 2552.
- กิตติศักดิ์ กอรั้อย. พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- กิตติกร คัมภีร์ปรีชา. ประสิทธิภาพของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เกิดกับการทำงานเป็นทีม. นครศรีธรรมราช: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2557.
- คณิงนุช พุ่มแจ้. ปฏิสัมพันธ์ภายในทีมและสภาพแวดล้อมของทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมข้ามสายงาน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.
- ปวีณา คำพุททะ. โมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลของทีมของชมรมนิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มเป็นตัวแทนผ่าน: การวิจัยเชิงศึกษาเปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ภรภัทร ทันประโยชน์. อิทธิพลของภาวะผู้นำความสามารถของพนักงานและบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานการทำงานเป็นทีมและความผูกพันต่อองค์การในกรณีศึกษาธุรกิจผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559.
- ศยามล เอกกุลนันต์. สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกทีมและกระบวนการทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของทีมข้ามสายงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์. ปริญญาบัตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- ศศิวิมล สืบสุข. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของทีมข้ามสายงานในโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559.
- ศักดิ์พันธ์ ดันวิมลรัตน์. “การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง,” วารสารวิชาการ Veridian E – Journal. 7, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2557): 846.
- สุวิมล โพธิ์บุญวงศ์. อิทธิพลของภาวะผู้นำความสามารถของพนักงาน บรรยากาศขององค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพของงาน โดยผ่านประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. “Determining Sample size for Research Activities,” *Educational and Psychological Measurement*. 30, 3 (1970): 607-610.

แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ
Guidelines for Developing the Administration of the School Bank
Project Effectively

สุนทร ตันสกุล¹ อรุณ จุติผล² และสมาน อัครภูมิ³

ธนาคารออมสิน สาขามหาบั้งมฤต อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร 86210¹

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ³

E-mail: soonthornt@hotmail.com

Received: June 17, 2019; Revised: August 11, 2019; Accepted: August 14, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลและลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน 2) วิเคราะห์และสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารธนาคาร พนักงานธนาคาร ครู และคณะกรรมการโครงการธนาคารโรงเรียน ในภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 390 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน จะประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก 5 ส่วนคือ ผู้บริหารธนาคาร พนักงานธนาคาร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการธนาคารโรงเรียน ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารเชิงระบบ การบูรณาการศาสตร์พระราชาเกี่ยวกับการออม

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาหลักที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคารโรงเรียน 2) การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี 3) การมีแนวปฏิบัติที่ตรงกัน 4) การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน 6) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 7) เทคโนโลยี และ 8) การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี

3. ผลการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้องและเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา โครงการธนาคารโรงเรียน ประสิทธิภาพ

Abstract

The main objectives of this research were to create guidelines for developing the administration of the school bank project effectively. The research methodology was conducted in 3 procedures: 1) studying data and characteristics of school bank project administration, 2) analyzing and creating guidelines for developing the administration of the school bank project effectively, and 3) evaluating the guidelines for developing the administration of the school bank project effectively. The samples were 390 participants selected by purposive sampling from the school administrators, the bank administrators, the bank officers, the teachers, and the committees of the school bank project in the Southern Andaman Provincial Cluster. The research instrument was an interview form. The statistics were mean and standard deviation.

The research findings were found as follows.

1. The characteristics of the school bank project administration consisted of 5 groups of participants: bank administrators, bank officers, school administrators, consultant teachers, and students who were the school bank committees. The key success factors to achieve school bank project were participatory administration, systematic administration, and integrating the King's Philosophy on the saving.

2. The findings of the analysis of the guidelines for developing the administration of the school bank project effectively showed that the overall of the guidelines was at a high level. The main guidelines for developing the administration of the school bank project effectively organized from the largest to the smallest mean scores were: 1) factors affecting the success in administrating the school bank project, 2) good administration of the school bank project, 3) having good participation performance, 4) integration of the King's Philosophy, 5) clear policies to promote the saving, 6) leadership of the school administrators, 7) technologies, and 8) good communication in schools.

3. The findings of the evaluation of the guidelines done by the experts/the specialists could be concluded that the guidelines for developing the administration of the school bank project effectively were appropriate, possible, congruous, and beneficial.

Keywords: Guidelines for Developing, the School Bank Project, Effectiveness

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นแรงบันดาลใจของพสกนิกรชาวไทยในหลาย ๆ เรื่อง และหนึ่งในสิ่งที่ทุกคนให้การยกย่องพระองค์เป็นต้นแบบ ก็คือ การเป็น "พระมหากษัตริย์นักออม" ซึ่งเป็นพระราชจริยวัตรที่พระองค์ทรงปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างเป็นประจำเสมอมา โดยเป็นแนวคิดง่าย ๆ ที่ทุกคนนำไปประยุกต์ใช้ได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ดังพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2559 ความตอนหนึ่งว่า "...การประหยัดอดออมเป็นรากฐานในการสร้างตัว สร้างฐานะบุคคล ตลอดจนความเจริญมั่นคงของสังคมและชาติบ้านเมือง..." (ธนาการออมสิน 2560)

โครงการธนาคารโรงเรียน มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการออมของเยาวชนที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคมในอนาคต ส่งเสริมวินัยการออมและค่านิยมอันดีให้กับเยาวชน ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนในหลายด้าน เช่น สร้างนิสัยรักการประหยัด อุดม รู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน ส่งเสริมให้นักเรียนมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายเมื่อจำเป็น สนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการบริหาร การบริการ และการทำงานอย่างมีระบบ มีขั้นตอน ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ และมีความสามัคคีกันในกลุ่ม ช่วยให้นักเรียน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ฯลฯ มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการออมทรัพย์ อย่างสม่ำเสมอ ฝึกฝนให้นักเรียนรู้หลักการบริหารและการบริการที่ถูกต้อง เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างลักษณะนิสัย ด้านความรับผิดชอบต่อให้กับนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาในการทำกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นการดำเนินการในรูปแบบธนาคารจำลอง ที่ดำเนินการโดยนักเรียนในโรงเรียน มีครู-เจ้าหน้าที่ และพนักงานธนาคาร เป็นที่ปรึกษา คุณสมบัติของโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการธนาคารโรงเรียน ต้องเป็นโรงเรียนซึ่งผู้บริหารเห็นความสำคัญของโครงการ เห็นความสำคัญในการฝึกเด็กให้มีภาคปฏิบัติ สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และควรมีนักเรียนมากพอสมควร (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม 2557)

สภาพปัญหาในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนในปัจจุบันพบว่าบางโรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารโครงการ มีผลเชิงประจักษ์ ทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่บางโรงเรียนมีสภาพปัญหาในด้านตรงกันข้าม ทั้งนี้ มาจากสาเหตุหลักสองประการ คือ ประการแรก มาจากนักเรียนที่ประสบปัญหาด้านการขาดเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียนที่มีความรู้ความชำนาญและความต่อเนื่อง เนื่องจากเมื่อนักเรียนจบการศึกษาและไม่สามารถหาบุคลากรทดแทนได้ทันที ปัญหาการสร้างสรรค์ทัศนคติเชิงบวกในการออม เพิ่มแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการมีจิตอาสา การสร้างวินัยเพิ่มทักษะและสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง ประการที่สอง มาจากผู้บริหารโรงเรียน ที่ให้ความสำคัญของโครงการ ให้ความสำคัญในการฝึกเด็กให้มีภาคปฏิบัติ ขาดการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ทำให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงแนวทางการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนด้วย เนื่องจากแนวทางการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ในบางบริบท ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน และจะทำให้โครงการธนาคารโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลและลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการในตอนนี้เป็นส่วน คือ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สทนากลุ่ม และศึกษาปัญหาความต้องการจำเป็นในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน

ตอนที่ 2 สังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวทางในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 จากนั้นดำเนินการร่างและปรับปรุงแนวทางในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

ตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยการตัดสินกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อพิจารณาในด้านความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) และความเป็นประโยชน์ (Utility)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาข้อมูลและลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน พบว่ามีลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน จะประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ 5 ส่วนคือ ผู้บริหารธนาคาร พนักงานธนาคารที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการธนาคารโรงเรียน ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารเชิงระบบ การบูรณาการศาสตร์พระราชาเกี่ยวกับการออม ฯลฯ

2. ผลการสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวทางในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารโครงการโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนจากธนาคาร เช่น เอกสาร พี่เลี้ยง กิจกรรม เทคโนโลยี แรงจูงใจ ฯลฯ ส่วนโรงเรียนต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบูรณาการศาสตร์ของพระราชา ฯลฯ ส่วนผลการสนทนากลุ่ม ทำให้ได้กรอบในการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ 8 ด้าน คือ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (2) นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน (3) การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี (4) การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี (5) การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (6) การมีแนวปฏิบัติที่ตรงกัน (7) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน และ (8) เทคโนโลยี ส่วนผลการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน จำแนกตามสภาพลักษณะและการปฏิบัติ ที่นำเสนอในการวิจัยนี้ผู้วิจัยขอสรุปเป็นภาพรวมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน จำแนกตามสภาพลักษณะและการปฏิบัติ โดยภาพรวม

แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการ ธนาคารโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
ด้านที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน						
สภาพลักษณะ	4.34	.60	มาก	.18	.73	มาก
การปฏิบัติ	4.19	.69	มาก	.12	.70	มาก
ด้านที่ 2 นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน						
สภาพลักษณะ	4.24	.62	มาก	4.25	.59	มาก
การปฏิบัติ	4.27	.61	มาก	4.18	.58	มาก
ด้านที่ 3 การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี						
สภาพลักษณะ	4.29	.62	มาก	4.24	.57	มาก
การปฏิบัติ	4.14	.68	มาก	4.10	.61	มาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการ
ธนาคารโรงเรียน จำแนกตามสภาพลักษณะและการปฏิบัติ โดยภาพรวม (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการ ธนาคารโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
ด้านที่ 4 การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี						
สภาพลักษณะ	4.41	.60	มาก	4.28	.57	มาก
การปฏิบัติ	4.28	.60	มาก	4.22	.53	มาก
ด้านที่ 5 การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
สภาพลักษณะ	4.31	.66	มาก	4.29	.62	มาก
การปฏิบัติ	4.26	.70	มาก	4.26	.61	มาก
ด้านที่ 6 การมีแนวปฏิบัติที่ร่วมกัน						
สภาพลักษณะ	4.31	.60	มาก	4.30	.59	มาก
การปฏิบัติ	4.24	.58	มาก	4.30	.55	มาก
ด้านที่ 7 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน						
สภาพลักษณะ	4.39	.57	มาก	4.31	.55	มาก
การปฏิบัติ	4.36	.61	มาก	4.22	.55	มาก
ด้านที่ 8 เทคโนโลยี						
สภาพลักษณะ	4.25	.74	มาก	4.16	.71	มาก
การปฏิบัติ	4.19	.74	มาก	4.21	.69	มาก
รวม						
สภาพลักษณะ	4.32	.63	มาก	4.25	.62	มาก
การปฏิบัติ	4.24	.65	มาก	4.19	.60	มาก

3. ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีทั้งหมด 8 ด้าน คือ 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคารโรงเรียน (Achievement) 2) การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี (Management) 3) การมีแนวปฏิบัติที่ร่วมกัน (Practice) 4) การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency) 5) นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน (Policy) 6) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (Leadership) 7) เทคโนโลยี (Technology) และ 8) การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี (Communication)

4. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญได้ประเมิน 4 ด้าน คือด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ ผลเป็นไปดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการ
ธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน ที่มีประสิทธิผล	คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ			
	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความสอดคล้อง	ความเป็นประโยชน์
ด้านที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน	4.93	4.87	4.90	4.93
ด้านที่ 2 นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน	4.94	4.97	4.91	4.97
ด้านที่ 3 การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี	4.97	4.90	4.93	4.93
ด้านที่ 4 การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี	4.83	4.83	4.83	4.83
ด้านที่ 5 การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.90	4.90	4.90	4.90
ด้านที่ 6 การมีแนวปฏิบัติที่ตรงกัน	4.97	4.97	4.97	4.97
ด้านที่ 7 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคาร โรงเรียน	5.00	5.00	5.00	5.00
ด้านที่ 8 เทคโนโลยี	4.93	4.87	4.87	4.90
รวม	4.93	4.91	4.91	4.93

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ 5 ส่วน คือ ผู้บริหารธนาคาร พนักงานธนาคารที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการธนาคารโรงเรียน กลยุทธ์ความสำเร็จในการบริหาร คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารเชิงระบบ การบูรณาการศาสตร์พระราชาเกี่ยวกับการออม ฯลฯ

2. ผลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารโครงการโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนจากธนาคาร เช่น เอกสาร พี่เลี้ยง กิจกรรม เทคโนโลยี แรงจูงใจ ฯลฯ ส่วนโรงเรียนต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบูรณาการศาสตร์ของพระราชา ฯลฯ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า มี 8 ด้าน เรียงตามลำดับจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคารโรงเรียน 2) การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี 3) การมีแนวปฏิบัติที่ตรงกัน 4) การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency) 5) นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน 6) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 7) เทคโนโลยี และ 8) การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี

4. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยผู้เชี่ยวชาญ /ทรงคุณวุฒิ พิจารณาในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบ และข้อคิดเห็นอื่น ๆ พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ 5 ส่วน คือ ผู้บริหารธนาคาร พนักงานธนาคารที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการธนาคารโรงเรียน กลยุทธ์ความสำเร็จในการบริหาร คือการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารเชิงระบบ การบูรณาการศาสตร์พระราชาเกี่ยวกับการออม ฯลฯ ส่วนผลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับผลการศึกษาลักษณะการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน กล่าวคือ แนวทางในการพัฒนาการบริหารโครงการโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนจากธนาคาร เช่น เอกสาร พี่เลี้ยง กิจกรรม เทคโนโลยี แรงจูงใจ ฯลฯ ส่วนโรงเรียนต้องมีความชัดเจนในนโยบาย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบูรณาการศาสตร์ของพระราชา ฯลฯ ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมว่า ธนาคารโรงเรียน เป็นธนาคารจำลอง ที่ดำเนินการโดยนักเรียนในโรงเรียน มีครู-เจ้าหน้าที่ และพนักงานธนาคาร เป็นที่ปรึกษา และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการธนาคารโรงเรียน โครงสร้างในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างความร่วมมือ (MOU) จะเป็นการบันทึก ทำความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครูที่ดูแลงานด้านกิจกรรมนักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การแต่งตั้ง มอบหมายคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการ กำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน การฝึกอบรม 3) ด้านการสนับสนุนทางวิชาการ เครื่องมือ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม สมุดบัญชี สื่อและเทคโนโลยี 4) ด้านการติดตามผล ประเมินผล และ 5) ด้านการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับอิงฟ้า เขมะวิชานรัตน์ (2559) ที่กล่าวว่าผลสำเร็จของการบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียน จะประกอบด้วย 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียน เช่น หลักการและเหตุผล กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจน ให้สอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกัน 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียน เช่น ส่งเสริมในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการธนาคารโรงเรียน สนับสนุนแนวคิดของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2557) ที่อธิบายว่าโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน จะต้องประกอบด้วยกระบวนการบริหารที่ดี คือมีการวางแผนที่ดี มีการจัดองค์กรที่ดี มีการบริหารงานบุคคลที่ดี มีการสั่งการที่ดี มีการประสานงานที่ดี และต้องมีการรายงานผลที่ดี อีกทั้งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ที่ได้กำหนดภาพความสำเร็จที่คาดหวังในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า มี 8 ด้าน เรียงตามลำดับจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคารโรงเรียน 2) การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี 3) การมีแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน 4) การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน 6) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 7) เทคโนโลยี และ 8) การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี

สำหรับการอภิปรายผลในรายด้าน ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคารโรงเรียน จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธนาคารโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศของธนาคารโรงเรียนเสมือนจริง ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเป็นสมาชิก และรู้สึกเสมือนว่าได้ใช้บริการจากธนาคารจริง ๆ 2) ความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินการธนาคารโรงเรียน 3) นโยบายของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการออมต้องมีความชัดเจน และ 4) การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและยุทธวิธีว่าการเข้าร่วมโครงการธนาคารโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการออมให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานของธนาคาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และจะจุดประกายการออม ฯลฯ ทั้งนี้เพราะทักษะทางการบริหารของผู้บริหารที่ได้กำหนดหลักการ แนวทาง หรือวิธีการ ที่สามารถทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้ เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จ เป็นเป้าหมายหลักที่เป็นรูปธรรมในการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรู้ว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์และสามารถตอบสนองประสิทธิภาพทางการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ Balzarova, M.A. (2004) ที่กล่าวว่าการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (CSF Analysis) เป็นสิ่งที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการยกระดับผลประกอบการให้สูงขึ้น (Higher Performance) ซึ่งประเด็นนี้จัดเป็นสิ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการติดตามผลการดำเนินการ (Monitoring System) สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้น มีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่น (Drive) 2) ภูมิปัญญา (Knowledge/Wisdom) 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) 4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Personal Creativity) 5) มนุษยสัมพันธ์และทักษะในการสื่อสาร (Human Relations & Communications Ability) 6) ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making Skill) และ 7) การบริหารเวลา (Time Management)

2.2 การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารคัดเลือกอาจารย์ที่สนใจในการออมทรัพย์และมีความเอาใจใส่ต่อนักเรียนมาร่วมเป็นผู้บริหารโครงการธนาคารโรงเรียน 2) มีการสั่งการที่ดีทั้งเป็นลายลักษณ์อักษรและวาจา ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ 3) นักเรียนที่เป็นกรรมการโครงการธนาคารโรงเรียน มีการรายงานผลให้อาจารย์ที่ปรึกษาทราบทุกวันหลังปิดบัญชี และ 4) มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งนี้ เป็นเพราะการบริหารจัดการโครงการธนาคารโรงเรียนที่ดี ผู้บริหารคือกลไกหลักที่สำคัญที่จะได้รับการยอมรับและศรัทธาจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงภาวะผู้นำที่ดีในการบริหาร ในขณะเดียวกันคณะกรรมการโครงการธนาคารโรงเรียน จำเป็นต้องตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และมีวิธีการเชิงระบบในการบริหารได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2557) ที่อธิบายว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารส่วนใหญ่มีกระบวนการบริหารที่ดี คือ 1) มีการวางแผนที่ดี 2) มีการจัดองค์กรที่ดี 3) มีการบริหารงานบุคคลที่ดี 4) มีการสั่งการที่ดี 5) มีการประสานงานที่ดี 6) มีการประสานงานที่ดี 7) มีการรายงานผลที่ดี และ 8) มีการบริหารงบประมาณที่ดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ Elloitt, William & Sondra Beverly (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “โครงการออมธนาคารโรงเรียน : การศึกษาการเงินสำหรับนักเรียน” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อทดลองใช้ระบบการเงินผ่านโครงการธนาคารโรงเรียนและหาข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการออมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาสำคัญคือนักเรียนยังไม่รู้จักการออม ไม่ให้ความสำคัญกับการออม 2) ครูขาดการฝึกประสบการณ์ในการส่งเสริมการออม เพื่อถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน 3) ขาดการประสานเชื่อมโยงกับธนาคารอย่างเป็นระบบ 4) ขาดแรงจูงใจในการออมกับธนาคารโรงเรียน เช่น ดอกเบี้ยเงินฝาก สำหรับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลคือ การบริหารจัดการโครงการออมโดยวิธีการระบบองค์รวม (Holistic System Approach)

2.3 การมีแนวปฏิบัติที่ตีร่วมกัน จากผลการวิจัยพบว่า การมีแนวปฏิบัติที่ตีร่วมกัน มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการธนาคารโรงเรียนแสดงออกในลักษณะปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง 2) โรงเรียนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการธนาคารโรงเรียน 3) โรงเรียนสร้างวัฒนธรรมการออมและสนับสนุนโครงการธนาคารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และ 4) ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับธนาคารต้นสังกัด สร้างการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพธนาคารโรงเรียนสู่มาตรฐาน ทั้งนี้เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกผู้ร่วมงานผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างโดยร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตามผล ร่วมประเมินผลรวมถึงร่วมกำหนดเป้าหมายการกำหนดบทบาทของบุคคลในการปฏิบัติงานรวมถึงการสร้าง ความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอภิวัดน์ บุญนิธิภัทร (2557) ที่อธิบายว่าการกระทำสิ่งใดก็ตามให้สำเร็จ อันเนื่องมาจากการนำความรู้ไปใช้ในกระบวนการ แล้วสรุปออกมาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยยกระดับความคิดและการปฏิบัติให้มีความแตกต่าง สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550) ที่มีแนวคิดว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่าง เพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ตรงกับความคิดของ Cohen and Uphoff (1981) ที่ได้ให้แนวคิดของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนารวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

2.4 การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) โรงเรียนบูรณาการหลักสูตรสถาน ศึกษา รายวิชาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการออม 2) โรงเรียนกำหนดแผนการจัดกิจกรรมเนื่อง ในโอกาสสำคัญ ๆ ต่าง ๆ 3) โรงเรียนจัดกิจกรรมการออมโดยบูรณาการกับแนวพระราชดำริเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการธนาคารโรงเรียน มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในการออมเพื่อสนองตอบต่อพระราชดำริเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดกรอบการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการ ศึกษาในสถานศึกษา และกำหนดว่าให้มีการบูรณาการเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และได้มองภาพความสำเร็จที่คาดหวังในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และนักเรียน

2.5 นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน จากผลการวิจัยพบว่า นโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ชัดเจน มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนครู /นักเรียน ให้มีความตระหนัก ก้าวหน้า ยกย่อง ชมเชย และให้รางวัลในการออม 2) มีการประชุม/สังสรรค์ เพื่อสรุปงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 3) ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย

ที่แน่นอน และ 4) กำหนดวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนว่าต้องมีวิธีการอย่างไรบ้างที่จะกระตุ้นให้นักเรียนฝากเงินกับธนาคารโรงเรียน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นผู้นำ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ โดยมีสภาพการปฏิบัติที่สำคัญคือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูและบุคลากรในการจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงการมอบหมายนโยบายให้แก่ครูได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม มีวิธีระบบหรือวิถีระบบในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2557) ที่อธิบายว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารธนาคารส่วนใหญ่ มีนโยบายการส่งเสริมการออมที่ชัดเจน มีการกำหนดวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่ง Hoy and Miskel (2013) ได้นำเสนอรูปแบบระบบสังคมของสถานศึกษา ไว้ว่า สถานศึกษาเป็นระบบสังคมที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ พันธกิจและนโยบายกรรมการสถานศึกษา (Mission and Board Policy) เป็นขอบข่ายงานของสถานศึกษา จะต้องดำเนินการตามภาระหน้าที่ และตามนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.6 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน จากการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีทักษะความคิดเชิงระบบ 2) ผู้บริหารต้องสร้างกระแสด้านการออมให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง 3) ผู้บริหารมีทักษะในด้านการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ และ 4) ผู้บริหารดำเนินการอย่างเด่นพิเศษ (Selectivity) ในการสื่อสารเพื่อสร้างความเป็นเลิศของธนาคารโรงเรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับอภิวรรณ บุญนิธิภัทร (2557) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนส่วนใหญ่ จะติดตามดูแลการดำเนินงานของธนาคารโรงเรียน อย่างใกล้ชิด เมื่อรับทราบปัญหา ก็จะดำเนินการแก้ไขทันที ซึ่งทำให้การดำเนินงานของโครงการธนาคารโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ เป็นอย่างดี ขณะที่ ฤกษ์มนต์ วัฒนธรรค์ (2552) กล่าวว่า ในการทำงานอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องมีวิธีการโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ (Analysis) จากนั้นเป็นขั้นตอนของการออกแบบ (Design) วิธีการที่นำไปสู่ความต้องการ ต่อมาเป็นขั้นตอนการจัดการ (Management) และขั้นตอนสุดท้าย คือการประเมินผล (Evaluation) ผู้บริหารต้องสร้างกระแสด้านการออมทรัพย์ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สังคมตื่นตัวกับการออมมากขึ้น ทำให้มีโรงเรียนสนใจเข้าร่วมโครงการธนาคารโรงเรียนมากขึ้น นักเรียนสนใจการออมทรัพย์มากขึ้น ทั้งนี้ ต้องทำอย่างพิถีพิถันหรือดำเนินการอย่างพิเศษเด่นชัด (Selectivity) ต้องทำให้วิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีความเด่นชัด มีความเหมาะสมกับกาลเทศะ ฯลฯ

2.7 เทคโนโลยี จากการวิจัย พบว่าด้านเทคโนโลยี มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ธนาคารต้นสังกัด จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดพัฒนาการด้านเทคโนโลยีที่ทันกับโลกยุคปัจจุบันให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการธนาคารโรงเรียน 2) มีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดพัฒนาการด้านเทคโนโลยีที่ทันกับโลกยุคปัจจุบัน 3) ธนาคารต้นสังกัด มีการบริการ ที่ทันสมัย เช่น บริการถอนเงินด่วน (ATM) มี Application ที่สมาชิกสามารถรู้ยอดการเงิน ชำแหว การสื่อสารต่าง ๆ และ 4) มีการบริการที่ทันสมัย เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) ที่กล่าวว่างานของสถานศึกษาจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบัน และที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเอง ให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษา

มีความทันสมัย สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน คุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัล มีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับแนวทางของธนาคารออมสิน (2560) ที่ได้พัฒนาระบบเทคโนโลยี เพื่อรองรับกิจการธนาคารสมัยใหม่ ด้วยทิศทางของธุรกิจธนาคารที่ต้องปรับตัวให้รับกับการมาของเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) หรือ “FinTech” ปัจจุบันธนาคารได้ให้การสนับสนุน ถ่ายทอดพัฒนาการด้านเทคโนโลยีของระบบโครงการธนาคารโรงเรียน ที่ทันกับโลกยุคปัจจุบัน มีการบริการที่ทันสมัย การเผยแพร่ สร้างองค์ความรู้ระบบเทคโนโลยีธนาคารเสมือนจริง ซึ่งธนาคารมีความตระหนักว่าระบบเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้โครงการธนาคารโรงเรียนประสบความสำเร็จได้

2.8 การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี จากการวิจัย พบว่าการสื่อสารภายในโรงเรียนที่ดี มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) บุคลากรในโรงเรียนได้รับการชี้แจง บอกกล่าวให้ทราบถึงข่าวสารต่าง ๆ เช่นนโยบายการออม แผนการดำเนินการ การสร้างแรงจูงใจ ฯลฯ 2) ครูมีกระบวนการทำงานร่วมกันซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างค่านิยมร่วมในการสื่อสารภายในองค์กร 3) ผู้บริหารครู และนักเรียน มีการประชาสัมพันธ์นโยบายการออมกับโครงการธนาคารโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 4) โรงเรียนส่งเสริม จูงใจ ชี้แจงให้เข้าใจถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการออม ทั้งนี้เพราะการสื่อสารในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้มากน้อย ขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงและเป็นเหมือนตัวแทนของโรงเรียน จะต้องมิตักขะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2557) ที่ได้อธิบายว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารธนาคารส่วนใหญ่ จะใช้การสื่อสารทุกรูปแบบภายในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมการออมทรัพย์ของโรงเรียน การดำเนินงานของธนาคารโรงเรียน ประโยชน์ของการออมทรัพย์เพื่อณรงค์ให้เด็กฝากเงิน ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ผ่านช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยผู้เชี่ยวชาญ /ทรงคุณวุฒิ พิจารณาในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ และข้อคิดเห็นอื่น ๆ พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

1. หน่วยงานระดับนโยบายและหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความตระหนัก ทั้งนี้เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อนำสถานศึกษาสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. โรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้เรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนและนำไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับธนาคาร

1. ธนาคารควรมีการส่งเสริมจุดเด่นของโครงการธนาคารโรงเรียน เช่น ประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมภาพลักษณ์ของโครงการธนาคารโรงเรียน

2. ธนาคารควรมีการส่งเสริมความร่วมมือ ระหว่างธนาคารและโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการออม เช่น การจัดสัปดาห์ส่งเสริมการออม โครงการกีฬาธนาคารโรงเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่จะเป็นแนวปฏิบัติที่ตรงกัน

2. ควรศึกษาวิจัย กระบวนการ/ขั้นตอน องค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนาการบริหารโครงการธนาคารโรงเรียน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จและสมบูรณ์ได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัสวภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษา ขอบพระคุณผู้บริหารธนาคารและผู้บริหารโรงเรียนที่ให้ข้อมูลในการวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในการช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกตลอดมา ขอบพระคุณพี่ธีร์ สังข์สัญญา พี่ชายที่แสนดี และดร.สิณัฐธา ถิรวิทย์วรกุล รุ่นพี่ที่น่ารัก รวมถึงพี่ ๆ น้อง ๆ ข้าราชการการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและกำลังใจตลอดมาจนถึงวันนี้ได้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. เทคโนโลยีการศึกษาวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: สันทนาการพิมพ์. 2552.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. 2550.
- ธนาคารออมสิน. วันออมแห่งชาติ 2560 ธนาคารออมสิน (Online) 2560 (18 มิถุนายน 2560). Available: <http://www.gsb.co.th/>
- ธีระ รุญเจริญ. รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. ออมสินเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ: พิมพ์ไทย, 2557.
- อภิวัฒน์ บุญนิธิภัทร. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดกิจกรรมธนาคารโรงเรียนบ้านท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม. (Online) 2557 (10 กรกฎาคม 2557). Available: <http://btu.thauthen.com/>
- อิงฟ้า เขมะวิชานูรัตน์. “องค์ประกอบความสำเร็จของโครงการธนาคารโรงเรียน ธนาคารออมสิน,” วารสารสมาคมนักวิจัย. 21, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2559): 32-47.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. (Online) 2559 (26 มกราคม 2559). Available: <http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/>
- Balzarova, M.A.. “Key Success Factors in Implementation of process-based Management,” *Business Process Management Journal*. 10, 4 (2004): 387–399.
- Cohen and Uphoff. *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University. 1981.

- Elloitt William and Sondra Bevery. **School-Based Bank Savings Programs: Bringing Financial Education to Students.** Community Affairs Department: Office of the Comptroller of the Currency. Washington. DC 20219, 2017.
- Hoy,W.K, and C.G.Miskel. **Educational Administration: Theory, Research, and Practice.** (9th ed.) New York: McGraw-Hill, 2013.

เครือข่ายชาตินิยมข้ามชาติ: ชาวเวียดนามในประเทศไทย

Multinational Patriotism Network: Vietnamese in Thailand

หนึ่งฤทัย จันทระคามิ และสมชัย ภัทรธรรณันท์

สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: nuengruethai.c@msu.ac.th.com

Received: August 18, 2019; Revised: September 14, 2019; Accepted; September 17, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายชาตินิยมข้ามชาติชาวเวียดนามในประเทศไทย ใช้วิธีการศึกษาเอกสารร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่เคยมีสถานภาพเป็นผู้นอวพพและมีประวัติการเคลื่อนไหวร่วมกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้แนวคิดเครือข่ายข้ามชาติ และแนวคิดลักษณะข้ามชาติ เป็นแนวคิดในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

เครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับรัฐ และรัฐกับรัฐ โดยมีลักษณะข้ามชาติที่สำคัญคือความชาตินิยมที่เน้นชาติพันธุ์ ทั้งนี้แม้ว่าบริบทความสัมพันธ์ระดับรัฐจะเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละช่วงสมัยแต่บริบทที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าวกลับไม่ได้ทำให้เครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยสูญหายไปแต่ยังคงดำรงอยู่ด้วยสำนึกชาตินิยม

คำสำคัญ: ชาวเวียดนามในประเทศไทย เครือข่ายข้ามชาติ ลักษณะข้ามชาติ สำนึกชาตินิยม

Abstract

This research was a qualitative research. The objective of this study was to study the multinational Vietnamese network in Thailand. The research was conducted by studying the documents and collecting the field data by doing the in-depth interview the Thais born with the Vietnamese descent who were the Vietnamese immigrants and had the histories participating in the Vietnamese national salvation movement. The data were collected by participatory and non-participatory observation methods. The researchers used the concepts of the multinational network and the multinational characteristics to study.

The research findings were found as follows.

The multinational Vietnamese network in Thailand was a relationship network between people and people, people and states, and states and states. The important characteristic of the multinational Vietnamese network was the patriotism emphasizing on the descent. Although the relationship context in the level of the states changed in each generation, the changing relationship context did not affect to the Vietnamese network to disappear. However, the Vietnamese network still maintained with the awareness of the patriotism.

Keywords: Vietnamese in Thailand, Multinational Networks, Multinational Characteristics, the Awareness of the Patriotism

บทนำ

ซิลเลอร์ บาสช์และบลานส์ กล่าวว่าในช่วงระยะ 20 ปีที่ผ่านมา นักมนุษยวิทยาและสังคมวิทยาให้ความสนใจศึกษาปรากฏการณ์ “การข้ามชาติ” (Transnationalism) และการข้ามแดน (Trans-border) ทั้งในระดับปฏิบัติการปัจเจกบุคคล ชุมชน ความร่วมมือและความเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มคน โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ (Schille, N.G., Basch, L., Blanc, C.S. 1995) ทั้งนี้การข้ามชาติคือความสัมพันธ์ระหว่างคนข้ามชาติกับถิ่นใหม่ที่มีการสร้างและรักษาสายใยความสัมพันธ์กับถิ่นเดิมผ่านปฏิบัติการทางสังคม กลายเป็นพื้นที่สังคมข้ามชาติที่ตัดข้ามไปมาผ่านพรมแดนทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและการเมือง (Herz & Olivier 2012)

กรณีชาวเวียดนามในประเทศไทย คือเป็นกลุ่มคนข้ามชาติที่มีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม การเมืองระดับประเทศและภูมิภาค ปัจจุบันมีสถานะเป็นคนไทยใหม่หรือคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นเชื่อมโยงกับเวียดนาม โดยมีการรวมเป็นสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยที่ทำหน้าเป็นเสมือนข้อต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม (ธัญญาทิพย์ ศรีพนา, Trinh, D.T. 2548) ปัจจุบันกลุ่มคนดังกล่าวแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์อย่างเปิดเผย ทั้งยังคงมีสำนึกชาตินิยมอย่างเข้มแข็ง เรื่องราวการเสียสละและการกู้ชาติในอดีตยังคงถ่ายทอดผ่านบุคคลและพิธีกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาติ เช่น วันชาติเวียดนาม วันคล้ายวันเกิดประธานโฮจิมินห์ ชาวเวียดนามไม่เพียงมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่เข้มแข็งแต่ยังมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่อาศัยด้วย ดังกรณีงานแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนครที่จัดขึ้นทุกปี จะมีขบวนประเพณีของชาวเวียดนามสกลนครเข้าร่วมโดยนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามอย่างโดดเด่น (ชัยมงคล จินดาสมุทร 2559) ปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกดังกล่าวก่อให้เกิดพื้นที่เครือข่ายข้ามชาติชาวเวียดนามในประเทศไทยที่น่าสนใจ

ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีความสำคัญที่จะทำความเข้าใจใน 2 ประเด็นคือเครือข่ายข้ามชาติ (transnational network) และลักษณะข้ามชาติ (Transnationalism) (Vertovec 2009) ในกรณีชาวเวียดนามในประเทศไทย เพื่อชี้ให้เห็นการเกิดขึ้นการคงอยู่และลักษณะของเครือข่ายที่สัมพันธ์กับบริบทการเมืองและสังคมระหว่างไทยและเวียดนาม นับตั้งแต่เมื่อเวียดนามเป็นอาณานิคมฝรั่งเศส (ค.ศ. 1883) จนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2018) การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษามีความสำคัญต่อการขยายพรมแดนความรู้ด้านเวียดนามในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยภายใต้ความสัมพันธ์ทางการเมืองระดับรัฐระหว่างประเทศเวียดนามกับประเทศไทย โดยมุ่งนำเสนอใน 2 ประเด็นคือ เครือข่ายข้ามชาติ (transnational network) และลักษณะข้ามชาติ (transnationalism)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาเวียดนาม ร่วมกับการทำงานสนามในพื้นที่สองจังหวัดคือสกลนครและนครพนม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่เคยมีสถานภาพเป็นผู้นอนอพยพและมี

ประวัติการเคลื่อนไหวร่วมกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้แนวคิดในการศึกษาคือแนวคิดเครือข่ายข้ามชาติ (transnational network) และแนวคิดลักษณะข้ามชาติ (Transnationalism) (Vertovec 2009) ซึ่งอธิบายว่า ลักษณะข้ามชาติเป็นกระบวนการที่กลุ่มคนย้ายถิ่นได้สร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยการเชื่อมโยงประเทศบ้านเกิดกับถิ่นปลายทางเข้าด้วยกัน โดยจะมีรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ข้ามพรมแดน เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม สังคม การเมืองและความเป็นชาติ ทั้งนี้ผู้คนข้ามพรมแดนจะมีการสร้างอัตลักษณ์ของตนขึ้นภายใต้เครือข่ายทางสังคมระหว่างทั้งสองประเทศในเวลาเดียวกัน (Schille, N.G., Basch, L., Blanc, C.S., 1995; Vertovec 2009)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ภูมิหลังการเข้ามาของชาวเวียดนามในประเทศไทยก่อนเวียดนามเป็นอาณานิคมฝรั่งเศส

การเกิดขึ้นของเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยมีสัมพันธ์กับการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวเวียดนามเข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่สมัยก่อนรัฐชาติจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ทั้งของไทยและเวียดนามแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนดังกล่าวได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นรัตนโกสินทร์โดยมีสาเหตุสำคัญคือการค้าขาย การลี้ภัยศาสนาและสงครามการแย่งชิงอำนาจภายในเวียดนามรวมถึงสงครามกับสยาม (รวี อิสระชนนท์ 2557)

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์พบว่ามิชชันนารีชาวเวียดนามเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยการค้าขายระหว่างกรุงศรีอยุธยากับแคว้นตังเกี๋ยและโคชินซึ่งเป็นชื่อเรียกเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ในเวลานั้นได้มีการติดต่อค้าขายทั้งทางบกและทางเรือ (Ủy ban khoa học xã hội Việt Nam, 1997; กรมศิลปากร 2513) นอกจากนั้นยังมีกลุ่มที่เป็นชาวคริสต์นิกายคาทอลิกเดินทางเข้ามาพร้อมบาทหลวงชาวตะวันตกเพื่อลี้ภัยทางศาสนาเนื่องจากศาสนาคริสต์ไม่เป็นที่ยอมรับและถูกต่อต้านโดยชนชั้นผู้ปกครองทั้งในตังเกี๋ยและโคชิน (กรมศิลปากร 2521) ต่อมาในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวเวียดนามเดินทางเข้ามายังสยามด้วยสาเหตุสงครามทั้งภายในและภายนอกเวียดนาม รวมทั้งมีการรวบรวมผู้คนเข้าเป็นพลเมืองและให้ขึ้นต่อหัวเมืองสวามิภักดิ์ของสยาม (ไพฑูรย์ มีกุล 2517) การแย่งชิงอำนาจระหว่างศักดินาฝ่ายเหนือคือตระกูลจิ่ง (Trinh) ศักดินาฝ่ายกลางคือตระกูลเหงวียน (Nguyễn) และกลุ่มอำนาจฝ่ายใต้เตี๋ยเซิน (Tây Sơn) ทำให้ชาวเวียดนามหนีภัยสงคราม ทั้งนี้ลูกหลานตระกูลเหงวียนได้นำไพร่พลเข้ามาพึ่งรัชกาลที่ 1 ก่อนที่จะกลับไปภูมิลำเนาและสถาปนาเป็นพระเจ้าชาลองปฐมกษัตริย์ราชวงศ์เหงวียนในภายหลัง

สาเหตุการเข้ามาของชาวเวียดนามในช่วงต้นรัตนโกสินทร์อีกประการหนึ่งคือ การทำสงครามระหว่างสยามและเวียดนามในสมัยรัชกาลที่ 3 ในสงครามอานามสยามยุทธ ทำให้มีการกวาดต้อนเข้ามาในฐานะไพร่พล คนกลุ่มนี้ถูกจำแนกตามศาสนาและความสามารถ โดยถูกจัดเข้าเป็นกำลังพลในกองทัพ ช่างต่อเรือ ทหารปืนใหญ่ ส่วนหนึ่งอาศัยทำมาหากินโดยทำการค้าขายปะปนกับคนจีนสยาม ดังนั้นในช่วงต้นรัตนโกสินทร์มีชุมชนเวียดนามกระจัดกระจายอยู่หลายแห่งรอบกรุงเทพฯ ได้แก่ บ้านญวนพาหุรัด บ้านญวนบางโพธิ์ บ้านญวนสามเสน (รวี อิสระชนนท์, 2557; เทียนวรรณ 2442) และอาศัยอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง ได้แก่ อยุธยา จันทบุรี ตราด ระยอง ชลบุรี สมุทรสงครามและพิจิตร (Goscha 1999; Poole 1967)

อย่างไรก็ตาม ชาวเวียดนามไม่ได้มีเพียงกลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเท่านั้น หากยังมีกลุ่มอื่นเดินทางเข้ามาอาศัยในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 ด้วยสาเหตุทั้งจากการย้ายถิ่นที่อยู่และการค้าขาย (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2549) โดยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามเมืองชายฝั่งแม่น้ำโขง ได้แก่ นครพนม หนองคาย หนองเสน และท่าอุเทน (Goscha 1999) มุกดาหาร เมืองสะขุ่น (สกลนคร) เมืองสว่าง (สวางคบุรี) และเมืองละคร (นครพนม) (เอเจียน แอมอนิเย 2539)

ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสเข้ารุกรานและครอบครองอินโดจีน ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern Nation State) ความวิตกของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่มีต่อสถานการณ์การรุกรานของชาติตะวันตกขณะนั้นส่งผลให้เกิดการกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศส รวมทั้งการปฏิรูปการปกครองและการจัดระเบียบพลเมืองให้เป็นระบบ มีการกำหนดผู้คนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตสยามให้มีสถานะเป็นพลเมือง มีการตรวจตราการเข้าออก การเสียส่วยอากร และมีการทำบัญชีสำมะโนครัว (สุวิทย์ ธีรสาวิต และดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ 2541) ทั้งนี้คนญวนหรือเวียดนามแม้ว่าในช่วงแรกจะไม่ได้ได้รับความสนใจนัก แต่ก็ได้รับการดูแลจัดการให้เป็นหมวดเป็นกองและมีผู้นำกลุ่มที่ทำหน้าที่ปกครองดูแลคนของตนเองและขึ้นต่อเมืองนครพนมในภายหลัง (ผุสดี จันทวิมล 2541) นอกจากนี้ยังอาศัยอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ ได้แก่ สกลนคร อุบลราชธานีและอุดรธานี

เห็นได้ว่าชาวเวียดนามเดินทางเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ก่อนสมัยรัฐชาติโดยไม่ได้ยึดโยงกับการเป็นรัฐและการเป็นคนของรัฐ ความแตกต่างทางบริบทและเวลาทำให้กลุ่มคนดังกล่าวอาศัยกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ โดยยังไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงสามารถกล่าวได้ว่าเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยยังไม่เกิดขึ้นในระยะแรก อย่างไรก็ตามกลุ่มคนดังกล่าวคือพื้นฐานสำคัญในการเกิดขึ้นของเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยในระยะต่อมา

2. การเกิดขึ้นของเครือข่ายชาตินิยมข้ามชาติกรณีชาวเวียดนามในประเทศไทย

เวียดนามเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1883 นโยบายการปกครองของฝรั่งเศสคือแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ชาวเวียดนามเดินทางออกนอกประเทศ จำแนกได้เป็นสองกลุ่ม คือ แรงงานอาณานิคมและขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสภายนอกประเทศ ทั้งนี้กลุ่มหลังเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการเกิดเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทย

เมื่อฝรั่งเศสปกครองเวียดนามในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ “อินโดจีนของฝรั่งเศส” ชาวเวียดนามจำนวนมากถูกเคลื่อนย้ายไปในลาวเพื่อเป็นแรงงานในเหมืองแร่ สร้างถนนและสะพาน (Tuck 1995) ซึ่งเดิมมีชาวเวียดนามอาศัยอยู่ตามหัวเมืองสำคัญในเขตลาวลุ่มไปจนถึงลาวล่างตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18-19 ได้แก่ เมืองหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ท่าแขก สะหวันนะเขต เมื่อมีการอพยพแรงงานเวียดนามเข้าไปในลาว จึงทำให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในหัวเมืองดังกล่าว (Nguyễn Văn Vinh 2010) นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่หนีความอดอยากเข้าไปรับจ้างเป็นแรงงานให้แก่คนลาวด้วย (Stuart-Fox 1997) ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดพื้นที่ทางสังคมข้ามชาติแบบสายญาติ (Transnational kinship groups) คนกลุ่มนี้จะยังคงมีจิตสำนึกและผูกพันกับบ้านเกิด (Faist, T. 2006) ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มยังคงความเหนียวแน่นคือพื้นฐานสำคัญต่อการสานักการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาติในเวลาต่อมา

นโยบายของฝรั่งเศสไม่เพียงทำให้เกิดการข้ามชาติของแรงงานแต่ยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการลุกขึ้นต่อต้านของขบวนการกู้ชาติเวียดนาม การต่อสู้แบบเดิมที่ล้มเหลวทำให้ปัญญาชนนักต่อสู้ต้องเดินทางออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาวิธีการต่อสู้ (Taylor, K. W. 2013) กลุ่มปัญญาชนนักต่อสู้โดยมีฟานโบายเจิวเป็นหัวหน้าได้รวบรวมปัญญาชนและชาวเวียดนามรักชาติเป็นขบวนการชาตินิยมเวียดนามเดินทางไปญี่ปุ่น ในปีค.ศ. 1905 เพื่อตั้งหลักที่นั่นเมื่อขบวนการในญี่ปุ่นล้มเหลวจึงเดินทางมายังสยามและจีน (Hoang Van Chi 1964)

การเข้ามาในประเทศไทยของขบวนการชาตินิยมเวียดนามช่วง ค.ศ. 1905-1916 มีความสำคัญต่อการเกิดเครือข่ายชาตินิยมเวียดนามในประเทศไทย บุคคลสำคัญที่มีบทบาทเชื่อมโยงชาวเวียดนามในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยคือตั้ง ทุก เทื่อ (Đặng Thúc Hứa) ทั้งนี้ปฏิบัติการสำคัญคือการปลูกสำนึกและอุดมการณ์รักชาติให้แก่ลูกหลานที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ (Trần Đình Lưu 2004) โดยเริ่มที่ชุมชนปากน้ำโพซึ่งมีชาวเวียดนามอาศัยอยู่จำนวนมากก่อนที่จะสลายตัวและย้ายไปที่บ้านดงจังหวัดพิจิตร

จากขบวนการชาตินิยมเวียดนามในภาคกลางของไทยได้เชื่อมโยงมาสู่ชุมชนชาวเวียดนามในอีสานทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติเวียดนามในภาคอีสานอย่างคึกคัก โดย ตั้ง ทุก เทื่อ (Đặng Thúc Hứa)

ได้เข้ามาเคลื่อนไหวในภาคอีสานช่วงปี ค.ศ.1925-1932 ทำให้เกิดฐานปฏิบัติการกู้ชาติในหลายพื้นที่ ได้แก่ ชุมชน บ้านโพธิ์วัดป่า บ้านบก บ้านนาคู บ้านหนองแสง บ้านต้นผึ้ง ในจังหวัดนครพนม และเมืองอุดรธานีซึ่งถือเป็นหน่วยปฏิบัติการกู้ชาติเวียดนามที่สำคัญ (Trần Đình Lưu 2004) ชาวเวียดนามในอีสานเริ่มมีบทบาทและการเคลื่อนไหวที่เชื่อมโยงกับชุมชนเวียดนามในภาคกลาง มีการจัดตั้งองค์กรสาขาสันนิบาตเยาวชนปฏิวัติเวียดนามประจำสยาม ในปี ค.ศ.1925 และเกิดแนวร่วมขบวนการเทินอ้ายที่บ้านดง จังหวัดพิจิตร อุดรธานี สกลนครและนครพนม (มูราซิม่า เออิจิ 2555)

การเคลื่อนไหวของขบวนการเวียดนามชาตินิยมในประเทศไทยเริ่มคึกคักยิ่งขึ้นเมื่อโฮจิมินห์ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ในปี ค.ศ. 1930 ส่งผลให้องค์กรสันนิบาตเยาวชนปฏิวัติเวียดนามประจำสยามที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ปรับเปลี่ยนเป็นพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามประจำสยามและมีโครงสร้างเช่นเดียวกับองค์กรหลักในเวียดนาม (มูราซิม่า เออิจิ 2555) ปราบกฏการณ์ดังกล่าวมีส่วนอย่างมากที่ทำให้เครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยมีความเข้มแข็งและปรากฏชัดในฐานะขบวนการคอมมิวนิสต์ ต่อมาเมื่อโฮจิมินห์จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามได้สำเร็จโดยการรวมพรรคคอมมิวนิสต์จีนสาขาทะเลจีนใต้และพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามประจำสยามเข้าด้วยกัน ส่งผลให้มีการปลุกเร้ามวลชนเวียดนามในประเทศไทยร่วมสนับสนุนการปฏิวัติในอินโดจีน (Smith, R. B. 1998) โดยให้การช่วยเหลือสายที่หลบหนีจากการเข้าร่วมขบวนการโซเวียต-เหงะดิงที่หลบหนีมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย การขอรับเงินบริจาคเงินเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อใช้เป็นทุนสนับสนุน จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียงอาหาร การเร่งให้การฝึกอบรมทฤษฎีและการส่งนักปฏิวัติเวียดนามกลับกลองกลับไปเคลื่อนไหวในเวียดนาม (มูราซิม่า เออิจิ 2555)

สำหรับประเทศไทย การเคลื่อนไหวของลัทธิคอมมิวนิสต์ถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคง รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายกำกับควบคุมและปราบปรามชาวเวียดนามที่ต้องสงสัยอย่างเข้มข้น ดังนั้นแม้การเคลื่อนไหวของเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยจะมีความคึกคักอย่างมากในระหว่าง ค.ศ. 1926-1930 แต่ต้องค่อย ๆ ชบเซาลงในปีค.ศ. 1933 จากการปราบปรามคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่โดยรัฐบาลไทย

อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาตินิยมเวียดนามในประเทศไทยยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องแบบอำพรางและหลบซ่อน โดยได้รับความช่วยเหลือจากขบวนการเสรีไทยสายอีสาน (ปรีชา ธรรมวินทร 2553) มีการจัดตั้งฐานปฏิบัติการของขบวนการกู้ชาติเวียดนามในอีสาน ได้แก่ ขบวนการเวียดนามกู้ชาติ (Hội Việt Kiều Cứu Quốc) (Goscha, 1999) กองกำลังเงินฝู (Chi Đội Trần Phú) หรือกองกำลังเพื่ออิสรภาพเวียดนาม (Việt Nam Độc Lập Quân) ที่บ้านเต่างอย จังหวัดสกลนคร ซึ่งขบวนการดังกล่าวมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับขบวนการเวียดนามิงห์และคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม (Lê Quốc Sơn 1989; ปรีชา ธรรมวินทร 2553)

3. ความสัมพันธ์ของบริบทการเมืองไทยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและบริบทการเมืองไทยส่งผลต่อเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยให้ต้องหลบซ่อนอำพรางในบริบทช่วงข้ามของลัทธิทางการเมือง และสามารถเปิดเผยตัวตนในบริบทความร่วมมือและเป็นมิตร ทั้งนี้ไม่ว่าความสัมพันธ์ระดับรัฐและนโยบายของไทยที่มีต่อชาวเวียดนามจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร เครือข่ายเวียดนามไม่เคยถูกทำลายแต่มีการปรับเปลี่ยนอย่างมีความสัมพันธ์ไปกับบริบท กล่าวคือ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดฝรั่งเศสได้กลับเข้ารุกรานอินโดจีนอีกครั้งโดยทำการโจมตีฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในปี ค.ศ. 1946 ทำให้คนลาวและเวียดนามจำนวนมากอพยพข้ามแม่น้ำโขงมายังประเทศไทย ในแถบจังหวัดหนองคาย นครพนมและมุกดาหาร และมีการอพยพต่อเนื่องในระหว่างปี 1946-1949 ทั้งนี้ในความหมายของรัฐไทยกลุ่มคนดังกล่าวถือเป็นเวียดนามชุดใหม่ มีสถานะเป็นผู้อพยพหรือ“ผู้อพยพ” (สัญญาทิพย์ ศรีพนา Trinh,D.T., 2548) ในสมัยรัฐบาลปรีดี พนมยงค์ได้ให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม โดยให้ที่พักพิงและจัดสรรงบประมาณในการลงทุนประกอบอาชีพ และมีงานทำ ชาวเวียดนามไม่ได้ถูกจำกัดหรือควบคุมโดยเคร่งครัดจึงสามารถเดินทางไปมาภายในประเทศไทยได้โดยเสรีและสามารถประกอบอาชีพได้ทุกอย่างตามที่ตนถนัดได้ (ขจัตถัย บุรุษพัฒน์ 2515)

ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง รัฐบาลปรีดีฯ ถูกรัฐประหารในปี ค.ศ. 1948 จอมพล ป.พิบูลสงครามขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ไทยได้ปรับเปลี่ยนท่าทีและนโยบายที่มีต่อเวียดนามเหนือโดยประกาศจุดยืนนโยบายของเกี่ยวกับเวียดนามเหนืออย่างแข็งกร้าวและสนับสนุนรัฐบาลเวียดนามใต้ (ดี จี อี ฮอลล์ 2557) นับจาก รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามเรื่อยมา ประเทศไทยมีนโยบายขัดขวางกับคอมมิวนิสต์ที่เด็ดขาดและรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดังกล่าวนำไปสู่การดำเนินนโยบายการควบคุมชาวเวียดนามอพยพอย่างเข้มงวดส่งผลต่อการดำรงอยู่และสถานภาพของชาวเวียดนามให้ต้องอาศัยอยู่อย่างหลบซ่อนและถูกจำกัดสิทธิในหลายประการ

อย่างไรก็ตาม นโยบายการควบคุมชาวเวียดนามอพยพไม่ได้ทำให้เครือข่ายเวียดนามถูกทำลายไป แต่กลับมีส่วนทำให้เวียดนามอพยพชุดใหม่กับชุดเดิมมีปฏิสัมพันธ์ภายในที่เข้มแข็ง การควบคุมจำกัดพื้นที่ทำให้พวกเขาสามารถรวมกลุ่มเป็นชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อุดมการณ์ความรักชาติถูกถ่ายทอดและปลูกฝังผ่านปฏิบัติการภายในกลุ่มอย่างเข้มข้น ส่งผลให้เครือข่ายเวียดนามข้ามชาติมีความเข้มแข็งขึ้น

แม้ว่าในปี ค.ศ. 1975 เวียดนามจะสามารถรวมประเทศเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้สำเร็จ แต่บริบทการเมืองในภูมิภาคยังคงตึงเครียด ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม ระหว่าง ค.ศ 1976-1984 เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีเสถียรภาพเป็นทั้งมิตรและศัตรู ทั้งนี้รัฐบาลไทยยังคงดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเข้มข้น ในสภาวะที่ถูกควบคุมกำกับโดยรัฐไทย ชาวเวียดนามมีความหวาดระแวงต่อการคุกคามโดยเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมากจึงต้องอยู่อย่างสงบเสถียรและดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐไทยสงสัยหรือเกิดความไม่ไว้วางใจ ทั้งนี้ไม่มีการรวมตัวกันเคลื่อนไหวหรือเรียนภาษาเวียดนามเหมือนก่อนหน้านี้ (วัน ลอง [นามสมมุติ] 2559) นอกจากนี้ยังสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนไทยในท้องถิ่นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การร่วมงานบุญประเพณีท้องถิ่น การทำกิจกรรมอาสา ร่วมกับคนท้องถิ่น ชาวเวียดนามดำเนินชีวิตเรียบง่ายโดยการทำการค้าเล็ก ๆ ในชุมชนที่อาศัยอยู่ (เจรีน [นามสมมุติ] 2559)

ครั้นเมื่อสถานการณ์โลกเข้าสู่สภาวะผ่อนคลายความตึงเครียดจากสงครามและความขัดแย้งในลัทธิการปกครองและหันมาร่วมมือกันทางพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้น นับตั้งแต่ ค.ศ.1985 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามได้ยึดโยงกันด้วยระบบทุนส่งผลต่อนโยบายทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องในทิศทางเดียวกันเกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญหลายด้าน โดยเวียดนามดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ “โดย เหมย” ในปี ค.ศ.1986 เพื่อฟื้นฟูประเทศโดยใช้กลไกตลาดและเปิดรับการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุนของต่างชาติ (Beresford, M. 2008) ขณะที่รัฐบาลไทยโดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าในปี ค.ศ. 1988 ส่งผลให้ความสัมพันธ์ไทยเวียดนามเริ่มมีกระชับมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน โดยมีการกระชับความสัมพันธ์ทางการทูตด้วยการเยือนผู้นำทั้งสองประเทศผลจากความร่วมมือดังกล่าวทำให้ในช่วงปี ค.ศ. 1989-1995 ตัวเลขการค้าระหว่างไทยกับเวียดนามมีมูลค่าสูงขึ้นเรื่อย ๆ (วิทยา สุจริตรนารักษ์ 2555)

ความสัมพันธ์ที่ดีดังกล่าวส่งผลต่อชาวเวียดนามและเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงความจริงใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อกันรัฐบาลไทยการดำเนินการจัดการปัญหาเรื่องชาวเวียดนามในประเทศไทยโดยการเปลี่ยนสถานภาพ “ญวนอพยพ” ให้มีสถานภาพเป็น “คนไทยใหม่” โดยอนุญาตให้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายด้วยการให้สัญชาติและสถานะคนต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 1990 เรื่องการให้สัญชาติไทยแก่บุตรหลานชาวเวียดนามอพยพที่เกิดในราชอาณาจักรและให้สัญชาติไทยแก่บุตรหลานชาวเวียดนามอพยพรุ่นลูกหลาน รุ่น 2 และรุ่น 3 (อักษฎาฐ วสนา 2558) ต่อมาในปี ค.ศ.1992 สมัยของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน มีการพิจารณาให้สัญชาติแก่ชาวเวียดนามอพยพรุ่นบุตร จนกระทั่งมีการอนุมัติให้ใบสำคัญคนต่างด้าวแก่ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 1 ที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยในปี ค.ศ.1997 หลังจาก ที่เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน (หว่าง คัก นาม 2550)

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระดับรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีส่งผลให้สถานภาพชาวเวียดนามที่เคยต้องหลบซ่อนเปลี่ยนไปสู่การยอมรับในฐานะพลเมือง เครือข่ายสังคมข้ามชาติชาวเวียดนามในประเทศไทยที่เคยดำรงอยู่แบบเลือนรางก็กลายเป็นเครือข่ายที่มีตัวตน ชาวเวียดนามจึงมีโอกาสดำเนินงานในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและข้อต่อในร่วมมือทางธุรกิจในระดับท้องถิ่นและเชื่อมโยงไปสู่ชาวเวียดนามในลาวและเวียดนามได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น กลายเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มชาวเวียดนามในประเทศไทยแล้วยังเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มชาวเวียดนามในลาวและเวียดนามอย่างเปิดเผย

4. สมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย กรณีศึกษาภาพสะท้อนลักษณะข้ามชาติของเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทย

ภายใต้บริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเวียดนามภายหลังเวียดนามเป็นสมาชิกอาเซียนในปี ค.ศ.1995 ได้ส่งผลดีต่อสถานภาพชาวเวียดนามในประเทศไทยอย่างมาก ชาวเวียดนามในประเทศไทยได้ถักสานเครือข่ายจนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมท้องถิ่นไทย เกิดการจัดตั้งองค์กรที่มีบทบาททางสังคมเป็นที่ยอมรับในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ ทั้งยังมีการสานสร้างเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยเชื่อมโยงกับเวียดนามอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ชาวเวียดนามในประเทศไทยยังคงรักษาและสืบทอดสำนักแผ่นดินมาตุภูมิไว้อย่างเข้มข้น ส่งผลต่อเครือข่ายเวียดนามให้ยังคงแก่นแกนในความเป็นชาตินิยม

“สมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย” คือภาพสะท้อนสำคัญของเครือข่ายเวียดนามที่มีความสัมพันธ์ทั้งในระดับปัจเจกและในระดับรัฐ ปัจจุบันมีสถานะเปิดเผยและได้รับการยอมรับจากรัฐบาลไทยและรัฐบาลเวียดนาม เป็นเสมือนปมปมของความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่เชื่อมประสานระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ทั้งยังทำหน้าที่ถักสานความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาวเวียดนามและระหว่างชาวเวียดนามกับรัฐไทย รวมถึงเป็นปมปมถักสานความสัมพันธ์ระหว่างชาวเวียดนามในประเทศไทยและในเวียดนาม

กล่าวสำหรับสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยเป็นสมาคมชาวเวียดนามในต่างประเทศสมาคมแรก ที่ดำเนินการสำเร็จ มีสถานภาพขึ้นตรงต่อแนวร่วมปิตุภูมิแห่งชาติเวียดนามและได้รับการอนุญาตจากรัฐไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายในปี ค.ศ. 2014 มีนายชาญ กาววัน เป็นผู้ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมฯ (Chủ tịch tổng Hội Việt Nam-Thái Lan) เป็นคนแรกและยังคงดำรงตำแหน่งนี้มาจนถึงปัจจุบัน (ค.ศ.2018) มีสำนักงานสมาคมตั้งอยู่ที่จังหวัดสกลนคร (เหงวียน วัน[นามสมมติ] 2559)

ความเชื่อมโยงระหว่างชาวเวียดนามในประเทศไทยกับรัฐเวียดนามแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านบทบาทของสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย บุคลากรของสมาคมซึ่งส่วนใหญ่ล้วนมีประวัติศาสตร์ชีวิตที่สัมพันธ์กับเสียสละในการกอบกู้ชาติในอดีตด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่นเป็นผู้นำเคลื่อนไหว มีบทบาทในการร่วมสละทุนทรัพย์เป็นต้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับโฮจิมินห์ซึ่งในอดีตต้องถูกเก็บเป็นความลับชั้นลึก แต่ในปัจจุบันได้ถูกเปิดเผยและผลิตซ้ำอย่างหลากหลาย ทั้งในทางการบอกเล่า การสร้างสถานที่แห่งความทรงจำ ซึ่งได้กลายเป็นทั้งแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์สถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่แห่งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับรัฐเวียดนามไปพร้อมกัน

สมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยมีเครือข่ายสมาคมในระดับจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างสมาคมชาวเวียดนามสกลนคร ซึ่งเป็นสมาคมชาวเวียดนามในระดับท้องถิ่นกลุ่มแรกที่ได้รับอนุมัติจดทะเบียนเป็นสมาคมเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2006 การจัดการโครงสร้างภายในสมาคมชาวเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับการจัดการภายในกลุ่มชาวเวียดนามในอดีต ทั้งนี้มีการจัดเป็นฝ่ายเพื่อดูแลและประสานงานภายในกลุ่มชาวเวียดนามในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสังคม ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ สตรี เด็ก ด้านการศึกษา และ วัฒนธรรม ทั้งนี้มีนายกสมาคมชาวเวียดนามและคณะกรรมการ ด้านต่าง ๆ เป็นผู้บริหารจัดการความสัมพันธ์ชาวเวียดนามในทุกกลุ่ม รูปแบบการรักษาความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาวเวียดนามจังหวัดสกลนครพบว่ามีหลากหลาย อาทิ มีกิจกรรมการพบปะกันของชาวเวียดนามในสกลนครโดยส่วนใหญ่ผู้มาร่วมคือหัวหน้าครอบครัว ทุกวันที่ 7 ของทุกเดือนเพื่อร่วมพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถ่ายทอดประสบการณ์และหาแนวทางแก้ปัญหา

ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มชาวเวียดนาม กิจกรรมการพบปะกันดำเนินไปในรูปแบบการรับประทานอาหารร่วมกัน ร้องเพลง เต้นรำเพื่อให้เกิดความสามัคคี นอกจากนี้มีการระดมทุนทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ คนละ 200 บาท เงินที่เหลือจากกิจกรรมก็ใช้เป็นทุนเพื่อทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม (เหงวน[นามสมมุติ] 2559) อย่างไรก็ตามไม่เพียงจังหวัดสกลนครเท่านั้นที่มีสมาคมชาวเวียดนาม หลายจังหวัดในภาคอีสานซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่ก็มีการจัดตั้งสมาคมชาวเวียดนามในระดับจังหวัดและสมาคมชาวเวียดนามแต่ละจังหวัดก็มีความสัมพันธ์และมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

นอกจากนี้สมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยยังมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นข้อต่อเชื่อมโยงระหว่างชาวเวียดนามในประเทศไทยกับรัฐบาลเวียดนามในหลายด้าน ซึ่งปฏิบัติการต่างที่มีร่วมกันระหว่างชาวเวียดนามกับรัฐบาลเวียดนามเป็นสิ่งที่ช่วยให้อาเซียนนิยมในกลุ่มชาวเวียดนามในประเทศไทยมีอยู่อย่างมาก ดังกรณีการเชิดชูบุคคลผู้ทำความงามความดีและเสียสละในประวัติศาสตร์การต่อสู้ ด้วยการมอบเหรียญและใบประกาศเกียรติคุณให้แก่ชาวเวียดนามที่มีหลักฐานว่าเป็นแกนนำเคลื่อนไหวและมีผลงานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเคยช่วยเหลือในปฏิบัติการกู้ชาติเวียดนาม กรณีตัวอย่างนางเจรีน นายเวือง และนายเหงวียน ที่ได้มอบใบประกาศเกียรติคุณและเหรียญกล้าหาญชั้นสูงสุด (Huy chương kháng chiến hàng nhất) และเหรียญกล้าหาญชั้นรอง (Huy chương kháng chiến hàng nhì) จากการเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่ออิสรภาพในนามของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1945-1946 (เหงวน[นามสมมุติ] 2559)

กล่าวโดยสรุป สมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยคือภาพสะท้อนของเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยในปัจจุบัน แสดงให้เห็นปมปมความสัมพันธ์ของเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยที่ยังคงหล่อเลี้ยงไว้ด้วยสำนึกชาตินิยม ทำหน้าที่ถักสานความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาวเวียดนาม และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยที่รัฐทั้งสองได้เปิดโอกาสให้สามารถแสดงบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่ในทุกรูปแบบด้วยการรื้อฟื้นปฏิบัติการที่ไม่อาจเปิดเผยในอดีตขึ้นมาไว้ในพื้นที่สาธารณะ

สรุปผลการวิจัย

เครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยเกิดขึ้นและคงอยู่อย่างมีความสัมพันธ์กับบริบททางการเมือง อุดมการณ์และผลประโยชน์ของรัฐ ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทการเมืองของภูมิภาค ในแต่ละช่วงนับตั้งแต่เมื่อเวียดนามกลายเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสเป็นต้นมาได้ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยโดยเริ่มจากการเป็นเครือข่ายขบวนการชาตินิยม กระทั่งเมื่อบริบทการต่อสู้ของเวียดนามเปลี่ยนแปลงไปสู่การต่อสู้ตามแนวทางคอมมิวนิสต์ส่งผลให้เครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยให้มีความหมายและนัยยะที่แตกต่างจากเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าทีของรัฐไทยที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพและลัทธิคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตามภายใต้บริบทความสัมพันธ์ระดับรัฐที่เปลี่ยนแปลงแต่ละช่วงสมัยไม่ได้ทำให้เครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยหายไปแต่ยังคงถูกดำรงรักษาไว้ด้วยสำนึกชาตินิยม

อภิปรายผลการวิจัย

เครือข่ายข้ามชาติมีความสัมพันธ์กับความเป็นเครือข่ายของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง อุดมการณ์และผลประโยชน์ของรัฐ กรณีเครือข่ายเวียดนามในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับรัฐ และรัฐกับรัฐ เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับรัฐเดิมและเป็นเครือข่ายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับรัฐใหม่ (Butsch, C. 2018) ทั้งนี้ในบริบทความสัมพันธ์ของรัฐที่แตกต่างในแต่ละช่วงเวลาส่งผลให้สถานภาพชาวเวียดนามและเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทยที่มีความแตกต่างกันด้วย

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยมีลักษณะข้ามชาติที่สำคัญคือความชาตินิยมที่เน้นชาติพันธุ์ (Ethnic Nationalism) ลักษณะดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการประกอบสร้างและหล่อเลี้ยงให้เครือข่ายเวียดนามในประเทศไทยเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ ดังนั้นไม่ว่าชาวเวียดนามจะอพยพเข้ามาในประเทศไทยในบริบทใด สุดท้ายพวกเขาก็สามารถผสมผสานความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาวเวียดนามด้วยการฉวยใช้ความเป็นชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ อุดมการณ์ชาติที่มีร่วมกันเพื่อยึดโยงความสัมพันธ์ระหว่างชาวเวียดนามและความเป็นชาติ (Faist, T., 2006; Vertovec 2009) ดังกรณีปฏิบัติการของสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาวเวียดนามรวมทั้งเชื่อมโยงไปยังรัฐบาลเวียดนาม ดังตัวอย่างการมีส่วนร่วมของชาวเวียดนามในจังหวัดนครพนมและการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลเวียดนามและการได้รับอนุญาตโดยรัฐบาลไทยให้มีการจัดสร้างอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ที่บ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมืองนครพนม คือปรากฏการณ์ที่ช่วยแสดงให้เห็นว่าการสร้างสำนึกชาตินิยมในกลุ่มชาวเวียดนามในประเทศไทยมีอยู่อย่างต่อเนื่องและเป็นลักษณะสำคัญของเครือข่ายเวียดนามข้ามชาติในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางวิชาการและการวิจัย จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าชาวเวียดนามกลุ่มที่เดินทางเข้ามาในภาคอีสานก่อนปี ค.ศ. 1946 มีความเชื่อมโยงอย่างมากกับคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่ยังคงมีชีวิตและอาศัยอยู่ในภาคอีสานของไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะในเขตจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร อุดรธานี ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นสนามวิจัยด้านวัฒนธรรมข้ามแดนวัฒนธรรมลูกผสม และการรื้อฟื้นและประดิษฐ์วัฒนธรรมภายใต้ลักษณะพหุลักษณะวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์สังคมที่สมควรทำการศึกษาเพิ่มเติมด้วยประเด็นวิจัยต่าง ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาโทศึกษา เรื่อง “เครือข่ายข้ามชาติชาวเวียดนามในประเทศไทย” ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2560

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ (นามสมมติ). **ชาวเวียดนามในจังหวัดนครพนม** (สัมภาษณ์). อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม, 22 กรกฎาคม 2559.
- ขจิตถัย บุรุษพัฒน์. **ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2515.
- ชาวนิวิทย์ เกษตรศิริ. **ประวัติการเมืองไทย 2475-2500**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 2559.
- ชัยมงคล จินดาสมุทร. **นักวิชาการสกลนครศึกษาและคณะกรรมการอำนวยการประเพณีแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร** (สัมภาษณ์). อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร, 18 มิถุนายน 2559.
- แถมสุข นุ่มนนท์. **เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง: ยุคเชื้อผู้นำชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: สายธาร, 2548.
- เทียนวรรณ. **พงศาวดารญวน (เวียดนามลือกี้) (THE CHRONICLE OF VIETNAM)**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, 2442.

- ธัญญาทิพย์ ศรีพนา และคณะ. **เหยียดเกี่ยวในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทยเวียดนาม**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ดี จี อี ฮอลล์. **ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้:สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิศดาร**. เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2557.
- ปรีชา ธรรมวินทร. **เตี้ยง ศิริจันทร์ ขบวนการเสรีไทยสกลนคร**. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง, 2553.
- ผุสดี จันทวิมล. **เวียดนามในเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- ไพฑูรย์ มีกุล. **การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสาน พ.ศ. 2436-2453**. มหาสารคาม: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2517.
- มูราซิม่า เออีจิ. **กำเนิดพรรคคอมมิวนิสต์สยาม (พ.ศ. 2473-2479)**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2555.
- รวี อิศระนนท์. **พงศาวดารญวนและเขมรในพงศาวดารรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา, 2557.
- วิทยา สุจริตธรรักษ์. “เศรษฐกิจไทยกับอาเซียน: ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอดีต-ปัจจุบัน,” **วารสารร่มพญักษ์**. 30, 3 (2555): 149-174.
- วัน ลอง. (นามสมมุติ). **ชาวเวียดนามในจังหวัดสกลนคร (สัมภาษณ์)**. อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร, 23 กรกฎาคม 2559.
- ศิลปากร.กรม **บันทึกเรื่องสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศ ในศตวรรษที่17 เล่มที่ 2**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2513.
- . **การเดินทางของบาทหลวงตาซาร์ต เล่ม 1-3 ฉบับลายมือเขียนที่คัดมาจากต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2521.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. **พลังลาวชาวอีสาน**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2549.
- สุวิทย์ ชีรสอวดีและดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์. **ประวัติศาสตร์อีสานหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบัน**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยาขอนแก่น, 2541.
- เวียง. (นามสมมุติ). **สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดนครพนม (สัมภาษณ์)**. อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม, 17 มิถุนายน 2559.
- หว่าง คัก นาม. **ความเป็นมาแห่งการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1976-2000)**. ฮานอย เวียดนาม: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- หงวน. (นามสมมุติ). **สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดสกลนคร (สัมภาษณ์)**. อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร, 18 มิถุนายน 2559.
- เหงวียน วัน. (นามสมมุติ). **สมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย (สัมภาษณ์)**. อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร, 17 มิถุนายน 2559.
- อักษราวุธ วสนา. “ปัญหาของการได้สัญชาติไทยภายหลังการเกิด: กรณีศึกษาชาวเวียดนามอพยพ ชัยบุตรและชั้นหลาน”, **วารสารการบริหารท้องถิ่น**. 4, 337 (2553): 89-105.
- เอเจียน แอมอนิเย. **บันทึกการเดินทางในลาว ภาคหนึ่ง พ.ศ.2438 Voyage dans le Laos tome premier 1895**. เชียงใหม่: โครงการผลิตเอกสารส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- Beresford, M. “Doi Moi in review: The challenges of building market socialism in Vietnam,” **Journal of Contemporary Asia**, 38, 2 (2008): 221-243.
- Butsch, C. “Transnational Networks and Practices of Overseas Indians in Germany,” **Internationales Asienforum**. 47, 3-4 (2018): 203-225.

- Faist, T. "The Transnational Social Spaces of Migration," **Center on Migration, Citizenship and Development**. 10 (2006), 3–8.
- Faist, T. **The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces**. Clarendon Press, 2000.
- Goscha, C. E. **Thailand and the Southeast Asian Networks of the Vietnamese Revolution, 1885-1954**. Curzon Press, 1999.
- Herz, A., and Olivier, C. "Transnational Social Networks—Current Perspectives," **Transnational Social Review**. 2, 2 (2012): 115-119.
- Poole, P. A. "Thailand's Vietnamese Minority," **Asian Survey**. 7, 12 (1967): 886–895.
- Smith, R. B. "The Foundation of the Indochinese Communist Party, 1929–1930," **Modern Asian Studies**. 32, 4 (1998): 769–805.
- Schiller, N. G., Basch, L., and Blanc, C. S. "From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration," **Anthropological Quarterly**. 68, 1 (1995): 48–63.
- Stuart-Fox, M. **A History of Laos**. Cambridge University Press, 1997.
- Taylor, K. W. **A History of the Vietnamese**. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
- Tuck, P. J. N. **The French Wolf and the Siamese Lamb: The French Threat to Siamese Independence 1858-1907**. White Lotus, 1995.
- Vertovec, P. T. A. S. **Transnationalism**. Routledge, London, 2009.
- Hoàng Văn Chí. **Từ Thực Dân Đến Cộng Sản**. HCM: Nhà xuất bản Chân Trời Mới, 1964.
- Lê Quốc Sản. **Chi đối hải ngoại IV (Chi đội trần phú)**. TP.Hồ Chí Minh: Nhà xuất bản Tổng hợp đồng tháp, 1989.
- Nguyễn Văn Vinh. **Việt kiều ở Lào, Thái Lan với các phong trào cứu quốc thế kỷ 20**. Hà Nội: Nhà xuất bản Lao động. NXBQND, 2010.
- Trần Đình Lưu. **Việt kiều Lào - Thái với quê hương**. Hà Nội: Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, 2004.
- Ủy ban khoa học xã hội Việt Nam. **Thư tịch cổ Việt Nam viết về Đông Nam Á phần Xiêm**. Hanoi: Ủy ban khoa học xã hội Việt Nam, Ban Đông Nam Á.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ (Publication Ethics)

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นวารสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้น และเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมในการเผยแพร่บทความไว้อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความไม่ซ้ำซ้อนกับผู้อื่นและบทความไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่อื่น ๆ มาก่อน
2. ถ้าผู้นิพนธ์นำผลงานผู้อื่นมาใช้ประกอบในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงทั้งในเนื้อหาบทความและท้ายบทความให้รายละเอียดครบถ้วน
3. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงในผลการวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่ปกปิดข้อมูลหรือรายงานข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความต้องมีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ถ้าผลงานของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วมหรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการตามหลักจริยธรรมและให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
2. บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความ โดยปราศจากอคติใด ๆ ต่อผู้นิพนธ์หรือบทความ
3. บรรณาธิการต้องจัดให้มีการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความ เพื่อป้องกันการลอกเลียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เชื่อถือได้
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความต่อผู้อื่นจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนต่อผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
2. ถ้าผู้ประเมินได้รับบทความและพิจารณาแล้วเห็นว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือบทความไม่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ ผู้ประเมินต้องปฏิเสธการประเมินบทความทันที
3. ถ้าผู้ประเมินพบว่าบทความมีการซ้ำซ้อน ลอกเลียนจากบทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ผู้ประเมินต้องแจ้งบรรณาธิการให้ทราบทันที
4. ผู้ประเมินต้องดำเนินการพิจารณาบทความตามระยะเวลาที่กำหนด
5. ผู้ประเมินต้องประเมินโดยยึดหลักวิชาการ ไม่มีอคติหรือเจตนาอื่นที่ไม่ดีต่อบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

- 1.1 **วัตถุประสงค์** เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป
- 1.2 **ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์** ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์
- 1.3 **ขอบเขตเนื้อหา** ประกอบด้วยสาขาวิชาสาขาศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 **กำหนดพิมพ์เผยแพร่** ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม ของทุกปี

2. เกณฑ์การตีพิมพ์

- 2.1. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน
- 2.2. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและมีประโยชน์ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่บทความเกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่านขึ้นไปต่อหนึ่งบทความและเป็นผู้ที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง
- 2.3. กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี
- 2.4. กองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งตีพิมพ์
- 2.5. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

3. ประเภทของบทความ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถส่งบทความได้ 3 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ ดังนี้

3.1. บทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1.1. ชื่อเรื่อง
- 3.1.2. ชื่อผู้เขียน

3.1.3. หน่วยงานหรือคณะ และมหาวิทยาลัย

3.1.4. บทคัดย่อ

3.1.5. คำสำคัญ

3.1.6. บทนำ

3.1.7. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.8. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.9. สรุปผลการวิจัย

3.1.10.อภิปรายผลการวิจัย

3.1.11.ข้อเสนอแนะ

3.1.12.กิตติกรรมประกาศ

3.1.13.เอกสารอ้างอิง

3.1.14.ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ หรือกราฟ

3.2. บทความวิชาการ

3.2.1. ชื่อเรื่อง

3.2.2. ผู้แต่ง

3.2.3. บทคัดย่อ

3.2.4. คำสำคัญ

3.2.5. บทนำ

3.2.6. เนื้อหา

3.2.7. บทสรุป

3.2.8. เอกสารอ้างอิง

3.3. บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ความรู้อย่างกว้างและลึกอย่างทันสมัย โดยใช้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมที่น่าสนใจ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

3.3.1. ชื่อเรื่อง

3.3.2. ชื่อผู้เขียน

3.3.3. คำสำคัญ

3.3.4. บทนำ

3.3.5. บทสรุป

4. รูปแบบและการเตรียมต้นฉบับ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดแนวทางการเขียนบทความสำหรับการตีพิมพ์ในวารสาร โดยผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาบทความทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 แบบคอลัมน์เดียว โดยมีความยาวของบทความรวม 8-10 หน้า ให้ใช้ขนาดและรูปแบบตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะและขนาดตัวอักษรที่กำหนดให้ใช้ในการพิมพ์บทความ

หัวข้อ/ส่วนประกอบ	แบบตัวอักษรและขนาด	ลักษณะของตัวอักษร	การวางตำแหน่ง
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วม	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กึ่งกลาง
ที่อยู่ผู้เขียน	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวเอียง	กึ่งกลาง
หัวข้อ	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย
เนื้อเรื่อง	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กระจายแบบไทย
หัวข้อเอกสารอ้างอิง	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย

ส่วนชื่อและที่อยู่ผู้เขียนจะมีสัญลักษณ์¹ ทำย่นามสกุลผู้เขียนหลัก และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้วิจัยร่วม¹ ตามลำดับ ที่อยู่ผู้เขียนให้ระบุที่อยู่ หน่วยงาน คณะ และมหาวิทยาลัยที่สังกัด ถ้าผู้เขียนมีที่อยู่ต่างกันให้ระบุเป็นตัวเลข^{1,2,...}

รูปแบบการพิมพ์ต้นฉบับบทความให้เป็นไปตามที่กำหนดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตั้งค่านักกระดาษ

ขอบกระดาษ	ระยะขอบ (นิ้ว)
ขอบกระดาษบน	1.5
ขอบกระดาษล่าง	1
ขอบกระดาษซ้าย	1.5
ขอบกระดาษขวา	1

5. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิง เป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาเป็นวิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือระบบ APA (America Psychological Association Style)

ตัวอย่าง ศิริชัย//การญจนวสี, /(2559)

เอกสารอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบเพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิงถึง จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร ถ้าเป็นบทความภาษาไทยนำโดยกลุ่มเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและตามด้วยกลุ่มเอกสารภาษาอังกฤษ รูปแบบของการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ: ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์./ผู้จัดพิมพ์./ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: ประภัสสร เทพชาตรี. สถานการณ์โลก 2553 และแนวโน้มปี 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554.

Stebbing, Lionel. *Quality Assurance : The Route to Efficiency and Competitiveness*. 3rd ed. ew York: Ellis Horwood, 1993.

การอ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ: ผู้เขียน./“ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร./ปีที่,/ฉบับที่/(วันที่/เดือน/ปี):/เลขหน้า

ตัวอย่าง: ดุษฎี วรรณกรรมดุสิต. “วัฒนธรรมกับการดื่ม,” *ราชพฤกษ์*. 10, 3 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2556): 13-20.

Gatten, Jeffrey N. “Measuring Consortium Impact on User Perception: OhioLINK and LibQUAL+™,” *The Journal of Academic Librarianship*. 30, 3 (May 2004): 115-135.

การอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ผู้เขียน./ “ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,”/ชื่อหนังสือพิมพ์./วันที่/เดือน/ปี:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. “ข้าวไกลนา,” *สยามรัฐ*. 12 มกราคม 2519: 3.

Jansen, Peter. “2009-Thailand’s Year Before the Decisive Storm,” *Bangkok Post*. 12 December 2009: 11. “Facts about Cambodia’s King Sihamoni,” *The Nation*. 12 December 2000: 1.

การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

รูปแบบ ผู้เขียน./ชื่อวิทยานิพนธ์./ประเภทของบทนิพนธ์พร้อมด้วยชื่อหลักสูตร/สถาบัน./ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: วิตติกา ทางชั้น. *กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีในเชิงบูรณาการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

Buppha Devahuti. *Use of Computer in Serials Control in Thai Libraries*. Master’s Thesis Department of Library Science Chulalongkorn University, 1975.

การอ้างอิงจากบทความ/เอกสารที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ

รูปแบบ: ผู้เขียน//“ชื่อบทความ/เอกสาร,”//ใน/ชื่อบรรณาธิการ/บรรณาธิการ// ชื่อเรื่องหรือหัวข้อการประชุม//ชื่อการประชุม/วันที่/เดือน/ปีที่จัดประชุม/สถานที่จัดประชุม//สถานที่พิมพ์/ผู้จัดพิมพ์/ปีพิมพ์/หน้า.

ตัวอย่าง: บุญส่ง พจน์สุนทร. “ภาวะช็อก: การวินิจฉัยและการวินิจฉัยแยกโรค,” ใน: พลากร สุรกุลประภา, บรรณาธิการ. *Medicine in the evidence-based era*. การประชุมวิชาการประจำปี 2544 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งที่ 17; 16-19 ตุลาคม 2544; ขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะแพทยศาสตร์, 2544. หน้า 195-208.

Bengtsson, S. and B.G. Solheim. “Enforcement of Data Protection, Privacy and Security in Medical Informatics,” In: Lun K. C, Lun, P. Degoulet and T. E. Piemme, editors. *MEDINFO 92*. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 6-10 September 1992; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland, 1992. pp. 1561-1565.

การอ้างอิงจากสื่ออินเทอร์เน็ต

ข้อมูลจาก Website ของบุคคล

รูปแบบ: ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)// จาก:URL

ตัวอย่าง: ฟาติละห์ บาโล. การศึกษาของเด็กไทยในปัจจุบัน. (ออนไลน์) 7 เมษายน 2556 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก <http://www.l3nr.org/posts/538618>

Emanuel, Brian. *Another Study Fuels Movement to Push Back High School Start*. *Times*. (online) 14 March 2014 (cited 18 May 2014). Available http://blogs.edweek.org/edweek/inside-school-research/2014/03/late_start_times.html?cmp=ENL-EU-NEWS3

ข้อมูลจาก Website ของหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ: ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)//จาก:URL

ตัวอย่าง: ธาตุ จุลินทร .*ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2555*. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2556-thakoon.pdf>

Thaweesak Koanantakool, *Getting Ready for New Millennium: What are the Thai Government's Actions Toward the Year 2000*. (online) 1999 (cited 20 August 1999). Available from: <http://necetec.or.th/it-projects/>

6. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayatat/>

- 6.1. เมื่อกองบรรณาธิการวารสารได้รับต้นฉบับแล้ว จะนำมาพิจารณาแล้วแจ้งตอบกลับให้ผู้เขียนทราบผลว่าผ่านการพิจารณาหรือไม่ผ่าน
- 6.2. บทความที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะได้รับการตรวจสอบวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 6.3. บทความเมื่อได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งผลการพิจารณาบทความ ให้ผู้เขียนไปปรับแก้ไขบทความและส่งกลับมากองบรรณาธิการ
- 6.4. เมื่อบทความของผู้เขียนได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารให้ผู้เขียน จำนวน 1 เล่ม

7. ติดต่อสอบถามข้อมูล

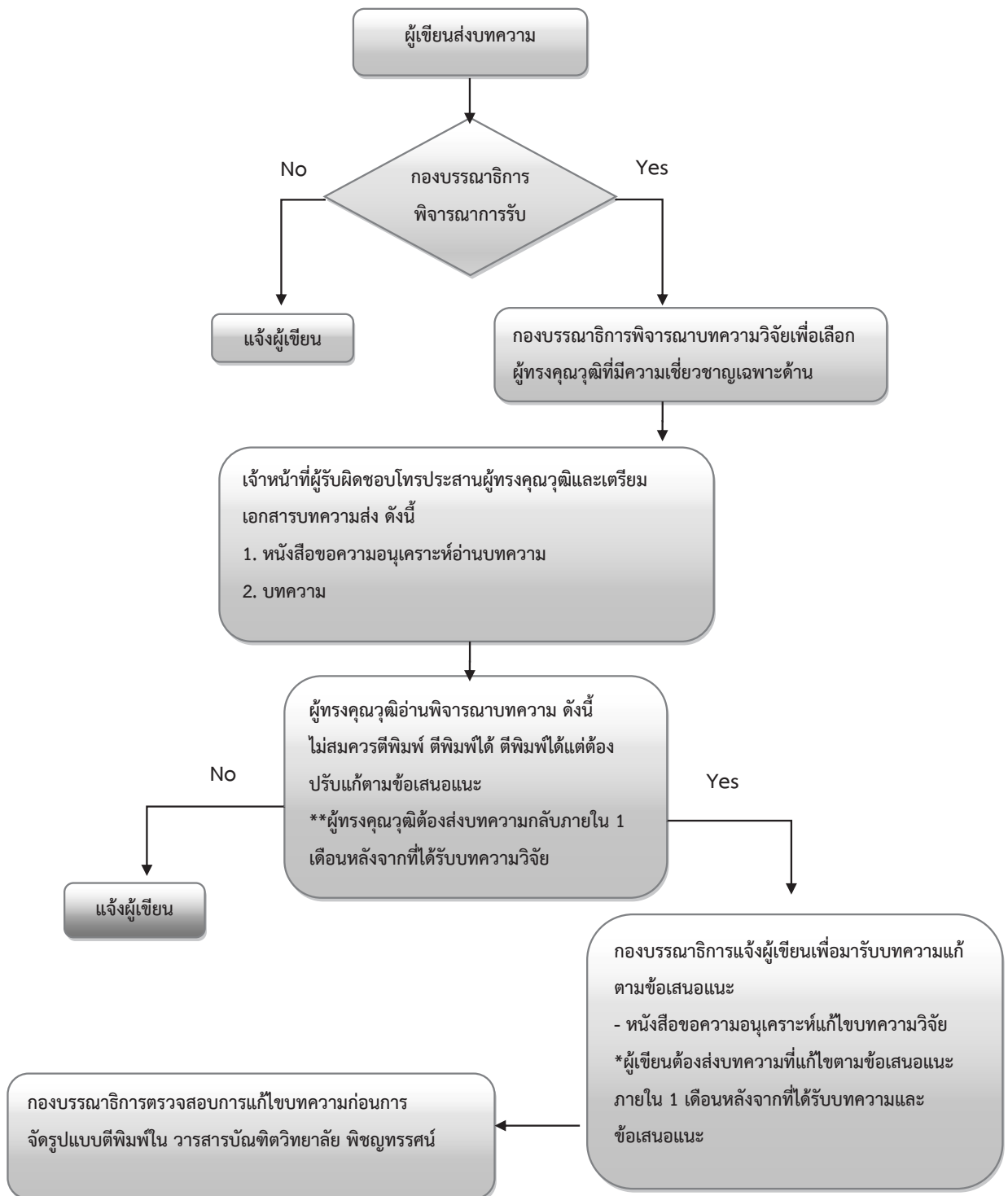
สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 0-4535-2097 มือถือ 062-424-9400 โทรสาร 0-4535-2120

E-mail: info.gra@ubru.ac.th

ขั้นตอนการรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี



แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิษณุพรรณ” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เลข.....
 รัับวันที่...../...../.....
 ผู้รับ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
 เรื่อง ขอตีพิมพ์บทความลงบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ชื่อผู้ส่งบทความ (ภาษาไทย)
 (ภาษาอังกฤษ)

2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด ชื่อย่อ.....

3. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ชื่อภาษาไทย ชื่อภาษาอังกฤษ

4. สถานภาพผู้ส่งบทความ

4.1 () อาจารย์ () อื่น ๆ ระบุสถาบันคณะ.....

ชื่อผู้วิจัยร่วม กรณีผู้ส่งบทความไม่เป็นนักศึกษา (ถ้ามี)

4.1.1 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

4.1.2 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

4.2 () นักศึกษา ☐ปริญญาเอก ☐ปริญญาโท หลักสูตร.....

สาขา.....คณะ.....สถาบัน.....

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

4.2.1 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

4.2.1 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

5. ประเภทของบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () บทความจากปริทัศน์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ที่อยู่ผู้ส่งบทความ (ที่ติดต่อได้สะดวก).....

.....

.....

7. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้โทรสารE-mail

8. สิ่งที่ส่งมาด้วยเพื่อให้กรรมการพิจารณา

() เอกสารพิมพ์ต้นฉบับบทความ จำนวน 2 ชุด

() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ต้นฉบับที่ส่งให้พิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น และยินดีแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการเสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

10. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (กรณีเป็นวิทยานิพนธ์) ได้ตรวจบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหา
 ของบทความนี้ มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยบทความนี้เป็น

☐ เนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์

☐ เนื้อหาโดยองค์รวมทั้งหมดของวิทยานิพนธ์

เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ลงชื่อ
 (.....)
/...../.....

ส่วนนี้สำหรับเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิชญทรรศน์” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

11. ความเห็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบองค์ประกอบของบทความ

() ครบ () ไม่ครบ ขาด
 เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ ลงชื่อ
 (นางสาวปณิดา ธรรมวงศ์)
 / /

12. ความเห็นของบรรณาธิการ

() เก็บเรื่อง () ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมส่วนประกอบที่ยังไม่ครบ หรือ ไม่สมบูรณ์
 () นำส่ง Peer Review พิจารณา ควรแต่งตั้ง () ผศ. () รศ. () ศ. () ดร.

1 2

อนุมัติ ☐ ไม่อนุมัติ ☐

บรรณาธิการ ลงชื่อ
 (รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส)
/...../.....

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

โปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัครเป็นสมาชิกดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - นามสกุลผู้รับ.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

โทรสาร..... E-mail

หน่วยงาน..... สถานที่ทำงาน

ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

☐

สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี

ค่าสมาชิก 200 บาท

☐

สมัครเป็นสมาชิกสองปีติดต่อกัน

ค่าสมาชิก 400 บาท

ท่านสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร 045-352-097 โทรสาร 045-352-120

MEMBERSHIP APPLICATION

Date.....Month.....Year.....

Name.....

Last

First

Mailing Address.....

Street Number and Name

.....

.....

District (City)

Amphur (State)

.....

.....

Province (Country)

Postal Code

E-mail Address..... Telephone No.

Fax No.

☐

One-year Membership

(200 Baht)

☐

Two-year Membership

(400 Baht)

You can contact us at Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2 Ratchathani
Road Mueang District of Ubon Ratchathani Province, 34000 Tel: 045-352-097 Fax: 045-352-120



วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ

ISSN 1905-5811

ผู้ประเมินบทความ (Readers) ปีที่ 15 ฉบับที่ 3

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส

รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยนันท์ โชติวณิช

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชวนชัย เชื้อสาธุน

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง

รองศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ส่งเสริม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริมาลา ขำคมเขตต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ บรรลือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สารุพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตานาจ โสภภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรญา ภูมิจิโรจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรกร โพธิ์งาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทพงศ์ นันทสำเร็จ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิฐพงษ์ อุเทศอึ้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา รักศิลป์

ดร.เยาวรักษ์ ทองพุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี



Journal of Graduate School, Pitchayat, Ubon Ratchathani Rajabhat University

ISSN 1905-5811

Journal Readers; Vol. 15 No. 3

Assoc. Prof. Dr.Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Chanchai Suksai	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Naline Thongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Rattana Panyapa	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sanya Kenaphoom	Maha Sarakham Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Chuanchai Chuesathuchon	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Jinawatara Pakotang	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Nopparat Songserm	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Primmala Khumkomkhet	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Suwat Banlue	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.theera Sathuphan	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Pongthorn Singpan	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Nisanart Sopapol	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Chuankid Masena	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Thornchaya phoomjiroj	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Jittrakorn Po-ngam	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Chuthamas Chompha	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Natthapong Nanthasamroeng	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Ditthapong Uthethamrong	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Monthicha Raksilp	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Yaowaluk Tongphum	Ubon Ratchathani Rajabhat University